

voice ATHENS

ΦΑΚΕΛΟΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2024

14
άρθρα

Οι συνεργάτες της Α.Υ. σχολιάζουν και αναλύουν
Επιμέλεια: Σώτη Τριανταφύλλου

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

book voice

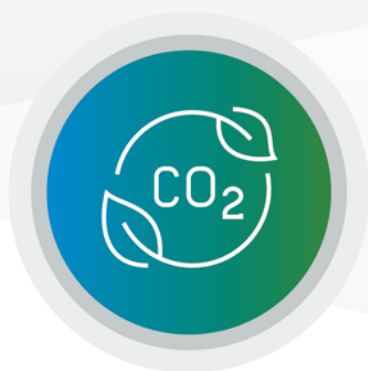
Οι καλύτερες νέες εκδόσεις
Επιμέλεια: Αγγελική Μπιρμπίλη

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
ΒΑΛΑΒΑΝΙΔΗΣ

GEDA I IET
BZ 240S

ΔΕΠΑ ΕΜΠΟΡΙΑΣ

ΕΙΜΑΣΤΕ ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΟΣΑ ΠΑΝΕ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ

Βιωσιμότητα

Μείωση των εκπομπών ρύπων
άνω του 26% σε έναν χρόνο
Εφαρμογή των κριτηρίων ESG
και των Στόχων Βιώσιμης
Ανάπτυξης του ΟΗΕ

Ενεργειακή Ασφάλεια

Με το ανταγωνιστικό
χαρτοφυλάκιο προμήθειας
φυσικού αερίου
εγγυόμαστε την ενεργειακή
ασφάλεια της χώρας

ΑΠΕ

Ισχύς άνω των 700 MW
σε όλη τη χώρα,
με στόχο το 1 GW
Ανάπτυξη πράσινων καυσίμων
(υδρογόνο, βιομεθάνιο)

Αγωγός IGB

Δυναμικότητα
3 δισεκατομμύρια m³
φυσικού αερίου ετησίως

Τερματικός LNG Αλεξανδρούπολης

Χωρητικότητα
153.500 m³ LNG
Δυναμικότητα
5,5 δισεκατομμύρια m³
τον χρόνο

Ηλεκτροπαραγωγή με φυσικό αέριο

Μονάδα Αλεξανδρούπολης
ισχύος 840 MW προς
αντικατάσταση 3 ρυπογόνων
λιγνιτικών μονάδων
Μονάδα Αλβανίας
ισχύος 174 MW

Διεθνής Δραστηριοποίηση και Εξωστρέφεια

Παρουσία σε όλες τις
βασικές περιφερειακές αγορές
φυσικού αερίου και
ηλεκτρικής ενέργειας
και συνεχής αύξηση
των εξαγωγών

FISIKON

Πανελλαδικό δίκτυο
28 πρατηρίων
με CNG/FISIKON
και προώθηση
της αεριοκίνησης

Είμαστε πίσω από τη δυναμική μεταμόρφωση της ΔΕΠΑ Εμπορίας σε μία σύγχρονη ολοκληρωμένη εταιρεία ενέργειας, με υψηλή καθετοποίηση. Χάρη στον μακρόπνοο σχεδιασμό, τις στοχευμένες επενδύσεις και τις στρατηγικές συνεργασίες, αντιμετωπίσαμε με επιτυχία τις προκλήσεις της ενεργειακής κρίσης και θωρακίσαμε την ενεργειακή ασφάλεια της χώρας. Στηρίζουμε την ελληνική οικονομία εξασφαλίζοντας ενεργειακή επάρκεια και προσιτές τιμές για τις επιχειρήσεις και τις βιομηχανίες της χώρας. Είμαστε πίσω από το πράσινο σχέδιο που μας πάει στο μέλλον, με επενδύσεις σε ηλεκτροπαραγωγή από φυσικό αέριο, ΑΠΕ και πράσινα καύσιμα.

ΟΜΙΛΟΣ

Κ Ρ Α Τ Α Μ Ε Τ Η Ζ Ω Η Ε Ν Ε Ρ Γ Η

ΑΚΟΥΣΤΗΚΕ

Πότε περάσαμε από τα σώβρακα στις γούνες, ούτε που το καταλάβαμε. (Δύο ηλικιωμένοι συζητούν στην πλατεία Καραϊσκάκη)

ΝΕΡΟ «ΘΕΩΝΗ»

Η πρώτη εταιρεία που χρησιμοποιεί γραφή Μπράιγ στο καπάκι του μπουκαλιού της.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΙΝΕΜΑ

Για τρίτη χρονιά, καλές ταινίες, ποπ κορν και... ενιαίο εισιτήριο 2 ευρώ, σε όλους τους κινηματογράφους, σε όλη την Ελλάδα. Η ημέρα που έχει γίνει κινηματογραφικός θεσμός. (Πέμπτη 31/10)

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Διάλογος σε ταινία:
-How are you?
-Fine.
Υπότιτλοι:
-Πώς είσαι;
-Πρόστιμο.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

-Το μαύρο αδυνατίζει.
-Στρίψε δύο τότε.

ΤΟ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΟΝΟΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

«Μπαμ ΣΤΟ ΡΕΠΟΡΤΑΖ»

ΚΕΦΑΛΟΓΙΑΝΝΗ-ΜΑΤΣΑΣ

Το σίριαλ που κανείς δεν θέλει ούτε να βλέπει ούτε να ακούει ούτε να διαβάζει.

Ο ΖΩΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΗΠΟΣ ΤΟΥ ΗΕΡΜΕΣ

Για την κατασκευή μιας τσάντας, ο Οίκος μπορεί να επιλέξει, ανάλογα με τη ζήτηση, δέρματα αλιγάτορα από τη Φλόριντα, βουβάλι από το Πακιστάν, κροκόδειλο από την Αυστραλία, καρχαρία από την Ταϊλάνδη, σαύρα από τη Μαλαισία και βόδια, ελάφια, μοσχάρια, κατσίκες και στρουθοκάμηλους από όλο τον κόσμο. Μια μικρή πληροφορία γι' αυτούς που έχουν ακόμα όνειρο να κρατήσουν μια Kelly.

ΕΙΔΗ ΣΕ ΕΞΑΦΑΝΙΣΗ

Μολύβια και στυλό. Ζήτησα από 15 άτομα σε ένα επαγγελματικό γεύμα να μου δανείσουν ένα από τα δύο για τρία λεπτά και δεν διέθετε κανείς!

ΒΙΝΥΛΙΑ

Μείωση των πωλήσεων βινυλίου κατά 33% μέσα στο 2024. Μόδα ήταν και πέρασε, όπως φαίνεται. Με 50 και 60 ευρώ τον κάθε δίσκο, ήταν επόμενο. Τζάμπα το αγοράσατε το pick up, αγαπητοί χίπστερς.

ΤΑ ΜΑΖΑΓΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Σκέτη θλίψη.

ΑΛΛΑΓΕΣ ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ

Ο Ανδρουλάκης «βαφτίζει» την Άννα Νο 2. Ούτε δεξαμενόπλοιο να ήταν.

Σε βλέπω να τρως αυγά

Σε βλέπω να ψωνίζεις αυγά, αλλά όχι οποιαδήποτε αυγά, τα ελευθέρων βοσκής. Εσύ τρως τα σπέσιαλ, τα μοναστηριακά – οτιδήποτε κι αν σημαίνει αυτό. Γιατί κάτι σημαίνει, αλλιώς γιατί μας το επισημαίνει ο πωλητής στην ταμπέλα που έγραψε με τα κεράκια του; Μπορεί να σημαίνει ευλογημένα; Τα τρως και συγχωρούνται οι αμαρτίες σου; Ίσως σημαίνει ότι «εγεννήθησαν» άμωμα, χωρίς την αμαρτωλή παρεμβολή κόκκορα; Ίσως ότι τα τρως και φωτίζεσαι πνευματικά; Μήπως είναι αυτοδικαίως νηστίσιμα; Δεν ξέρω.

Θα ρωτήσω τον ταξιτζή που με έφερε στο κέντρο, ο οποίος, αφού μου γαμοσταύρισε κάθε διερχόμενο οδηγό και πεζό, περνώντας από τον άγιο Διονύσιο άφησε το ταξί, με μένα μέσα, σχεδόν στη μέση του δρόμου για να «πεταχτεί» ν' ανάψει ένα κεράκι. Κατέβηκε σε κανά τρίλεπτο μέσα σε ρεσιτάλ κόρνας. Άνοιξε ατάραχος την πόρτα του αυτοκινήτου, έστειλε μια μούτζα στους διαμαρτυρούμενους και φώναξε εντελώς ορθόδοξα: ούτε τον Θεό δεν σέβεστε ρε; Α στο διάολο πια!

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα είναι μια τοιογραφία του SimpleG (Γιώργος Δημουλάς). Ο SimpleG σπούδασε γλυπτική, σχέδιο και αιογραφία στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Αθήνας. Εδώ και έντεκα χρόνια δραστηριοποιείται κυρίως στις μεγάλες τοιογραφίες σε δημόσιους χώρους, έχοντας συνεργαστεί με δήμους και διεθνείς εταιρείες. Έχει συμμετάσχει σε ομαδικές εκθέσεις και φεστιβάλ σε Ελλάδα και εξωτερικό. Το έργο του χαρακτηρίζεται από ρεαλισμό με ανθρωποκεντρική θεματολογία, ενώ τα τελευταία χρόνια ενσωματώνει στοιχεία της Βυζαντινής τέχνης. Παράλληλα, είναι αθλητής ορεινού τρεξίματος, με συμμετοχές σε υπεραποστάσεις, συμπεριλαμβανομένων δύο τερματισμών στο Spartathlon. Ο τίτλος του έργου του εξωφύλλου είναι: «So many books so little time» και τη φωτογραφία έχει τραβήξει η Ειρήνη Παπαλέξη.

Βρείτε τον στο Instagram: @simpleg1 και στο simpleg.net

Λόγια που ακούστηκαν δημοσίως στην Αθήνα

«Και μου λέει: “Σκοπεύω αύριο να μην ξυπνήσω”. Ελπίζω να εννοούσε “όχι νωρίς”».

(Νεαρός μιλάει στο κινητό του στα σκαλάκια Διδότου & Σίνα. Σάββατο μεσημέρι)

«Η κομμώτριά μου είναι λεσβία. Έχω πάει και σπίτι της. Κανένα πρόβλημα. Δεν μου την έπεσε».

(Ξανθιά 45άρα σε μπαρ στο Κολωνάκι. Τετάρτη απόγευμα)

«Κούρβα!... Κούρβα!...»

(Μεθυσμένος αλλοδαπός ηλικιωμένος, ντυμένος κομψά, φωνάζει έξαλλος σε πωλήτρια μπουλαντζερί, η οποία δεν καταλαβαίνει τι της ζητάει. Ούτε ο ίδιος ξέρει τι θέλει. *Κούρβα= πόρνη στα αλβανικά. Σάββατο πρωί. Αμπελόκηποι)

Παρασκευή μεσημέρι, ΚΤΕΛ Πάτρα-Αθήνα. Ηλικιωμένη γυναίκα στέκεται όρθια. Ο μόνος που σηκώνεται και της δίνει τη θέση του είναι ένας μετανάστης. Μετά από διαδρομή 15', καθώς η ηλικιωμένη κατεβαίνει, γυρίζει και του λέει:

«Συγχαρητήρια, νεαρέ. Έβαλες σε όλους τα γυαλιά».

«Αυτό το κωλοφάναρο, ΤΕΣΣΕΡΑ κόκκινα περιμένεις για να ανάψει πράσινο, άι στο διάολο!»

(Νεαρός σε μηχανάκι μιλάει μόνος του περιμένοντας να ανάψει πράσινο στη διασταύρωση Αρκαδίας προς Λεωφόρο Κηφισίας. Αμπελόκηποι, Παρασκευή πρωί)

«Πω, ρε πούστη, άλλος».

(Ζητιάνος βγαίνει τσατισμένος από το βαγόνι, βλέποντας μέσα άνδρα με ακορντεόν. Ηλεκτρικός, Πευκάκια)

Όταν η διεθνής πολιτική χτυπήσει το σώμα σου

Ιστορίες πολιτικής μυθοπλασίας για έναν κόσμο που αλλάζει

Του ΡΩΜΑΝΟΥ ΓΕΡΟΔΗΜΟΥ

Σε 10 χρόνια και 2 εβδομάδες από σήμερα, η 38χρονη Γιώτα θα πάθει καρκίνο του θυρεοειδούς. Κανείς δεν θα το συνειδητοποιήσει ποτέ, αλλά πριν από μερικά χρόνια η Γιώτα είχε κολυμπήσει σε μια ωραία παραλία του Ιονίου. Λίγο παραέξω, στα ανοιχτά του νησιού, η μαφία της Καλαβρίας είχε βυθίσει κάποτε, επί πληρωμή από ανώνυμους αξιωματούχους και επιχειρήσεις της Δυτικής Ευρώπης, ένα από τα δεκάδες πλοία που κουβαλούσαν πυρηνικά και τοξικά απόβλητα. Τα απόβλητα διέρρευσαν από τις δεξαμενές του ναυαγίου.

Τον 24χρονο Νίκο θα τον χτυπήσει αυτοκίνητο στη λεωφόρο Αλεξάνδρας. Το αυτοκίνητο το οδηγεί ο 33χρονος Δημήτρης, ο οποίος εκείνη τη στιγμή έπαιζε με μια νέα εφαρμογή στο κινητό του. Ο Δημήτρης είναι τόσο εθισμένος στη χρήση του κινητού, που δεν μπορεί να το αφήσει απ' τα χέρια του για πάνω από τριάντα δευτερόλεπτα.

Το σπιντικό σοκ που θα σταματήσει την καρδιά της 65χρονης Νίκης στην Εντατική του μεγαλύτερου νοσοκομείου της χώρας θα οφείλεται σε έναν νέο τύπο υπερμικροβίου, το οποίο αντιστέκεται σε όλα τα αντιβιοτικά. Ο γιατρός της Νίκης της έγραφε τακτικά αντιβίωση τριών και πέντε ημερών χωρίς ιδιαίτερο λόγο και χωρίς τον έλεγχο των υγειονομικών Αρχών. Κάποια στιγμή ένα από τα μικρόβια στο σώμα της Νίκης μεταλλάχθηκε.

Η 60χρονη Μαρία θα πεθάνει στη Β' Παθολογική μεγάλου νοσοκομείου της Αθήνας επειδή το νοσοκομείο ήταν υποστελεχωμένο. Η Μαρία δεν έχει συγγενείς. Κανείς δεν πρόσεξε ότι ο ορός της Μαρίας είχε τελειώσει από προχτές. Το σύστημα υγείας δεν έχει πόρους, γιατί ένα μεγάλο μέρος του πλούτου που παράγουμε καταλήγει σε φορολογικούς παραδείσους.

Ο 58χρονος Άρης δεν αντέχει πλέον τον ψυχικό πόνο· τις ενοχές, τη μοναξιά, την αίσθηση ότι δεν έχει πλέον ελπίδα να βρει δουλειά, ότι η ζωή του δεν έχει νόημα. Ο Άρης είναι σχεδιαστής. Μέχρι πέρυσι είχε ένα σταθερό εισόδημα, αρκετό για να μπορεί να τα βγάζει πέρα. Φέτος το τηλέφωνο δεν έχει χτυπήσει ούτε μία φορά. Όλοι του οι παλιοί πελάτες φτιάχνουν οι ίδιοι δωρεάν τα λογότυπα και τα σχέδια στο ChatGPT. Ο Άρης έψαξε για δουλειά, αλλά καμία επιχείρηση δεν ενδιαφέρεται να προσλάβει έναν 58χρονο σχεδιαστή και ο ίδιος δεν ξέρει πώς να αποκτήσει δεξιότητες για να ξαναμπει στην αγορά εργασίας. Ο Άρης θα αφαιρέσει τη ζωή του.

Η 27χρονη Κατερίνα και η 25χρονη Dani έτοιμάζονται να μουν στον ΗΣΑΠ στο Νέο Ηράκλειο, όταν μια ομάδα εφήβων θα τους επιτεθεί με καδρόνια και λαστούς. Οι έφηβοι αυτοί κοινωνικοποιήθηκαν σε παρέες οργανωμένων οπαδών ποδοσφαιρικής ομάδας. Ιδιοκτήτης της ομάδας είναι εφοπλιστής ο οποίος συνδέεται με αρχηγό ακροδεξιού κόμματος που στις τελευταίες εκλογές μπήκε στη Βουλή. Το κόμμα δέχεται μυστικές δωρεές από το Κρεμλίνο με σκοπό να εντείνει τη ρητορική κατά των μεταναστών και της ΛΟΑΤΚΙ κοινότητας. Η Κατερίνα και η Dani θα εισαχθούν στο ΚΑΤ με κακώσεις και εσωτερική αιμορραγία αντιστοιχώς.

Λίγους μήνες μετά, ο 14χρονος Παύλος –που ήταν στην ομάδα των τραπούκων που επιτέθηκαν στην Κατερίνα και στην Dani– θα μαχαιρωθεί από οπαδούς αντίπαλης ομάδας. Όλα αυτά τα παιδιά, και των δύο ομάδων, μεγάλωσαν σε μια κοινότητα –σε οικογένειες, πολυκατοικίες, γειτονιές, σε ένα σύστημα εκπαίδευσης, σε μια ήπειρο, σε μια Δύση– που δεν θέτει όρια στα παιδιά και που δεν τους προβάλλει πρότυπα συμπεριφοράς και αξιών. Τα παιδιά μεγάλωσαν σε μια κοινότητα

τούρα κυνισμού και θεωριών συνωμοσίας για τις «κακές ελίτ» και τους πολιτικούς που «είναι όλοι οι ίδιοι» και «μας κλέβουν», χωρίς να κοινωνικοποιηθούν μέσα σε άλλους φορείς της τοπικής κοινωνίας. Η παρέα τους στην ομάδα ήταν η μόνη διέξοδος, συλλογική ταυτότητα και προστασία.

Η 45χρονη Αναστασία έχασε τη μικρή της κόρη, την 8χρονη Αγνή, από ιάσιμη ασθένεια. Η Αναστασία παρακολουθούσε όλα αυτά τα χρόνια σελίδες στα σόσιαλ που διέδιδαν ψευδείς ειδήσεις για τα εμβόλια. Η Αναστασία αρνήθηκε να εμβολιάσει την Αγνή, παρά τις συστάσεις των γιατρών και του ΕΟΔΥ.

Το σπίτι και το σώμα του 45χρονου Μιχάλη θα καούν από τις φλόγες άλλης μιας μεγάλης δασικής πυρκαγιάς, που ξεσπάει στη Μεσσηνία στα μέσα του Σεπτεμβρίου, έπειτα από 75 μέρες συνεχούς καύσιμα. Δύο μήνες μετά, στις αρχές του Νοεμβρίου, το σπίτι και το σώμα της 67χρονης Μάχης θα γεμίσουν νερό από τις πλημμύρες στην Κορινθία. Στην κακοκαιρία με το όνομα Vera θα βρέξει μέσα σε 24 ώρες όσο κανονικά βρέχει σε δύο χρόνια. Οι μετεωρολόγοι είπαν ότι είναι ένα φαινόμενο που συμβαίνει μία φορά στα 1.000 χρόνια. Θα ξανασυμβεί έπειτα από έξι μήνες.

Ο 37χρονος Τάσος θα κάνει άλλη μια γραμμή για να μπορέσει να αντέξει το ξενύχτι. Το σακουλάκι με την κόκα που ξεδιπλώνει ο Τάσος στο γραφείο του έχει κάνει τον γύρο του πλανήτη –από την Κολομβία στην Αργεντινή και από εκεί στη Νιγηρία και από εκεί στην Αθήνα μέσω του λιμανιού της Αμβέρσας στο Βέλγιο. Τα χρήματα του Τάσου θα πυροδοτήσουν μια παγκόσμια αλυσίδα διασυννομιών συναλλαγών και τράφικινγκ –κοκαΐνης, όπλων, γυναικών, οργάνων– και εντέλει θα καταλήξουν στα χέρια τρομοκρατικής οργάνωσης. Ο Τάσος δεν θα βγάλει τη νύχτα. Η κόκα είναι «βρόμικη».

Όλοι αυτοί οι άνθρωποι νόμιζαν ότι είναι ασφαλείς. Νόμιζαν ότι μπορούσαν να απομονωθούν από το χάος της διεθνούς πολιτικής και της αναρχίας παγκοσμιοποίησης.

Όλοι αυτοί οι άνθρωποι νόμιζαν ότι είναι ασφαλείς. Νόμιζαν ότι μπορούσαν να απομονωθούν από το χάος της διεθνούς πολιτικής και της αναρχίας παγκοσμιοποίησης.

Οι ιστορίες αυτές είναι προϊόν μυθοπλασίας και οποιαδήποτε ομοιότητα με πραγματικά πρόσωπα είναι συμπτωματική. Ωστόσο οι παγκόσμιες προκλήσεις που αναφέρονται και οι διασυνδέσεις ανάμεσα στο παγκόσμιο και στο προσωπικό είναι απολύτως υπαρκτές.

Την Παρασκευή 12 Μαΐου 2017 μια μαζική κυβερνοεπίθεση χτύπησε το Εθνικό Σύστημα Υγείας της Βρετανίας, ρίχνοντας τα συστήματα 47 νοσοκομείων και κλινικών, συμπεριλαμβανομένων των τμημάτων επείγοντων περιστατικών. Χιλιάδες επείγοντα χειρουργεία και δεκάδες χιλιάδες ραντεβού ακυρώθηκαν, ενώ το Βρετανικό ΕΣΥ χρειάστηκε τρεις μέρες για να ξαναλειτουργήσει. Σύμφωνα με τις Αρχές της Βρετανίας και των ΗΠΑ, την επίθεση –που μόλυνε 300 χιλιάδες υπολογιστές σε 150 χώρες– εξαπέλυσαν χάκερ του καθεστώτος της Βόρειας Κορέας.

Τον Ιούνιο του 2023, ένα πρόγραμμα Τεχνητής Νοημοσύνης στο MIT εντόπισε αρχικά τέσσερις ιούς που θα μπορούσαν να πυροδοτήσουν μια πανδημία και στη συνέχεια συγκεκριμένες έρευνες σε γενετικές μεταλλάξεις που θα μπορούσαν να κάνουν τους ιούς να διασπαρούν πιο γρήγορα σε μια πόλη. Την ίδια εποχή, μια ομάδα χημικών επιστημόνων συνέδεσαν ένα παρόμοιο πρόγραμμα Τεχνητής Νοημοσύνης με έναν ρομποτικό χημικό επεξεργαστή, και αυτό σχεδίασε και παράγαγε από μόνο του ένα μόριο.

Η διεθνής πολιτική μάς αφορά. Αφορά το τι συμβαίνει στο σώμα μας, τότε και γιατί. **A**

Μία ομάδα. Τολμάμε, πετυχαίνουμε.

Fortune's 100 Best Companies in Europe,
για το 2024.

Στοχεύουμε ψηλά και ξεπερνάμε τους στόχους μας.
Όλοι μαζί, καταφέρνουμε πάντα περισσότερα.

Press Play on Potential
careers.kaizengaming.com

 kaizen
GAMING

Ελληνοτουρκικά: Ήρεμα νερά και τρικυμία εν κρανίω

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Από πότε είναι κακό να συζητάμε με τους γείτονες; Από πότε είναι προς αποφυγήν τα ήρεμα νερά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας; Και γιατί ο διάλογος συνεπάγεται ενδοτισμό, παραχώρηση κυριαρχικών δικαιωμάτων και μαγειρέματα που βλάπτουν τα συμφέροντα της χώρας; Ενώ, αντιθέτως, είναι γόνιμες και πατριωτικές οι πολυδάπανες ανακαιτήσεις, οι εικονικές αερομαχίες, οι έξοδοι πολεμικών πλοίων κάθε τόσο στο Αιγαίο και οι ανταλλαγές απειλών μεταξύ των δύο πλευρών; «Θα έρθουμε ένα βράδυ, γκιαούρηδες» από τη μια, «ελάτε, μπουνταλάδες, να δείτε τι θα πάθετε» από την άλλη. Και γιατί όχι εντέλει ένα αιματηρό θερμό επεισόδιο;

Εκτός κι αν όλα όσα λέγονται διά στόματος Αντώνη Σαμαρά ότι «μαγειρεύονται λύσεις άδικες και καταστροφικές σε βάρος της Κύπρου και της ελληνικής κυριαρχίας στο Αιγαίο» είναι απλώς αντιπολιτευτικές τροχοδεικτικές βολές. Ως πρώην πρωθυπουργός και «ειδικός» επί των εθνικών θεμάτων, αναλαμβάνει να τεθεί επικεφαλής του ακροδεξιού χώρου εναντίον της κυβέρνησης, με σημαία, τι άλλο, την ελληνοτουρκική διένεξη. Την προηγούμενη φορά που αποπειράθηκε να ρίξει μια κυβέρνηση Μπυστάκη με σημαία το «Μακεδονικό» τα κατάφερε. Γιατί όχι και τώρα; Μόνο που τώρα είναι αλλιώς. Ο αντίπαλος είναι ισχυρός και το ξέρει. Αλλά το προσπαθεί. Εμμονή; Γενικώς για το πολιτικό μας σύστημα, ο διάλογος μεταξύ αντιθέτων πλευρών δεν είναι δείγμα πολιτικού πολιτισμού, αλλά προδοσία και συναλλαγή. Πόσο μάλλον όταν συζητούν εκπρόσωποι αντιπαλών χώρων. Και αυτό διότι το ήπιο κλίμα δεν συνάδει με τις εύκολες εθνικιστικές κορόνες και τα αναθέματα. Αντιθέτως, απαιτεί διπλωματική ικανότητα, ευελιξία, βαθιά γνώση του αντικειμένου, επιχειρήματα και υπομονή. Από την άλλη, ο πατριδοκάπηλος συρφετός τρέφεται μόνο από την σύγκρουση και απαντά με δήθεν πολεμικές κραυγές, διότι δεν έχει κάτι άλλο να συνεισφέρει. Έτσι όμως απαγορεύει στην Ελλάδα να διεκδικήσει τα όποια δικαιώματα έχει. Γιατί από αυτό αντλεί το πολιτικό του οξυγόνο. Και φυσικά κάνει ταμείο στις εθνικές εκλογές. Με δυο λόγια, αν κάποιος δεν θέλουν με τίποτα να λυθεί η ελληνοτουρκική διένεξη, αυτοί είναι οι πατριδοκάπηλοι.

Οι Έλληνες διπλωμάτες ούτε άπειροι είναι ούτε εύπιστοι ούτε ηλίθιοι, και προφανώς θα έχουν αυστηρές και συγκεκριμένες οδηγίες από την πολιτική ηγεσία. Αλλά οι διαφορές μάλλον είναι αμφιγώρες. Η Ελλάδα συζητά μόνο ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα, ενώ η Τουρκία προσθέτει και το εύρος του εθνικού εναέριου χώρου και των εθνικών χωρικών υδάτων, την αποστρατικοποίηση νησιών ανατολικού Αιγαίου και την κυριαρχία επί κάποιων βραχονησίδων. Η Ελλάδα δεν συζητά το εύρος των χωρικών της υδάτων και το δικαίωμα της επέκτασης από τα 6 στα 12 μίλια, έτσι η συζήτηση τελειώνει πριν καν ξεκινήσει. Εκτός αν για όλα αυτά αποφασίσει κάποιο διεθνές δικαστήριο, οπότε θα είναι και τα δύο μέρη υποχρεωμένα να δεχτούν την απόφαση. Τι θα

μείνει μάλλον απ' όλα αυτά; Τα Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης σε επίπεδο υπουργείων Εθνικής Άμυνας, οι ανταλλαγές επισκέψεων και οι ατέρμονες συζητήσεις. Δηλαδή τα ήρεμα νερά. Ότι δεν είμαστε υποχρεωμένοι να «κοιμόμαστε» και με τα δύο μάτια ανοιχτά. Δεν είναι και λίγα. Φυσικά, με την Τουρκία απέναντι ποτέ δεν θα κοιμηθούμε αμέριμνοι. Το ένα μάτι τουλάχιστον πρέπει να είναι πάντα ανοιχτό και οι εξοπλισμοί αδιάκοποι. Η Τουρκία του Ερντογάν δεν θα πάψει ποτέ να μας απειλεί και τα ήρεμα νερά θα διαδέχονται οι τρικυμίες. Και δώσ' του γκριζες ζώνες και γαλάζιες πατρίδες και απειλές, γιατί αυτό θρέφει το ντεμέκ «δημοκρατικό» καθεστώς της. Και δεν είναι μόνο επιλογή του Ερντογάν, κάτι που θα σήμαινε ότι μπορεί να αλλάξει όταν αυτός αποχωρήσει. Είναι αποτέλεσμα της ιδεολογίας σύσσωμου του πολιτικού της συστήματος. Η Τουρκία είναι ακόμα βαθιά Ανατολή, παρ' όλη την οικονομική της ανάπτυξη. Και η Ανατολή βρίσκεται σε πόλεμο κανονικό με τη Δύση.

Την εποχή αυτή τα μέτωπα του πολέμου Δύσης - Ανατολής είναι δύο. Η Ουκρανία και το Ισραήλ. Και στα δύο η Τουρκία έχει συνταχθεί με τους επιτιθέμενους, με τους πολεμοχαρείς και τους φασίστες. Η Τουρκία δεν είναι ευρωπαϊκή ή δυτική χώρα, όσο κι αν προσπαθούν να μας πείσουν για το αντίθετο διάφοροι ευρωπαϊκοί και νατοϊκοί κύκλοι. Αλλά και οι εγχώριοι ρωσόφιλοι και ισλαμολάγνοι. Το πολιτικό της σύστημα θρέφεται από την ελληνοτουρκική διένεξη, διότι έτσι προβάλλεται η Τουρκία ευρύτερα ως απειλή κατά της Δύσης. Και αυτό την καταξιώνει ως μία ακόμη αιχμή του δόρατος του ανατολικού συνασπισμού Κίνας, Β. Κορέας, Ρωσίας, Ιράν κλπ. Φυσικά, αν

κάποια στιγμή αλλάξουν τα πράγματα και όλοι αυτοί κρίνουν ότι πρέπει να ανοίξει ένα ακόμα μέτωπο, μια σύρραξη με την Ελλάδα δεν είναι καθόλου απίθανη. Ευτυχώς ή δυστυχώς, η Ιστορία δεν τελείωσε επειδή έπεσε το Τείχος του Βερολίνου. Τα νοτιά τείχη, αντιθέτως, πολλαπλασιάστηκαν και κατά συνέπεια παρήχθησαν νέες ασυμμετρίες που προκαλούν συγκρούσεις και εχθροπάθειες. Και γι' αυτό οι ειρηνόφιλες δυτικές δυνάμεις δεν θα πάψουν να εξοπλίζονται και να προετοιμάζονται. Αλλά και να επιδιώκουν αδιάκοπα την ειρήνη, όπως εμείς εδώ τα ήρεμα νερά. Φυσικά και δεν θα πάμε για πόλεμο επειδή το θέλουν οι πατριδοκάπηλοι.

Οι δημοκρατικές δυνάμεις έχουν υποχρέωση να απομονώσουν με τον πιο κάθετο τρόπο τους δήθεν ευαίσθητους εμπόρους του πολέμου. Με όποιο προσωπείο κι αν πολιτεύονται. Αλλά αυτό θέλει επιμονή και έντονη, συνεχή παρουσία στο μέτωπο. Και η κυβέρνηση οφείλει να το κρατάει ανοιχτό, παρά την ιδεολογική της συγγένεια με τους νατιβιστές. Και γι' αυτό θα χαιρετίσω από εδώ την αναφορά του πρωθυπουργού σε «πατριώτες της φακής». Αν και τι χρωστάει αυτό το πολυτίμητο όσπριο; Που, εκτός των άλλων, είναι και πλούσιο σε σίδηρο. Ενώ οι «πατριώτες» απλώς χάρτινοι. **A**

Αν κάποιος δεν θέλουν με τίποτα να λυθεί η ελληνοτουρκική διένεξη, αυτοί είναι οι πατριδοκάπηλοι

FREE VOICES

24 - 30
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
2024

02

ATHENS voice

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελάς

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη
Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπιλή

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεχλιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Σύμβουλος Διεύθυνσης Χριστίνα Γαλανοπούλου

Αρχισυνταξία Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide)

Editorial Manager Ηλένα Κρητικού

Βοηθός αρχισυντάκτη Τόνια Ζαραβέλα

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντσίρμας

Social Media Manager Τάσος Ανέστης

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρούς
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλουτζού, Κατερίνα Ασήμου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμαντίτης, Μ. Ανδριωτάκη, Ε. Βαρδάκη, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελάς, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Κ. Γλυσιανόπου, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Γ. Δήμος, Θ. Ευθυμίου, Γ. Ζερβογιάννη, Μ. Ζουμπούλακη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Μπ. Καλογιάννης, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Α. Κασαμπάλη, Α. Καψάλη, Ν. Κοσκινά, Σπ. Λαμπρόπουλος, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζιροπούλου, Τζ. Μελιτά, Γ. Μπελεσιώτης, Α. Μπουντζάκη, Γ. Νένης, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσόκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Τ. Σκραπαλιώρη, Ζ. Σφυρή, Σ. Τριανταφύλλου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Ξηλιώτη, Κ. Χριστοφόρου, Γ. Ψύχας, Ε. Ψυκούλη

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos

LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Creative Manager Θάνος Ψυλλίδης
Creative Marketing Manager Λαμπρινή Τρούγκου
Branded Content Editor Χάρα Αλεξανδροπούλου

Εικονογραφίες art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαφρώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάσης, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκέζη, Πέτρος Νικόλαος, Λάζαρος Γραϊκός

Account Directors

Τίνα Γαϊτανίδου, Βόννη Ζαφειροπούλου

Direct Market Advertising Director

Άννα Αντωνίου

Direct Market Advertising Managers

Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου, Νώντας Νταμπάνης, Ελεωνόρα Τζεφρόνη

Advertising & Marketing Director VOICE 102.5
Κική Μαλέρδου

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη

marketing@athensvoice.gr

Digital Traffic Manager Εύη Τανάρη

Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Ψηφιακή Υποστήριξη Νικόλαος Αργυρίου,
Άγγελος Καραμανωλάκης

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μούρτζη
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη, Μαίρη Λυκούση,
Μανώλης Κοττάκης

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση

«Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.

Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369, fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530, fax: 210 3617.310
VOICE 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369 Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Β. στα σημεία διανομής,
επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369

Κωδικός εντύπου: 7021

ISSN 1790-6164

ATHENS voice

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν. Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική, η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

Λίγα πράγματα που ξέρω για τα βιβλία

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

• Οι κοινωνίες των ανθρώπων ήταν πάντα κοινωνίες αφηγήσεων.

• Τα βιβλία υπήρξαν ιστορικά το κύριο μέσο για τη διατήρηση της γνώσης, των ιδεών, της ιστορίας και του πολιτισμού: από τις αρχαίες πλάκες, τους παπύρους και τα χειρόγραφα μέχρι τα σύγχρονα ψηφιακά αρχεία, τα βιβλία διασφαλίζουν τη μετάδοση των πληροφοριών από γενιά σε γενιά.

• Από τη Βίβλο ως το «Κομμουνιστικό μανιφέστο», και από την «Καταγωγή των ειδών» ως το «Δεύτερο φύλο» και την «Πολιτική ανυπακοή» του Θορό, τα βιβλία εμπνέουν τους ανθρώπους, συχνά με αναπάντεχους τρόπους, διαμορφώνοντας την παγκόσμια ιστορία.

• Πολλά βιβλία έχουν πυροδοτήσει επαναστάσεις, έχουν αλλάξει τους κοινωνικούς κανόνες ή επέστησαν την προσοχή των ανθρώπων στην αδικία. Από την «Καλύβα του μπαρμπα-Θωμά» μέχρι το «1984», και από τη «Φάρμα των ζώων» μέχρι το «Ημερολόγιο της Άννας Φρανκ», τα βιβλία επηρεάζουν την ίδια τη συνείδηση του κοινού στον πυρήνα της.

• Δεν υπήρξε ποτέ ηγετική φυσιογνωμία σε οποιονδήποτε τομέα που να μην ήταν δραστήριος και εκλεκτικός αναγνώστης.

• Ορισμένα βιβλία γίνονται μέρος του λογοτεχνικού κανόνα, διαμορφώνοντάς τον ταυτόχρονα, επηρεάζοντας όχι μόνο τους αναγνώστες, αλλά και άλλους συγγραφείς, καλλιτέχνες και στοχαστές, υφαίνοντας την κοινή πολιτιστική μας κληρονομιά.

• Τα βιβλία απεικονίζουν την πνευματική ελευθερία. Όποιος απαγορεύει ή λογοκρίνει βιβλία αναγνωρίζει, πρώτος αυτός, τη δύναμή τους να αμφισβητούν την εξουσία.

• Η ανεμπόδιστη πρόσβαση στα βιβλία είναι ένας ασφαλής δείκτης μιας ανοιχτής, ελεύθερης κοινωνίας.

• Μαζί με τα μπαχαρικά, τα βιβλία –φορείς του διαπολιτισμικού διαλόγου– εξέφρασαν την πρώτη και βασικότερη παγκοσμιοποίηση. Οι άνθρωποι ενώνονται χάρη στα βιβλία.

• Περισσότερο από τις άλλες τέχνες, είναι η λογοτεχνία εκείνη που ενσωματώνει το πνεύ-

μα της εποχής και του τόπου της. Τα βιβλία αντικατοπτρίζουν τις αξίες, τις πεποιθήσεις και τις παραδόσεις των κοινωνιών που τα δημιουργούν.

• Η λογοτεχνία βοηθά τους ανθρώπους να κατανοήσουν τον εαυτό τους και τη θέση τους στον κόσμο: τίποτε άλλο δεν διαμορφώνει πειστικότερα την προσωπική μας ταυτότητα, αλλά ούτε και την ομαδική.

• Παρά το γεγονός ότι η ανάγνωση είναι μια μοναχική δραστηριότητα, οι άνθρωποι συνδέονται με ποικίλους τρόπους μέσω των βιβλίων.

• Τα ψηφιακά βιβλία είναι υπέροχα.

• Η άνοδος των e-books και των audiobooks (και των «πολυμορφικών», που ήδη σχεδιάζονται) δείχνει την ωραία προσαρμοστικότητα των βιβλίων ως πολιτιστικής μορφής.

• Ο συγκερασμός του βιβλίου με τα ΜΚΔ είναι εκπληκτικός. Πλατφόρμες όπως το TikTok, το Instagram και το Twitter επηρεάζουν όσο κανείς άλλος αυτό που διαβάζουν οι άνθρωποι σήμερα. Το BookTok έδωσε νέα πνοή σε ξεχασμένα μυθιστορήματα και εισήγαγε νέα λογοτεχνικά είδη λογοτεχνίας.

• Κανείς δεν είναι συλλέκτης ψηφιακών βιβλίων. Ακόμη και ένας που τα έχει όλα.

• Η λογοτεχνία βοηθά τους ανθρώπους να κατανοήσουν τον εαυτό τους και τη θέση τους στον κόσμο

• Είμαστε οι τελευταίες γενιές που συλλέγουν βιβλία. Οι επόμενες (περί τα μέσα του αιώνα) θα βλέπουν τα χάρτινα βιβλία όπως εμείς τις εγκυκλοπαίδειες: σαν κάτι γραφικό και παλαικό.

• Παράλληλα με την άνοδο των e-books, αναβιώνει η τέχνη της καλλιτεχνικής βιβλιοδεσίας και της αποκατάστασης βιβλίων. Όπως και τα μικρά, ανεξάρτητα, concept βιβλιοπωλεία. Αξιοπρόσεκτο.

• Η ΑΙ θα αντικαταστήσει τους συγγραφείς κατά 100%. Η τεχνολογία θα υπερισχύσει, και μάλιστα πολύ πιο σύντομα από όσο νομίζουμε.

• Σαν την επανένωση, ύστερα από χρόνια, δύο εραστών, τίποτε δεν μπορεί να φτάσει το ξαναδιάβασμα ενός αγαπημένου βιβλίου της εφηβικής μας αναγνωστικής ηλικίας. **A**

JAZZ@MEGARON ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΝΤΡΑΦΟΥΡΗΣ ΤΡΙΟ

50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ
ΤΟΥ ΝΤΙΟΥΚ ΕΛΛΙΝΓΚΤΟΝ
100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΕΜΙΕΡΑ
ΤΗΣ «ΓΑΛΑΖΙΑΣ ΡΑΨΩΔΙΑΣ»
ΤΟΥ ΤΖΩΡΤΖ ΓΚΕΡΣΟΥΝ

13.11.24

ΧΟΡΗΓΟΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: EPT TV, COSMOTE TV, ATTICA MEDIA GROUP, ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 103.7, ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 90.9, ΚΟΣΜΟΣ 93.6, ΑΘΗΝΑ 9.84, CNN.GR, IN2LIFE.GR, ΜΟΝΟΠΟΛΙ.GR, NEWSBEAST.GR, CULTURENOW.GR, ARTANDLIFE.GR, METEO.GR

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ ΣΤΑΣΕΥ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Τα νούμερα της εβδομάδας

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

10,3% αύξηση εμφάνισαν στο εξάμηνο τα έσοδα από ΦΠΑ συγκριτικά με το αντίστοιχο περσινό εξάμηνο. Το γεγονός αποδίδεται στη νεοταξίτικη επέκταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών και ενδεχομένως στην ανάπτυξη της οικονομίας.

2,5 δισ. ευρώ θα εισπράττει ετησίως το Δημόσιο από την καταπολέμηση της κλοπής ΦΠΑ. Στόχος ο οποίος θα επιτευχθεί έως το 2027. Αυτό σημαίνει ότι όλοι μας θα πληρώνουμε λιγότερους φόρους, αν όλοι μας επωμισθούμε δικαιοτέρα τα βάρη.

20%-30% υψηλότερα ήταν τα εισοδήματα που δήλωσαν υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι και μαγαζαίοι, σύμφωνα με το ertnews. Εξέλιξη η οποία εμπίπτει στη δικαιοδοσία του ρητού «ο φόβος των Ιουδαίων».

177% αύξηση παρουσιάζουν οι εισπράξεις των ταξί μέσω POS στο οκτάμηνο του φετινού έτους.

73 εκατ. ευρώ αναμένεται να είναι φέτος ο τζίρος στα ταξί από POS, έναντι 26 εκατ. ευρώ πέρυσι. Φαίνεται ότι οι Έλληνες αποφάσισαν να στηρίξουν τον κλάδο του ταξί για να βάλουν ένα φρένο στην αδικία. Δεν πάει αλλού το μυαλό μου.

76% των οδηγών ταξί δήλωσε κέρδη πέρυσι, με μέσο μηνιαίο εισόδημα 545 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί σε μέσο φόρο 810 ευρώ.

972 ευρώ ήταν το εισόδημά τους, υπολογισμένο με τεκμαρτό τρόπο.

671 ευρώ επιπλέον φόρο πλήρωσαν οι οδηγοί ταξί με τα νεοφιλελεύθερα τεκμήρια Χατζηδάκη.

27% των πρατηρίων καυσίμου της Αττικής διαθέτουν πειραγμένες αντλίες, σύμφωνα με δημοσίευμα της εφημερίδας «Καθημερινή».

10% μέχρι και 24% είναι λιγότερη η ποσότητα την οποία παραδίδουν οι βενζινοπώλες που κλέβουν.

30% αυξήθηκαν στα τρία τελευταία χρόνια οι ελλειμματικές

© ΚΩΣΤΑΣ ΤΖΟΝΙΑΣ/ΕΥΡΟΚΙΝΗΣΙΣ

9 μέλη απαρτίζουν το νέο Συντονιστικό κέντρο του ΠΑΣΟΚ, σύμφωνα με τις αλλαγές που έκανε ο πρόεδρος Νίκος Ανδρουλάκης.

3 από τους 5 συνυποψηφίους του συμμετέχουν στο όργανο, μαζί με τους Νίκο Χριστοδουλάκη (επικεφαλής του Ινστιτούτου του ΠΑΣΟΚ), Μιλένα Αποστολάκη, Θανάση Γλαβίνα, Μυρτώ Σαμαρά, Κατερίνα

Σολωμού και Γιάννη Βαρδακαστάνη.

2 ακόμη συνυποψήφιοι, Πανακοπούλου και Κατσίνης, δεν συμμετέχουν, γεγονός που δυσαρέστησε τον παρολίγον πρόεδρο Χάρη Δούκα, ο οποίος ξεκίνησε την αμφισβήτηση Ανδρουλάκη μόλις 8 ημέρες μετά την επανεκλογή του. Ίσως πρέπει να ζητήσει εκλογές για την ανάδειξη νέας ηγεσίας.

παραδόσεις καυσίμων.

120 εκατ. ευρώ χάνουν ετησίως οι καταναλωτές και τα κερδίζουν οι βενζινοπώλες και τα κυκλώματα λαθρεμπορίας.

83 ετών άφησε τον μάταιο τούτο κόσμο ο Φετουλάχ Γκιουλέν, ο αυτοεξόριστος (αν μπορούσε ας έκανε κι αλλιώς), όψιμος εχθρός του Ταγίπ Ερντογάν.

11 χρόνια νωρίτερα ξεκίνησε η έχθρα τους. Προηγουμένως ήταν στενοί σύμμαχοι.

61 ετών έφυγε ο Παχιά Σινουάρ για να συναντήσει τα Ουρί και το πιλάφι. Στην Ελλάδα κάποιοι τον αντιμετωπίζουν ως ήρωα, αδιαφορώντας για το γεγονός ότι ήταν ηγέτης μιας χούντας που καταδυναστεύει τον παλαιστινιακό λαό.

4 φορές ισόβια ήταν η ποινή του, από δικαστήριο του Ισραήλ, για τον φόνο δύο Ισραηλινών στρατιωτών και τεσσάρων Παλαιστινίων, τους οποίους κατηγορήσε ως συνεργούς τους.

37 χρόνια πριν από τον θάνατό του είχε ιδρύσει την «Αστυνομία της Χαμάς», κίνηση για την οποία κέρδισε το προσωνύμιο «ο οχασάπης της Khan Younis». Όχι, δεν πωλούσε κρέατα. Σύμφωνα με

τις καταδίκες του, σκότωνε συμπατριώτες του, τους οποίους υποπευδοταν ότι εργάζονται για το Ισραήλ. Χωρίς δίκη, εννοείται.

74,85 είναι η τιμή του φιλέτου μπαρμπούνι στις Βρυξέλλες, σύμφωνα με τον Ευρωβουλευτή Γιώργο Αυτιά. Πατί πρώτα βγαίνει η ψυχή και μετά το χούι.

32.90 ευρώ κοστίζει το κίλο χταπόδι, 54,64 η τσιπούρα και 49,80 το φαγκρί. Το σχόλιο «τα ψάρια ψαρεύονται δίπλα στην Αμβέρσα, οπότε δεν είναι μεγάλη η απόσταση» αποδεικνύει ότι «μία φορά δημοσιογράφος, πάντα δημοσιογράφος».

2 φορές μέσα σε μία εβδομάδα κατέρρευσε το ηλεκτρικό δίκτυο της Κούβας, γεγονός που έβγαλε τους κατοίκους του σοσιαλιστικού παραδείσου στον δρόμο.

10 εκατομμύρια άνθρωποι έμειναν χωρίς ρεύμα.

16% των καταναλωτών έχουν ήδη ηλεκτρικό και παράγονται περίπου 500 μεγαβάτ. Το σύστημα θα συνεχίσει να αυξάνει το φορτίο του τις επόμενες ώρες, ανακοίνωσε μέσω του καπιταλιστικού Χ η κυβέρνηση της χώρας, πέντε μέρες μετά το δεύτερο καθολικό blackout.

2ος υπερτυχερός – μια γυναίκα από την Πενσιλβάνια – κέρδισε το gineaway του Ίλον Μασκ, ο οποίος μοιράζει λεφτά με κλήρωση σε όσους έχουν υπογράψει την κίνσή του υπέρ της ελευθερίας της έκφρασης και της οπλοκατοχής. Δικαιώματα που ακούγονται εντελώς αντικρουόμενα, όταν τα βάζει κανείς στην ίδια πρόταση.

1 εκατ. δολάρια είναι το δώρο του Μασκ, όμως και ο ίδιος φοβάται μην τον πυροβολήσουν, όπως είπε, και έτσι ετοιμάζεται να λανσάρει έναν φουσκωτό σωσία του. Δεδομένου ότι μιλάμε για τον Μασκ είναι προφανές ότι θα αρχίσει να πουλάει τον φουσκωτό εαυτό του και δεν θέλει να φανταστώ τι θα σκαρφιστούν να κάνουν οι εχθροί του με ένα τέτοιο gadget.

49 ετών είναι ο Ιάπωνας Atsunobu Usuda από την επαρχία Σαϊτάμα. Θα ήταν παγκοσμίως άγνωστος αν δεν είχε τη φαινή ιδέα να εκτοξεύσει μια μολδοτοφ εναντίον της έδρας του κυβερνήτοφ Φιλελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος. Φυσικά συνελήφθη αυτοστιγμεί και έγινε αμέσως πρώτη είδηση, καθώς οι σχιστομάτηδες δεν θεωρούν φυσιολογικό να εκτοξεύονται μολδοτοφ και οι δράστες να αποκαλούνται «μπαχαλάκηδες».

8 ημέρες πριν από τις βουλευτικές εκλογές της Ιαπωνίας έγινε η επίθεση. Εκλογές οι οποίες προκυρήχθηκαν μόλις ο Σιγκέρου Ισίμπα ανέλαβε πρωθυπουργός, μετά τη νίκη του στις εσωκομματικές εκλογές του ΦΔΚ.

25% είναι η πρόθεση ψήφου για τη ΝΔ, σύμφωνα με νέα δημοσκοπήση της Interview.

13,1% λαμβάνει το νέο ΠΑΣΟΚ.

8% λαμβάνει το ΚΚΕ.

7,1% η Ελληνική Λύση.

6,6% έχει απομείνει πλέον το ποσοστό του ΣΥΡΙΖΑ.

3% είναι το ποσοστό της Νέας Αριστεράς. Αν αθροίσει κανείς τα ποσοστά των δύο κομμάτων των πρώην συντρόφων, αυτοί που κυβέρνησαν τη χώρα σε μια από τις δυσκολότερες περιόδους της, λαμβάνουν λιγότερο από 10%.

Οι παράλληλες πορείες του Ερντογάν και του Γκιουλέν

Ο σκοτεινός ρόλος του Ιμάμης – Πατί ο Σουλτάνος θυμάται τώρα τον Οτσαλάν

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Λίγες ημέρες πριν από την εκδήλωση του πραξικοπήματος, στο ξενοδοχείο «Splendid» στην Πρίγκηπο συναντήθηκε μια παράξενη παρέα. Τα πρόσωπα που ξεχώριζαν ήταν δύο Αμερικανοί, ο Γκράχαμ Φούλερ, γνωστός αξιωματούχος της CIA και παλιά καρβάνια στην Εγγύς Ανατολή, κάποιος Χένρι Μπάρκλεϊ, επίσης της CIA, και στελέχη της οργάνωσης FETO, του Φετουλάχ Γκιουλέν. Ήταν καλοκαίρι του 2016.

Πρέπει να γυρίσουμε 40 χρόνια πριν, για να κατανοήσουμε τη σειρά των γεγονότων, όταν ο Γκράχαμ Φούλερ έρχεται σε επαφή με τον εκσυγχρονιστή ιεροκήρυκα – κάποιον Φετουλάχ Γκιουλέν, γεννημένο στην πόλη του Ερζερούμ το 1938. Εκεί κάπου στις αρχές της δεκαετίας 1970-1980 και πάντως πριν ξεσπάσει το στρατιωτικό πραξικόπημα του στρατηγού Εβρέν, ο Φούλερ στρατολογεί τον Γκιουλέν στην οργάνωση Gladio, τη μυστική δομή του NATO στις χώρες μέλη για την αντιμετώπιση του κομμουνιστικού κινδύνου. Στην Ελλάδα, η αντίστοιχη οργάνωση ήταν η Κόκκινη Προβιά. Κάποιες πληροφορίες, ωστόσο, επιμένουν πως το φλερτ του Γκιουλέν με τις αμερικανικές υπηρεσίες πληροφοριών ξεκίνησε αρκετά νωρίτερα, ήδη από τα 19 του χρόνια, στη γενέτειρά του. Ο Γκιουλέν τοποθετήθηκε επίσημα ως ιερωμένος - ιμάμης πρώτα στην Αδριανούπολη και κατόπιν θήτευσε στη Σμύρνη.

Πριν από μερικά χρόνια, σε ένα σχετικά καλό εστιατόριο της Πόλης, στην παλιά αποβάθρα και λίγες εκατοντάδες μέτρα από το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, μια επίσημη αλλόκοτη παρέα μαζεύτηκε έπειτα από πολύ καιρό. Στην κεφαλή του τραπέζιου καθόταν ένας πρώην δημοσιογράφος με περγαμνές, βέρος Εγγλέζος, συγγραφέας πια κατά δήλωσή του, Κωνσταντίνουπολιτης με τα όλα του. Είχε υπηρετήσει στην Αθήνα κατά τη διάρκεια της Χούντας, είχε παντρευτεί μια πολύ γνωστή δημοσιογράφο στην Τουρκία και διέμενε σε ένα απίστευτα όμορφο διαμέρισμα στο Πέραν. Αναφέρεται σε αυτή τη σύντομη ιστορία όχι για τη δημοσιογραφική του αρτιότητα, αλλά για δύο λεπτομέρειες. Ανοίγοντας την κουβέντα, εξήγησε πως η ιστορία της Τουρκίας είναι μια αλυσίδα συγκρούσεων για τη νομή της εξουσίας μεταξύ θρησκευτικών ταγμάτων. Η τελευταία σύγκρουση θα ήταν αυτή μεταξύ του Ταγίπ Ερντογάν και του ηγέτη της θρησκευτικής οργάνωσης Hizmet, που σημαίνει «Υπηρεσία», δηλαδή παροχή στήριξης και βοήθειας, ή Cemaat, που σημαίνει «Κοινωνία», του Φετουλάχ Γκιουλέν. Ο Εγγλέζος συνυπολήπτης ήταν βαθιά γνώστης των εσωτερικών συγκρούσεων στο τουρκικό ισλάμ. Με το βλέμμα του «δυτικού παρατηρητή», επιχειρούσε να διαλευκάνει τη σύγκρουση μεταξύ μιας βαθιά συντηρητικής εξουσίας που πηγάζει από τον αυθεντικό σουνιτισμό των δασκάλων του Ερντογάν και της σύχρο-

VERBA VOLANT

ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΖΑΚΡΗ

«Οι πολίτες αναρωτιούνται: αν αυτοί οι άνθρωποι κάνουν έτσι για τα κλειδιά της Κουμμουνιστικής Δούρας, τι θα κάνουν αν αποκτήσουν εξουσία;» Δεν βλέπω κανέναν να αναρωτιέται. Εκτός

και αν γεννήθηκε μετά το 2019.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΝΟΤΟΠΟΥΛΟΥ

«Η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν αντιμετωπίζονται με δελτία Τύπου ωραιοποίησης της πραγματικότητας». Σωστά! Αντιμετωπίζεται με παραδοσιακά μουσικά όργανα και με ταυτόχρονη πρόσληψη στο Δημόσιο με προοπτική αργομοισίας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ

«Ο Κυριάκος Βελόπουλος μου έχει δώσει κάποιες ειδικές αλοιφές για το σεξ». Συνεχίζουμε πάντα σε ερωτικό κλίμα, το οποίο διαπερνά όλο το φάσμα του πολιτικού σκηνικού. Αναμφίβολα πάντως, το «Σπκωτικόν» είναι θαυματοουργό, για να μη μιλήσω και για την αλοιφή «Μεγεθυντικών».

ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ

«Τα «ήρεμα νερά», φέρνουν πάντα τεράστιες φουρτούνες». Πρώτη φορά ακούω ότι η μπουνάτσα είναι υπεύθυνη για τις φουρτούνες, φαίνεται ότι ο στρατηγός άνεμος «έχει δόντι» και ο πρώην πρωθυπουργός τον βγάζει λάδι. Κατά τα λοιπά, είναι σκευωρία το γεγονός ότι δεν υπάρχει ελληνοτουρκικό μνημόνιο. Ειδήλλως ο αψύς Μεσσήνιος θα το έσκιζε.

νης άποψης ενός «προτεστάντ» ισλαμιστή ιερωμένου, που εμφανίζεται ως συνεχιστή των δογματικών θεωριών του Κούρδου ιερωμένου Σαϊντ Νουρσί. Ο Γκιουλέν ήταν η εκδήλωση, τηρουμένων των αναλογιών, μιας προτεσταντικής ανατροπής μέσα στο σουνιτικό ισλάμ.

Ο «Εγγλέζος» την επόμενη ημέρα θα πέταγε για την Τεχεράνη. Στα ογδόντα του και βάλε, το έλεγε η καρδούλα του. Διατηρούσε εξαιρετικές επαφές με το εβραϊκό στοιχείο της Πόλης. Στο τραπέζι τον άκουγαν με θρησκευτική ευλάβεια ένας Τούρκος εφοπλιστής, μια Αρμένισσα και δυο Ρωμιοί δημοσιογράφοι.

Κάποια στιγμή οι Αμερικανοί θα έπρεπε να «αυγατίσουν» την επιρροή που δυνητικά θα μπορούσε να ασκήσει ο Γκιουλέν στο παγκόσμιο ισλάμ. Τον μετέφεραν στις ΗΠΑ. Εκεί ο Φούλερ και κάποιος Τζόρτζ Φιντάς (Fidas), αμφότεροι της CIA, και ο πρώην πρέσβης των ΗΠΑ στην Άγκυρα, ο γνωστός και μη εξαιρετέος Μόρτον Αμπράμοβιτς, καταθέτουν τρεις «πύρινες» επιστολές στήριξης στον ιεροκήρυκα, ο οποίος λαμβάνει τελικά την πράσινη κάρτα παραμονής. Η αυτοκρατορία του Γκιουλέν προσλαμβάνει μυθικές διαστάσεις κυρίως στις πρώην Σοβιετικές Δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας, αλλά και στην Αφρική, την Ασία, την Αλβανία, τα Βαλκάνια, και στα Εμιράτα του Κόλπου. Λέγεται πως οι αμερικανικές υπηρεσίες επένδυσαν πολλά λεφτά στη δημιουργία του δικτύου σχολείων, ιερατικών φροντιστηρίων και κολεγίων σε όλα τα μέρη του κόσμου, ακόμη και στην Ιαπωνία, όπου προσφερόταν μια σύγχρονη εκπαίδευση με φόντο ένα φιλελεύθερο παγκοσμιοποιημένο Ισλάμ στον αντίποδα των θεοκρατικών εκδοκών του σουνιτισμού ή του σιιτισμού.

Μετά το πραξικόπημα του 2016, η οργάνωση του Γκιουλέν στην Τουρκία διαλύθηκε. Χιλιάδες οπαδοί του φυλακίστηκαν. Στελέχη εκτελέστηκαν ή απήχθησαν σε διάφορα μέρη του κόσμου.

Ο ίδιος ο Ερντογάν άλλαξε ριζικά. Λίγα 24ώρα πριν από την εκδήλωση του πραξικοπήματος, ο Βλαντίμιρ Πούτιν σήκωσε το τηλέφωνο και τον ενημέρωσε προσωπικά για το επερχόμενο στρατιωτικό πραξικόπημα. Η CIA τελικά ήταν ο μεγάλος χαμένος από αυτή την υπόθεση. Η Ρωσία, εντελώς ανέλπιστα, απέκτησε επιρροή σε ένα κράτος-κλειδί του NATO. Τα εξειδικευμένα ινστιτούτα θεωρούν πως η αγορά των S400 από την Τουρκία ήταν η φυσιολογική εξέλιξη μετά το αποτυχημένο πραξικόπημα. Λες και όλοι και όλα συνωμοτούσαν ώστε να συρθεί η Τουρκία στη ζεστή αγκαλιά της Μόσχας. Λες και όλα οδηγούσαν αναπόφευκτα στην υιοθέτηση από την Τουρκία του Ευρασιατικού Μοντέλου, που σημαίνει την απόρριψη των δυτικών επιλογών.

Ο Φετουλάχ Γκιουλέν εδώ και χρόνια ήταν βαριά άρρωστος, κλεισμένος στο κονάκι του στην Πενσιλβάνια. Ακόμη και νεκρός-ζωντανός, ωστόσο, ήταν «χρήσιμος» στον Ερντογάν. Ο «Σουλτάνος» είχε κάποιον να του τα «φορτώσει», όπως παλαιότερα τα φόρτωνε όλα στον Οτσαλάν, μέχρι που ήταν πια άχρηστος για το καθεστώς. Τον έκλεισαν στο «Νησί των Σκυλιών» μέχρι να τον ξαναχρησιμοποιήσουν.

Λέγεται ότι παρατηρείται εσχάτως μια περίεργη κινητικότητα στο Ιμρανλί, το νησί-φυλακή όπου κρατείται.

Θα πίστευε ο κάθε αφελής παρατηρητής πως, μετά το πάθημά του, ο Ερντογάν, που απολάμβανε της ηθικής, πολιτικής και οικονομικής στήριξης του Γκιουλέν για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, θα έβαζε μυαλό. Άλλωστε πίσω από τη ρήξη του κρυβόταν μια πολύ απλή ιστορία. Βλέπετε, η σύγκρουση άρχισε όταν ο ιεροκήρυκας αποφάσισε να βγάλει στην φόρα «τα χαρτόκουτα με τα δολάρια». Ήταν εκατοντάδες κουτιά παπουτσιών γεμάτα με ξένο συνάλλαγμα από τις παράνομες μπίζνες των μελών της οικογένειας του Προέδρου. Μιλάμε για πολλά λεφτά. Προφανώς, λοιπόν, κάποιος το παράκανε με την απληστία του. Οι ρήξεις σε αυτό το επίπεδο συμβαίνουν όταν η νομή της εξουσίας δεν γίνεται δίκαια μεταξύ των προεστών-νταβατζήδων. Στη σύγχρονη οικονομική διάλεκτο ή στην τρέχουσα πολιτική αργκό, αυτοί ονομάζονται και ολιγάρχες. Ε, λοιπόν, κάποια στιγμή ο Ερντογάν τα έσπασε με το θρησκευτικό τάγμα που τον είχε στηρίξει ώστε να ανέλθει στην εξουσία. Τώρα που ο γκιουλενισμός είναι παράνομος, ένα νέο τάγμα έκανε την εμφάνισή του. Πρόκειται για το Suleymançilar ή Sülaymānī Jamīa. Είναι και αυτό της ίδιας «κατηγορίας». Απευθύνεται στην... «Κοινότητα» την Cemaat. Διαθέτει οργανώσεις στις ΗΠΑ και στην Ευρώπη. Αριθμεί εκατομμύρια μέλη.

Θα θυμάστε τον «Εγγλέζο», τον δημοσιογράφο και συγγραφέα, που εξηγούσε με πάθος πως η ιστορία της οθωμανικής και της σύγχρονης Τουρκίας είναι μια αέναη μάχη μεταξύ θρησκευτικών ταγμάτων και τάσεων. Προφανώς και ήξερε τι έλεγε. Ήταν από εκείνη την πάστα των ανθρώπων που πριν από έναν αιώνα έπαιρναν τον χάρτα και τράβαγαν με το μολύβι ευθείες συνοριακές γραμμές για να χωρίσουν κράτη ή για να στήσουν καινούργια. Αυτές

οι ευθείες γραμμές, στο Ιράκ, τη Συρία, την Ιορδανία είναι που τρομοκρατούν τώρα τον Ταγίπ Ερντογάν. Βλέπετε, δεν μάθαμε ούτε και θα μάθουμε ποτέ τι στο καλό ήθελε ο «Εγγλέζος» στην Τεχεράνη. Αλλά είχε αποδειχτεί πως, όταν ένας «Εγγλέζος» ταξιδεύει έτσι, χωρίς προφανή λόγο, στην Εγγύς και Μέση Ανατολή, κάτι το πολύ κακό θα συμβεί.

Ήταν την Τρίτη που μας πέρασε, δύο ημέρες μετά την ανακοίνωση του θανάτου του Φετουλάχ Γκιουλέν, όταν το τηλέφωνο χτύπησε και μια φωνή από εκείνες των συνδαιτυμόνων στο γεύμα με τον «Εγγλέζο» ακούστηκε να λέει: «Ο ακροδεξιός ο Μπαχτσελί, το άλλοθι του Ερντογάν προς την άκρα δεξιά του και τους Γκρίζους Λύκους, πρότεινε επίσημα να αποφυλακιστεί ο Οτσαλάν, να προσέλθει στη Βουλή και να αποκηρύξει το PKK, για να “ξεπλύνει” τους Κούρδους με τους οποίους θα συμμαχήσει ο Ερντογάν».

Όχι, δεν είναι θεωρία συνωμοσίας ούτε σενάριο επιστημονικής φαντασίας. Το πρωί της Τρίτης που μας πέρασε ήταν πρωτοσέλιδη είδηση σε όλα τα τουρκικά ΜΜΕ. Ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή έχει ανάψει για τα καλά τα φιτίλια στις εσωτερικές διεργασίες της Τουρκίας. Και ακόμη δεν έχουμε δει τίποτα. **A**

Ο Γκιουλέν ήταν εδώ και χρόνια βαριά άρρωστος. Ακόμη και νεκρός-ζωντανός, ωστόσο, ήταν «χρήσιμος» στον Ερντογάν.

ΟΛΥΜΠΙΑ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΜΟΥΣΙΚΟ
ΘΕΑΤΡΟ
ΜΑΡΙΑ
ΚΑΛΛΑΣ

ROBERT WILSON

ΤΡΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Από 30 Οκτωβρίου 2024

Προώληση Εισιτηρίων [more.com](https://www.more.com)

Χορηγοί Επικοινωνίας

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ

14 κείμενα για τη σημασία των εκλογών που επηρεάζουν όλο τον κόσμο

Εικονογράφηση: **Γιώργος Τζινούδης**, «Manhattan», mixed media on paper, από τη σειρά έργων «Cocktales»

Διακυβεύματα και αντίκτυπος των αμερικανικών εκλογών

Τι θα συμβεί στην εξωτερική πολιτική, στο εμπόριο, στη φορολογία και στις σχέσεις των ΗΠΑ με τον υπόλοιπο κόσμο

Της **Σώτης Τριανταφύλλου**

ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ είναι θέαμα για ολόκληρο τον κόσμο. Όχι μόνο διότι η αμερικανική πολιτική έχει παγκόσμιο αντίκτυπο, αλλά και διότι η αναμέτρηση κάθε τέσσερα χρόνια ενέχει στοιχεία γραφικότητας: κάπου κάπου συμβαίνουν ανατροπές· μερικές μάλιστα συμβαίνουν, την έσχατη στιγμή, τον Οκτώβριο. Το φαινόμενο έχει όνομα: October surprise. Ο αντίκτυπος των αμερικανικών εκλογών δεν περιορίζεται στην εξωτερική πολιτική· όσο για τις κοινωνικές τάσεις, η προεδρία θα ενισχύσει ή θα αποδυναμώσει τις υπάρχουσες και όσες γεννιούνται σήμερα. Συχνά, σχεδόν πάντοτε, αυτές οι κοινωνικές τάσεις διαχέονται στον υπόλοιπο κόσμο: η ήπια ισχύς των ΗΠΑ διαιωνίζεται με τον αυτόματο πιλότο· χωρίς καμιά κεντρική χάραξη πολιτικής.

Θα αποφύγω εδώ την κριτική στο ποιόν της προσωπικότητας του Ντόναλντ Τραμπ, επειδή έχουν ήδη ειπωθεί πάρα πολλά και επειδή αυτή η κριτική, αν και δικαιολογημένη, δεν θα έπρεπε, νομίζω, να καταλήγει, όπως καταλήγει, στον χαρακτηρισμό του 50% των Αμερικανών ως πλιθίων. Πράγματι, πολλοί είναι αμόρφωτοι, υπερβολικά ευάλωτοι σε όποια προπαγάνδα επιβεβαιώνει τις πεποιθήσεις τους, και εθνικιστές με τον αμερικανικό τρόπο που περιλαμβάνει εξαιρετισμό και μεγαλοϊδεατισμό· περισσότερη μυθολογία παρά hard facts. Αλλά μια συνετή αποτίμηση της αμερικανικής δημοκρατίας θα έπρεπε να αποδίδει στον κάθε Αμερικανό κάποιο δικό. Το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα απευθύνεται σήμερα στους ανθρώπους της υπαίθρου που έχουν αγανακτήσει με την αριστεροσύνη των Δημοκρατικών, φοβούνται ότι εκλαμβάνουν ως «σοσιαλισμό» και φρικάρουν με την κουλτούρα woke. Δεν είναι απαραίτητως οι «φτωχότεροι» – η συζήτηση γύρω από το κοινό των Ρεπουμπλικανών, από το πώς έχει εξελιχθεί το κόμμα και ποια είναι η επιρροή του ίδιου του Τραμπ είναι αρκετά πιο περίπλοκη από όσα γράφονται και λέγονται.

Η εξωτερική πολιτική είναι πάντοτε το ζήτημα που μας αφορά περισσότερο. Η εξωτερική πολιτική της Κάμαλα Χάρις είναι, προς το παρόν, ασαφής· ούτε η ίδια δεν φαίνεται να τη γνωρίζει. Αντιθέτως, ξέρουμε αρκετά από όσα προτίθεται να κάνει ο Ντόναλντ Τραμπ στον διεθνή χώρο, στους τομείς του εμπορίου, της ενέργειας, της μετανάστευσης και των αμερικανικών συμμαχιών στον κόσμο. Αν και οι εξαγγελίες του Ντόναλντ Τραμπ είναι εξαιρετικά προστατευτικές, όσον αφορά το εμπόριο, ούτε η κυβέρνηση Τζο Μπάιντεν υπήρξε προπύργιο ελεύθερου εμπορίου: διατήρησε τους δασμούς της προηγούμενης διοίκησης Τραμπ στις κινεζικές εισαγωγές και προσφάτως αύξησε περαιτέρω, επιλεκτικά, τους δασμούς σε ορισμένα κινεζικά προϊόντα. Μια δεύτερη διοίκηση Τραμπ θα ήταν πιθανότατα πολύ πιο προστατευτική από εκείνη της Χάρις: μεταξύ άλλων μέτρων, ο Τραμπ έχει ήδη αναφέρει δασμό 60% σε όλες τις κινεζικές εισαγωγές και γενικό δασμό 10% σε όλες τις εισαγωγές, συμπεριλαμβανομένων εκείνων από τις χώρες της Ευρωζώνης. Ενώ η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει επιδιώξει μείωση της αμερικανικής υπερέκθεσης στην κινεζική οικονομία – υπονοώντας λόγους εθνικής ασφάλειας – μέσω προστατευτικών πολιτικών, παρεμπόδισης της πρόσβασης στην τεχνολογία και επιδότησης της τοπικής παραγωγής σε ημιαγωγούς και καθαρή ενέργεια, ο Τραμπ φαίνεται ότι επιδιώκει πλήρη αποσύνδεση των δύο οικονομιών. Δεν ξέρω αν είναι εφικτό.

Όπως συμβαίνει με όλες τις μερκαντιλιστικές πολιτικές που στηρίζονται στην πεποίθηση ότι ο πλούτος ταυτίζεται με το χρήμα και ότι ο εμπορικός ανταγωνιστής χάνει όταν κερδίζει η τοπική παραγωγή, υποτιμώνται οι αρνητικές επιπτώσεις από όλες τις πλευρές, συμπεριλαμβανομένων των τρίτων χωρών. Το διεθνές σύστημα είναι πολυπολικό· δεν μπορεί να εφαρμοστεί εύκολα η ιδέα του μηδενικού αθροίσματος. Οι δασμοί της προηγούμενης διοίκησης Ντόναλντ Τραμπ στις εισαγωγές από την Κίνα μείωσαν τις θέσεις εργασίας στη μεταποίηση στις ΗΠΑ και οι Αμερικανοί παραγωγοί αγροτικών προϊόντων έχασαν μερίδιο έναντι τρίτων χωρών

όπως η Βραζιλία. Ο Τραμπ συγκρίνει τους εμπορικούς πολέμους με τους αγώνες πυγμαχίας, αλλά οι πολύ υψηλοί δασμοί κινδυνεύουν να αυξήσουν το κόστος ζωής των Αμερικανών. Ωστόσο, η επιβάρυνση των κινεζικών προϊόντων με δασμούς ακούγεται επιθυμητή: Tax the bastards!

Στον φορολογικό τομέα, ενώ οι μειώσεις του φόρου εισοδήματος των επιχειρήσεων που ενέκρινε το Κογκρέσο το 2017 ήταν μόνιμες, οι περικοπές στους φόρους εισοδήματος και ακίνητης περιουσίας λήγουν στο τέλος του 2025. Ο Τραμπ θέλει να τις μονιμοποιήσει για όλους, ενώ η Χάρις προτίθεται να επιβάλει υψηλότερους φόρους σε όποιον έχει εισόδημα άνω των 400.000 ετησίως. Στο ζήτημα της αμερικανικής φορολογίας, οι Ευρωπαίοι δεν έχουν σωστή ενημέρωση: αν και πράγματι μερικές πολιτείες δεν επιβάλλουν φόρο εισοδήματος (Τεννεσσί, Γουαϊόμινγκ, Νεβάντα, Νιού Χάμσαϊρ, Ουάσιγκτον, Τέξας, Αλάσκα, Φλόριντα, Νότια Ντακότα), αλλά μονάχα φόρο περιουσίας (και φυσικά πολλούς έμμεσους φόρους), στις ΗΠΑ εφαρμόζεται σύστημα προοδευτικής φορολογίας που κυμαίνεται από 10-37% – πάνω κάτω όπως στην Ευρώπη. Πράγματι, προβλέπονται πολλές φοροαλλαγές με σκοπό την ενίσχυση των προσλήψεων: το μέτρο είναι απολύτως επιτυχημένο· η ανεργία στις ΗΠΑ είναι πολύ χαμηλή, σαφώς χαμηλότερη από τα επίσημα στοιχεία. Εν πάση περιπτώσει, οι δύο υποψήφιοι κάνουν λόγο για αύξηση των φορολογικών εσόδων η οποία είναι απολύτως απαραίτητη: η Κάμαλα Χάρις θα προσπαθήσει να φορολογήσει περισσότερο τις επιχειρήσεις και τους πλούσιους, ενώ ο Τραμπ θα φορολογήσει τις εισαγωγές. Αλλά, δεν πιστεύω ότι είναι δυνατό να εξισορροπηθούν τα χαμένα φορολογικά έσοδα μέσω των δασμών εισαγωγής και του φόρου πωλήσεων (που μοιάζει με τον ΦΠΑ, αλλά δεν ξεπερνά το 16%, ενώ π.χ. στη Γαλλία είναι 20%).

Σχετικά με την ενέργεια, υπάρχουν επίσης σημαντικές διαφορές μεταξύ Τραμπ και Χάρις: ο Τραμπ ευνοεί τα ορυκτά καύσιμα (the beautiful coal, όπως λέει)· η Χάρις τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα των εκλογών, η ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας στις ΗΠΑ θα αυξηθεί λόγω, μεταξύ άλλων, των ενεργοβόρων κέντρων ηλεκτρονικών δεδομένων και της τεχνικής νοημοσύνης. Οι Ρεπουμπλικανοί πάντως, επικεντρώνονται στα ορυκτά καύσιμα, υποσχόμενοι γεωτρήσεις, ενώ οι Δημοκρατικοί είναι στραμμένοι στα ηλιακά, αιολικά και γεωθερμικά έργα. Ως εκ τούτου, οι εκλογές θα έχουν επιπτώσεις στην ενεργειακή μετάβαση των ΗΠΑ και συνεπώς του κόσμου. Οι τιμές των μετάλλων είναι ευαίσθητες στο εκλογικό αποτέλεσμα, καθώς η κάλυψη της αυξανόμενης ζήτησης ενέργειας με ηλιακή και αιολική ενέργεια θα ασκήσει μεγαλύτερη πίεση στο ηλεκτρικό δίκτυο (η απόκριση του οποίου θα είναι ζήτηση χαλκού και αλουμινίου) παρά αν η ζήτηση καλυφθεί με ορυκτά καύσιμα. Drill, baby, drill.

Το εκλογικό αποτέλεσμα αναμένεται επίσης να επηρεάσει σημαντικά την πολιτική μετανάστευσης των ΗΠΑ. Ο Τραμπ προτρέπει ενέργειες όπως η μη παραχώρηση ιθαγένειας σε άτομα που γεννήθηκαν στις ΗΠΑ, οι γονείς των οποίων βρίσκονται στη χώρα παράνομα. Λογικό. Επίσης, αναφέρει στην αναγκαστική απέλαση παράνομων μεταναστών· από την πλευρά της, η Χάρις, αν και φαίνεται αντίθετη στις απελάσεις, έχει επίσης πρόθεση να περιορίσει την παράνομη μετανάστευση – με πιο light μεθόδους. Σήμερα υπολογίζεται ότι στις ΗΠΑ υπάρχουν 11 εκατομμύρια αλλοδαποί χωρίς νόμιμο έγγραφο: η μετανάστευση, η οποία δεν είναι πρωτίστως μουσουλμανική όπως στην ΕΕ, έχει συμβάλει στις εξαιρετικές επιδόσεις των ΗΠΑ – αν και φυσικά δεν είναι ο μοναδικός παράγοντας αύξησης του ΑΕΠ. Υπάρχουν πολλά footnotes στη μεταναστευτική πολιτική: ο Ντόναλντ Τραμπ είναι εναντίον των μουσουλμάνων μεταναστών, αλλά έχει δοσοληψίες με τους Σαουδάραβες και τους Καταριανούς.

Το δεύτερο διεθνές ζήτημα, μετά τους δασμούς, είναι η εχθρότητα του the Donald έναντι του NATO σε μια εποχή όπου η Βορειοατλαντική Συμμαχία έχει ανάγκη από ενίσχυση την οποία μόνο 2-3 ευρωπαϊκές οικονομίες είναι σε θέση να χρηματοδοτήσουν. ▶

◀ Όσο για τη στήριξη των ΗΠΑ στην Ουκρανία και τις επιπτώσεις για το NATO, ο Τραμπ έχει ισχυριστεί ότι θα εξασφαλίσει ειρηνευτική συμφωνία αμέσως. Ίσως εννοεί άμεση απόσυρση της αμερικανικής βοήθειας από την Ουκρανία. Η ΕΕ δεν μπορεί να αντικαταστήσει τις ΗΠΑ στην ίδια κλίμακα – ιδιαίτερα στο πολεμικό υλικό.

Το τρίτο είναι η περιβαλλοντική στάση του. Το μπες βγες από τη Συμφωνία του Παρισιού αποδυναμώνει την πολιτική έναντι της κλιματικής αλλαγής. Αν και είναι απίθανο να ανατρέψει την υπογραφή του Μπάιντεν, είναι πιθανό να απορρυθμίσει εντελώς την παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου, ενισχύοντας την παραγωγή και για τα δύο. Έτσι, όπως είπα, θα μειώσει το ενεργειακό κόστος, αμβλύνοντας τον πληθωρισμό προοπτικές παγκοσμίως. Αλλά βεβαίως, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, αυτή η απόφαση θα διατηρήσει υψηλές τις εκπομπές αερίων άνθρακα. Οι Ρεπουμπλικανοί δεν ενδιαφέρονται καθόλου γι' αυτό το θέμα. Οι παλιότεροι μετριοπαθείς στο εσωτερικό του κόμματος –όπως ήταν ο Τζον ΜακΚέιν ή η Ολύμπια Σνόου– δεν υπάρχουν πια: σήμερα οι Ρεπουμπλικανοί χωρίζονται σε δύο φυλές σχετικές με 1) τον βαθμό οικονομικού φιλελευθερισμού, 2) την έκταση της αμερικανικής στρατιωτικής παρουσίας στο εξωτερικό και 3) ορισμένες προτεραιότητες στρατηγικής· π.χ. ο Ινδο-Ειρηνικός. Έτσι κι αλλιώς, όπως έχει συζητηθεί ευρέως, οι ΗΠΑ απομακρύνονται από την Ευρώπη: καθώς μεταλλάσσονται δημογραφικά –φυλετικά κυρίως– αποδυναμώνεται η σχέση τους με τις παλιές ευρωπαϊκές πατρίδες. Και παρότι, παραδοσιακά οι Δημοκρατικοί διατηρούσαν στενούς δεσμούς με την Ευρώπη, η Κάμαλα Χάρις δεν έχει σχέση με τους Ευρωπαίους – είναι πλάσμα του αμερικανικού χωνευτηρίου. Ιδιαίτερα εφόσον δεν αναγνωρίζει το Ισλάμ ως παγκόσμια απειλή δεν κατανοεί τη σπουδαιότητα της ενόπτιας της Δύσης.

Όποιος πρόεδρος κι αν προκύψει, θα επικεντρωθεί στα εσωτερικά ζητήματα: στην προώθηση των θέσεων εργασίας στη βιομηχανία, στην αύξηση της εγχώριας παραγωγικής ικανότητας και στην αποφυγή υπερπόντιων στρατιωτικών επεμβάσεων, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Αυτό το τελευταίο αναμένεται να βοηθήσει στα δημόσια οικονομικά τα οποία θα ενισχυθούν και μέσω του εμπορικού προστατευτισμού που προανέφερα. Αλλά κι εδώ υπάρχει μια αντίφαση ή εν πάση περιπτώσει μια στροφή εκ μέρους πολλών Ρεπουμπλικανών, το mainstream των οποίων αντιτίθεται στην ελευθεριακή πτέρυγα και ζητεί ισχυρότερη κυβερνητική παρέμβαση στις αγορές για τον περιορισμό της ισχύος των εταιρειών, την αναζωογόνηση των εγχώριων βιομηχανιών και την ανάκτηση της ανεξαρτησίας των ΗΠΑ σε βασικούς στρατηγικούς τομείς. Παράδειγμα ο Josh Hawley από το Μιζούρι ο οποίος τώρα προειδοποιεί ότι, λόγω των ακραίων νεοφιλελεύθερων πολιτικών, χιλιάδες εργοστάσια έχουν κλείσει, εκατομμύρια θέσεις εργασίας έχουν διολισθήσει στο εξωτερικό και οι ΗΠΑ εξαρτώνται επικίνδυνα από την παραγωγική ικανότητα της Κίνας. Σ' αυτό συμφωνούν φυσικά οι Δημοκρατικοί που προσβλέπουν σε μια σύγχρονη αμερικανική βιομηχανική στρατηγική, με στοχευμένες δημόσιες επενδύσεις σε τομείς θεμελιώδεις για την οικονομική ανάπτυξη και την εθνική ασφάλεια και όπου η ιδιωτική βιομηχανία δεν είναι έτοιμη να κάνει τις απαραίτητες επενδύσεις.

Η Στρατηγική Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ της κυβέρνησης Μπάιντεν παραδέχεται φυσικά το φιάσκο των προηγούμενων προσπαθειών οικοδόμησης εθνών και τονίζει ότι αυτή η αδιέξοδη εξωτερική τακτική αποσπούσε την προσοχή από τις προτεραιότητες: τον εμπορικό ανταγωνισμό με την Κίνα και τον περιορισμό της ρωσικής επιθετικότητας. Στη στρατηγική εθνικής ασφάλειας νομίζω ότι τα δύο κόμματα συμφωνούν, αλλά ο ίδιος ο Ντόναλντ Τραμπ παραείναι ανέντιμος για να ληφθούν στα σοβαρά οι εξαγγελίες του. Τα σκοτεινά σημεία είναι 1) οι σχέσεις του με τις πετρομοναρχίες 2) οι σχέσεις του με τον ίδιο τον Πούτιν 3) οι σχέσεις του με τους διασπαστικούς Ευρωπαίους όπως ο Βίκτορ Ορμπάν. Εξάλλου, εκτός του ότι είναι αρκετά απρόβλεπτος διότι μέσω των εξωτερικών του επαφών εξυπηρετεί την προσωπική του ατζέντα, δεν κατανοεί καθόλου τη σπουδαιότητα των διεθνών θεσμών. Ενώ οι Δημοκρατικοί βλέπουν τους διεθνείς θεσμούς ως ευκαιρία για μόχλευση, μια ρε-

πουμπλικανική κυβέρνηση θα επικεντρωθεί στη διαπραγμάτευση διμερών ή περιφερειακών συμφωνιών στις οποίες οι ΗΠΑ θα προσπαθούν να διατηρήσουν το στρατιωτικό πλεονέκτημα αποφεύγοντας διαπραγματεύσεις για τον έλεγχο των όπλων. Παραδοσιακά, και σχηματικά, οι Ρεπουμπλικανοί πιστεύουν ότι η διατήρηση της παγκόσμιας τάξης πρέπει να αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα για την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, ενώ οι Δημοκρατικοί πιστεύουν στη διεθνή συνεργασία, με τη μεγάλη τους πλειοψηφία να βλέπει την αντιμετώπιση στις παγκόσμιες προκλήσεις –πρόσφυγες, μολυσματικές ασθένειες– ως αποτέλεσμα παγκόσμιας συνεργασίας, π.χ. με ενίσχυση των Ηνωμένων Εθνών. Από την ανάληψη των καθηκόντων του, ο Τζο Μπάιντεν διαχειρίστηκε προσεκτικά τις σχέσεις με τους Ευρωπαίους, τους Καναδούς και τους Ασιάτες συμμάχους που μοιράζονται τις απόψεις του για τη δημοκρατία, τον ανταγωνισμό με την Κίνα και την απόκριση στη ρωσική επιθετικότητα. Σε αντίθεση με τον Μπάιντεν, ο Τραμπ περιφρόνησε τις παραδοσιακές συμμαχίες των ΗΠΑ, χειροκρότησε το Brexit και κατά καιρούς πρόδωσε συμμάχους: μεταξύ άλλων, τους Κούρδους της Συρίας το 2019. Αντιθέτως, καλλιέργησε τη συγγενεία του με εθνικιστές, συντηρητικούς και αυταρχικούς ηγέτες, συμπεριλαμβανομένου του Κιμ Γιονγκ Ουν. Η επιστροφή του θα ενθαρρύνει όλους αυτούς. Οι σημερινοί επιφανείς Ρεπουμπλικανοί, όπως ο γερουσιαστής του Οχάιο και υποψήφιος veep J.D. Vance και ο κυβερνήτης της Φλόριντα, Ron DeSantis, συμφωνούν μαζί του και κατηγορούν τους Ευρωπαίους συμμάχους για την έλλειψη επενδύσεων στην άμυνα. Όσο για τον πόλεμο στην Ουκρανία, οι αμερικανικές δαπάνες θα εξεταστούν υπό το πρίσμα του πόσο συνεισφέρουν οι Ευρωπαίοι.

Στο εσωτερικό, η κυριότερη διεκυστίνδα είναι 1) η κουλτούρα woke την οποία έχει υιοθετήσει το Δημοκρατικό κόμμα 2) τα χρόνια προβλήματα της εγκληματικότητας και της αντιμετώπισής της και 3) η υποδοχή και ένταξη νέων μεταναστών. Από τότε που το Δημοκρατικό Κόμμα ολίσθησε στα κινήματα woke, έχασε τον κεντρικό κορμό του και υιοθέτησε μια βαθιά διχαστική ιδεολογία στο εποικοδόμημα. Αυτή η ιδεολογία αποξένωσε μεγάλο μέρος του πληθυσμού και προκάλεσε ακροδεξιά ανάκρουση και κινήματα αγανακτισμένων. Όσο για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, τα δύο κόμματα παλεύουν με δύο εξίσου αποτυχημένες πολιτικές: υπερβολική επιείκεια από τη μία πλευρά, υπερβολική αυστηρότητα από την άλλη· όπου κερδήθηκε το στοίχημα της αντιμετώπισης της εγκληματικότητας –και κερδήθηκε σε πολλές αμερικανικές μεγαλοπόλεις– εφαρμόστηκε αυστηρή δικαιοσύνη: επεβλήθη ο νόμος και η τάξη χωρίς συμβιβασμούς. Θέλω να πω ότι ξέρουμε την επιτυχημένη συνταγή· δεν θα έπρεπε να υπάρχουν θεωρητικές συζητήσεις. Κι όμως, υπάρχουν. Η κουλτούρα woke εμποτίζει όλες τις μορφές συμπεριφοράς συμπεριλαμβανομένης της αντιμετώπισης του εγκλήματος και της μετανάστευσης. Η μεγάλη της εξάπλωση, ιδιαίτερα στη νεολαία, δίνει πλεονέκτημα στους Ρεπουμπλικανούς: οι Ρεπουμπλικανοί χρησιμοποιούν τη λογική, ενώ οι woke χρησιμοποιούν εκρήξεις συναισθήματος και ανορθολογισμού. Η κουλτούρα woke είναι σήμερα το σοβαρότερο πρόβλημα για την κοινωνική συνοχή, που, όπως είπα, επηρεάζει όλες τις πτυχές της αμερικανικής ζωής.

Πρέπει να ληφθεί υπόψη η πολυσυλλεκτικότητα, ο εκλεκτικισμός της πολιτικής στις ΗΠΑ. Σε αμφότερα τα κόμματα υπάρχουν διαφορετικές τάσεις: Ομάδα Μείωσης Δαπανών Άμυνας, Ελευθεριακοί, Σοσιαλιστές. Ο δικομματισμός έχει επικρατήσει με σκοπό, και με αποτέλεσμα, τη σταθερότητα, αλλά, όπως παντού, υπάρχουν ηφαίστεια γνώμων. Αυτές τις γνώμες προσπαθεί να συγκεράσει ο κάθε υποψήφιος: για παράδειγμα, αλιεύοντας την ψήφο των ευαγγελιστών, ο Ντόναλντ Τραμπ παριστάνει τον θεοσεβούμενο χριστιανό, ενώ δεν έχει την παραμικρή ιδέα από τη θρησκεία. Πράγμα που με φέρνει στο τελευταίο σημείο του διεθνούς αντίκτυπου των αμερικανικών εκλογών: στην εικόνα των ΗΠΑ στον κόσμο· αναρωτιέμαι αν οι Αμερικανοί συνειδητοποιούν ότι αν εκλεγεί ο Ντόναλντ Τραμπ θα τους εκπροσωπή το τέλει παράδειγμα του παροιμιώδους ugly American. ●

● ●
Ο Τραμπ, εκτός του ότι είναι απρόβλεπτος διότι μέσω των εξωτερικών του επαφών εξυπηρετεί την προσωπική του ατζέντα, δεν κατανοεί καθόλου τη σπουδαιότητα των διεθνών θεσμών

01

Ο Ντόναλντ Τραμπ ως επιχειρηματίας

The Donald: απληστία, επιδειξιμανία και ανικανότητα στα μαθηματικά

Της **Σώτης Τριανταφύλλου**

ΟΝΤΟΝΑΛΝΤ ΤΡΑΜΠ ΕΓΙΝΕ «Ο ΤΡΑΜΠ» ΑΠΟ ΤΟΤΕ που ανακαίνισε ένα ξενοδοχείο στο Μανχάταν. Η ανακαίνιση του Commodore Hotel, αν και μπορεί να φαίνεται λεπτομέρεια για την τοπική αρχιτεκτονική και πολεοδομία, σηματοδότησε την οριστική παράδοση της πόλης της Νέας Υόρκης στους μεγαλομεσίτες. Είχαν προηγηθεί πολεοδομικά σφάλματα, υποχωρήσεις σε κερδοσκόπους της γης και σε μηχανικούς – για παράδειγμα, το χτίσιμο αυτοκινητοδρόμων και σιδηρόδρομων που πέρασαν μέσα από τον αστικό ιστό καταστρέφοντας παραδοσιακές γειτονιές· όμως, η ανακαίνιση του Commodore εγκαινίασε μια καινούργια εποχή· όχι μόνο για τη Νέα Υόρκη, για την πολιτική του άστεως και τον αμερικανικό καπιταλισμό συνολικά.

Σύμβολο αυτής της εξέλιξης ήταν και παραμένει ο Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος το 1976 ήρθε στο Μανχάταν από τη συνοικία Jamaica του Κουίνς, για να κατακτήσει τον κόσμο. Την ευκαιρία της επέκτασης και της αναβάθμισης των επιχειρήσεών του έδωσε αυτό το ξενοδοχείο στην ανατολική 42η οδό: εκείνη την εποχή, η Νέα Υόρκη, εκτός από μερικούς θύλακες στο κεντρικό Μανχάταν, υπέφερε από φτώχεια και ανεξέλεγκτη εγκληματικότητα. Οι τοπικοί αξιωματούχοι, είτε ήταν διεφθαρμένοι, είτε όχι (πράγμα πολύ σπανιότερο), είχαν πελαγώσει: άδεια ταμεία, αεργία, ανεργία, πυρπολημένα κτίρια, βανδαλισμοί, επιδημία ηρωινομανίας· τις καλές μέρες, είκοσι φόνοι, τις κακές τριάντα. Το Commodore –2.000 δωμάτια– που λειτουργούσε από το 1919 δίπλα στον σταθμό Grand Central, χρεοκόπησε. Και τότε η καινούργια επιχείρηση ανάπτυξης ακινήτων «Donald Trump» –συνέχεια εκείνης του πατέρα του, του Φρεντ Τραμπ– το μετέτρεψε στο υπερπολυτελές Grand Hyatt 1.400 δωματίων: από το 1978 μέχρι το 1980, αυτό το πρότζεκτ έγινε για τον Ντόναλντ Τραμπ το εφελτήριο όχι μόνο για την απόκτηση περισσότερου πλούτου, αλλά για την αίγλη, το κλέος, την έξαλλη δημοσιότητα – και προπάντων για την πολιτική εξαπάτησης της πόλης της Νέας Υόρκης, για την τακτική της συστηματικής στρεψοδικίας που μεταμόρφωσε σχεδόν όλες τις αμερικανικές μεγαλουπόλεις και, ταυτοχρόνως, έστρεψε τον αμερικανικό καπιταλισμό στην κατεύθυνση της αισχροκέρδειας. Δεν ήταν πάντοτε έτσι, παρά τα όσα πιστεύουν οι αριστεροδεξιοί αντιαμερικανοί. Ο βίος και η πολιτεία του Ντόναλντ Τραμπ υπήρξε το έναυσμα για την ελευθεριακή πολιτική που εφάρμοσε στη δεκαετία του 1980 η προεδρία του Ρόναλντ Ρέιγκαν και για τη δράση μελών λόμπι που προωθούσαν ελευθεριακές ιδέες στην οργάνωση της οικονομίας. Οι αιτίες γι' αυτή την εξέλιξη προϋπήρχαν φυσικά: η κοινωνική πολιτική του Τζιμ Κάρτερ είχε αποτύχει παταγωδώς.

Να λοιπόν τι συνέβη στη Νέα Υόρκη. Το 28ώροφο Commodore αντικαταστάθηκε από έναν ουρανοξύστη 32 ορόφων με την αισθητική του χρυσού πόμολου: ο Τραμπ και η Hyatt, ξοδεύοντας 100 εκατομμύρια δολάρια, αφαίρεσαν τα περισσότερα από τα αυθεντικά διακοσμητικά του Commodore, έφτιαξαν γυάλινη πρόσοψη που ήταν τότε της μόδας, ένα τριώροφο αίθριο, ένα εστιατόριο με πρόβολο πάνω από το πεζοδρόμιο· την αίθουσα χορού την έκαναν μουσείο του κιτς. Το Grand Hyatt, που χτίστηκε με σχέδια των Gruzen & Partners και Der Scutt (στα οποία επενέβαινε κάθε τόσο ο ίδιος ο Τραμπ), ήταν τόσο glamoruous ώστε ο επιχειρηματίας από το Κουίνς δόξασε τον εαυτό του ως σωτήρα της ταλαιπωρης Νέας Υόρκης: μαζί με μια μεγάλη μερίδα των ΜΜΕ, ο Ντόναλντ επαναλάμβανε πως το ξενοδοχείο ξανάδινε στο Μανχάταν τη χαμένη του λάμψη και ότι όποιος στεκόταν στην κορυφή του ήταν ο βασιλιάς της σπουδαιότερης πόλης στον κόσμο. Ποιο αντάλλαγμα ζήτησε ο Ντόναλντ Τραμπ γι' αυτή την παράξενη σωτηρία; Απαλλαγή από τους φόρους για σαράντα χρόνια. Ο δήμος αντέδρασε αμήχανα: αν και ο δήμαρχος Abraham Beame (1974-1977) καλωσόριζε τις επιχειρήσεις του Τραμπ ως χρήσιμες επενδύσεις για να ορθοποδήσει η Νέα Υόρκη, ο διάδοχός του, ο Ed Koch (1978-1989), δεν τον χώνευε – ο Koch ήταν σχετικά έντιμος αλλά αναισχυντα σόουμαν· ο τότε νεαρός Τραμπ τον επισκίαζε· ήταν πιο εμφανίσιμος, πιο σέξι, πιο προβεβλημένος· και του επιτρεπόταν η επίδειξη τρυφνότητας, ενώ στον εκλεγμένο δήμαρχο κάτι τέτοιο ήταν ανεπίτρεπτο. Ο Koch αρνήθηκε την απαλλαγή από τους φόρους, αλλά ο Τραμπ προσέλαβε τον περιβόητο δικηγόρο Roy Cohn –όσοι έζησαν στη Νέα Υόρκη στη διάρκεια του 20ού αιώνα, ξέρουν ότι επρόκειτο για τον πληρεξούσιο του Σατανά επί της γης– μίλησε τον δήμο, κέρδισε την υπόθεση και έπαψε να πληρώνει φόρους ιδιοκτησίας. Στο μεταξύ, ο λαός τον αποθέωνε: ο Ντόναλντ Τραμπ έγινε η ενσάρκωση του αμερικανικού ονείρου· don't ask why· δεν εξηγούνται όλα τα φαινόμενα με τη λογική. Εννοείται πως το φιλοθεάμον κοινό δεν ήθελε να ξέρει ότι το δικαστήριο αποφάσισε την απαλλαγή από τους φόρους επειδή οι δικαστές πληρώθηκαν αδρά. Το «αμερικανικό όνειρο» δεν προβλέπει λαδώματα αξιωματούχων και φοροδιαφυγή 400 εκατομμυρίων δολαρίων: προβλέπει όμως επιδίωξη μεγάλων μεγεθών – the bigger, the better. Ο Ντόναλντ, ο επο-

νομαζόμενος «the Donald», έπαιζε πολύ με τα μεγάλα μεγέθη: τεράστια κτίρια, τεράστιες λιμουζίνες, φωτομοντέλα με ύψος πάνω από 1,80. Think big!

Η ανακαίνιση του Commodore και τα εγκαινία του Hyatt είχαν ευρύτερη κάλυψη στα ΜΜΕ από οποιοδήποτε άλλο πολιτικό ή κοινωνικό γεγονός εκείνο τον καιρό. Καθώς στη Νέα Υόρκη ο Ντόναλντ Τραμπ θεωρήθηκε εθνικός ευεργέτης, την ψώνισε τελείως και άρχισε να λέει δεξιά κι αριστερά ότι ο κόσμος χωρίζεται σε αρπακτικά και σε θηράματα κι ότι ο ίδιος είχε το ένστικτο του φρονιά το οποίο θα τον οδηγούσε στις κορυφές της επιτυχίας. Κι αντί κάποιος να τον γιαουρτώσει, ο δήμος, εκών άκων, του ανέθεσε την ανακαίνιση του παγοδρομίου στο Σέντραλ Παρκ: πλην όμως, αν η πόλη εισέπραττε τους φόρους που όφειλε να εισπράττει, θα μπορούσε να το είχε ανακαινίσει μοναχά της. Αλλά δεν. Επιπλέον, οι τράπεζες άρχισαν να χορηγούν στον Τραμπ αστρονομικά δάνεια εφόσον ήταν ο ιππότης που έσωζε τη Νέα Υόρκη από την παρακμή. Μ' αυτά και μ' εκείνα, και δαπανώντας άσεμνα ποσά, ο Ντόναλντ προχώρησε εύθυμα προς την οικοδόμηση του Trump Tower, ενός ουρανοξύστη μεικτής χρήσεως στο Midtown, όπου στεγάστηκαν τα κεντρικά γραφεία της Trump Corporation και αργότερα της πολιτικής του επιτροπής· εκεί ζούσε με την οικογένειά του μέχρι το 2019. Έχω γράψει στο παρελθόν για τον Trump Tower με τα ροδακινί μάρμαρα, οπότε συνεχίζω με άλλα: σε όλη τη δεκαετία του 1980, ο Τραμπ αγόραζε πολυτελή ακίνητα, όπως το ξενοδοχείο Plaza, και –ιδού ο συμβολισμός– έστηνε φανταχτερά καζίνα στο Ατλάντικ Σίτι και στο Βέγκακ.

Παρά το ξέφρενο hype που συνόδευε τις αγορές και αναμορφώσεις ουρανοξυστών, τα εγκαινία καζίνων και τις αστικές αναπλάσεις –όπως εκείνη στη γειτονιά Lincoln Square κοντά στον ποταμό Χάντσον– η απληστία του τον οδήγησε ξανά και ξανά στα πρόθυρα της χρεοκοπίας. Τον έσωσαν οι Ασιάτες επενδυτές που χρηματοδότησαν το σχέδιο ανάπλασης του Riverside South: έτσι, μπόρεσε να αποκτήσει τον πύργο, 92 ορόφων, Trump International Hotel and Tower στο Σικάγο· αυτό ήταν το τελευταίο του απόκτημα. Γενικά, οι επιχειρήσεις του ήταν σταθερά προβληματικές: βασιζόνταν σε δάνεια, συχνά με επιτόκια που κυμαίνονταν γύρω στο 14%. Ο Ντόναλντ δεν έχει ιδέα από μαθηματικά – είναι εντελώς σκράπας και στις τέσσερις αριθμητικές πράξεις. Έτσι, το 1992 τα δύο καζίνα στο Ατλάντικ Σίτι υπέβαλαν αίτηση για προστασία από την πτώχευση (πρόκειται για το λεγόμενο Chapter 11): το ένα, το Taj Mahal (ένα από τα πιο κακόγουστα κτίρια που έχω δει στον μακρύ βίο μου: αληθινό eye sore) είχε χτιστεί με 675 εκατομμύρια σε junk ομόλογα· κι όταν άνοιξε, τον Απρίλιο του 1990, ο Ντόναλντ είχε φορτωθεί προσωπικό χρέος 900 εκατομμυρίων δολαρίων. Στο μεταξύ, είχε αγοράσει την αεροπορική εταιρεία Trump Shuttle και ένα μεγαγιότ, την Πριγκίπισσα Τραμπ που τώρα ανήκει στον Σαουδάραβα μεγιστάνα Al Waleed bin Talal Al Saud. Το 1985, είχε αγοράσει το κτήμα Mar-a-Lago στο Παλμ Μπιτς της Φλόριντα, αλλά τα δύσκολα χρόνια του 1990, το μετέτρεψε σε ιδιωτικό κλαμπ με επίσημα συνδρομή για διάφορους νεόπλουτους, ενώ συνέχισε να χρησιμοποιεί μια πτέρυγα του σπιτιού ως ιδιωτική κατοικία. Στη Φλόριντα άρχισε να κατασκευάζει και να αγοράζει γήπεδα γκολφ: σήμερα είναι ιδιοκτήτης δεκαεπτασάρων γηπέδων και διαχειρίζεται άλλα τρία. Με λίγα λόγια, όλες του οι επιχειρήσεις δεν είναι μόνο κοινωνικά ανώφελες· είναι κοινωνικά επιβλαβείς· παρασιτικές· ουρανοξύστες για τους υπερπλούσιους, γήπεδα γκολφ, ρουλέτες και κουλοχέρηδες.

Για να εξοφλήσει τα χρέη του, πούλησε την επωνυμία Trump σε επιχειρήσεις καταναλωτικών προϊόντων και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων τροφίμων, ενδυμάτων, μαθημάτων και επίπλων. Σύμφωνα με την *Washington Post*, σε κάποια στιγμή, υπήρχαν περισσότερες από 50 συμφωνίες αδειοδότησης ή διαχείρισης που αφορούσαν το όνομα του Τραμπ και απέφεραν έσοδα τουλάχιστον 59 εκατομμυρίων για τις εταιρείες του. Αλλά, μέχρι το 2018, μόνο δύο εταιρείες καταναλωτικών αγαθών συνέχισαν να χρησιμοποιούν το όνομά του. Τι άλλο έκανε ο δήθεν δαιμόνιος Ντόναλντ: το 1983, αγόρασε τους New Jersey Generals, μια ομάδα ποδοσφαίρου που διαλύθηκε μετά τη σεζόν του 1985· ασχολήθηκε, όχι χωρίς μπρίο, με την οργάνωση αγώνων πυγμαχίας και κατς· δάνεισε το όνομά του στον αγώνα ποδηλασίας Tour de Trump σε μια προσπάθεια να δημιουργήσει ένα αμερικανικό ισοδύναμο ευρωπαϊκών αγώνων, όπως το Tour de France ή το Giro d'Italia (Φιάσκο κι αυτό). Το 1986-1988, αγόρασε πακέτα μετοχών σε διάφορες δημόσιες επιχειρήσεις απειλώντας τες με εκθροική εξαγορά· αρχικά κερδίζοντας εκατομμύρια δολάρια αλλά εντέλει χάνοντας τα περισσότερα, αν όχι όλα, από τα κέρδη διότι οι επενδυτές έπαψαν να παίρνουν στα σοβαρά τις συζητήσεις για τις εξαγορές. Ύστερα, το γύρισε στα καλλιστεία της Μις Υφήλιος, πλήρωσε την επιτροπή για να αποκτήσει αστέρι στο Hollywood Walk of Fame –ως παραγωγός των καλλιστείων– και ίδρυσε το Πανεπιστήμιο Trump, μια εταιρεία που πουλούσε σεμινάρια περί επιχειρηματικότητας στον τομέα των ακινή-

Σήμερα, πολλά από τα ακίνητα του Ντόναλντ Τραμπ, η αξία των οποίων υπολογίζεται σε 2,5 δις, θα πρέπει να πουληθούν ή να αξιοποιηθούν προκειμένου ο πρώην πρόεδρος να πληρώσει χρέη και πρόστιμα

● ●
 Στην επιτυχία του στην πολιτική έχει συμβάλει, ανάμεσα σε άλλα, ο μύθος του κορυφαίου επενδυτή και εργοδότη

των για 30.000-35.000 δολάρια. Αφού οι αρχές της πολιτείας της Νέας Υόρκης απαγόρευαν τη χρήση του χαρακτηρισμού «πανεπιστήμιο», διότι παραβίαζε την κρατική νομοθεσία, το όνομα άλλαξε σε Trump Entrepreneur Initiative. Στη συνέχεια, οι πολιτειακές αρχές κατέθεσαν πολιτική αγωγή κατά του εν λόγω ιδρύματος, με τον ισχυρισμό ότι έκανε ψευδείς δηλώσεις και ότι εξαπάτησε καταναλωτές. Όλες οι δικαστικές υποθέσεις σχετικά με αυτό διευθετήθηκαν εξωδικαστικά λίγο μετά τη νίκη του στις προεδρικές εκλογές του 2016. Αλλά, οι δικαστικές υποθέσεις του Ντόναλντ Τραμπ είναι μεγάλη ιστορία—πάνω από 4.000 νομικές αγωγές— που περιλαμβάνει μηνύσεις ότι στα ακίνητά του εφαρμοζόταν πρακτική φυλετικών διακρίσεων, μηνύσεις για δωροδοκία, μηνύσεις για παράνομη δανειοληψία (στη δεκαετία του 1980, 70 τράπεζες είχαν δανείσει στον Τραμπ πάνω 4 δισεκατομμύρια δολάρια χωρίς διαφανείς εγγυήσεις) και μηνύσεις παραβίαση πολεοδομικών και περιβαλλοντικών κανόνων.

Όλα τούτα συνέβαιναν χωρίς το κοινό να ενημερώνεται ή να ενδιαφέρεται: για πάνω από τρεις δεκαετίες, ο Ντόναλντ Τραμπ ήταν υπέροχα επιτυχημένος και υπέροχα ψηλός· 1,90· σαν τον Αβραάμ τον Λίνκολν! Τα ΜΜΕ τον καλούσαν με τόση συχνότητα—είχε εμφανιστεί 24 φορές στην εκπομπή «Howard Stern Show»—ώστε ήταν φανερό ότι οι δημοσιογράφοι και οι τηλεπαρουσιαστές πληρώνονταν σε μετρητά ή αμείβονταν με διάφορα χατίρια. Αλλά, μπορεί να κάνω λάθος: η αλήθεια είναι πως the Donald ευνοούσε την τηλεθέαση με τερατολογίες. Έτσι, αναπόφευκτα, απέκτησε δικό του ραδιοφωνικό πρόγραμμα, το Trumped! από το 2004 μέχρι το 2015 εμφανιζόταν ως σχολιαστής στο Fox & Friends, ενώ ήταν συμπαραγωγός και παρουσιαστής των ριάλιτι «The Apprentice» και «The Celebrity Apprentice». Η αμερικανική τηλεόραση έπιασε πάτο από την άποψη της ποιότητας: ο Τραμπ έπαιζε μια κολακευτική, άκρως φανταστική, εκδοχή του εαυτού του ως υπερπλούσιου και επιτυχημένου διευθυντή ο οποίος απέκλειε τους ταλαίπωρους διαγωνιζομένους με τη φράση «Απολύεσαι!». Οι εκπομπές διαμόρφωσαν μια εικόνα του για εκατομμύρια τηλεθεατές σε εθνικό επίπεδο και the Donald κέρδισε περίπου 400 εκατομμύρια, τα οποία επένδυσε σε διάφορες ασύμφορες επιχειρήσεις. Θα επιμείνω ότι ο Ντόναλντ Τραμπ δεν έχει κανένα ταλέντο· γι' αυτό αρέσει πολύ σε όσους δεν έχουν κανένα ταλέντο.

Σήμερα, πολλά από τα ακίνητα του Ντόναλντ Τραμπ, η αξία των οποίων υπολογίζεται σε 2,5 δις, θα πρέπει να πουληθούν ή να αξιοποιηθούν προκειμένου ο πρώην πρόεδρος να πληρώσει χρέη και πρόστιμα. Ανάμεσα σε αυτά τα ακίνητα είναι ο περιβόητος Trump Tower των 58 ορόφων—ο Τραμπ κατηγορείται ότι έβαλε στην αγορά διαμερίσματα αυτού του πύργου σε τιμή τριπλή από εκείνη παρόμοιων ακινήτων στο ίδιο τετράγωνο, με αποτέλεσμα εκτόξευση των τιμών σε ολόκληρη την περιοχή—, καθώς και το κτήμα Seven Springs στην πολιτεία της Νέας Υόρκης, ο νεο-γοτθικός πύργος στη Γουόλ Στριτ και το κτήμα Mar-a-Lago στο Παλμ Μπιτς της Φλόριδα. Και πάλι, οι δικαστικές αρχές ισχυρίζονται ότι ο Ντόναλντ Τραμπ υπερεκτιμά τις αξίες κατά περίπου 2.000%, δηλαδή ότι διαπράττει κερδοσκοπία. Με τις φουσκωμένες τιμές απευθύνεται σε Ασιάτες επενδυτές, κυρίως Κινέζους και Σαουδάραβες, αλλά, όπως είπα, παραλλήλως, προκαλεί αύξηση των τιμών με αποτέλεσμα οι περιοχές των ακινήτων του να μην είναι βιώσιμες για τους ντόπιους.

Οι ψηφοφόροι του είναι εν μέρει θαυμαστές της επιχειρηματικής του πορείας: δεν πιστεύουν ότι ο Ντόναλντ τα έχει σκατώσει. Αυτό που τους ελκύει είναι η ίδια η διαστροφή του αμερικανικού ιδεώδους: το να είσαι αδίστακτος και να πατάς επί πτωμάτων— μια αρχή που νομιμοποιήθηκε από λομπίστες, σαν τον Roy Cohn και τον Robert Stone. Στην επιτυχία του στην πολιτική συμβάλλουν φυσικά πολλοί παράγοντες που δεν έχουν άμεση σχέση με την πολιτική—το ότι είναι φιγούρα της λαϊκής κουλτούρας, το ότι έχει υπάρξει πλεί μπόι, το ότι ως «γραφικός» δεν θεωρείται «βαρετός»—προπάντων, έχει συμβάλει ο μύθος του κορυφαίου επενδυτή και εργοδότη. Ωστόσο, ο Ντόναλντ Τραμπ έχει σήμερα περισσότερα χρέη από περιουσιακά στοιχεία: κάτω από τη στιλπνή επιφάνεια, από το bling-bling, υπάρχει το Chapter 11, οργισμένοι πιστωτές και Σαουδάραβες που αγοράζουν ρετιρέ στο Μανχάταν, θέρετρα και ξενοδοχεία. Donald is a joke. ●

02

Τι είναι το εκλεκτορικό σώμα στις ΗΠΑ;

Τι είναι οι εκλέκτορες των 50 πολιτειών που αποφασίζουν ποιος θα αναδειχθεί πρόεδρος;

A.V. Team

AΝ ΚΑΙ Η ΚΑΘΕ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ μπορεί να έχει, και συχνά έχει, δικούς της εκλογικούς κανόνες, οι εκλέκτορες, το λεγόμενο «Εκλεκτορικό Κολέγιο», είναι μέρος του ομοσπονδιακού συστήματος. Πρόκειται για μια ομάδα εκλογών που σχηματίζεται κάθε τέσσερα χρόνια κατά τη διάρκεια των προεδρικών εκλογών, με μοναδικό σκοπό να ψηφίσουν για το δίδυμο του προέδρου και του αντιπροέδρου. Η διαδικασία περιγράφεται στο Άρθρο II του Συντάγματος: Ο αριθμός των εκλεκτορικών ψήφων κάθε πολιτείας ισούται με τον αριθμό των γερουσιαστών της συν τον αριθμό των αντιπροσώπων της στη Βουλή των Αντιπροσώπων, ο οποίος, με τη σειρά του, εξαρτάται από τον πληθυσμό κατά την τελευταία παναμερικανική απογραφή. Μετά την 23η τροποποίηση του Συντάγματος το 1961, όταν η περιφέρεια της Κολούμπια (D.C.) απέκτησε τρεις εκλέκτορες, υπάρχουν συνολικά 538 εκλέκτορες στις 50 πολιτείες. Για την ανάδειξη του προέδρου και του αντιπροέδρου απαιτείται πλειοψηφία τουλάχιστον 270 εκλεκτόρων: αν κανείς υποψήφιος δεν επιτύχει την πλειοψηφία, διεξάγονται εκλογές στη Βουλή των Αντιπροσώπων για την εκλογή του προέδρου και στη Γερουσία για την εκλογή του αντιπροέδρου.

Η αξία του συστήματος των εκλεκτόρων προκαλεί διαμάχες από τη Συνταγματική Συνέλευση του 1787 μέχρι σήμερα: για την τροποποίηση του μηχανισμού του Εκλεκτορικού Σώματος έχουν υποβληθεί περισσότερα ψηφίσματα απ' όσα για οποιοδήποτε άλλο επίμαχο σημείο του Συντάγματος. Οι υποστηρικτές του επιμένουν ότι η ύπαρξή του εξασφαλίζει την ανάδειξη υποψηφίων με ευρεία αποδοχή σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ οι επικριτές του το κατηγορούν ότι υπονομεύει τη λαϊκή βούληση. Ωστόσο, είναι αλήθεια πως όλα τα συστήματα winner takes it all, ιδιαίτερα όταν η αντιπροσωπεία δεν είναι ανάλογη του πληθυσμού, παραβιάζουν την αρχή «ένα άτομο, μία ψήφος»: λόγω της κατανομής των εκλεκτόρων στις πολιτείες, μεμονωμένοι πολίτες σε πολιτείες με μικρότερο πληθυσμό έχουν μεγαλύτερη εκλογική δύναμη από εκείνους σε πολυπληθέστερες πολιτείες. Πρόκειται για δομικό πρόβλημα σχετικό με την κατανομή του πληθυσμού και της ισχύος μεταξύ των πολιτειών. Επειδή ο αριθμός των εκλεκτόρων που διορίζει κάθε πολιτεία είναι ίσος με το μέγεθος της αντιπροσωπείας της στο Κογκρέσο, κάθε πολιτεία δικαιούται τουλάχιστον τρεις εκλέκτορες ανεξάρτητα από τον πληθυσμό της και η κατανομή του νομικά καθορισμένου αριθμού των υπολοίπων είναι ανάλογη μόνο κατά προσέγγιση. Αυτή η όχι και τόσο ακριβής κατανομή συνέβαλε στο να εκλεγούν στην προεδρία οι επιλαχόντες της εθνικής λαϊκής ψήφου το 1824, το 1876, το 1888, το 2000 και το 2016. Επιπλέον, υπάρχουν «άπιστοι εκλέκτορες» που, αν και έχουν δεσμευτεί να ψηφίσουν έναν υποψήφιο, αλλάζουν γνώμη ή απέχουν—ωστόσο δεν είναι η «απιστία» που ανέτρεψε πέντε φορές μέχρι σήμερα την απόφαση της λαϊκής ψήφου.

Μετά την ημέρα των εθνικών προεδρικών εκλογών την πρώτη Τρίτη του Νοεμβρίου, κάθε πολιτεία και ομοσπονδιακή περιφέρεια επιλέγει τους εκλέκτορές της σύμφωνα με τους τοπικούς νόμους. Ύστερα από τη λαϊκή ψηφοφορία, οι πολιτείες καταγράφουν τους διορισμένους εκλέκτορές τους, οι οποίοι δεσμεύονται να ψηφίσουν το δίδυμο των υποψηφίων του κόμματός τους. Αυτό το σύστημα θεσπίστηκε αρχικά για να μετριαστεί η ισχύς των πολιτειών του Νότου στην εποχή της δουλοκτησίας: πριν από τον Εμφύλιο, οι νότιες πολιτείες ήθελαν να αυξήσουν την εκλογική τους δύναμη υπολογίζοντας κατά την πληθυσμιακή κατανομή τους σκλάβους, μολονότι αυτοί δεν είχαν δικαίωμα ψήφου. Είχαν προηγηθεί εκλογικά σχέδια κατά τα οποία τον πρόεδρο θα εξέλεγε το Κογκρέσο, αλλά απορρίφθηκαν ως επιρρεπή σε διαφθορά, ίντριγκες και φατρίες. Γενικά, η άμεση λαϊκή ψήφος θεωρούνταν ιδανική ήδη από τον 18ο αιώνα, αλλά, σύμφωνα με τον Αλεξάντερ Χάμιλτον, το Εκλεκτορικό Κολέγιο, ως μη μόνιμο σώμα, δεν θα μπορούσε να επηρεαστεί από ξένα συμφέροντα και θα εξέφραζε τη λαϊκή βούληση σε περιβάλλον αντιπροσωπευτικής, όχι άμεσης δημοκρατίας, σε συνδυασμό με τις αρχές του φεντεραλισμού, δηλαδή με κατανομή των δικαιωμάτων των ψηφοφόρων και διαχωρισμό των κυβερνητικών εξουσιών.

Αυτή ήταν η λογική πίσω από τη θέσπιση του εκλεκτορικού σώματος, αν και μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα το Σύνταγμα δεν αναφερόταν σε «Εκλεκτορικό Κολέγιο», αλλά σε «εκλέκτορες». Ακολούθησαν πολλές τροποποιήσεις, διαφορετικές σε κάθε πολιτεία. Καθώς ο θεσμός δημιουργήθηκε πριν από τη διαμόρφωση πολιτικών κομμάτων και εθνικά συντονισμένων προεκλογικών εκστρατειών, αντιστοιχούσε σε μια εντελώς διαφορετική συνθήκη από τη σημερινή: για παράδειγμα,

● ●
 Το σύστημα «ο νικητής τα παίρνει όλα» παράγει αποτελέσματα, όπου ένας υποψήφιος μπορεί να κερδίσει τη λαϊκή ψήφο και να χάσει την ψήφο του εκλεκτορικού κολεγίου

03

μα, το 1796, τις προεδρικές εκλογές κέρδισε ο υποψήφιος του Ομοσπονδιακού Κόμματος Τζον Άνταμς, ενώ δεύτερος ήρθε ο υποψήφιος του Δημοκρατικού-Ρεπουμπλικανικού Κόμματος και αντίπαλος των Φεντεραλιστών Τόμας Τζέφερσον, ο οποίος έγινε αντιπρόεδρος. Στη συνέχεια, από το 1804 εκλογείς άρχισαν να ψηφίζουν χωριστά για τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο. Σε μερικές πολιτείες, στο ψηφοδέλτιο δεν υπήρχε καν το όνομα του προέδρου και του αντιπροέδρου· υπήρχαν μόνο ονόματα των πολιτειακών εκλεκτόρων που θα ψήφισαν για το προεδρικό ντουέτο.

Σήμερα, στις περισσότερες πολιτείες, τα ψηφοδέλτια λαϊκής ψηφοφορίας απαρτίζονται τα ονόματα των υποψηφίων προέδρων και αντιπροέδρων ως δυάδες. Οι εκλέκτορες είναι σχετικά επιφανή άτομα στην πολιτεία τους και ορίζονται από το κάθε κόμμα για να ψηφίσουν το ψηφοδέλτιο στο οποίο έχουν δεσμευτεί – δεν απαιτούν όλες οι πολιτείες «πίστη» από τους εκλέκτορες. Τους υποψήφιους εκλέκτορες υποδεικνύουν τα πολιτειακά τμήματα των πολιτικών κομμάτων λίγους μήνες πριν από την ημέρα των εκλογών, ενώ σε ορισμένες πολιτείες, εκλέγονται στις προκριματικές εκλογές με τον ίδιο τρόπο που ορίζονται άλλοι προεδρικοί υποψήφιοι. Στην Οκλαχόμα, στη Βιρτζίνια και στη Βόρεια Καρολίνα, οι εκλέκτορες διορίζονται σε συνέδρια του κόμματος. Στην Πενσιλβάνια, η επιτροπή προεκλογικής εκστρατείας κάθε υποψηφίου τοποθετεί τους αντίστοιχους υποψηφίους του εκλεκτορικού κολεγίου σε μια προσπάθεια να αποθαρρυνθούν οι «άπιστοι» εκλέκτορες. Οι εκλέκτορες μπορούν επίσης να εκλέγονται από τα νομοθετικά σώματα της πολιτείας αλλά υπάρχουν περιορισμοί και συγκρούσεις συμφερόντων που αποκλείουν πολλά άτομα από θέσεις εκλέκτορα. Ο κάθε εκλέκτορας εκπροσωπεί από 200.000 άτομα μέχρι 700.000 περίπου.

Τα στοιχεία των δημοσκοπήσεων του 21ου αιώνα δείχνουν ότι η πλειοψηφία των Αμερικανών προτιμά την άμεση λαϊκή ψήφο για τις προεδρικές εκλογές• η δημοτικότητα του Εκλογικού Κολεγίου κυμαίνεται μεταξύ 35% και 44%. Αλλά, αν και το αίτημα της τροποποίησης είναι δίκαιο, όπως είπα πιο πάνω, οι εκλέκτορες ανέτρεψαν τον κανόνα της πλειοψηφίας μόνο πέντε φορές. Εξάλλου, υπάρχουν κι άλλα σοβαρά προβλήματα σχετικά με τις αμερικανικές εκλογές: για παράδειγμα, περίπου τέσσερα εκατομμύρια Αμερικανοί στο Πουέρτο Ρίκο, στις Βόρειες Μαριάνες Νήσους, στις Παρθένες Νήσους των ΗΠΑ, στην Αμερικανική Σαμόα και στο Γκουάμ, δεν έχουν δικαίωμα εκλεκτόρων στις προεδρικές εκλογές. Μόνο οι πολιτείες των ΗΠΑ (σύμφωνα με το Άρθρο II, Ενότητα 1, Ρήτρα 2) και η Ουάσιγκτον DC (σύμφωνα με την 23η τροποποίηση) έχουν τέτοιο δικαίωμα. Οι πολέμιοι του θεσμού των Εκλεκτόρων υποστηρίζουν πως δίνει σε πολιτείες όπου κανείς από τους δύο υποψήφιους δεν κέρδισε την απόλυτη πλειοψηφία ανάρμοστη δυνατότητα να εκλέγουν πρόεδρο και αντιπρόεδρο.

Το Εκλεκτορικό Σύστημα ήταν ένας πολιτικός συμβιβασμός μεταξύ των Ιδρυτών Πατέρων των ΗΠΑ και αποτέλεσμα έλλειψης εμπιστοσύνης στον αμόρφωτο λαό. Είχε επίσης σκοπό να δώσει μεγαλύτερη ανεξαρτησία στην εκτελεστική εξουσία. Αλλά δεν είναι αυτό το κεντρικό πρόβλημα της εκλογικής διαδικασίας: το κεντρικό πρόβλημα είναι ότι το σύστημα «ο νικητής τα παίρνει όλα» παράγει αποτελέσματα όπου ένας υποψήφιος μπορεί να κερδίσει ορισμένες πολιτείες με πολύ μεγάλη διαφορά, να χάσει άλλες πολιτείες με πολύ μικρή διαφορά και να καταλήξει να κερδίσει τη λαϊκή ψήφο και να χάσει την ψήφο του εκλεκτορικού κολεγίου. Προπάντων, υπάρχουν δύο θεμελιώδη προβλήματα: η χαμηλή προσέλευση στις προεδρικές εκλογές και τα μαγειρέματα μέσω gerrymandering, μέσω διάφορων χειρισμών των ορίων των εκλογικών περιφερειών, προκειμένου να αναδειχθεί το ένα ή το άλλο κόμμα. ●

04

● ●
Η τακτική της δεν είναι ούτε ελιτίστική ούτε «ριζοσπαστική»: χαρακτηρίζεται από μικρά βήματα και κάποια μεθοδικότητα
● ●

Η Κάμαλα Χάρις συνέχεια του Ομπάμα

Το ερώτημα είναι αν θα κινητοποιηθούν οι κεντρώοι που σιχαίνονται εξίσου τον Τραμπ και τους woke

Του **Τριαντάφυλλου Δελνηταμάτη**

ΑΝ ΔΟΥΜΕ ΞΕΚΑΘΑΡΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΜΑΛΑ ΧΑΡΙΣ, θυμίζει εκείνη του Μπαράκ Ομπάμα. Ο Ομπάμα δεν ήταν ιδεολόγος· ήταν ρεαλιστής που πίστευε στην κοινωνική δικαιοσύνη υπό μια τόσο γενική έννοια ώστε ήταν δύσκολο να διαφωνήσει κανείς μαζί του. Και, παρ' όλη αυτά, δεν ήταν λίγοι όσοι διαφωνούσαν. Αυτή η απουσία ιδεολογίας υπήρξε το πλεονέκτημα όλων των επιτυχημένων Αμερικανών προέδρων, τα μότα των οποίων ήταν απλές προτάσεις όπως «You got to do what you got to do», χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένα ρεύματα πολιτικής φιλοσοφίας. Όσο για τη Χάρις, η περιγραφή της προσωπικής της πολιτικής φιλοσοφίας εξαρτάται από τη γωνία από την οποία εξετάζεται: υπήρξε «προοδευτική» εισαγγελέας του Σαν Φρανσίσκο; Τι σημαίνει «προοδευτική»; Το 2000, όταν εμφανίστηκε στη δημόσια σκηνή, «το Παρίσι του Ειρηνικού» ήταν το προπύργιο της αμερικανικής αριστεράς· οι Ρεπουμπλικανοί θεωρούσαν το Σαν Φρανσίσκο ζούγκλα και Γόμορρα. Για να επιζήσεις ως εισαγγελέας στην πόλη, έπρεπε να ξέρεις καλά την τέχνη της σύνθεσης πολλών ταυτοτικών ρευμάτων με ενίοτε διαφορετικά συμφέροντα και να γεφυρώνεις ευαισθησίες και οικονομικές βλέψεις συνδικάτων, εκλεγμένων αξιωματούχων, κοινοτήτων (Κινέζων, Ισπανόφωνων, Μαύρων) χωρίς να ξεχνάς ο πληθυσμός LGBTQ+ κάνει το Σαν Φρανσίσκο να είναι το Σαν Φρανσίσκο. Εν ολίγοις, αν μπορείς να εκλεγείς δικαστής στο Σαν Φρανσίσκο, μπορείς να εκλεγείς οπουδήποτε. Και όχι μόνο εξαιτίας της τοπικής και γενικότερης πολυπολιτισμικότητας: το 2003, όταν η Κάμαλα Χάρις έθεσε υποψηφιότητα για τη θέση της εισαγγελέως, που ισοδυναμεί με την ιδιότητα του «αρχιμπάτσου», στο Σαν Φρανσίσκο η εγκληματικότητα αυξανόταν, ενώ στις υπόλοιπες αμερικανικές μεγαλουπόλεις μειωνόταν θεαματικά. Ο απερχόμενος εισαγγελέας Τέρενς Χάλιναν (1936-2020), που είχε υπάρξει νεαρός παραβάτης με ροπή στο μπουνίδι, ταίριαζε στην εικόνα του Σαν Φρανσίσκο ως λιμανιού της αμαρτίας όπου μεθυσμένοι ναύτες πλακώνονται στο ξύλο στα μπαρ. Ο Χάλιναν ήταν η επιτομή του αριστερού νομικού, που δεν είναι αρκετά νομοταγής ο ίδιος ώστε να επιβάλλει τον νόμο στους άλλους. Οι μεγάλες τοπικές επιχειρήσεις τεχνολογίας και ακινήτων δεν έβλεπαν την ώρα να τον ξεφορτωθούν.

Η Κάμαλα Χάρις εργάστηκε για τον Χάλιναν, αλλά φαίνεται ότι δεν άντεχε την ανικανότητά του. Στη δική της προεκλογική εκστρατεία για την εισαγγελία, παρουσίασε τον εαυτό της ως εναλλακτική της επιβολής του νόμου και της τάξης, μέσω της οποίας τα ποσοστά καταδίκης θα αυξάνονταν – όπως όφειλαν. Αλλά σε μια πόλη τόσο προσκολλημένη στην αριστερά του Δημοκρατικού Κόμματος, κανείς δεν μπορεί να είναι πολύ αυστηρός: η Κάμαλα Χάρις, με τη στήριξη μεγάλων τοπικών χρηματοδοτών του κόμματος, συμπεριλαμβανομένης της χήρας του Στιβ Τζομπς, αν και εστίαζε στην αποκατάσταση της νομιμότητας, προώθησε ήπιες λύσεις αντί των ποινών φυλάκισης για μικροεγκληματίες, με σκοπό τον περιορισμό του πληθυσμού των φυλακών. Με αυτό το μήνυμα επικράτησε με πολύ μικρή διαφορά του Χάλιναν, ο οποίος, επιπλέον, είχε το μειονέκτημα της ηλικίας. Στο Σαν Φρανσίσκο δεν αρέσουν οι γέροι.

Όλα αυτά είναι σχετικά. Από την πλευρά τους, οι Ρεπουμπλικανοί δεν ξεχνούν πως το 2004, λίγο μετά την ανάληψη των καθηκόντων της στην πόλη, απέρριψε τη θανατική ποινή για κάποιον που είχε σκοτώσει έναν αστυνομικό. Το αποτέλεσμα ήταν να στραφεί εναντίον της ολόκληρο το αστυνομικό Σώμα του Σαν Φρανσίσκο. Ωστόσο, θα ήταν παράξενο να δεχόταν τη θανατική ποινή: αν και στην Καλιφόρνια δεν απαγορεύεται –σήμερα στους θαλάμους μελλοθανάτων υπάρχουν πάνω από 700 άτομα–, οι εκτελέσεις είναι πάρα πολύ σπάνιες. Εξάλλου, η Χάρις εξήγησε τη στάση της σ' ένα βιβλίο με τίτλο «Smart on Crime», που κυκλοφόρησε προτού υποβάλει υποψηφιότητα για γενική εισαγγελέας της Καλιφόρνιας, όπου έγραφε, μεταξύ άλλων, ότι χρειαζόταν μια στρατηγική και ορατή παρουσία αστυνομικών στους δρόμους για να αποτρέψει τους εγκληματίες. Η πρόταση εξελήφθη ως αποδοχή της αστυνομοκρατίας και πολλοί αριστεροί της γύρισαν την πλάτη.

Στη δεκαετία του 2010 το Δημοκρατικό Κόμμα μετατοπίστηκε προς τα αριστερά: ταυτοτική πολιτική, δικαιοματισμός, εξύψωση του θύματος και τα τοιαύτα. Το αντιρατσιστικό κίνημα Black Lives Matter, που οργανώθηκε μετά τον φόνο του Αφροαμερικανού Μάικλ Μπράουν στο Φέργκιουσον του Μιζούρι, έθεσε σε προτεραιότητα την αντιμετώπιση της αστυνομικής βίας εναντίον των μειονοτήτων, ιδιαίτερα εναντίον των νεαρών μαύρων. Όλα αυτά τα χρόνια η Κάμαλα Χάρις κράτησε ίσες αποστάσεις μεταξύ των αντιρατσιστικών οργανώσεων και των σωμάτων ασφαλείας, αποφεύγοντας να ευθυγραμμιστεί με τις ιδέες των Δημοκρατικών για μείωση ποινών που συνδέονται με την κατοχή ναρκωτικών – μια παραινόμενη που αφορά ιδιαίτερα τους νεαρούς μαύρους. Το πιθανότερο ήταν ότι, ως νομικός, δεν πίστευε στην ατιμωρησία, αλλά επίσης ότι ήθελε να διατηρήσει δεσμούς με τους κεντρώους. Έτσι, εξελίχθηκε από εισαγγελέας της Καλιφόρνιας σε γερουσιαστή, εξασφαλίζοντας τη στήριξη των Los Angeles Times, αν και όχι χωρίς επιφυλάξεις για την ατολμία και την ουδετερότητά της σε αμφιλεγόμενα ζητήματα.

Η Κάμαλα Χάρις έχει σπουδάσει νομικά και, όπως συμβαίνει στις ΗΠΑ, προτού μπει στη Νομική, πέρασε από τη σχολή Πολιτικών Επιστημών. Σπούδασε στο Χάουαρντ, ένα πανεπιστήμιο με αφροαμερικανική πλειοψηφία, μεσαίου μεγέθους από άποψη γοήτρου. Με λίγα λόγια, αν και προέρχεται από οικογένεια της ελίτ, είναι δύσκολο να την κατατάξει κανείς στις ελίτ που ενοχοποιούνται για περιφρόνηση του λαού και διαφθορά. Η τακτική της δεν είναι ούτε ελιτίστική ούτε «ριζοσπαστική»: χαρακτηρίζεται από μικρά βήματα και κάποια μεθοδικότητα, παράδειγμα της οποίας είναι η πλατφόρμα Open Justice, ένας διαδικτυακός πίνακας ελέγχου της δραστηριότητας της καλιφορνέζικης αστυνομίας με σκοπό την υπευθυνοποίηση των αστυνομικών (η δημοσιότητα της νοοτροπία είναι σοβαρός παράγων της αστυνομικής αποτυχίας).

Η ριζοσπαστική αριστεροσύνη θεωρείται σέξι και ίσως η Χάρις υποκύψει στον πειρασμό. Ήδη έκανε λόγο για καθολική δημόσια ιατρική κάλυψη, μια ιδέα που είχε υπερασπιστεί ο σοσιαλιστής γερουσιαστής Μπέρνι Σάντερς, αλλά που, μετά την κατακραυγή κατά της Obamacare, δεν έχει πολλές ελπίδες στις ΗΠΑ. Γι' αυτό η Χάρις δεν επανέλαβε την πρόταση, όπως δεν επανέλαβε και άλλες ριζοσπαστικές προτάσεις που ακούγονται εύλογες στην Ευρώπη αλλά όχι στις ΗΠΑ. Κανείς δεν τολμάει να απαγορεύσει την υδραυλική ρωγμάτωση, που φέρνει χρήματα και δίνει δουλειές, ή να εξαγγείλει μείωση των εξοπλισμών – ούτε η Χάρις. Μερικά θέματα είναι off limits.

Η Χάρις κάνει αξιοπρεπή εκστρατεία, αν και ο πόλεμος εναντίον της είναι βρόμικος. Φαίνεται τρομερά ανθεκτική. Το ερώτημα είναι αν θα τη στηρίξουν οι κεντρώοι, οι οποίοι σιχαίνονται τον Ντόναλντ Τραμπ αλλά σιχαίνονται εξίσου τη woke κουλτούρα που έχουν υιοθετήσει οι Δημοκρατικοί, απειλώντας με πηλολογικά κηρύγματα τις συνταγματικές ελευθερίες. ●

Τρία σενάρια και τρία συμπεράσματα για τις εκλογές στις ΗΠΑ

The Donald: απληστία, επιδειξιμανία και ανικανότητα στα μαθηματικά

Του **Ρωμανού Γεροδήμου**

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΚΩΜΙΚΟΤΡΑΓΙΚΗ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ ΤΡΑΜΠ (2016-2020) και το παρ' ολίγον πραξικόπημα/περφόρμανς της 6ης Ιανουαρίου 2021, με την εισβολή των διαδηλωτών-μασκαράδων στο Καπιτώλιο και την αμφισβήτηση του αποτελέσματος των εκλογών, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Δύση έζησαν μια τριετή περίοδο σχετικής ηρεμίας. ...Αν ως «ηρεμία» ορίζουμε πλέον το δεύτερο μισό μιας πανδημίας που συνέτριψε τον τρόπο ζωής μας, την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τον πόλεμο που ακολούθησε, τις τρομοκρατικές επιθέσεις της Χαμάς κατά του Ισραήλ και την ακόλουθη ισοπέδωση της Γάζας, τον πόλεμο Ισραήλ-Χεζμπολάχ, τον ακήρυχτο πόλεμο Ιράν-Ισραήλ, την ασύμμετρη κλιμάκωση ακραίων και ταυτόχρονων καιρικών και κλιματικών φαινομένων (φωτιές, πλημμύρες, τυφώνες) και τη συνεχιζόμενη εξάπλωση της Κίνας παντού.

Αν μη τι άλλο, τουλάχιστον είχαμε την τύχη όλα αυτά να συμβούν υπό έναν Αμερικανό πρόεδρο ο οποίος, παρά τους περιορισμούς της ηλικίας του, επέδειξε πυγμή και πολιτική σοφία και τα διαχειρίστηκε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Υποστήριξε το ΝΑΤΟ και την Ουκρανία, πέρασε μεγάλα νομοσχέδια για υποδομές και κλιματική αλλαγή, προστάτησε τις υποτυπώδεις δομές κοινωνικής ασφάλισης. Φανταστείτε να συνέβαιναν όλα αυτά ενώ ο Ντόναλντ Τραμπ πόσταρε στα σόσιαλ από την τουαλέτα του Λευκού Οίκου.

Έπειτα απ' αυτή τη σχετική ηρεμία, οι τελευταίοι μήνες μάς χάρισαν μια προεκλογική περίοδο που θυμίζει τρενάκι του τρόμου. Από την απόπειρα δολοφονίας του Τραμπ στην απόσυρση Μπάιντεν, από την επιλογή του Τζέι Ντι Βανς ως υποψήφιου αντιπροέδρου του Τραμπ και τη συσπείρωση γύρω από το δίδυμο Κάμαλα Χάρις - Τιμ Γουόλς στο θριαμβευτικό συνέδριο των Δημοκρατικών, από ένα μάλλον άσφαιρο ντιμπέιτ στο ξεφούσκωμα της καμπάνιας της Χάρις και σ' ένα φινάλε γκραν γκινιόλ, με τα μάτια όλων να στρέφονται σε επτά κρίσιμες πολιτείες (Αριζόνα, Τζόρτζια, Μίσιγκαν, Νεβάδα, Βόρεια Καρολίνα, Πενσιλβάνια, Γουισκόνσιν), που θα κρίνουν τον νικητή.

Υπό αυτές τις συνθήκες μπορεί να συμβεί το οτιδήποτε μέχρι και την τελευταία στιγμή, και το οτιδήποτε –είτε μια φυσική καταστροφή, μια γκάφα, μια φήμη, μια εκστρατεία ψευδών ειδήσεων, μια πράξη βίας, ή το πώς ξύπνησαν μερικές χιλιάδες «αναποφάσιστων» εκείνη την ημέρα– μπορεί να καταλήξει να κρίνει το εκλογικό αποτέλεσμα. Τα τρία σενάρια είναι τα εξής...

Σενάριο Πρώτο: Καθαρή νίκη Κάμαλα Χάρις

Πιθανότητα: 20%

Τι σημαίνει: Με τον όρο «καθαρή νίκη» δεν εννοούμε την επικράτηση της Χάρις στη λαϊκή ψήφο, δηλαδή στον απόλυτο αριθμό ψήφων. Από το 1992 και μετά, δηλαδή τα τελευταία τριάντα δύο χρόνια, οι Δημοκρατικοί έχουν χάσει τη λαϊκή ψήφο μόνο μία φορά: το 2004. Την εκλογή του 2000 τη χάρισε το Ανώτατο Δικαστήριο στον Τζορτζ Γ. Μπους, όταν διέκοψε την επανακαταμέτρηση των ψήφων στη Φλόριδα. Το 2016 η Χίλαρι Κλίντον έλαβε τρία εκατομμύρια (δηλ. 2%) περισσότερες ψήφους απ' τον Τραμπ, αλλά αυτός επικράτησε για λίγες χιλιάδες ψήφους σε λίγες κρίσιμες πολιτείες. Με άλλα λόγια, οι ΗΠΑ είναι μια χώρα στην οποία οι Δημοκρατικοί κατέχουν –οριακά μάλιστα, διαχρονικά δε– τη λαϊκή πλειοψηφία. Αυτό όμως δεν μεταφράζεται πάντα σε προεδρική νίκη.

Επομένως, μια καθαρή νίκη της Χάρις θα απαιτούσε όχι μόνο επικράτηση στη λαϊκή ψήφο (αυτή είναι σχετικά εύκολη), αλλά ξεκάθαρη επικράτηση, δηλαδή με διαφορές πολλών χιλιάδων ψήφων σε αρκετές κρίσιμες πολιτείες, ούτως ώστε η δεδομένη αμφισβήτηση του αποτελέσματος από τον Τραμπ –ο οποίος δεν πρόκειται ποτέ να δεχτεί ότι έχασε τις εκλογές– να μην μπορεί να σταθεί στα ΜΜΕ, στους τοπικούς θεσμούς και στα δικαστήρια. Εννοείται ότι αυτό από μόνο του αποτελεί ένδειξη της παρακμής και της κρίσης στην οποία βρίσκεται το πολιτικό σύστημα των ΗΠΑ, που επηρεάζει και την ανθεκτικότητα της φιλελεύθερης δημοκρατίας σε άλλες χώρες της (ευρύτερης) Δύσης.

Επιπτώσεις στο εσωτερικό: Εάν η Χάρις κερδίσει με διαφορά τις εκλογές, πολλοί –ακόμη και πολλοί μέσα στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα– θα πάρουν μια βαθιά ανάσα. Ο Τραμπ αργά ή γρήγορα θα αποχωρήσει από το προσκήνιο: ή μάλλον το προσκήνιο θα απομακρυνθεί από αυτόν, όπως ακριβώς έγινε στις αρχές του 2021. Ουσιαστικά τα τελευταία οκτώ χρόνια ο Τραμπ έχει αλώσει το κόμμα. Οι θρασυδελιοί κομματάρχες που έχουν πάθει σύνδρομο της Στοκχόλμης και τον ανέχονται και τον νομιμοποιούν προκειμένου να παραμείνουν στην εξουσία θα τον εγκαταλείψουν με ανακούφιση. Από εκεί και πέρα η Χάρις θα έχει την εξαιρετικά δύσκολη αποστολή να κυβερνήσει μια τόσο διχασμένη χώρα, στην οποία τα δύο

μισά ζουν σε παράλληλα σύμπαντα. Για να αντιμετωπιστούν οι δομικές αδυναμίες του συστήματος, απαιτούνται ριζικές τομές – στο εκλογικό και πολιτικό σύστημα, στη φορολογία, στην κοινωνική ασφάλιση, στις υποδομές και κυρίως στη ρύθμιση του επικοινωνιακού και τεχνολογικού οικοσυστήματος που ελέγχει πλέον την πολιτική επικοινωνία και τη δημόσια σφαίρα. Θα έχει η Χάρις το στρατηγικό σχέδιο και το πολιτικό κεφάλαιο για τέτοιες μεταρρυθμίσεις;

Επιπτώσεις στον κόσμο: Μια επικράτηση της Χάρις θα είναι πολύ θετικό γεγονός για τη συνεχιζόμενη απόκρουση της ρωσικής πολεμικής εκστρατείας στην Ουκρανία και της ρωσικής εξάπλωσης στη Δύση, ενώ θα καθυστερήσει τους συμμάχους του ΝΑΤΟ και θα στείλει ένα μήνυμα επιβίωσης της φιλελεύθερης δημοκρατίας στον υπόλοιπο κόσμο. Η πολιτική των Δημοκρατικών απέναντι στην παγκόσμια εξάπλωση της Κίνας –με «καυτά σημεία» τη γενοκτονία κατά των Ουιγούρων, τις απειλές κατά της Ταϊβάν και τον ακήρυχτο Ψυχρό Πόλεμο Βορρά/Δύσης - Νότου/Ανατολής– είναι λιγότερο ξεκάθαρη. Στη Μέση Ανατολή, μια προεδρία Χάρις θα δημιουργούσε μεγαλύτερο περιθώριο διαλόγου και αναζήτησης της ειρήνης, απ' ό,τι μια προεδρία Τραμπ.

Σενάριο Δεύτερο: Οριακή νίκη Κάμαλα Χάρις

Πιθανότητα: 40%

Τι σημαίνει: Ένα προβάδισμα εκατοντάδων ή λίγων χιλιάδων ψήφων της Χάρις σε κρίσιμες πολιτείες είναι απολύτως βέβαιο ότι θα αμφισβητηθεί μαζικά και οργανωμένα, όχι μόνο από τον ίδιο τον Τραμπ και τα προσκείμενα σ' αυτόν, περιθωριακά ή μη, ΜΜΕ και πλατφόρμες επικοινωνίας, αλλά κι από τον μηχανισμό του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος, τον οποίο –σαν παράσιτο– έχει διαβρώσει εκ των έσω. Τον Δεκέμβριο του 2021, το Atlantic δημοσίευσε ένα μεγάλο ρεπορτάζ του Barton Gellman με τίτλο: «*Το επόμενο πραξικόπημα του Τραμπ έχει ήδη ξεκινήσει*», ενώ αντίστοιχο ρεπορτάζ δημοσιεύτηκε από τον Charles Sykes τον Αύγουστο.

Αυτό περιλαμβάνει μια συστηματική επιχείρηση αντικατάστασης κομματικών και κρατικών αξιωματούχων σε τοπικό επίπεδο (π.χ. σε κρίσιμες πολιτείες όπως η Τζόρτζια) με πιστούς του Τραμπ. Όταν έρθει η ώρα καταμέτρησης και επανακαταμέτρησης των ψήφων και επικύρωσης των αποτελεσμάτων, οι «πράκτορες» αυτοί, που έχουν ήδη αναλάβει, θα κάνουν αυτό που αρνήθηκαν να κάνουν εκατοντάδες νομιμόφρονες αξιωματούχοι (ακόμη και εντός του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος) το 2020: να ανατρέψουν το αποτέλεσμα των εκλογών ακυρώνοντας χιλιάδες έγκυρες ψήφους.

Ο Gellman έγραφε τότε: «Για πάνω από ένα χρόνο, με τη σιωπηρή και ξεκάθαρη υποστήριξη των ηγετών του κόμματος, πράκτορες των Ρεπουμπλικανών χτίζουν έναν μηχανισμό κλοπής των εκλογών. Εκλεγμένοι αξιωματούχοι στην Αριζόνα, το Τέξας, την Τζόρτζια, την Πενσιλβάνια, το Γουισκόνσιν, το Μίσιγκαν και άλλες πολιτείες, μελέτησαν τη σταυροφορία του Ντόναλντ Τραμπ για να ανατρέψουν το αποτέλεσμα των εκλογών του 2020. Εντόπισαν τα σημεία αποτυχίας και έλαβαν συγκεκριμένα μέτρα ώστε να μην αποτύχουν την επόμενη φορά. Ξανάγραψαν νόμους για να έχει το κόμμα τον έλεγχο του ποια ψηφοδέλτια προσμετρούνται και ποια όχι, ποια αποτελέσματα να επικυρώσουν και ποια να απορρίψουν. Απομακρύνουν εκλογικούς αντιπροσώπους που αρνήθηκαν να στηρίξουν την πλοκή του Νοεμβρίου [2020], αντικαθιστώντας τους με υποστηρικτές του Μεγάλου Ψέματος. Τελειοποιούν τα νομικά επιχειρήματα που θα επιτρέψουν σε τοπικούς νομοθέτες να ανατρέψουν την επιλογή των ψηφοφόρων».

Επιπτώσεις στο εσωτερικό: Μια τέτοια εκστρατεία αμφισβήτησης του αποτελέσματος θα κάνει τις παραχώσεις και ιστορικές εκλογές του 2000 και τα συμβάντα του Ιανουαρίου του 2021 να μοιάζουν με Σαββατοκύριακο στην Ελβετία. Ο πλανήτης θα βιώσει ένα ψυχόδραμα μινών στα ΜΜΕ και τα σόσιαλ, με αντιδικίες, διαδηλώσεις και αντιδιαδηλώσεις, δίκες και ενδεχομένως ξεσπάσματα βίας σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Εάν το ζήτημα φτάσει στο Ανώτατο Δικαστήριο, στο οποίο οι συντηρητικοί δικαστές κατέχουν άνετη πλειοψηφία 6 προς 3, τότε είναι μάλλον βέβαιο ότι το Δικαστήριο θα χάρισε την εκλογή στον Τραμπ, δεδομένου ότι ειδικά οι νεότεροι δικαστές –οι τρεις που διορίστηκαν από τον ίδιο τον Τραμπ– δεν έχουν δείξει μέχρι τώρα καμία πρόθεση υπέρβασης της κομματικής τους ταυτότητας χάριν του Συντάγματος και των νόμων.

Επιπτώσεις στον κόσμο: Μια τέτοια νέα παρατεταμένη κρίση εσωστρέφειας και απαξίωσης του εκλογικού και πολιτικού συστήματος θα έστελνε ένα τρομακτικό μήνυμα αστάθειας, παρακμής και ευαλωτότητας των ΗΠΑ και της φιλελεύθερης

δημοκρατίας. Θα ήταν βούτυρο στο ψωμί του άξονα του αντιδυτικισμού: της Ρωσίας, της Κίνας, του Ιράν, της Βόρειας Κορέας και των συμμάχων τους στον Παγκόσμιο Νότο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα συμφέροντα και την ασφάλεια της Ουκρανίας, της Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής, της Ταϊβάν και της διεθνούς έννομης τάξης.

Σενάριο Τρίτο: Νίκη Ντόναλντ Τραμπ

Πιθανότητα: 40%

Τι σημαίνει: Σε αντίθεση με τα σενάρια επικράτησης της Κάμαλα Χάρις, το εάν μια νίκη του Τραμπ θα είναι οριακή ή μη δεν έχει και τόση σημασία. Οι Δημοκρατικοί δεν έχουν αμφισβητήσει ποτέ το εκλογικό αποτέλεσμα: το 2000, ο Αλ Γκορ αποδέχτηκε την πολιτική/δικαστική ήττα του (ενώ γνώριζε ότι μάλλον είχε κερδίσει και στο κολλέγιο των εκλεκτόρων), ενώ η Χίλαρι Κλίντον δεν έκανε καμία εκστρατεία ανατροπής του αποτελέσματος στο Γουισκόνσιν το 2016· το ίδιο το βράδυ των εκλογών πήρε τηλέφωνο τον Τραμπ και τον συνεχάρη. Υπό μία θλιβερή και μάλλον διεστραμμένη οπτική, μια καθαρή εκλογή του Τραμπ θα ήταν προτιμότερη μιας «βρόμικης» εκλογής του έπειτα από πολιτική/δικαστική ανατροπή μιας οριακής νίκης της Χάρις, με την έννοια ότι η πρώτη μπορεί να μη σκότωνε εντελώς (σε αυτή τη φάση) την αξιοπιστία της εκλογικής διαδικασίας των ΗΠΑ.

Επιπτώσεις στο εσωτερικό: Πολλά έχουν γραφτεί για το τι θα κάνει ο Τραμπ σε μια δεύτερη τετραετία, με βασικότερο το Project 2025, το στρατηγικό σχέδιο ριζικής αναδόμησης των μηχανισμών, των πολιτικών και των αξιών του κράτους και της κοινωνίας με βάση μια συντηρητική και ακροδεξιά ατζέντα. Το σχέδιο αυτό συμπεριλαμβάνει τη μαζική συγκέντρωση εξουσιών σύμφωνα με μια αμφιλεγόμενη ερμηνεία του συντάγματος, αλλά και την αλλαγή του στάτους των κρατικών λειτουργιών ούτως ώστε αυτοί να μπορούν να απολυθούν και να αντικατασταθούν με έμπιστους «ημετέρους». Πολλοί ισχυρίζονται ότι στόχος του Τραμπ είναι η κατάργηση των εκλογών και η διά βίου παραμονή του στην εξουσία – ένα αρκετά τραβηγμένο σενάριο ακόμη και για τον κόσμο στον οποίο πλέον ζούμε. Στην περίπτωση επικράτησής του, είτε με τον έναν τρόπο είτε με τον άλλο, δεν πρέπει να αγνοούμε ένα πράγμα: ο Τραμπ εμφανίζει ήδη σημάδια νοσηρής εξασθένισης και σύγχυσης και δεν θα ήταν καθόλου βέβαιο ότι θα ολοκλήρωνε τη θητεία του. Μια νίκη του Τραμπ τον Νοέμβριο του 2024 ενδεχομένως να οδηγούσε σύντομα σε μια προεδρία Βανς, ο οποίος, χωρίς τους περιορισμούς της προχωρημένης ηλικίας και το βάρος των δικαστικών υποθέσεων και των πεπραγμένων του Τραμπ, θα είχε πολιτικό κεφάλαιο και υποστήριξη από mainstream συντηρητικούς για να προωθήσει την ατζέντα του.

Επιπτώσεις στον κόσμο: Στη διάρκεια της (πρώτης μέχρι στιγμής) τετραετίας του, ο Ντόναλντ Τραμπ αποδείχτηκε ταυτόχρονα απρόβλεπτος αλλά και επί της ουσίας λιγότερο ριζοσπαστικός απ' ό,τι πολλοί φοβούνταν. Η ζημιά που έκανε στο εσωτερικό και στη διεθνή εικόνα των ΗΠΑ ήταν πρωτίστως συμβολική/πολιτική/διπλωματική, ενώ μια εντελώς ψυχρή αποτίμηση της εξωτερικής πολιτικής του θα έπρεπε να του αναγνωρίσει: (α) τη δυναμική και σταθερή στρατηγική απόκρουσης της επέλασης της Κίνας – που περιλαμβάνει και το δόγμα αποτροπής για την Ταϊβάν, (β) τον ρόλο του στις Συμφωνίες του Αβραάμ ανάμεσα στο Ισραήλ και στα αραβικά κράτη (ΗΑΕ, Μπαχρέιν) και παρόμοιες συμφωνίες με το Σουδάν και το Μαρόκο, (γ) την αρχική (αν και εντελώς σπασμωδική) προσέγγιση με τον Κιμ Γιονγκ Ουν και (δ) την πικρή αλήθεια ότι πολλοί Ευρωπαίοι εταίροι του NATO έχουν βολευτεί εξαρτώμενοι από την ασπίδα των ΗΠΑ για την ίδια τους την εδαφική ακεραιότητα, χωρίς να συνεισφέρουν στον βαθμό που χρειάζεται. Κανείς δεν γνωρίζει αν σε μια δεύτερη θητεία ο Τραμπ θα είχε τη νοητική ικανότητα και το επιτελείο που θα του επέτρεπε να αρθρώσει και να εφαρμόσει μια συνεκτική στρατηγική στην εξωτερική πολιτική. Ωστόσο είναι μάλλον σίγουρο

ότι η Ουκρανία –της οποίας την ανατροφοδότηση με υλική βοήθεια εμποδίζουν διάφοροι καλοθελητές στη Δύση– θα αντιμετώπιζε ασφυκτική πίεση για έναν συμβιβασμό με τον Πούτιν. Οι ευρωπαϊκές δυνάμεις θα έπρεπε να αποφασίσουν αν σκοπεύουν να αυξήσουν τις αμυντικές τους δαπάνες εντός ή εκτός του NATO. Θα έμελλε να δούμε αν μια προσέγγιση του Τραμπ με τον Πούτιν (με όλο τον συμβολικό σουρεαλισμό που θα έφερε) και μια ταυτόχρονη επισήμοποίηση της σύγκρουσης με την Κίνα θα μπορούσαν να διαρρήξουν τη συμμαχία Ρωσίας-Κίνας, κάτι που επί χρόνια υποστηρίζει μια σχολή σκέψης συντηρητικών αναλυτών, μεταξύ των οποίων και ο μακαρίτης Χένρι Κίσιγκερ.

Τρία συμπεράσματα

Συμπέρασμα 1ο: Συνολικά έχουμε 60% πιθανότητα εκλογικής νίκης της Κάμαλα Χάρις, αλλά 80% πιθανότητα ενός αποτελέσματος που αφήνει το περιθώριο στον Ντόναλντ Τραμπ και τους υποστηρικτές του να συνεχίσουν την απαξίωση και διάβρωση του πολιτικού συστήματος.

Συμπέρασμα 2ο: Μια δεύτερη τετραετία Τραμπ δεν θα είναι απαραίτητως παρόμοια με την πρώτη (μπορεί να οδηγήσει σε συνταγματικό πραξικόπημα ή σε μετάβαση σε προεδρία Βανς), αλλά δεν θα οδηγήσει απαραίτητως και σε ολοκληρωτική παγκόσμια καταστροφή, εάν ο Ντόναλντ Τραμπ εξακολουθήσει να «γαβγίζει» περισσότερο απ' ό,τι επί της ουσίας «δαγκώνει». Ο μεγάλος κίνδυνος είναι η απαξίωση των ΗΠΑ, της δημοκρατίας και της Δύσης εν μέσω ενός ακήρυχτου παγκόσμιου Ψυχρού Πολέμου.

Συμπέρασμα 3ο και βασικότερο: Έπειτα από μια τετραετία σουρεαλιστικής παλινωδίας και διακυβέρνησης μέσω Twitter, έπειτα από σεξουαλικά και οικονομικά σκάνδαλα και ποινικές καταδίκες, έπειτα από αμέτρητες γκάφες και γκροτέσκα ψέματα (όπως ότι οι μετανάστες στο Οχάιο τρώνε γάτες) που, υπό φυσιολογικές συνθήκες, τα τελευταία 200 χρόνια θα είχαν σκοτώσει ακαριαία οποιαδήποτε πολιτική καριέρα ή προεδρική καμπάνια, με σύσσωμη τη μετριοπαθή πτέρυγα του κόμματός του –μεταξύ των οποίων πρώην και υποψήφιοι πρόεδροι και αντιπρόεδροι, οι οικογένειες και οι συνεργάτες αυτών (Μπους, Τσένι, Ρόμνι, Πενς, Φρομ κ.α.)–, αλλά και σχεδόν όλους τους συμβούλους και τα ανώτατα στελέχη του Λευκού Οίκου και του Πενταγώνου που ο ίδιος διόρισε κατά τη διάρκεια της πρώτης τετραετίας να διακηρύσσουν δημόσια ότι θα ψηφίσουν Χάρις και ότι ο Τραμπ είναι επικίνδυνος και δεν πρέπει να εκλεγεί, ο Τραμπ υποστηρίζεται φανατικά

και αμετάβλητα από περίπου το μισό εκλογικό σώμα, ενώ –ακόμη κι έπειτα απ' όλα αυτά, και με τον Μπάιντεν να έχει αποχωρήσει αφαιρώντας τους τη δικαιολογία του γήρατος— κάποιοι εξακολουθούν να δηλώνουν «αναποφάσιστοι» και «ανεξάρτητοι».

Αυτό κάτι σημαίνει. Ότι οι πρώτοι είναι αποφασισμένοι να λειτουργήσουν ως βομβιστές αυτοκτονίας για το πολιτικό σύστημα· το μόνο που τους ενδιαφέρει πλέον είναι να ρίξουν μια χειροβομβίδα στο υποτιθέμενο «βαθύ κράτος» (Deep State) ακόμη κι αν αυτό σημαίνει ότι θα σκοτωθούν κι αυτοί μαζί. Αυτό πρέπει να μας προβληματίσει, γιατί υποκρύπτει βαθιά ριζωμένα συναισθήματα οργής και μνησικακίας που έχουν τη βάση τους στην αποβιομηχανοποίηση, την παγκοσμιοποίηση, την ψηφιοποίηση και τις δομικές ανισότητες. Σημαίνει επίσης ότι οι δεύτεροι (οι υποτιθέμενοι αναποφάσιστοι) είτε ντρέπονται να πουν αυτό που πραγματικά σκέφτονται, είτε δεν τους ενδιαφέρει ο ηθικός κώδικας της πολιτικής· τους ενδιαφέρει μόνο το συμφέρον τους, και άρα δεν έχει κανένα νόημα η καμπάνια της Χάρις να επικεντρώνεται στις ηθικές ή αισθητικές διαστάσεις της παρουσίας του Τραμπ.

Αυτή είναι η πραγματικότητα, ανεξαρτήτως έκβασης. Και είναι μια πραγματικότητα που, αν εκλεγεί, θα έχει να αντιμετωπίσει η Κάμαλα Χάρις την επόμενη ημέρα. ●

● ●
Σε μια δεύτερη τετραετία Τραμπ, ο μεγάλος κίνδυνος είναι η απαξίωση των ΗΠΑ, της δημοκρατίας και της Δύσης εν μέσω ενός ακήρυχτου παγκόσμιου Ψυχρού Πολέμου

Αμερικανικές εκλογές: όσα έχουν σημασία για μένα

Γιατί οι Ρεπουμπλικανοί επιμένουν στην ελευθερία του λόγου, ενώ οι Δημοκρατικοί προσπαθούν να την περιορίσουν

Του **David Gurevich**

ΔΕΙΤΕ ΤΟΥΣ ΔΥΟ ΠΙΟ ΙΣΧΥΡΟΥΣ ΗΓΕΤΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΣΗΜΕΡΑ. Ο ένας είναι ένας τύπος που δεν μπορεί να αποφασίσει για τη γεύση του παγωτού· ο άλλος είναι ένας δολοφόνος τύραννος που δεν μπορεί να αποφασίσει μεταξύ τακτικών και στρατηγικών πυρηνικών όπλων. Αν αυτό δεν είναι σύμπτωμα παρακμής της ανθρώπινης φυλής, δεν ξέρω τι είναι. Φυσικά, θα θέλαμε να μας κυβερνά κάποιος ευφυής, ευσυνείδητος και αποφασιστικός πολιτικός· κι αν είναι εύγλωττος και φωτογενής, ακόμα καλύτερα. Αλλά, για σταθείτε μια στιγμή: δεν είχαμε πρόσφατα κάποιον τέτοιο; Τον Μπαράκ Ομπάμα; Τον τύπο που όπλισε το Ιράν; Άρα, όχι ευχαριστώ, δεν θα πάρω.

Σαν πρόβατα στη σφαγή, συμφιλιωθήκαμε με άλλα τέσσερα χρόνια του κανόνα του Ice Cream Man. Αλλά, ξαφνικά έπεσε η αυλαία και όλοι διαπίστωσαν ότι οι δεξιά θεωρίες συνωμοσίας είχαν κάποιο νόημα – ο βασιλιάς ήταν γυμνός, διανοητικά τουλάχιστον. Έπειτα από μια στιγμή πανικού, το Πολιτικό Γραφείο των Δημοκρατικών και το Υπουργείο Προπαγάνδας – τα ΜΜΕ – ανάγκασαν τον Μπάιντεν να αποχωρήσει από την κούρσα. Έτσι, στο γήπεδο των γαλάζιων αναδύθηκε ένα πρόσωπο που είναι τόσο δημοφιλές ώστε δεν έχει κερδίσει ούτε προκριματικές εκλογές: η υποψηφιότητα της Κάμαλα Χάρις έρχεται σε αντίθεση με όλες τις τυπικές έννοιες, με όλους τους κανόνες για τον τρόπο διεξαγωγής των εκλογών. Δεν πειράζει. Η πλατφόρμα του κόμματος των Δημοκρατικών δεν έχει αλλάξει από το 2016. Έχει μόνο ένα σύνθημα: ΣΤΟΠ ΣΤΟΝ ΤΡΑΜΠ. Απέτυχαν το 2016, τα κατάφεραν, είτε με λίγη τύχη, είτε με λίγη απατεωνιά (κυρίως με το δεύτερο) το 2020 και ξαναπροσπαθούν τώρα. «Δεν υπάρχει τίποτα εκεί», όπως θα έλεγε και η Γερτρούδη Στάνιν: το Δημοκρατικό κόμμα είναι ένα κενό. Δεν ασχολείται με τίποτα πέρα από την αναχαίτιση του Κακού Πορτοκαλή Ανθρώπου. Save Democracy! Δηλαδή, Save the Democratic Party!

Οικονομία, μετανάστευση, κλίμα... μπορούμε να διαφωνήσουμε για αυτά τα σημαντικά θέματα, μπορούμε να είμαστε υπέρ και κατά, αλλά κανένα επιχείρημα δεν είναι δυνατό χωρίς το μείζον θέμα που τα συνδέει μεταξύ τους. Ονομάζεται Πρώτη Τροποποίηση, ή, σε απλούστερη μορφή, Ελευθερία του Λόγου. Από τα δύο κόμματα, το ένα, οι Δημοκρατικοί, αμφισβητεί αυτή τη συνταγματική ιδέα. Μέχρι σήμερα, κανείς δεν μπόρεσε να μου εξηγήσει πώς η ρητορική μίσους, μια από τις αγαπημένες έννοιες της αριστεράς, συμβιβάζεται με την ελευθερία του λόγου και της έκφρασης: οι Δημοκρατικοί καταγγέλλουν τη ρητορική μίσους μόνον όταν στρέφεται εναντίον των αγαπημένων τους ιδεών• ποτέ όταν στρέφεται εναντίον των πολιτικών τους αντιπάλων. Μέχρι πρόσφατα η ρητορική μίσους περιοριζόταν σε πανεπιστημιακούς: σήμερα έχει μεταστάσει με εύστοφο τρόπο στον ευρύ χώρο των fake news ή της παραπληροφόρησης, που έχει γίνει ο ακρογωνιαίος λίθος της πολιτικής των Δημοκρατικών. Κατά μία έννοια, όσο όλα αλλάζουν, τόσο μένουν ίδια, όπως λένε στη Γαλλία. Πρόκειται για προαιώνιο δόγμα: ψεύτικες ειδήσεις είναι οτιδήποτε έρχεται σε αντίθεση με τη γραμμή του κόμματος.

Δεν έχω αντίρρηση: μπορείτε να χαρακτηρίσετε fake news την κριτική για τα εμβόλια Covid ή για τις μεταναστευτικές πολιτικές. Πλιν όμως, υπάρχει ένα πρόβλημα. Ο κατασκευαστής fake news που κάνει photoshop στην Κάμαλα με στολή της KGB δεν θεωρείται απλώς υπερβολικός ή ψεύτης• ανακηρύσσεται Εχθρός της Δημοκρατίας ή, ακόμα ένα βήμα παραπέρα, Εχθρός του

Λαού. Σήμερα μπορεί να του επιβληθεί πρόστιμο για «παράβαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»• αύριο μπορεί να βρεθεί στη λίστα των ανεπιθύμητων στις αεροπορικές συγκοινωνίες, μεθαύριο τι μπορεί να του συμβεί άραγε; Αφήστε τη φαντασία σας να σκιαγραφήσει το μέλλον. Υπάρχει μόνο ένα κόμμα – μήπως να το γράψω με Κ κεφαλαίο; – που πιέζει για τέτοιες πολιτικές. Ευτυχώς, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν έχουν πέσει ακόμη στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου ο πρώην επίτροπος Τιερί Μπρετόν απειλήσε τον Ίλον Μασκ επειδή επέτρεψε την ελευθερία του λόγου στο Χ, ενώ υποτίθεται πως η Βραζιλία έκανε το σωστό απαγορεύοντας το Χ. Ο Μπρετόν οπισθοχώρησε και θα δούμε πώς θα τα πάει η Βραζιλία.

Πάντως, στις Ηνωμένες Πολιτείες ο Ψυχρός Εμφύλιος Πόλεμος είναι ζωντανή πραγματικότητα. Τις προάλλες, ένας δικαστής στην Καλιφόρνια αποφάνθηκε κατά του νόμου AB2839, που, σύμφωνα με τον δικαστή Τζον Μέντες, έδωσε στους νομοθέτες «απεριόριστη ελευθερία να καταργήσουν τη μακρόχρονη παράδοση της κριτικής, της παρωδίας και της σάτιρας που προστατεύεται από την Πρώτη Τροποποίηση». Ο καβγάς άρχισε εξαιτίας κάποιων deerfakes της Χάρις και το κοινό διχάστηκε: επιτρέπεται κάτι τέτοιο; Ο Μέντες χαρακτήρισε κάθε νομικό περιορισμό της χιουμοριστικής έκφρασης «αντισυνταγματικό» και υπερασπίστηκε «την ελεύθερη ανταλλαγή ιδεών». Μαντέψτε ποιο κόμμα είναι στην εξουσία στην Καλιφόρνια. Κάθε επιφανής Δημοκρατικός, από τη Χίλαρι Κλίντον μέχρι τον Τζον Κέρι, έχει μιλήσει για την απαγόρευση της «παραπληροφόρησης». Αλλά, τι είναι παραπληροφόρηση και τι δεν είναι;

Όσο για τα αμερικανικά κολέγια, έχουν εξελιχθεί στους Ερυθροφρουρούς του Κόμματος. Ένας συντηρητικός ομιλητής έχει περισσότερες πιθανότητες να ακουστεί στην Πιονιάνγκ παρά στο Χάρβαρντ ή στο Μπέρκλεϊ. Καθώς το τυπικό επιχείρημα είναι ο «φόβος σωματικής βλάβης για μέλη μειονοτήτων», έχουν δημιουργηθεί, όπως όλοι ξέρουμε, «ασφαλείς χώροι» για όσους φοβούνται να ακούσουν αντίθετες απόψεις. Τώρα όλες οι πανεπιστημιακοί είναι ασφαλείς χώροι.

Επιδιώκοντας απεγνωσμένα την αντικειμενικότητα, ψάχνω παραδείγματα Ρεπουμπλικανών που απαιτούν την απαγόρευση όσων λένε οι Δημοκρατικοί. Αλλά το μόνο που καταφέρνω να βρω είναι παρωδίες της λεκτικής σαλάτας που βγαίνει από το στόμα της Κάμαλα Χάρις. Δεν έχω δει ακόμα τον Ντόναλντ Τραμπ, μολονότι γίνεται συχνά μπλε από οργή, να απειλεί να φιμώσει κανέναν. Στην πραγματικότητα, είναι αυτός που σίγησε όταν το Twitter, πριν από τον Μασκ, έκλεισε τον λογαριασμό του.

Δεν έχω δει καμία απόδειξη ότι οι Αμερικανοί θα ψηφίσουν ΥΠΕΡ των Δημοκρατικών, είτε υπέρ του γερο-Μπάιντεν είτε υπέρ της Χάρις. Το 99% των ψήφων των Δημοκρατικών θα είναι ENANTION του Ντόναλντ Τραμπ. Η προπαγάνδα των Δημοκρατικών πέτυχε να πείσει τη μισή χώρα για την ανηθικότητα του Τραμπ: η επιθυμία να είσαι καλός και ηθικός αποτελεί την ουσία του αμερικανικού ονείρου και έχει υπερσχύσει της κοινής λογικής. Ομολογούμενως, ο Ντόναλντ Τραμπ θα έπρεπε να πάρει μερικά μαθήματα κοινωνικής συμπεριφοράς. Δεν διαθέτει τίποτα

από την ευγένεια και το απαλό στιλ του Ρέιγκαν, το οποίο ο τότε πρόεδρος είχε μάθει και εξασκήσει στο Χόλιγουντ. Αλλά νοιάζομαι λιγότερο για τα αγενέστατα τιτίβισματα του Τραμπ και περισσότερο για το ότι αυτός ο τύπος δεν θα προσπαθήσει να μου κλείσει το στόμα. Εξάλλου, δεν είμαι ειδικός ούτε στην οικονομία ούτε στο κλίμα ούτε στην κουλτούρα των τρανσέξουαλ. ●

06

Ποιοι είναι τελικά οι «τραμπικοί»;

Η έλξη του Τραμπ είναι περισσότερο πολιτιστική και λιγότερο ταξική

Της **Μαριάννας Κουτάλου**

Σ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ «STOLEN PRIDE», η κοινωνιολόγος Arlie Russell Hochschild περιγράφει τις εμπειρίες της από το Κεντάκι, μια φτωχή περιοχή με λευκή πλειοψηφία που στηρίζει τον Ντόναλντ Τραμπ. Φαίνεται πως όσοι ενθουσιάζονται περισσότερο μαζί του είναι εκείνοι που τα έχουν καταφέρει σε τόπους και σε τομείς όπου η επιτυχία ήταν δύσκολη. Το κοινό του Τραμπ είναι λιγότερο οι αναλφάβητοι και οι πολύ φτωχοί και περισσότερο «οι πλουσιότεροι από τους φτωχότερους» της υπαίθρου – με λίγα λόγια όσοι πιστεύουν ότι με σκληρή δουλειά μπορούν να αποκτήσουν υψηλό επίπεδο ζωής. Δεν πρόκειται για «πλούσιους» με την έννοια που έχει η λέξη στη Βοστώνη, στη Νέα Υόρκη ή σε κάποιο άλλο ακριβό μέρος: το δολάριο έχει μεγαλύτερη αξία στο Κεντάκι ή στην πολιτεία του Μισισίπι από ό,τι στη Βοστώνη. Αυτοί οι άνθρωποι θα ήταν «φτωχοί» σε μια μεγάλη πόλη, αλλά στα χωριά βρίσκονται στην κορυφή· στο Κεντάκι ζουν σχετικά άνετη ζωή. Αυτή η παρατήρηση ακυρώνει την πεποίθηση ότι ο Τραμπ απευθύνεται στους «ξεχασμένους» ψηφοφόρους και μας βοηθάει να κατανοήσουμε την πολυπλοκότητα των εκκλήσεων της αμερικανικής Δεξιάς: οι ταξικές και φυλετικές διαίρεσεις έχουν τις ρίζες τους σε μικρότερη εισοδηματική ανισότητα αυτή καθαυτή απ' ό,τι εκτιμάται ευρέως και συχνά συνδέονται με διαίρεσεις εντός των κοινοτήτων και των κοινωνικών ομάδων.

Στο «Stolen Pride», η Hochschild εντοπίζει τον αντίκτυπο του Τραμπ στους ψηφοφόρους της υπαίθρου σε συναισθήματα υπερηφάνειας και ντροπής: είναι υπερήφανοι για τις παραδόσεις του τόπου τους και ντρέπονται για τη μείωση των θέσεων εργασίας στα ανθρακωρυχεία και για την επέκταση του εθισμού στα ναρκωτικά, ιδιαίτερα στα οπιοειδή. Σύμφωνα με τους ρεπουμπλικανούς ακτιβιστές, ο Τραμπ ενδιαφέρεται για την επίλυση αυτών των συναισθημάτων προσφέροντας κατηγορημένους, ενόχους: πρωτίστως, τις liberal ελίτ της Ανατολικής Ακτής, που βρίσκονται γεωγραφικά και πολιτιστικά πολύ μακριά από το Κεντάκι. Και που επιπλέον έχουν «κλέψει» και διαφθείρει τα αγροτικά ιδεώδη. Τα παράπονα των ανθρώπων που ελκύονται από τον Τραμπ είναι οικονομικά και πολιτισμικά, με πιθανή έμφαση στα δεύτερα: οι άνθρωποι στην ύπαιθρο του Κεντάκι αδιαφορούν για τα δικαιώματα των τρανς και θεωρούν την όλη συζήτηση περί κοινωνικού φύλου «μόδα». Το 2022, οι μελετητές Kristin Lunz Trujillo και Zack Crowley, που εξέτασαν τις πολιτικές συνέπειες αυτού που αποκαλούν «αγροτική συνείδηση» για την πολιτική, κατέληξαν στο εξής συμπέρασμα: οι αγρότες και γενικά οι άνθρωποι στην επαρχία πιστεύουν ότι υποεκπροσωπούνται στη λήψη αποφάσεων και ότι ο τρόπος ζωής τους δυσφημείται ως αναχρονιστικός και αντιδραστικός. Το μείζον ζήτημα δεν είναι τα οικονομικά δεινά, αλλά η πολιτιστική δυσανεμία. Οι ισχυρότεροι υποστηρικτές του Τραμπ στις αγροτικές περιοχές είναι θυμωμένοι διότι οι περιοχές τους δεν έχουν λόγο για τους κοινωνικούς όρους της αμερικανικής ζωής: δεν ελέγχουν την εξουσία και έχουν το αίσθημα της αποξένωσης, λες και η χώρα ανήκει «σε άλλους». Αυτό τους ενώνει με την υπόλοιπη ταξική βάση του τραμπισμού, τους υπερπλούσιους από τη Φλόριντα με τα γιοστ και τους μεγάλους χρηματοδότες των Ρεπουμπλικανών. Με λίγα λόγια, οι συμβατικές ταξικές αναλύσεις –αγρότες έναντι αστικών πληθυσμών, ελίτ έναντι εργατικής τάξης, το 1% των πλουσιότερων έναντι των υπολοίπων– έχουν περιορισμένη χρησιμότητα στη συζήτηση της πολιτικής οικονομίας του τραμπισμού. ●

07

Οι αμερικανικές εκλογές όπως τις έζησα

Αυτές οι εκλογές αναδεικνύουν περισσότερο από κάθε προηγούμενη αναμέτρηση τον διχασμό της αμερικανικής κοινωνίας για θέματα που δεν σχετίζονται με τους φόρους και το γαλόνι της βενζίνης

Του **Κώστα Γιαννακίδη**

ΣΤΟ ΣΙΚΑΓΟ ΤΟΝ ΝΟΕΜΒΡΙΟ ΚΑΝΕΙ ΚΡΥΟ. Φυσάει και ψάχνεις γωνιά για να κρυφτείς. Όμως το βράδυ της 4ης Νοεμβρίου 2008 ήταν λες και είχε ξεχαστεί από την περασμένη άνοιξη. Ο καιρός ήταν γλυκός, χρειάζοσταν μόλις ένα ελαφρύ πανωφόρι. Οι δρόμοι γεμάτοι κόσμο. Στα περιπολικά της αστυνομίας είχαν ανάψει τους φάρους. Και εγώ κατηφόριζα προς το Millennium Park, εκεί, δίπλα στη λίμνη. Όταν έφτασα στο πάρκο, από τα ηχεία ακουγόταν το «Sweet Home Chicago». Άρχισα να διασχίζω ένα πυκνό δάσος από ανθρώπους με χαρούμενες φάτσες. Κι έφτασα όσο πιο κοντά μπορούσα στην κεντρική εξέδρα. Λίγο μετά ανέβηκε εκεί ο Μπαράκ Ομπάμα με την οικογένειά του. «Είναι μια απάντηση σε όσους δεν πιστεύουν ότι στην Αμερική μπορούν να συμβούν τα πάντα» ήταν τα πρώτα του λόγια. Μόλις είχε κερδίσει τις εκλογές που ανέδειξαν τον πρώτο Αφροαμερικανό πρόεδρο. Είχε αντίπαλο τον Τζον Μακέιν με υποψήφια αντιπρόεδρο τη Σάρα Πέιλιν, μια γραφική περίπτωση από την Αλάσκα, που πρωταγωνίστησε στις μεταμφιέσεις του Χαλοουίν λίγες μέρες πριν από τις κάλπες. Η εκστρατεία των Ρεπουμπλικανών χρησιμοποίησε και ένα τρίτο πρόσωπο, τον «Τζο τον υδραυλικό». Ο Τζο είχε ρωτήσει τον Ομπάμα αν θα επιβάλλονταν μεγαλύτεροι φόροι στους μικρομεσαίους και η καμπάνια του Μακέιν τον προήγαγε σε κεντρικό πρόσωπο. Αυτά απασχολούσαν τότε τις ΗΠΑ, τα παραδοσιακά θέματα πολιτικού ενδιαφέροντος. Πόσο πάει το γαλόνι και τι φόρους θα πληρώσουν.

Λίγες μέρες πριν από τις εκλογές του 2012, η Νέα Υόρκη χτυπήθηκε από τυφώνα. Φεύγοντας, από το αεροδρόμιο, έβλεπα το μισό Μανχάταν χωρίς ρεύμα, σκοτεινό και υγρό. Μοναδικό θέαμα, και ελαφρώς απόκοσμο. Και εκείνες οι εκλογές ήταν σχεδόν αδιάφορες. Απέναντι στον Ομπάμα «έτρεχε» ο Μιτ Ρόμνεϊ και η κουβέντα αφορούσε τα οικονομικά, το Obamacare, συνηθισμένα πράγματα. Όμως στις εκλογές του 2016 έζησα το δράμα.

Η Χίλαρι έκανε την τελευταία της προεκλογική συγκέντρωση στη Φιλαδέλφεια – η Πενσιλβάνια είναι πάντα κρίσιμη πολιτεία, καθώς τα αποτελέσματά της είναι αμφίρροπα. Ήταν μια εντυπωσιακή συγκέντρωση, περιμέναμε ώρες για να μπούμε στο πάρκο. Τραγουδούσε ο Μπρους Σπρίνγκστιν και ο Τζον Μπον Τζόβι. Μίλησε το ζεύγος Ομπάμα και ο Μπιλ Κλίντον. Τελευταία ανέβηκε στην εξέδρα η Χίλαρι και τότε το πλήθος άρχισε να διαλύεται. Εκεί κατάλαβα ότι δεν υπήρχε καμία ελπίδα. Το επόμενο βράδυ ο Ντόναλντ Τραμπ νίκησε. Δεν έχω αισθανθεί άλλη φορά τόσο περίεργη αύρα στο Μανχάταν. Οι δρόμοι είχαν ελάχιστη κίνηση, σαν να είχε τρομάξει ο κόσμος. Έξω από τα γραφεία του Fox News ήταν λες και έκανε συγκέντρωση η Χρυσή Αυγή: τύποι κουρεμένοι γουλί που ζητούσαν από τον Τραμπ να κλείσει φυλακή τη Χίλαρι. Και οι δύο υποψήφιοι βρίσκονταν εκείνο το βράδυ στη Νέα Υόρκη. Στο εκλογικό κέντρο της Χίλαρι με τύλιξε η θλίψη. Είχαν μείνει μια χούφτα άνθρωποι, κι αυτοί με το ζόρι, για να έχει κοινό η υποψήφια όταν θα έκανε τη δήλωση αποδοχής του αποτελέσματος. Πήρα ταξί και πήγα στο εκλογικό κέντρο του Τραμπ στο Hilton. Οι «χρυσαιγίτες» είχαν μεταφερθεί εκεί. Ήμουν σίγουρα προκατειλημμένος, αλλά, όταν ήρθε ο Τραμπ, αισθάνθηκα ότι έγινε πυκνότερο το σκοτάδι της βραδιάς. Σ' εκείνες τις εκλογές άλλαξαν πολλά. Διότι το θέμα συζήτησης δεν ήταν μόνο

η οικονομία• ήταν το πρόταγμα του Τραμπ να μπου στην άκρη οι παραδοσιακοί πολιτικοί, οι αναποτελεσματικοί, οι διεφθαρμένοι, αυτοί που καθιστούν την Αμερική κομπάρσο στις διεθνείς εξελίξεις. Ήταν οι πρώτες εκλογές που οι Αμερικανοί διχάστηκαν σε τέτοιο βαθμό για θέματα άσχετα από την τσέπη τους.

Πάλι στο Hilton. Αυτή τη φορά στο Σαν Φρανσίσκο, το καλοκαίρι του 2019. Εντελώς συμπτωματικά, πέφτω πάνω σε μια εκδήλωση της Κάμαλα Χάρις όταν διεκδικούσε το χρίσμα των Δημοκρατικών. Λίγος κόσμος, κάτι κυρίες με πλακάτ, μερικοί νεαροί με αυτοκόλλητα και φυλλάδια. Για να είμαι ειλικρινής, η Κάμαλα μου φάνηκε αδιάφορη• συμπαθητική, αλλά αδιάφορη. Αλλά, εντάξει, δεν έπρεπε να έχω υπερβολικές απαιτήσεις. Έλεγε τα αναμενόμενα για την αλλαγή που ήθελε να φέρει, υπενθυμίζοντας τους αγώνες της κατά των ανισοτήτων. Στο μεταξύ, λίγα μέτρα πιο πάνω από την είσοδο του ξενοδοχείου, ήταν αραχτοί άστεγοι, θύματα της ραγδαίας ανόδου των ενοικίων στην πόλη.

Στις εκλογές του 2020 δεν πήγα λόγω Covid. Όμως δύο χρόνια αργότερα κατάλαβα από πρώτο χέρι γιατί ο Ντόναλντ Τραμπ έχει αυτή τη διεισδυτικότητα. Ταξίδεψα στην Αριζόνα και στο Νέο Μεξικό, φεύγοντας από την Καλιφόρνια• από τον πολιτισμό στην Άγρια Δύση• την πολύ «άγρια». Όπου κι αν σταματούσα, για βενζίνη, φαγητό ή ψώνια, έπιανα κουβέντα με περιεργούς τύπους. Σχεδόν όλοι οπλοφορούσαν. Και μου εξηγούσαν τη λατρεία τους για τον Τραμπ, τον αληθινό Αμερικανό, που θα απαλλάξει τη χώρα από τους ομοφυλόφιλους παιδεραστές και τους πράκτορες των Κινέζων. Το αστείο της υπόθεσης είναι ότι ο Τζο Μπάιντεν είχε κερδίσει οριακά και στις δύο αυτές πολιτείες. Μόνο που, όταν ο Τραμπ τούς λέει ότι οι Δημοκρατικοί θα τους πάρουν τα όπλα, δεν είναι λίγοι όσοι σκύβουν το κεφάλι θυμωμένοι και μουρμουρίζουν.

Που λέτε, έχω την αίσθηση ότι σε αυτές τις εκλογές οι Αμερικανοί δεν θα ψηφίσουν τόσο για το γαλόνι της βενζίνης, όσο για θέματα που εντάσσονται στις «αμερικανικές αξίες». Ναι, βέβαια, θα παίξουν ρόλο και τα οικονομικά. Ο Τραμπ τούς υπόσχεται μείωση των λογαριασμών ρεύματος κατά 50% και τεράστιους δασμούς στις εισαγωγές προκειμένου να ενισχυθεί η αμερικανική αγορά. Η Χάρις εμφανίζεται με πιο κοινωνική ατζέντα. Όμως ο Τραμπ δημιουργεί, επιτηδευμένα, ένα σώμα φανατισμένων ηλιθίων. Όταν λέει ότι στο Σπρίνγκφιλντ του Οχάιο οι μετανάστες τρώνε τις γάτες και τα σκυλιά των φιλήσυχων κατοίκων, το κάνει προκειμένου να παρασύρει τους οπαδούς του σε έναν βούρκο από ψεύδη και ηλιθιότητες. Όταν λανσάρει συλλογή από μαχαίρια με την αστερόεσσα στη λαβή, στέλνει ένα μήνυμα που απαντά στα ταπεινότερα των ενστίκτων τους. Και όταν αναθεματίζει τη woke κουλτούρα, ουσιαστικά λέει στο κοινό του ότι δικαίως φοβάται έναν καινούργιο κόσμο που αλλάζει το τοπίο στο πεδίο των ηθικών αξιών. Ναι, φυσικά υπάρχουν σαφείς ιδεολογικές και προγραμματικές διαφορές στην προσέγγιση των δύο υποψηφίων. Όμως το χαράκωμα σκάβεται πάνω στη θεώρηση του κόσμου και όχι απλώς στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί. Αν κερδίσει ο Ντόναλντ Τραμπ, συγχωρήστε με για την ωμότητα, θα πάμε κατά διαόλου. Αν κερδίσει η Κάμαλα Χάρις, ο διχασμός της αμερικανικής κοινωνίας θα γίνει φλεγμονώδης απόστημα και θα αναρωτιόμαστε πότε θα σπάσει. ●

● ●
Στο «Stolen Pride», η Hochschild εντοπίζει τον Τραμπ στους ψηφοφόρους της υπαίθρου σε συναισθήματα υπερηφάνειας και ντροπής

● ●
Σε αυτές τις εκλογές οι Αμερικανοί δεν θα ψηφίσουν τόσο για το γαλόνι της βενζίνης, όσο για θέματα που εντάσσονται στις «αμερικανικές αξίες»

Ο Ντόναλντ Τραμπ και η παραμόρφωση της αμερικανικής πολιτικής

Η προσωπικότητα του Ντόναλντ Τραμπ και ο πειρασμός του πραξικοπήματος στις ΗΠΑ

Του **Τριαντάφυλλου Δελσταμάτη**

Η ΕΜΠΡΗΣΤΙΚΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ –το γλωσσικό ιδίωμα, η άθρη συμπεριφορά, η εγωπάθεια– εμποτίζει την αμερικανική κουλτούρα και τη στάση ζωής των Αμερικανών με τρόπους που ίσως δεν διακρίνουμε με την πρώτη ματιά. Ένα μεγάλο μέρος του αμερικανικού λαού είναι ευεπηρεάστο και εντυπωσιάζεται εύκολα. Στην καθημερινότητα, αυτό εκφράζεται με υποβάθμιση της ατομικής και συλλογικής συμπεριφοράς: με απελευθέρωση των χαμηλότερων ενστίκτων. Για παράδειγμα –ένα μικρό παράδειγμα–, πριν από λίγες εβδομάδες, ζήτησα τεχνική βοήθεια σε ένα φόρουμ της Apple, όπου έθεσα το ερώτημά μου και περίμενα προτάσεις λύσεων. Σε λίγες ώρες, διάφοροι ξερόλες βάλθηκαν να με προσβάλουν, αναρτώντας αλαζονικά σχόλια και προτείνοντας υποτιμητικές «λύσεις» με αγενείς διατυπώσεις: τέτοιος είναι ο τρόπος επικοινωνίας που έχει επικρατήσει στα αμερικανικά fora· αν εξετάσουμε τις διαδικτυακές διαμοιβές, θα διαπιστώσουμε ότι οι καλοί τρόποι είναι άγνωστοι για πολλούς Αμερικανούς –ένα κοινωνικό φαινόμενο που ενθαρρύνει ο Ντόναλντ Τραμπ προβάλλοντας τη στάση ζωής που προβάλλει. Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ της καθημερινής συμπεριφοράς των τραμπιστών και εκείνης των υπόλοιπων Αμερικανών.

Το γεγονός ότι ο Ντόναλντ Τραμπ θήτευσε ως πρόεδρος των ΗΠΑ κι ότι πιθανώς θα επανεκλεγεί είναι βεβαίως αποτέλεσμα πολλών παραγόντων: της πολιτικής ορθότητας που απωθεί τους μισούς (τουλάχιστον) Αμερικανούς, της αδυναμίας και του γήρατος του Τζο Μπάιντεν (ο οποίος πάσχει από γνωστική εξασθένηση πιο ευανάγνωστη από εκείνη του Τραμπ), της κακής φήμης που έχουν αποκτήσει οι Δημοκρατικοί ως ελιτιστές και αργυρώνητοι. Προπάντων, ο Ντόναλντ Τραμπ, αν και απεχθές άτομο που δεν γνωρίζει τι είναι και πώς λειτουργεί η δημοκρατία, εκπροσωπεί με την ελευθεριότητα της έκφρασής του ένα παραμορφωμένο αμερικανικό ιδεώδες: το να λέει κανείς ότι του κατεβαίνει και να χρησιμοποιεί κάθε μέσο για να επιτύχει τους σκοπούς του. Ο Ντόναλντ Τραμπ έφερε στην επιφάνεια και ενέτεινε όλες εκείνες τις ιδιότητες που περιγράφονται ως «κακή συμπεριφορά», ως στάση κακού πολίτη και κακού ανθρώπου. Η εμφάνισή του στον δημόσιο χώρο συνέπεσε με τα reality shows, με την αναισχυντα εμπορική αρχιτεκτονική, με την έλλειψη καλαισθησίας που εξυμνήθηκε στη δεκαετία του 1980. Στη συνέχεια, στο περιβάλλον των social media, αναδείχθηκε σε πολιτικό πρόσωπο για να προωθήσει τα συμφέροντα των μεγάλων επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των δικών του: πρόκειται για πλάσμα μιας ιστορικής και κοινωνικής συγκυρίας, την οποία, με τη σειρά του, διαμορφώνει και επιδεινώνει με τρόπους που δεν συλλαμβάνουν όσοι τον απορρίπτουν απλώς ως «ακροδεξιό». Το πρόβλημα με τον Τραμπ δεν είναι τόσο η «ακροδεξιά» πολιτική του, όσο η ευτέλεια και η ψυχοπάθειά του.

Αν και ο όχλος που εισέβαλε στο Καπιτώλιο υπήρχε ανέκαθεν –υπενθυμίζεται ότι στην ιστορία ΗΠΑ έχουν χωρέσει λιντσαρίσματα, θεσμοθετημένη θανατική ποινή, αστυνομική κατάχρηση εξουσίας, φυλετικός διαχωρισμός, δικαστική αυθαιρεσία–, το 2016 ο «όχλος» εξέλεξε έναν πρόεδρο που τον καθρεφτίζει. Στην αμερικανική ιστορία υπήρξαν πρόεδροι χωριάτες και πρόεδροι λαϊκιστές· πρόεδροι με χαμηλή μόρφωση και με έλλειμμα κοινωνικής αγωγής· κανείς όμως δεν ήταν «τέρας»: η άνοδος των τεράτων σταματούσε, το πολύ, στο Κογκρέσο. Αυτό που καθιστά τον Ντόναλντ Τραμπ «τέρας» είναι ότι κινείται από μίσος, διαδίδει μίσος και αναδεικνύει το μίσος και την αυτοπροβολή ως κριτήρια της πολιτικής του. Αυτές οι αρνητικές ιδιότητες χαρακτηρίζουν και τους οπαδούς του –περίπου 74 εκατομμύρια Αμερικανούς– που τον προτιμούν επειδή σιχαίνονται την πολιτική ορθότητα και τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που πήρε η αριστερά μετά το τέλος της διοίκησης του Ρόναλντ Ρέικαν. Αλλά επίσης, επειδή ο Τραμπ –ο οποίος αγόρασε πτυχίο κολεγίου– ενσαρκώνει ένα όνειρο επιτυχίας: να τι μπορείς να καταφέρεις χωρίς προσπάθεια και χωρίς κανένα χάρισμα, αξιοποιώντας το περιθώριο της τύχης που σου παρέχει ο αμερικανικός καπιταλισμός.

Έτσι, αν και ο Τραμπ αντιστοιχεί στον άξεστο Αμερικανό που περιγράφει ο Andrei S. Markovits στο «Uncouth Nation: Why Europe

Dislikes America», ίσως επανεκλεγεί: η προοπτική είναι δυσάρεστη για όλους μας και ιδιαίτερα για τους ίδιους τους Αμερικανούς, τους οποίους παρασύρει στο χαμηλότερο δυνατό επίπεδο ηθικής και πολιτικής. Ο τραμπισμός αναδεικνύει το κοινωνικό κατακάθι: στρατόκαυλους, μέλη πολιτοφυλακών, λευκούς εθνικιστές, αγράμματους ελευθεριακούς («Δεν θα μου πεις εσύ τι να κάνω!»), νοσταλγούς του αποσχισμένου Νότου, νεοναζί, συνωμοσιολόγους. Το ενοποιητικό στοιχείο είναι η προώθηση της ατομικής ελευθερίας και του ανήκειν μέσω της δίωξης και της απανθρωποποίησης των άλλων· και ακριβώς επειδή λείπει ο ορθολογισμός και το ήθος, ψευδείς ισχυρισμοί –π.χ. τα περί νοθείας στις εκλογές ή τα περί Μεξικανών κατά συρροή βιαστών– γίνονται πιστευτοί, ενώ ο σκοπός αγιάζει τα μέσα. Την επιστράτευση βρόμικων μέσων διευκολύνει η παραπληροφόρηση, η οποία δεν μπορεί πλέον να ελεγχθεί: σε παλιότερες εποχές οι περιπτώσεις όπου η παραπληροφόρηση έμεινε αναπάντητη ήταν ελάχιστες· στην πραγματικότητα, θυμάμαι μόνο τη δολοφονία του JFK· συνήθως, σοφώτατον χρόνος, ανευρίσκει γαρ πάντα· ή ο ψεύτης και ο κλέφτης τον πρώτο χρόνο χαιρόνται. Αυτό δεν ισχύει σήμερα: προσπαθούμε να επιπλεύσουμε σε μια θάλασσα ψευδών ειδήσεων.

Ο Ντόναλντ Τραμπ φαίνεται να διασκεδάζει χρησιμοποιώντας τους οπαδούς του σαν μαριονέτες και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σαν οχήματα κακόβουλης δραστηριότητας. Αλλά, όπως είπα, ο «όχλος» που ζητούσε τον απαγχονισμό όσων δεν του άρεσαν προϋπήρχε· η διαφορά από το σήμερα είναι ότι η άλλη πλευρά, οι νομιμόφρονες και φιλελεύθεροι Αμερικανοί, δεν είχε προσχωρήσει σε αυταρχικά κινήματα πολιτικής ορθότητας και woke – μολοντί, κατά καιρούς, δεν έλειψαν η βία που προετοίμασε τη σημερινή woke και cancel culture.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της τερατωδίας του Ντόναλντ Τραμπ είναι ότι έσπρωξε την alt-right στο mainstream: όχι ότι ο ίδιος έχει ιδέα από πολιτικά ρεύματα· απλώς μερικά συμβαίνουν από μόνα τους με ένα σπρωξιμάκι. Το μόνο που ενδιαφέρει τον Τραμπ είναι η απόλυτη επιχειρηματική ελευθερία, η κατάργηση των φόρων, η διευκόλυνση της εκμετάλλευσης· και φυσικά η δυσφήμιση, ο αφοπλισμός, η απομόνωση, ακόμα και η φυσική εξόντωση όσων θέτουν σχετικά εμπόδια. Παράλληλα, καθώς παίρνει, κατά κάποιον τρόπο, το σχήμα του δοχείου εντός του οποίου βρίσκεται, από αλητήριοι των sports bars του Κουίνς μεταμορφώθηκε σε θεοσεβούμενο που εκπροσωπεί τώρα τους Ευαγγελιστές και κραδαίνει Βίβλους – χωρίς να έχει την παραμικρή ιδέα τι είναι οι Ευαγγελιστές. Απλώς, του είναι χρήσιμοι για να παίξει το παιχνίδι του δήθεν ισχυρότερου άνδρα στον κόσμο. Όσο για τον περιβόητο λαϊκισμό του, έχω κάποιες αντιρρήσεις: ο Ντόναλντ Τραμπ, αν και κάνει τα πάντα για να αρέσει στους δικούς του, δεν προσπαθεί να διευρύνει τη βάση του· επιθυμεί το αξίωμα ακόμα και μέσω μιας μειοψηφίας, ενός πραξικοπήματος. Καθώς οι δημοκρατικές διαδικασίες τού είναι άγνωστες και αδιάφορες, το σχήμα που έχει στο μυαλό του είναι η κατώτερη δυνατή αντιπαράθεση μεταξύ καλών και κακών, όπου καλός είναι ο ίδιος και οι ομοϊδεάτες του και κακοί είναι η Κίνα, οι Μεξικανοί μετανάστες, η συμμορία MS-13, οι ισλαμιστές τρομοκράτες, οι ελίτ (όσοι πήραν πτυχία χωρίς να πληρώσουν), οι Δημοκρατικοί, τα liberal MME, διάφορες διασημότητες που δεν τον γουστάρουν, οι φεμινίστριες κ.ο.κ. Στις αφηρημένες έννοιες που εκθρεύεται συμπεριλαμβάνεται η παγκοσμιοποίηση, η κοινωνική ασφάλιση, η φορολογία (όπως είπα ήδη) κι ένα επίμονο «they» το οποίο υπονοεί το αριστεροφιλελεύθερο κατεστημένο αλλά και κάποια αλλόκοτη αριστερά που τάχα κινεί τα νήματα από το Dark Web.

Σε όλα τούτα προστίθεται η μιμική του, το θέαμα του θλιβερού κλόουν που επιβεβαιώνει την υποψία ότι, εκτός της πρότερης ανοησίας του, πάσχει από γεροντική άνοια: κάνει ερασιτεχνικές μιμήσεις ανθρώπων –ξένων ηγετών, του γερουσιαστή του Βερμόντ Μπέρνι Σάντερς, δημοσιογράφων κ.ά.– τους δίνει παρατσούκλια (ονομάζει Ποκαχόντας την Ελίζαμπεθ Γουόρεν επειδή ασχολείται με τους ιθαγενείς της Αμερικής) κι όταν το χειροκρότημα παρατείνεται, χειρονομεί σαν διευθυντής ορχήστρας που περιμένει τον σολίστ να τελειώσει. Για πολλούς απαίδευτους Αμερικανούς συνάπτει προσωπική σχέση με τους υποστηρικτές του. Κάπως έτσι ένοιωθαν το 1933 οι Γερμανοί μπροστά στον Χίτλερ. ●

● ●
Αυτό που καθιστά τον Ντόναλντ Τραμπ «τέρας» είναι ότι κινείται από μίσος, διαδίδει μίσος και αναδεικνύει το μίσος και την αυτοπροβολή ως κριτήρια της πολιτικής του

Η ιστορία του αμερικανικού παρεμβατισμού και η ασφάλεια της Ευρώπης

Δικαιολογώντας το αδικαιολόγητο: Ο συνδυασμός αμερικανικού εξαιρετισμού και γεωπολιτικού ρεαλισμού

Του Άγν Παπαγεωργίου

ΑΠΟ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΠΟΥ ΟΙ ΗΠΑ ΑΝΑΔΕΙΧΘΗΚΑΝ ως η μακράν σπουδαιότερη υπερδύναμη της σύγχρονης ιστορίας, η γένεση και η διάδοση του «αντιαμερικανισμού» σε διεθνές επίπεδο ήταν αναπόφευκτη, καθώς μια σταθερά στη μελέτη των υπερδυνάμεων αποτελεί η ροπή τους προς τον ηθικά έωλο –θέτοντάς το ευγενικά– παρεμβατισμό μακριά από τα σύνορά τους. Τα παραδείγματα είναι –χωρίς υπερβολή– αμέτρητα: η καθάρωση του Σαλβαδόρ Αγιέντε στη Χιλή, του Μοχάμεντ Μοσαντέκ στο Ιράν, του Χακόμπο Άρμπενς Γκουσμπάν στη Γουατεμάλα, η εμπλοκή στο Βιετνάμ, το σκάνδαλο Ιράν-Κόντρας, ο πόλεμος στο Ιράκ, η στήριξη στην ελληνική χούντα και ούτω καθεξής αποτελούν μόλις ελάχιστες από τις ανήθικες παρεμβάσεις των ΗΠΑ σε διεθνές επίπεδο, για τις οποίες έχουν γραφτεί εκατομμύρια καταδικαστικά άρθρα, βιβλία και διατριβές.

Ο –ηθικά έκπτωτος, κατά κύριο λόγο– χαρακτήρας του αμερικανικού παρεμβατισμού, αλλά και το γεγονός πως αποτελεί ιστορικό συνεχές το οποίο επιβίωσε θριαμβευτικά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, αναπόφευκτα γεννά το εξής καίριο ερώτημα: πώς είναι δυνατόν αλληπάλληλες αμερικανικές κυβερνήσεις, οι οποίες εξελέγησαν και χάραξαν την εξωτερική τους πολιτική σε διαφορετικούς πολιτικούς χρόνους και απέναντι σε διαφορετικούς αντιπάλους, να έχουν ακολουθήσει τόσο πιστά το ίδιο παρεμβατικό δόγμα, στο οποίο ο σεβασμός της αυτοδιάθεσης της εκάστοτε τρίτης χώρας, και της ακεραιότητας των θεσμών της, αποτελούσε ένα μικρό τμήμα μπροστά στον απώτερο σκοπό; Με άλλα λόγια, πώς δικαιολογείται ηθικά ο συνεπειοκρατικός ηθικός παρεμβατισμός;

Η επιρροή του αμερικανικού εξαιρετισμού

Όπως κάθε υπερδύναμη –από την εποχή του Θουκυδίδη– οι ΗΠΑ διακατέχονται από την υπαρξιακή επιρροή ενός εξαιρετικά ισχυρού αξιακού συστήματος, ήτοι του αμερικανικού εξαιρετισμού. Σε επίπεδο εξωτερικής πολιτικής, ο αμερικανικός εξαιρετισμός χωρίζεται στον παραδειγματικό και τον αποστολικό. Θέτοντάς το όσο απλούστερα γίνεται, το θεμελιώδες αξίωμα του αμερικανικού εξαιρετισμού –το οποίο έχει τις ρίζες του στον 18ο αιώνα– αποτελείται από την πεποίθηση πως το κοινωνικοπολιτικό σύστημα των ΗΠΑ είναι το ανώτερο στην ιστορία των κοινωνικών συστημάτων. Ο αμερικανικός εξαιρετισμός αποτέλεσε αρχικά απομονωτικό δόγμα, καθώς από το τέλος της Αμερικανικής Επανάστασης μέχρι και το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου –με τρανταχτή, φυσικά, εξαίρεση την προεδρία του Γούντροου Γουίλσον κατά τον Α΄ Παγκόσμιο– οι αμερικανικές κυβερνήσεις ενστερνίζονταν τον παραδειγματικό αμερικανικό εξαιρετισμό. Η δομική θεώρηση του παραδειγματικού εξαιρετισμού ήταν πως, αν και οι ΗΠΑ αποτελούσαν μεν το κοινωνικοπολιτικό και αξιακό παράδειγμα για την παγκόσμια κοινότητα, δεν θα παρενέβαιναν στις εσωτερικές τους υποθέσεις ώστε να το επιβάλουν· αντίθετα, θα παρέμεναν η «φωτεινή πόλη στην κορυφή του λόφου», η οποία θα εξέπεμπε προς κάθε άλλη χώρα το παράδειγμα που θα έπρεπε να ακολουθηθεί ώστε να εξελιχθεί κι εκείνη αξιακά.

Ωστόσο, η επιρροή του Γουίλσον –ο οποίος αποτέλεσε τον πρόωρο προφήτη του αποστολικού αμερικανικού εξαιρετισμού– στη φιλοσοφική προσέγγιση του Φράνκλιν Ρούσβελτ και η εμπλοκή των ΗΠΑ στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αποτέλεσαν το κρίσιμότερο σταυροδρόμι σε ό,τι αφορά το φιλοσοφικό υπόβαθρο της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Στην ανανεωμένη –και προσαρμοσμένη στην πραγματικότητα– ενός όλο και περισσότερο αλληλεξαρτώμενου κόσμου από τις αρχές του 20ού αιώνα– αυτή θεώρηση του αμερικανικού εξαιρετισμού, οι ΗΠΑ δεν θα μπορούσαν απλώς να αποτελούν παράδειγμα προς μίμηση, αλλά είχαν πλέον την ηθική υποχρέ-

ωση να εξάγουν το κοινωνικοπολιτικό τους σύστημα, ώστε να αναδιαμορφώσουν το λεπτατημένο από τον φασισμό και απειλούμενο από τον κομμουνισμό διεθνές σύστημα. Θέτοντάς το απλούστερα, η δομική θεώρηση του αποστολικού αμερικανικού εξαιρετισμού ήταν –και παραμένει– η βαθιά πίστη πως οι ΗΠΑ, ως η αξιακά ανώτερη υπερδύναμη του διεθνούς συστήματος, έχει την ιερή αποστολή να προασπίζει τους δημοκρατικούς θεσμούς, όπου ήδη υπάρχουν, να υποστηρίζει την εδραίωσή τους σε τρίτες χώρες που έχουν υποφέρει από σειρά απολυταρχικών καθεστώτων, και να αντιμετωπίζει –είτε σε οικονομικό, είτε σε στρατιωτικό επίπεδο– τις τρίτες υπερδυνάμεις που απειλούν τη διεθνή κοινότητα με την εξαγωγή του δικού τους, εκθρικού προς τις έννοιες της ελευθερίας και της δημοκρατίας, αξιακού συστήματος.

Από τη θεωρία στην πράξη

Ο ρεαλισμός αποτελεί ίσως τη σημαντικότερη σχολή σκέψης στη μελέτη των διεθνών σχέσεων. Ως θεμελιώδες αξίωμά του, ο ρεαλισμός υποστηρίζει πως οι στρατηγικές επιλογές των κρατών –και δη, των υπερδυνάμεων– εντός του διεθνούς συστήματος καθορίζονται από την έννοια της ισορροπίας των δυνάμεων, με την εκάστοτε κυβέρνηση να χαράσσει την εξωτερική της πολιτική με γνώμονα την εξυπηρέτηση αμιγώς των δικών της εθνικών συμφερόντων, αλλά και τη συγκέντρωση της μεγαλύτερης δυνατής ισχύος και επιρροής, ώστε το κράτος να τοποθετείται σε πλεονεκτική θέση εντός της διεθνούς αναρχίας. Το πρότυπο παράδειγμα του ρεαλισμού θεωρούνται οι Πελοποννησιακοί Πόλεμοι και η σύγκρουση της δημοκρατικής –με την αρχαιοελληνική έννοια του όρου– Αθήνας εναντίον της αυταρχικής Σπάρτης. Η αφήγηση των Πελοποννησιακών Πολέμων από τον Θουκυδίδη –ο οποίος θεωρείται ένας εκ των προφητών του ρεαλισμού, εκτός από ένας από τους πατέρες της Ιστορίας– αποτέλεσε ένα από τα δημοφιλέστερα έργα κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, καθώς η σύγκρουση των ΗΠΑ με την ΕΣΣΔ σε κάθε επίπεδο, πλην του στρατιωτικού, έμοιαζε με εκείνη των δύο αρχαιοελληνικών πόλεμων-κρατών, ακριβώς επειδή ο πυρήνας της σύγκρουσης των δύο σύγχρονων υπερδυνάμεων του 20ού αιώνα δεν ήταν άλλος από την εκ διαμέτρου αντίθετη προσέγγιση και αντίληψη για την εξέλιξη των κοινωνικών συστημάτων από τον αποστολικό αμερικανικό εξαιρετισμό και τον μαρξισμό-λενινισμό.

Μελετώντας τον Ψυχρό Πόλεμο από μια τελεολογική σκοπιά, η σύγκρουση μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ –η οποία αποτέλεσε και την αφορμή ώστε και οι δύο υπερδυνάμεις να προχωρήσουν σε αμέτρητες ανήθικες παρεμβάσεις σε τρίτες χώρες– δεν ήταν απλώς γεωπολιτική, αλλά τελεολογική. Τόσο οι ΗΠΑ όσο και η ΕΣΣΔ είχαν τη δική τους αντίληψη για το Τέλος της Ιστορίας, και σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο η αμιγώς ρεαλιστική εξωτερική τους πολιτική –καθώς τόσο η Ουάσινγκτον όσο και η Μόσχα επιχειρούσαν επί δεκαετίες να ενισχύουν την ισχύ και την επιρροή τους εντός του διεθνούς συστήματος– απέκτησε μια καθαρά ηθική υπόσταση, αφού, στον βωμό της επικράτησης του υπαρξιακού τους αντιπάλου, και οι δύο υπερδυνάμεις προχώρησαν στις επεμβάσεις για τις οποίες οι ΗΠΑ εγκαλούνται ακόμα, αλλά και εκείνες που μόνο ένα καθεστώς όπως το ρωσικό του Βλαντίμιρ Πούτιν θα μπορούσε να υπερασπιστεί. Το κρίσιμο στοιχείο είναι πως οι ΗΠΑ –όπως άλλωστε και η ΕΣΣΔ– λειτουργήσε με μια συνεπειοκρατική ηθική, όχι δεοντολογική· ο σκοπός αγίαζε τα μέσα, ακόμα κι αν αυτά σήμαιναν απόλυτη αξιακή έκπτωση σε ό,τι αφορούσε την επικυριαρχία της εκάστοτε τρίτης χώρας, την οποία σε έναν διαφορετικό πολιτικό χρόνο, οι πατέρες του αμερικανικού εξαιρετισμού δεν θα μπορούσαν ποτέ να δεχτούν. Ο ανηλεής γάμος της αποστολής των ΗΠΑ να προασπίσουν τη δημοκρατία και την ελευθερία στο διεθνές σύστημα από την υπαρξιακή απειλή

της αυταρχικής ΕΣΣΔ, η οποία είχε ήδη αποδείξει τις προθέσεις της με την επιβολή των δορυφορικών κυβερνήσεων στο Ανατολικό Μπλοκ, κατέστησε κάθε προσωρινό εκτροχιασμό fair game, εφόσον ο ανώτερος ηθικός σκοπός ήταν αρχικά ο περιορισμός και μετέπειτα η εξάλειψη του κομμουνισμού.

Από τον Ψυχρό Πόλεμο στο δεύτερο τέταρτο του 21ου αιώνα

Η επιστροφή των ΗΠΑ στο διεθνές σύστημα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο ταυτίστηκε με τον Ψυχρό Πόλεμο, με την αμερικανική εξωτερική πολιτική να προσαρμόζεται στις ανάγκες του ανταγωνισμού με την ΕΣΣΔ, χωρίς ωστόσο να μεταλλάσσεται σημαντικά με τη λήξη της σύγκρουσής τους το 1991. Μπορεί έκτοτε οι ΗΠΑ να μην παρενέβησαν σε εσωτερικές εκλογές κάποιας τρίτης χώρας ή να μη στήριζαν κάποιον δικτάτορα έναντι ενός δημοκρατικά εκλεγμένου αριστερόστροφου ηγέτη, ωστόσο η ανάδειξη της σχολής σκέψης του νεοσυντηρητισμού, η οποία προωθεί τον εκδημοκρατισμό των τρίτων χωρών, έστω μέσω μιας εξαιρετικά επεμβατικής εξωτερικής πολιτικής –με τον πόλεμο του Ιράκ να αποτελεί το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα– αποδεικνύει πως η συνεπειοκρατική φιλοσοφική διάσταση του αμερικανικού επεμβατισμού παραμένει ακόμα ισχυρή, παρά τις μεταβολές του πολιτικού χρόνου. Ειρωνικά, ο πρώτος διάδοχος του Ρούσβελτ που απείλησε με αλλαγή της συγκεκριμένης αντίληψης ήταν ο Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος από την πρώτη του θητεία ενστερνίστηκε ένα σύγχρονο δόγμα νέο-απομονωτισμού, το οποίο φέρει σημαντικές ομοιότητες με τον αυτοεξοστρακισμό των ΗΠΑ από το διεθνές σύστημα κατά τον Μεσοπόλεμο. Εξάλλου, η αναβίωση εκ μέρους του Τραμπ, του καθιερωμένου –και αποδεδειγμένα δημοφιλέστατου– σλόγκαν «Make America Great Again» σε συνδυασμό με τη νέο-απομονωτική εξωτερική πολιτική την οποία προτείνει, τον καθιστά σύγχρονο εκφραστή του παραδειγματικού αμερικανικού εξαιρετισμού.

Το ερώτημα του ενός εκατομμυρίου, ωστόσο, αφορά το αξιακό κόστος αυτής της μεταστροφής. Μπορεί οι ΗΠΑ να προχώρησαν σε αμέτρητες –και εξαιρετικά ανήθικες, δεοντολογικά μιλώντας– επεμβάσεις κατά τον Ψυχρό Πόλεμο, ωστόσο πέτυχαν να εξαλείψουν την απειλή της ΕΣΣΔ ασκώντας της τεράστια πίεση και αναδεικνύοντας τις δομικές συστημικές της αδυναμίες, ενώ παράλληλα η ενεργή τους παρουσία στην Ευρώπη –αλλά και στην Ανατολική Ασία–, η οποία έχει τις ρίζες της στη συνεπειοκρατική αντίληψη του 20ού αιώνα, εξακολουθεί να παρέχει μια αξιόπιστη ομπρέλα ασφαλείας για τους, συχνά διχασμένους μεταξύ τους, δημοκρατικούς συμμάχους της Ουάσινγκτον. Στον βωμό του νέο-απομονωτισμού τον οποίο εκφράζει, ο Ντόναλντ Τραμπ όχι μόνο απειλεί να ανατρέψει τη συγκεκριμένη σταθερά, αλλά φαίνεται θετικός απέναντι στη σύσφιξη των διμερών σχέσεων της Ουάσινγκτον με τη Μόσχα και τη Βόρεια Κορέα· ποια είναι άραγε η μεγαλύτερη έκπτωση; Ως υπερδύναμη, οι ΗΠΑ θα χαράσσουν πάντα μια εξωτερική πολιτική εξαιρετικά ευάλωτη σε δεοντολογική κριτική, η οποία δικαίως θα πρέπει να ασκείται. Ωστόσο, με δεδομένο πως οι συνεπειοκρατικές επεμβάσεις των ΗΠΑ λιγοστεύουν, αλλά και πως η Ευρώπη εξακολουθεί να έχει ανάγκη την παρουσία τους στο έδαφός της, μπορεί κανείς να εκτιμήσει πως η επιρροή του αποστολικού αμερικανικού εξαιρετισμού στην αμερικανική εξ-

ωτερική πολιτική, αν και σε κάποιον βαθμό παραμένει άβολη και αδικαιολόγητη, ειδικά σε ό,τι αφορά το παρελθόν, ενδεχομένως να είναι απαραίτητη για την ασφάλεια της Ευρώπης απέναντι στον αυταρχισμό· τουλάχιστον μέχρι η ΕΕ να μετατραπεί κι εκείνη στη γεωπολιτική –και κυρίως ιδεολογική– υπερδύναμη που της αξίζει να γίνει. ●

10

Επτά ερωτήματα και απαντήσεις για τις αμερικανικές εκλογές

Βασικές πληροφορίες και λίγη ιστορία

A.V. Team

ΜΕ ΜΙΑ ΔΟΣΗ ΥΠΕΡΒΟΛΗΣ, λέγεται ότι κάθε πρώτη Τρίτη (μετά την πρώτη Δευτέρα) του Νοεμβρίου οι Αμερικανοί ψηφοφόροι εκλέγουν τον (ή την) «πλανητάρχη». Το γεγονός είναι ότι καμία άλλη εκλογική διαδικασία στον πλανήτη δεν συγκεντρώνει τόσο μεγάλο ενδιαφέρον. Φυσικά, υπάρχουν και άλλες χώρες που μπορούν να επηρεάσουν τις διεθνείς εξελίξεις, αλλά σε αρκετές από αυτές (π.χ. Κίνα, Ρωσία, Ιράν) η ανάδειξη της ηγεσίας δεν κρίνεται στις κάλπες. Αξίζει, λοιπόν, να δούμε κάποια στοιχεία για τον τρόπο με τον οποίο θα προκύψει η επόμενη προεδρία των Ηνωμένων Πολιτειών.

(1) Το εκλογικό σύστημα για την ανάδειξη προέδρου και αντιπροέδρου στις Ηνωμένες Πολιτείες ανάγεται στις αρχές του 19ου αιώνα.

Είναι ένα σύστημα έμμεσης εκλογής, κατάλοιπο μιας εποχής πριν από την καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας των ενηλίκων (αρχικά αντρών, αργότερα και γυναικών). Οι ψηφοφόροι δεν ψηφίζουν άμεσα για πρόεδρο, αλλά για εκλέκτορες σε καθεμιά από τις 50 πολιτείες. Ο αριθμός των εκλεκτόρων ισούται με το άθροισμα του αριθμού των βουλευτών που εκλέγει κάθε πολιτεία στη Βουλή των Αντιπροσώπων συν δύο, που αντιστοιχούν στον αριθμό των μελών της Γερουσίας (ανεξαρτήτως πληθυσμού). Σε 48 πολιτείες οι εκλέκτορες εκλέγονται με το πλειοψηφικό σύστημα: Όποιο ψηφοδέλτιο έρθει πρώτο σε ψήφους εκλέγει το σύνολο των εκλεκτόρων. Οι πολιτείες Μέιν και Νεμπράσκα διατηρούν το πλειοψηφικό σύστημα, αλλά κατανέμουν τους εκλέκτορες σε κάθε βουλευτική περιφέρεια και δίνουν μπόνους δύο εδρών στον νικητή της πολιτείας συνολικά.

(2) Πώς αναδεικνύεται ο πρόεδρος των ΗΠΑ;

Μετά την ανακήρυξή τους, οι 538 εκλέκτορες ψηφίζουν για πρόεδρο και αντιπρόεδρο. Αν και έχουν σημειωθεί κρούσματα απειθαρχίας, και μάλιστα στο πρόσφατο παρελθόν, το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ, το 2020, έκρινε ότι οι πολιτείες μπορούν να τιμωρήσουν και να αντικαταστήσουν τους «αποστάτες». Επομένως, στην πράξη, δεν υπάρχει περίπτωση οι εκλέκτορες να αλλάξουν το αποτέλεσμα των εκλογών αλλάζοντας οι ίδιοι στρατόπεδο.

(3) Μπορεί να μην εκλεγεί ο πρώτος σε ψήφους υποψήφιος;

Το αποτέλεσμα των προεδρικών εκλογών στις ΗΠΑ κρίνεται με βάση τον αριθμό των εκλεκτόρων που συγκεντρώνει κάθε υποψήφιος. Ο ελάχιστος αριθμός για την εκλογή προέδρου είναι 270 εκλέκτορες. Η έμμεση αυτή εκλογή σημαίνει ότι ενδέχεται να εκλεγεί πρόεδρος ένας υποψήφιος, ο οποίος έλαβε μικρότερο αριθμό ψήφων στην επικράτεια των ΗΠΑ, αρκεί να έχει συγκεντρώσει έναν αριθμό πολιτειών με αριθμό εκλεκτόρων ίσο ή μεγαλύτερο του 270. Η τελευταία φορά που συνέβη αυτό ήταν το 2016, όταν ο Ντόναλντ Τραμπ έλαβε το 46,1% των ψήφων έναντι του 48,2% της Χίλαρι Κλίντον (κάπου 2.870.000 λιγότερες ψήφους), εκλέχτηκε όμως επειδή επικράτησε σε 30 πολιτείες που του έδωσαν 304 εκλέκτορες.

(4) Είναι πάντοτε δύο τα κόμματα που διεκδικούν την προεδρία των ΗΠΑ;

Όχι, ωστόσο, με εξαίρεση τον πρώτο πρόεδρο, Τζορτζ Ουάσινγκτον, όλοι οι επόμενοι πρόεδροι ανήκαν σε ένα από τα δύο μεγάλα κόμμα-

τα, τα οποία, από τα μέσα του 19ου αιώνα, είναι το Δημοκρατικό και το Ρεπουμπλικανικό. Σήμερα, η ακραία πόλωση που επικρατεί στο πολιτικό σκηνικό των ΗΠΑ από την εποχή της εκλογής Τραμπ, αν όχι ωρύτερα, ουσιαστικά δεν αφήνει περιθώριο για τρίτο κόμμα.

(5) Αμφισβητήθηκε ποτέ σοβαρά ο δικομματισμός;

Αυτό συνέβη για τελευταία φορά το 1912. Τότε, ο Ρεπουμπλικανός πρώην πρόεδρος Θίοντορ Ρούσβελτ (πέμπτος και πολύ μεγαλύτερος ξάδελφος του Φράνκλιν) κατέβηκε μόνος του, αφού δεν κατόρθωσε να λάβει το χρίσμα του κόμματός του. Πέτυχε να έρθει δεύτερος, αφού συγκέντρωσε μεγαλύτερο αριθμό ψήφων και ενδεκαπλάσιους εκλέκτορες από τον υποψήφιο των Ρεπουμπλικανών. Έκτοτε, μόνο ο πολυεκατομμυριούχος Ρος Περό συγκέντρωσε ένα αξιοπρεπέστατο 18,9% των ψήφων στις εκλογές του 1992, αλλά δεν εξασφάλισε εκλέκτορες σε καμία πολιτεία.

(6) Κατανέμεται γεωγραφικά η εκλογική επιρροή των δύο παραδοσιακά μεγάλων κομμάτων;

Για έναν περίπου αιώνα από την ίδρυσή του, το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα είχε ισχυρότερη απήχηση στις βορειοανατολικές πολιτείες (τη Νέα Αγγλία), ενώ το Δημοκρατικό στις νότιες, συμπεριλαμβανομένων των πολιτειών που διατηρούσαν τη δουλεία και είχαν αποσχιστεί στη διάρκεια του Αμερικανικού Εμφυλίου Πολέμου. Η εικόνα αυτή άλλαξε στις εκλογές του 1952 (νίκη Αϊζενχάουερ) και σήμερα έχει αντιστραφεί πλήρως: Οι Ρεπουμπλικανοί κυριαρχούν στον συντηρητικό, θρησκευόμενο Νότο και στις μεσοδυτικές πολιτείες, ενώ οι Δημοκρατικοί είναι ισχυρότεροι στη φιλελεύθερη Νέα Αγγλία και στις πολιτείες προς τον Ειρηνικό Ωκεανό, ιδίως στην Καλιφόρνια. Σήμερα, η πόλωση μεταξύ των δύο κομμάτων καθιστά την αναμέτρηση ιδιαίτερα αμφίροπη σε επτά τουλάχιστον πολιτείες, που ονομάζονται swing states: Αριζόνα, Βόρεια Καρολίνα, Γουισκόνσιν, Μίσιγκαν, Νεβάδα, Πενσιλβάνια και Τζόρτζια.

(7) Μπορεί να ανατραπεί το αποτέλεσμα των αμερικανικών προεδρικών εκλογών;

Υποθετικά μιλώντας, αυτό μπορεί να συμβεί σε επίπεδο πολιτείας, και εφόσον η διαφορά μεταξύ των δύο πρώτων υποψηφίων είναι πολύ μικρή. Ανάλογα με τον τρόπο ψηφοφορίας (π.χ. με φυσική παρουσία, σε έντυπο ψηφοδέλτιο, μέσω ταχυδρομείου ή με ηλεκτρονικά μέσα) και την εκλογική νομοθεσία, που ορίζονται σε επίπεδο πολιτείας, είναι δυνατό να ζητηθεί επανακαταμέτρηση, όπως συνέβη στην πολιτεία της Φλόριντα το 2000. Τότε, ο υποψήφιος των Δημοκρατικών Αλ Γκορ ζήτησε νέα καταμέτρηση, το πολιτειακό ανώτατο δικαστήριο την ενέκρινε, αλλά το ομοσπονδιακό ανώτατο τη διέκοψε και τους 25 εκλέκτορες της πολιτείας έλαβε ο Τζορτζ Μπους ο νεότερος, με διαφορά μόλις 537 ψήφων (0,009% του συνόλου). Οι 25 αυτοί εκλέκτορες του έδωσαν τη νίκη με μόλις μία ψήφο πάνω από το όριο των 270. Το 2020 ο πρόεδρος Τραμπ επιχείρησε να αμφισβητήσει το αποτέλεσμα με αστήρικτους ισχυρισμούς, που απορρίφθηκαν από όλα τα αρμόδια δικαστήρια.

Είκοσι μέρες πριν από τις 5 Νοεμβρίου, οι φετινές προεδρικές εκλογές εξακολουθούν να θεωρούνται ιδιαίτερα αμφίροπες. Αν επιμένετε για ένα «educated guess», αναζητήστε τα προγνωστικά του Άλαν Λίχτμαν, καθηγητή σύγχρονης αμερικανικής ιστορίας στο American University. «Μάντεψε» σωστά το αποτέλεσμα σε εννέα από τις δέκα πιο πρόσφατες αναμετρήσεις. ●

Είκοσι μέρες πριν από τις 5 Νοεμβρίου, οι φετινές προεδρικές εκλογές εξακολουθούν να θεωρούνται ιδιαίτερα αμφίροπες

Ο ρόλος των influencers στις αμερικανικές προεδρικές εκλογές

Μπορούν ο Elon Musk και η Taylor Swift να αναδείξουν τον επόμενο Πρόεδρο των ΗΠΑ;

Των **Νίκου Παναγιώτου** και **Χρήστου Φραγκονικολόπουλου**

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ INFLUENCERS στις αμερικανικές προεδρικές εκλογές έχει γίνει πιο καθοριστικός από ποτέ, με προσωπικότητες όπως ο Έλον Μασκ και η Τέιλορ Σουίφτ να εμπλέκονται άμεσα στη διαδικασία υποστήριξης υποψηφίων. Ο Μασκ και η Σουίφτ, με εκατομμύρια ακολούθους και πολύ μεγάλη επιρροή σε ειδικά κοινά (π.χ. νέοι) και στα social media, αναμένεται να διαμορφώσουν την εκλογική συμπεριφορά, επηρεάζοντας και καθοδηγώντας τους ψηφοφόρους προς τις αντίστοιχες πολιτικές τους επιλογές. Αντίθετες μεταξύ τους, οι δύο προσωπικότητες στηρίζουν διαφορετικούς υποψηφίους: ο Μασκ υποστηρίζει τον Τραμπ, ενώ η Σουίφτ στηρίζει τη Χάρις. Το αποτέλεσμα αυτής της δυναμικής θα μπορούσε να επηρεάσει το εκλογικό αποτέλεσμα με τους ακόλουθους τρόπους:

- 1) κινητοποίηση των ψηφοφόρων
- 2) διάχυση της ατζέντας του υποψηφίου
- 3) περαιτέρω δημοσιότητα που μπορεί να έχει χαρακτηριστικά θεάματος

Η στήριξη του Μασκ στον Τραμπ

Ο Μασκ, ως ιδιοκτήτης της πλατφόρμας X (πρώην Twitter) και CEO της Tesla και της SpaceX, είναι μια από τις πιο ισχυρές φωνές στη δημόσια ψηφιακή σφαίρα. Η απόφασή του να υποστηρίξει τον Τραμπ, έναν υποψήφιο που έχει ήδη έχει πιστή και ισχυρή βάση ψηφοφόρων, ενισχύει τη δυναμική του πρώην Προέδρου και προσελκύει περισσότερους ψηφοφόρους από τους χώρους της τεχνολογίας και της επιχειρηματικότητας, κλάδους/κοινό όπου έπασχε ο πρώην πρόεδρος.

Η πιο ορατή υποστήριξη του Μασκ προς τον Τραμπ λαμβάνει χώρα στο X, την πλατφόρμα που αγόρασε έναντι 44 δισ. δολαρίων το 2022. Ο λογαριασμός του Μασκ έχει περισσότερους από 200 εκατομμύρια followers και ο ίδιος κατευθύνει τους μηχανικούς της εταιρείας ώστε να βελτιώνουν την ορατότητα των tweets του – ο αλγόριθμος ενισχύει πλέον τα tweets του ίδιου του Μασκ πέρα από εκείνα των άλλων χρηστών, ώστε να τα βλέπουν περισσότεροι άνθρωποι. Ο Μασκ ήταν αυτός που έλαβε την απόφαση να επαναφέρει τον Τραμπ στο κοινωνικό δίκτυο στα τέλη του 2022.

Καθώς πλησιάζει η ημέρα των εκλογών, το feed του Μασκ έχει γίνει συνεχής ροή επαίνων για τον Τραμπ. Ένα μεγάλο ποσοστό των tweets του ενισχύει ψευδείς ή παραπλανητικές πληροφορίες και οι followers με τους οποίους ο Μασκ αλληλεπιδρά στην πλατφόρμα είναι συχνά ακροδεξιό λογαριασμοί με ιστορικό διασποράς παραπληροφόρησης. Το πρόγραμμα παραγωγής εικόνων τεχνητής νοημοσύνης ιδιοκτησίας του Μασκ, το Grok, έχει επίσης γίνει μια από τις πιο εξέχουσες πηγές πολιτικών deepfakes τα οποία έχουν διαποτίσει τις εκλογές.

Η υποστήριξη του Μασκ, όμως, δεν περιορίζεται μόνο στα κοινωνικά δίκτυα. Ο Μασκ ξεκίνησε την America PAC, μια οργάνωση πολιτικής δράσης την οποία ίδρυσε για να στηρίξει την εκστρατεία του Τραμπ. Στην ομάδα αυτή έχει συνεισφέρει με 75 εκατομμύρια δολάρια, με στόχο να συμβάλει στην κινητοποίηση και την εγγραφή ψηφοφόρων στις

λεγόμενες «swing states». Πρόσφατα μάλιστα υποσχέθηκε να δώσει 1 εκατομμύριο δολάρια κάθε μέρα μέχρι τις εκλογές του Νοεμβρίου σε όποιον υπογράψει την ηλεκτρονική του αίτηση που υποστηρίζει τις διατάξεις του Συντάγματος για την «ελευθερία του λόγου» (sic) και την οπλοκατοχή. Παρόλο που οι υπερπλούσιοι πάντα προσπαθούσαν να επηρεάσουν την πολιτική, λίγοι άνθρωποι στην ιστορία των ΗΠΑ διέθεταν τον συνδυασμό τεράστιων πόρων, πρόθεσης και τέτοιας έκτασης επιρροής που διαθέτει ο Μασκ, προκειμένου να τους χρησιμοποιήσουν για να επηρεάσουν μια εκλογική αναμέτρηση. Ο Μασκ έχει αναδειχθεί σε κρίσιμο παράγοντα στην εκστρατεία, με τρόπους που τον διαφοροποιούν από τους πιο δραστήριους πολιτικά δισεκατομμυριούχους και την ελίτ της τεχνολογίας. Είναι ταυτόχρονα φανατικά υποστηρικτής του Τραμπ, μεγαλοχορηγός της προεκλογικής του εκστρατείας, άτυπος σύμβουλος πολιτικής, επηρεαστής των μέσων ενημέρωσης και πηγή διαδικτυακής παραπληροφόρησης. Ο Μασκ διαφέρει από άλλους πλούσιους δωρητές των τελευταίων δεκαετιών, οι οποίοι έχουν δημιουργήσει μια μη κομματική ταυτότητα και συνεργάζονται με αξιωματούχους και στα δύο κόμματα, είτε για στρατηγικούς είτε για προσωπικούς λόγους (π.χ. Μπιλ Γκέιτς). Ο Μασκ ανήκει στη δική του κατηγορία, δουλεύοντας με άκρως κομματικό τρόπο, αλλά ουσιαστικά χωρίς καμία διακριτικότητα.

Η Τέιλορ Σουίφτ και η στήριξη της στην Κάμαλα Χάρις

Από την άλλη πλευρά, η Σουίφτ, γνωστή για τη στήριξη της σε κοινωνικά ζητήματα και δικαιώματα, έχει αποφασίσει να υποστηρίξει την Κάμαλα Χάρις. Διαθέτει μεγάλο και αφοσιωμένο κοινό νεαρών ανθρώπων, που μπορεί να διαμορφώσει την εκλογική ατζέντα της Χάρις, κινητοποιώντας ψηφοφόρους που επιθυμούν κοινωνική δικαιοσύνη, φυλετική ισότητα και περιβαλλοντική δράση.

Η Σουίφτ έχει ήδη χρησιμοποιήσει τη δύναμή της στο παρελθόν για να αυξήσει την εγγραφή νέων ψηφοφόρων και να ευαισθητοποιήσει το κοινό της σχετικά με τη σημασία της πολιτικής συμμετοχής. Υποστηρίζοντας ανοιχτά τη Χάρις, μπορεί να ενισχύσει το μήνυμα της Δημοκρατικής υποψηφίας και να κινητοποιήσει νέους ψηφοφόρους, ειδικά εκείνους που αναζητούν έναν πιο προοδευτικό και συμπεριληπτικό υποψήφιο.

Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι η Σουίφτ δεν έχει συντονιστεί με την προεκλογική εκστρατεία της Χάρις όπως ο Μασκ με εκείνη του Τραμπ. Η Χάρις αφηνιδιάστηκε από τη στήριξη της τραγουδίστριας αμέσως μετά το ντιμπέιτ με τον Ντόναλντ Τραμπ στις 10 Σεπτεμβρίου. Αλλά οι Δημοκρατικοί κάνουν ότι μπορούν για να αξιοποιήσουν αυτή τη στήριξη και να τη μεταφράσουν σε ψήφους. Η εκστρατεία της Χάρις έχει συνεργαστεί με τους «Swifties for Harris», μια αυτοοργανωμένη ομάδα συγγένειας με βάση το Zoom, για να συγκεντρώσει υποστηρικτές. Το φίλτρο του Snapchat (get-out-the-vote tool) είναι επίσης ενδεικτικό, καθώς προτρέπει τους χρήστες να μοιραστούν την υποστήριξή τους τόσο στη Σουίφτ όσο και στη Χάρις μεταξύ των φίλων τους.

Η διαμάχη της ψηφιακής επιρροής και ο αντίκτυπος στις εκλογές

Η σύγκρουση ανάμεσα στις δύο αυτές προσωπικότητες και στους υποψήφιους που υποστηρίζουν είναι χαρακτηριστική της νέας μορφής πολιτικής επιρροής που διαμορφώνεται στις ΗΠΑ. Ο Μασκ και η Σουίφτ δεν είναι απλώς φωνές με μεγάλη επιρροή· είναι πλέον οι «επιλογείς» της ατζέντας, οι οποίοι μπορούν να διαμορφώσουν την κατεύθυνση της πολιτικής συζήτησης. Με τη δύναμη που κατέχουν στα social media, μπορούν να επηρεάσουν τις απόψεις των πολιτών σε πραγματικό χρόνο, προβάλλοντας ή αποδομώντας πολιτικά αφηγήματα και στρατηγικές.

Ωστόσο, αυτό συνοδεύεται από κινδύνους. Η αντιπαράθεση δύο τόσο μεγάλων προσωπικοτήτων μπορεί να πολώσει περαιτέρω το ήδη πολωμένο κλίμα που εντείνει τις πολιτικές αντιπαραθέσεις. Η ικανότητά τους να διαδίδουν τα μηνύματά τους γρήγορα και μαζικά μπορεί να οδηγήσει σε παραπληροφόρηση, καθώς πολλοί ψηφοφόροι ενδέχεται να λάβουν μηνύματα που δεν βασίζονται σε πραγματικά δεδομένα ή αντικειμενική πληροφόρηση. Η ευθύνη των influencers να ενημερώνουν το κοινό τους με ακρίβεια είναι κρίσιμη για την αποφυγή μιας τέτοιας κατάστασης.

Το ποιος θα έχει τελικά τη μεγαλύτερη επιρροή εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως η δυνατότητα κινητοποίησης ψηφοφόρων και η ικανότητα των υποψηφίων να αξιοποιήσουν την υποστήριξη αυτών των influencers.

Η πολιτική επιρροή των Μασκ και Σουίφτ είναι ισχυρή και σύνθετη. Μπορούν να διαμορφώσουν την πολιτική ατζέντα και να επηρεάσουν το εκλογικό αποτέλεσμα. Ωστόσο, αυτό συνοδεύεται από ευθύνες και προκλήσεις, καθώς η διάδοση παραπληροφόρησης και η δημιουργία διχαστικού κλίματος είναι πιθανές συνέπειες μιας τέτοιας πόλωσης. Η ενίσχυση της διαφάνειας και η υπεύθυνη χρήση της ψηφιακής δημόσιας σφαίρας είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση μιας δίκαιης και υγιούς εκλογικής διαδικασίας.

Δεν είναι ότι οι θαυμαστές της Σουίφτ ελπίζουν πως θα τους σώσει από τον Τραμπ ή ότι οι θαυμαστές του Μασκ ελπίζουν πως θα τους σώσει από τη Χάρις. Είναι περισσότερο ότι στο εκλογικό σώμα οι διασημότητες (μέσω του πειστικού χαρίσματός τους) καλλιεργούν το αφήγημα ότι μπορεί να μας σώσουν από τη σκληρή δουλειά της ίδιας της πολιτικής. Ως άτομα και ως πολίτες, οι διασημότητες θα πρέπει να αισθάνονται ελεύθεροι να μιλούν δημόσια για θέματα που τους ενδιαφέρουν, όπως επίσης θα πρέπει να αισθάνονται ελεύθεροι να οργανώνονται, να προσφέρουν εθελοντική εργασία όπου είναι δυνατόν και να δωρίζουν τα χρήματά τους. Αλλά οι φωνές τους, από πρακτική άποψη, θα πρέπει να μετράνε εξίσου πολύ ή τόσο λίγο όσο και η φωνή οποιουδήποτε άλλου ατόμου. Αλλά οι πολιτικές εμάς των πολιτών έχουν και πρέπει να έχουν τις ρίζες τους σε πιο πρακτικές ανησυχίες. Η σύγκρουση μεταξύ των Αραβοαμερικανών ψηφοφόρων στο Μίσιγκαν για τη στήριξη των ΗΠΑ προς το Ισραήλ και τον πόλεμο στη Γάζα, για παράδειγμα, είναι αρκετά σημαντική και θα μπορούσε να κοστίσει στους Δημοκρατικούς την πολιτεία. Η ιδέα ότι ένας ψηφοφόρος με κλίση προς τη Σουίφτ μπορεί να αγνοήσει αυτές τις ανησυχίες απλώς και μόνο λόγω της στήριξης από μια αγαπημένη pop star δεν είναι απλώς προσβλητική, είναι δυστοπική. ●

● ●
Οι διασημότητες καλλιεργούν το αφήγημα ότι μπορεί να μας σώσουν από τη σκληρή δουλειά της ίδιας της πολιτικής
● ●

ΗΠΑ: Πώς προέκυψε και πώς λειτουργεί το Κολέγιο των Εκλεκτόρων

Οι παραδοξότητες του εκλογικού συστήματος των Founding Fathers

Του Δημήτρη Ελέα

Ο ΙΔΑΝΙΚΟΤΕΡΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΕΙΝΑΙ: «Πώς προέκυψε και πώς λειτουργεί το Κολέγιο των Εκλεκτόρων στις ΗΠΑ, που και οι απλοί Αμερικανοί αδυνατούν πλήρως να κατανοήσουν». Θα ανατρέξουμε εμμέσως σε τρία κείμενα, το «Σύνταγμα των ΗΠΑ» (1787), το βιβλίο του Χάουαρντ Ζίν, «Ιστορία του λαού των Ηνωμένων Πολιτειών» (1980), αλλά και το βιβλίο του Paul Johnson, «A History of the American People» (1997 — για να το γράψει χρειάστηκαν 32 χρόνια!). Και νά τι καιρίες ιδέες διαπιστώνουμε:

Το Κολέγιο των Εκλεκτόρων θα μπορούσε να είναι κληροδότημα της Άγριας Δύσης, δεν είναι όμως. Είναι ένα «βαρύ κληροδότημα» της εποχής της δουλείας, και όχι μόνο. Καθώς οι διάφορες Πολιτείες στέκονταν στα πόδια τους, υπήρχαν και θεμελιώδεις διαφορές. Οι πανάξιοι Founding Fathers είχαν μελετήσει την εμπειρία της αρχαίας Ελλάδας, όπου ο κάθε πολίτης είχε μία ψήφο. Άρα, όταν σκέφτονταν πώς θα συντάξουν τα ιδρυτικά κείμενα της Αμερικής, το γεγονός της ψήφου έπρεπε ουσιαστικά να είναι το εξής: ένας πολίτης ίσον μία ψήφος, καθώς αυτός είναι και ο κανόνας της δημοκρατίας.

Στον αμερικανικό Νότο, οι δούλοι δεν είχαν δικαίωμα ψήφου. Οι πολιτειακοί άρχοντες και «οι στοχαστές του Νότου της εποχής» (αν μπορεί να ειπωθεί κάτι τέτοιο) ήθελαν μεν οι δούλοι να μετρούνται και να λαμβάνονται υπόψη ως μέρος του γενικού πληθυσμού για να αυξάνει και η δύναμη της κάθε Πολιτείας, μα όχι και να ψηφίζουν. Επιπροσθέτως, οι Founding Fathers ήθελαν επίσης να βρεθεί και ένας συμβιβασμός μεταξύ της εκλογής του Προέδρου από το Κογκρέσο — ήταν μία ιδέα — και της εκλογής του από τη λαϊκή ψήφο. Έπαιξε επίσης ρόλο ότι, τον 17ο αιώνα που όλα αυτά σχεδιάστηκαν, ο πιο γρήγορος τρόπος μεταφοράς μιας πληροφορίας ήταν το άλογο.

Πώς θα μπορούσαν να λυθούν τα ζητήματα αυτά; Με εκλέκτορες, δηλαδή τον θεσμό/σώμα του Κολεγίου των Εκλεκτόρων. Σε κάθε Πολιτεία οι εκλέκτορες είναι ένας αριθμός ανάλογος του πληθυσμού, καθώς συγκροτείται από τον αριθμό των βουλευτών της (representatives) και τον αριθμό των γερουσιαστών της (senators, δύο σε κάθε Πολιτεία). Οι βουλευτές και οι γερουσιαστές κάθε Πολιτείας δεν μπορούν να είναι οι ίδιοι εκλέκτορες. Καθεμία από τις Πολιτείες ξεκινά με τρεις εκλέκτορες. (Μετά την αναθεώρηση του Συντάγματος το 1961, και η District of Columbia, όπου βρίσκεται η Ουάσιγκτον, απέκτησε επίσης τρεις εκλέκτορες.) Οι δύο γερουσιαστές και «η αφετηρία των τριών εκλεκτόρων» εγγυόνται την ισοτιμία των Πολιτειών.

Το σύνολο δε των εκλεκτόρων είναι 538, και από αυτούς οι 438 είναι οι βουλευτές και οι 100 είναι οι γερουσιαστές. (Σαν παράδειγμα, η Καλιφόρνια έχει 54 εκλέκτορες, η Αριζόνα 11, η Αλάσκα 3).

Η αποδοχή του συστήματος των εκλεκτόρων σαν ένα σταθερό σύστημα εκλογής Προέδρου έχει μεγάλη ιστορία και βαρύτητα. Και, παρότι παράδοξο, το Κολέγιο αυτό βοήθησε πραγματικά στο να υπάρχει σταθερότητα, αλλά και στο να μεγαλώνει η Αμερική.

Η District of Columbia και όλες οι Πολιτείες, εκτός από δύο, έχουν επιλέξει το πλειοψηφικό σύστημα στο πώς θα κατανέμονται οι εκλέκτορες. Δηλαδή, το κόμμα που κερδίζει στην Πολιτεία — με το κλασικό 50+1 των ψήφων — παίρνει και όλους τους εκλέκτορες. Οι δύο Πολιτείες που «πάνε αντίθετα στο ρεύμα» είναι

η Νεμπράσκα και το Μέιν. Εδώ, η κατανομή των εκλεκτόρων γίνεται αναλογικά, δηλαδή ανάλογα με το ποσοστό του κάθε κόμματος. Συνήθως όμως, οι εκλέκτορες τους μοιράζονται κάπου στη μέση.

Το Κολέγιο των Εκλεκτόρων «έχει πάει αντίθετα» στη λαϊκή ψήφο μόνο 5 φορές (έχουν διεξαχθεί 59 προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ). «Αντίθετα» σημαίνει να υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ του τι θέλει/ψηφίζει ο λαός και στις 50 Πολιτείες και τι τελικά δίνει η καταμέτρηση του Κολεγίου των Εκλεκτόρων που αποφασίζει ποιος θα είναι ο Πρόεδρος. Το 2016 είχαμε μία τέτοια αναντιστοιχία, όταν ο Ντόναλντ Τραμπ εκλέχτηκε Πρόεδρος, ενώ η Χίλαρι Κλίντον κέρδισε τη λαϊκή

Υπάρχουν Πολιτείες που παραδοσιακά ψηφίζουν τους Ρεπουμπλικανούς και άλλες τους Δημοκρατικούς. Οι αμφίρροπες Πολιτείες είναι συνολικά επτά και είναι οι δικοί τους εκλέκτορες που κάνουν τη διαφορά.

ψήφο.

Ας προστεθεί και μία άλλη διαπίστωση εδώ: οι Αμερικανοί ψηφοφόροι — που δεν πολυκατανοούν και οι ίδιοι πώς λειτουργεί το Κολέγιο των Εκλεκτόρων — δεν ψηφίζουν στις 5 Νοεμβρίου απευθείας για πρόεδρο, αλλά «λένε στην Πολιτεία τους» πώς να ψηφίσει εκείνη για πρόεδρο. Οι εκλέκτορες «δεν υποχρεούνται» να ακολουθήσουν αυτό που τους είπαν οι πολίτες: εάν το επιθυμούν, ο νόμος τους επιτρέπει να αλλάξουν γνώμη. Οι 538 εκλέκτορες θα συνεδριάσουν εντός του Δεκεμβρίου για να «εκλέξουν» τον Πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο.

Στις εκλογές υπάρχουν Πολιτείες που παραδοσιακά ψηφίζουν τους Ρεπουμπλικανούς και άλλες τους Δημοκρατικούς. Οι αμφίρροπες Πολιτείες είναι συνολικά επτά και είναι οι δικοί τους εκλέκτορες που κάνουν τη διαφορά. Σαν παράδειγμα, αμφίρροπες είναι η Πενσιλβάνια με 19 εκλέκτορες, το Μίσιγκαν με 15, το Ουισκόνσιν με 10... Και φτάνεις στο ισχυρότερο γραφείο του κόσμου όταν συγκεντρωθούν 270 εκλέκτορες. Θρίλερ. Μα, τελευταία, υπάρχει η ελπίδα πως θα κόψει το νήμα για πρώτη φορά μία γυναίκα... ●

13

Πώς εξηγείται η εκλογική αντοχή του Τραμπ

Η νομιμοποίηση των ακραίων πράξεων και τα περίφημα «checks and balances»

Του Νικόλα Μολφέτα

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΩΝ ΦΕΤΙΝΩΝ ΕΚΛΟΓΩΝ μάλλον θα παραμείνει αμφίροπο μέχρι και την τελευταία μέρα, αλλά το βέβαιο είναι πως οι δύο υποψήφιοι θα έχουν μικρή διαφορά στα συνολικά ποσοστά τους, με τη νίκη στο Κολέγιο των Εκλεκτόρων να κρίνεται κατά πάσα πιθανότητα από μερικές χιλιάδες ψήφους σε 3-4 Πολιτείες, όπως είχε γίνει το 2020 και το 2016. Είναι εύλογο λοιπόν το ερώτημα: «Πώς είναι δυνατόν σε μια χώρα με τους ιστορικούς δημοκρατικούς θεσμούς των Η.Π.Α. να βρίσκεται και πάλι ένα βήμα από την εξουσία ένας πολιτικός που προσπαθεί ανοικτά να τους διαβρώσει, αν όχι να τους καταλύσει;»

Η συζήτηση περιστρέφεται συχνά γύρω από τις ευθύνες του Δημοκρατικού κόμματος: Για το κατά πόσον έχει χάσει την επαφή με τη βάση του, δίνοντας έμφαση σε θέματα που δεν αφορούν τους πολλούς, και για το αν έκανε αρκετά ως κυβέρνηση ώστε να δώσει στους ψηφοφόρους μια καλή εναλλακτική. Οι Δημοκρατικοί πρέπει βεβαίως να κάνουν την αυτοκριτική τους, αλλά ο παράγοντας αυτός δεν μπορεί να δώσει ικανοποιητική απάντηση στο αρχικό ερώτημα. Η αντίδραση των οπαδών του Τραμπ δεν εκδηλώνεται τόσο σε Πολιτείες όπου εφαρμόζουν το πολιτικό τους πρόγραμμα οι Δημοκρατικοί, όπως η Καλιφόρνια ή η Νέα Υόρκη, όσο σε αυτές όπου οι Ρεπουμπλικάνοι είχαν τον έλεγχο επί δεκαετίες, όπως η Φλόριντα, ή σε αμφίρροπες με δικομματική διακυβέρνηση, όπως η Πενσιλβάνια, το Μίσιγκαν και το Ουισκόνσιν. Επιπλέον, βλέπουμε τώρα κάποια (λίγα αλλά σημαντικά) συντηρητικά στελέχη των Ρεπουμπλικάνων, όπως ο πρώην Αντιπρόεδρος Μάικ Πενς, ή ο Γερουσιαστής και πρώην υποψήφιος Πρόεδρος Μιτ Ρόμνι, να αρνούνται να στηρίξουν τον υποψήφιο του κόμματός τους. Άλλα τέτοια στελέχη μάλιστα, όπως η πρώην βουλευτής Λιζ Τσέινη και ο πατέρας της και πρώην αντιπρόεδρος Ντικ Τσέινη, μαζί με δεκάδες μέλη προηγούμενων κυβερνήσεων των Ρεπουμπλικάνων, τάσσονται ανοικτά υπέρ της υποψηφιότητας της Χάρις. Όλοι αυτοί είναι σαφώς αντίθετοι με τις πολιτικές των Δημοκρατικών, αλλά ακολουθούν το σύνθημα «Η χώρα πάνω από το κόμμα».

Πρέπει επομένως να αναζητήσουμε αλλού τις αιτίες για την εκλογική αντοχή του Τραμπ σε τρεις διαδοχικές αναμετρήσεις, απέναντι σε αρκετά διαφορετικούς μεταξύ τους αντίπαλους. Για να επιβιώσει πολιτικά ένας πρώην Πρόεδρος με αρνητικά ποσοστά δημοτικότητας, με καταδίκες για ποινικά και αστικά αδικήματα, και με διπλάσιες δίκες να εκκρεμούν, και με δύο προτάσεις μομφής, χρειάζεται ένα περιβάλλον βαθιάς πώλησης και δικασμού.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν άλλωστε από τη γένεσή τους μια χώρα των αντιθέσεων, κι ο αυστηρός δικομματισμός που έχει επικρατήσει τον τελευταίο ενάμισο αιώνα δεν δίνει πάντα ικανοποιητικές επιλογές στους ψηφοφόρους που επιζητούν την άμβλυνσή τους. Η εμφάνιση τρίτων κομμάτων που θα εξέφραζαν διαφορετικές κοινωνικές τάσεις αποκλείεται πρακτικά από το πλειοψηφικό εκλογικό σύστημα που εφαρμόζεται σε κάθε επίπεδο (Βουλή, Γερουσία, Κολέγιο των Εκλεκτόρων, τοπικές εκλογές στις Πολιτείες). Αυτό

σημαίνει πως όλες οι ιδεολογικές τάσεις στριμώνονται αναγκαστικά σε δύο κόμματα, όπως και οι ψηφοφόροι, οι πολιτικοί, ακόμα και τα ΜΜΕ. Ο παράγοντας της ενημέρωσης είναι ιδιαίτερα σημαντικός, καθώς οι ιδεολογικά πολωμένοι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί που εμφανίστηκαν σταδιακά από τη δεκαετία του '90 και μετά, δημιουργούν δύο παράλληλες πραγματικότητες και κάνουν σχεδόν αδύνατη την κατάρτιση πολιτικών μύθων, όπως η δόξη νοθεία στις εκλογές του 2020. Το πρόβλημα βέβαια οξύνεται περαιτέρω λόγω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία προτιμούν πλέον πολλοί ψηφοφόροι για την ενημέρωσή τους.

Ο ακρογωνιαίος λίθος του τραμπισμού όμως, αυτός που του επιτρέπει να παραμείνει όρθιος ακόμα και μετά από την προσπάθεια εκτροπής του 2020-2021, είναι δυστυχώς το ίδιο το Ρεπουμπλικανικό κόμμα. Τα στελέχη του έχουν αποποιηθεί ουσιαστικά τον ρόλο που τους ανέθεσαν οι ιδρυτές-πατέρες της Αμερικανικής Δημοκρατίας, με τα περίφημα «checks and balances». Η βασική ανησυχία των σχεδιαστών του Συντάγματος ήταν να μην αποκτήσει κανένας επίδοξος απολυταρχικός

ηγέτης τον πλήρη έλεγχο της εξουσίας, και γι' αυτό μοίρασαν τις αρμοδιότητες σε θεσμούς με αντικρουόμενα συμφέροντα και διαφορετικό τρόπο ανάδειξης: την Προεδρία, τη Βουλή, τη Γερουσία και το Ανώτατο Δικαστήριο σε επίπεδο ομοσπονδιακού κράτους, συν την επιπλέον δύναμη που έχουν οι αυτοδιοικητές Πολιτείες. Όταν όμως σχεδόν όλοι οι πολιτικοί ενός κόμματος στη Βουλή, τη Γερουσία και τις Πολιτείες, μαζί με κάποιοι ιδεολογικά συγγενείς τους στο δικαστικό σώμα, στοιχίζονται με στρατιωτική πειθαρχία πίσω από έναν αυταρχικό ηγέτη, αυτό το σύστημα ελέγχων καταρρέει. Οι πιο κομβικές στιγμές σε αυτή την πορεία ήταν αναμφίβολα η στήριξη των κορυφαίων στελεχών των Ρεπουμπλικάνων στην πρωτοφανή προσπάθεια αμφισβήτησης του εκλογικού αποτελέσματος του 2020,

καθώς και η καταψήφιση της δεύτερης πρότασης μομφής (αμέσως μετά την εσβολή στο Καπιτώλιο), η οποία θα μπορούσε να είχε αποκλείσει διά παντός τον Τραμπ από την Προεδρία, σε απόλυτη συμφωνία με το Σύνταγμα. Το Ανώτατο Δικαστήριο είχε σταθεί τότε στο ύψος των περιστάσεων, απορρίπτοντας τις αστήριχτες προσφυγές για το εκλογικό αποτέλεσμα. Φέτος όμως, με την αμφιλεγόμενη απόφασή του περί προεδρικής ασυλίας, απάλλαξε τον Τραμπ από μεγάλο μέρος των ευθυνών του για όσα έγιναν τότε.

Οι κινήσεις αυτές δεν ήταν μόνο θεσμικά επικίνδυνες, αλλά παρείχαν — και παρέχουν — σαφή νομιμοποίηση των ακραίων πράξεων του Τραμπ στα μάτια των ψηφοφόρων. Τι θα πρέπει να υποθέσει ο μέσος πολίτης, όταν ο Πρόεδρος της Βουλής αρνείται να απαντήσει στις επανειλημμένες ερωτήσεις των δημοσιογράφων για το αν αποδέχεται το αποτέλεσμα των προηγούμενων προεδρικών εκλογών, παραβλέποντας ότι η σχετική έρευνα του (Ρεπουμπλικάνου) υπουργού Δικαιοσύνης Μπιλ Μπαρ το 2020 είχε καταλήξει στο συμπέρασμα πως το εκλογικό αποτέλεσμα δεν επηρεάστηκε από νοθεία; Όταν ο δικασμός της χώρας φτάνει στο σημείο να αχρηστεύονται οι ασφαλιστικές δικλίδες του πολιτεύματος, δεν πρέπει να απορούμε για την εκλογική αντοχή του Τραμπ. ■

14

FRESH VOICES

SESSIONS

ΔΕΥΤΕΡΑ

04.11

20:00

MATINA SOUS PEAU & LEROY BROUGHT FLOWERS

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ

ΓΑΛΛΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ
ΜΕ ΠΟΤΟ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ
ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΚΡΟΑΤΕΣ
ΤΟΥ VOICE 102,5!

ΚΥΠΡΟΣ

1974

Η μνήμη είναι η μόνη πατρίδα των ανθρώπων

Με αφορμή τα 50 χρόνια από το πραξικόπημα και την τούρκικη εισβολή στην Κύπρο, είδαμε τη συγκινητική έκθεση στο Καπνεργοστάσιο, που θα διαρκέσει μέχρι τον ερχόμενο Ιούνιο

Της ΕΛΕΝΑΣ ΝΤΑΚΟΥΛΑ

ΣΤΟ «ΧΡΥΣΟΠΡΑΣΙΝΟ ΦΥΛΛΟ/ΡΙΓΜΕΝΟ ΣΤΟ ΠΕΛΑΓΟ, στην Κύπρο της αγάπης και του ονείρου», στο μαρτυρικό νησί της Αφροδίτης, με την πολυτάραχη και πολύπλοκη ιστορία, είναι αφιερωμένη η έκθεση «*Κύπρος 1974. Η μνήμη είναι η μόνη πατρίδα των ανθρώπων*», η οποία παρουσιάζεται ταυτόχρονα στην Αθήνα και στη Λευκωσία, 50 χρόνια μετά το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή.

Η εξαιρετική αυτή έκθεση, που θα φιλοξενηθεί στο Καπνεργαστήριο μέχρι τον Ιούνιο, είναι συνδιοργάνωση του Ιδρύματος της Βουλής των Ελλήνων και της Βουλής των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας και προϊόν αρκετών μηνών προετοιμασίας, ανταλλαγής υλικού, αλλά και συνεργασίας μεταξύ ιδιωτών και φορέων των δύο χωρών.

Όπως μας ανέφεραν κατά τη διάρκεια της ξενάγησης οι επιμελητές της έκθεσης, Άννα Επενεκίδου και Χρήστος Χρησιτίδης, «ο τίτλος της έκθεσης είναι δανεισμένος από ένα δοκίμιο του ποιητή Κυριάκου Χαραλαμπίδη, Προέδρου της Επιστημονικής Επιτροπής. Τον επιλέξαμε γιατί αφορά το πώς εγγράφεται η μνήμη είτε στο προσωπικό ημερολόγιο κάποιου ανθρώπου, είτε στο κείμενο ενός λογοτέχνη, είτε σ' ένα έργο τέχνης, είτε σε μια απλή φωτογραφία. Η έκθεση είναι κατά ένα πολύ μεγάλο μέρος βιωματική. Όλοι οι άνθρωποι που μας μίλησαν είχαν μια ιστορία να πουν. Άλλος βούρκωνε, άλλος ήθελε να πάει να δει το σπίτι που άφησε πίσω, άλλος ήθελε να ξεχάσει... Μια ιδιαίτερα συναισθητικά φορτισμένη ατμόσφαιρα».

Οι δύο ενότητες της έκθεσης

Όπως η Κύπρος έτσι και η έκθεση, η οποία έχει αφηγηματικό και ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, χωρίζεται στα δύο μέσω ενός οδοφράγματος. Η μία πλευρά περιέχει τις ενότητες που αφορούν το πριν την εισβολή και την εισβολή καθ' αυτή, με τα θλιβερά επακόλουθα (αιχμάλωτοι, αγνοούμενοι, εγκλωβισμένοι, πρόσφυγες) και τα σοβαρά πλήγματα στην οικονομία, στην ξενοδοχειακή βιομηχανία, στην υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά. Η άλλη πλευρά περιέχει τις ενότητες που σχετίζονται με το μετά την εισβολή, τον αντικατοχικό αγώνα, την ανασυγκρότηση, τη μέριμνα για την πολιτιστική κληρονομιά και την εκπαίδευση, τη δημιουργία με τη ματιά στο μέλλον!

Με το που μπαίνουμε στην ευρύχωρη αίθουσα απεικονίζεται σε μικρά τελάρα «Ο κόσμος της Κύπρου», ενώ παρακολουθώντας ένα ολιγόλεπτο ντοκιμαντέρ μπορούμε να πάρουμε μια γεύση από το πώς ήταν η ζωή πριν τα γεγονότα. Ένα ζευγάρι περιηγείται ανέμελα στο νησί, χωρίς να μπορεί να φανταστεί αυτό που έρχεται, αν και τα σημάδια είναι φανερά και το «πριν» κάθε άλλο παρά ιδεατό θα μπορούσε να χαρακτηριστεί.

«Κάθε τεκμήριο είναι μια ιστορία», επισημαίνει η Άννα Επενεκίδου όταν το βλέμμα της πέφτει στην προθήκη στην οποία, μεταξύ άλλων, βρίσκεται ένας τηλεφωνικός κατάλογος. «Αυτός είναι ο τηλεφωνικός κατάλογος της Αμμοχώστου, ανοιγμένος στο γράμμα "Μ". Μπορούμε να δούμε το επίθετο Μαραγκού, ήταν αδελφή της Άννας Μαραγκού, μέλος της Επιστημονικής Επιτροπής της έκθεσης».

Ένα εύληπτο και ολιγόλεπτο ημερολόγιο, που ξεκινά από την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας και φτάνει στο '74, μας παραθέτει τα γεγονότα του '63-64, τις αντιπαραθέσεις και το πλαίσιο σύγκρουσης που διαμορφώθηκε, το οποίο προετοίμασε το έδαφος για το πραξικόπημα και έπειτα την τουρκική εισβολή.

Για την τουρκική εισβολή, η οποία ξεκίνησε με το σύνθημα «*Η Αϊσέ πάει διακοπές*», δεν δίνονται πολλές πληροφορίες. Ένα βίντεο με βομβαρδιστικά αεροπλάνα εν ώρα αποστολής είναι αρκετό. «Μπουνιά στο στομάχι» το κολάζ ενός πρόσφυγα μαθητή, που αποτυπώνει την κατάσταση με τρόπο αφοπλιστικό. Αυτό βρίσκεται σε αντιδιαστολή με το έργο του Φασιανού, φιλοτεχνημένο στις 23/7/74 – την ημέρα που πέφτει η Χούντα στην Ελλάδα, υπό το βάρος της εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο, στις 20/7/74. Τα δύο έργα συνομιλούν περιγράφοντας ένα ιδιότυπο δίπολο. Απ' τη μία ο ένας λαός χαιρέται που απαλλάχθηκε από τη Χούντα, από την άλλη ο άλλος διακατέχεται από τη φρίκη και τον τρόπο της εισβολής και της επιστράτευσης.

Λίγο πιο κάτω, ένα ηχητικό ντοκουμέντο με τον Μακάριο να απευθύνει μήνυμα στον Κυπριακό λαό ανακοινώνοντας ότι δεν είναι νεκρός, όπως οι φήμες τον ήθελαν, μετά το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου.

Οι συνέπειες τις εισβολής

Προχωρώντας ερχόμαστε σ' επαφή με τις συνέπειες της εισβολής, τους αιχμαλώτους, τους εγκλωβισμένους, αλλά και τους εκατοντάδες αγνοούμενους, οι οποίοι εξακολουθούν να αποτελούν την πιο τραγική πτυχή του κυπριακού προβλήματος – μια τραγωδία χωρίς τέλος. Η ελπίδα πεθαίνει πάντα τελευταία και στα σπίτια που υπήρχε αγνοούμενος, τοποθετούσαν ακόμη ένα πιάτο στο τραπέζι. Μανάδες πέθαναν χωρίς να έχουν πάρει απάντηση για το πού βρίσκονται τα παιδιά τους.

Οι ταυτοποιήσεις μέσω DNA άρχισαν στα τέλη της δεκαετίας του '90, αλλά πρόκειται για αργές διαδικασίες που δεν φέρνουν γρήγορο αποτέλεσμα. Μέχρι στιγμής έχει γίνει ταυτοποίηση του 1/3 των αγνοουμένων. Κι όμως, η ιστορία της Μαρίας, που βλέπουμε να ξετυλίγεται σε μια προθήκη γεμάτη γραμμένες σελίδες τετραδίου, είναι απ' αυτές που πραγματικά συγκινούν. Ο πατέρας της, ο οποίος πήγε στον πόλεμο όταν εκείνη ήταν 8 μηνών, ταυτοποιήθηκε το 2019. Το κοριτσάκι μεγάλωσε με το τραύμα της απουσίας, αλλά με την ελπίδα πάντα ζωντανή. Όλα αυτά τα χρόνια γνώρισε τον πατέρα της από φωτογραφίες και κατέγραφε τις σκέψεις της σε χαρτιά, τα οποία φύλαξε και σήμερα εκτίθενται σαν τεκμήρια. Όταν ο πατέρας της ταυτοποιήθηκε, ο φίλος και συνεργάτης του της είπε ότι είχε φυλάξει τον χαρτοφύλακά του για να της τον δώσει. Ανοίγοντάς τον, η Μαρία βρήκε την απόδειξη πληρωμής για την ιδιωτική ασφάλεια της κορούλας του, με ημερομηνία 8/7/74, καθώς και μια ομπρελίτσα που είχε αγοράσει για εκείνη. Ένα δώρο από τον πατέρα της που έφτασε στα χέρια της 49 χρόνια μετά!

Σ' ένα βίντεο που προβάλλεται στον τοίχο, ο επισκέπτης παρακολουθεί 38 ανθρώπους, προερχόμενους από διαφορετικές αφετηρίες και καταβολές, να απαντούν σε δύο ερωτήσεις που τους έχουν τεθεί: «Τι θυμούνται από το 1974» και «Πώς βλέπουν το μέλλον της Κύπρου». Πολύτιμες μαρτυρίες που συγκροτούν τη συλλογική και ατομική ταυτότητα αυτών που ξεριζώθηκαν, που βίωσαν την απώλεια, αλλά και που βρήκαν τη δύναμη να δημιουργήσουν ξανά.

Στην έκθεση υπάρχουν τεκμήρια, με το καθένα να διηγείται τη δική του ιστορία – το κλειδί ενός σπιτιού, ο κατάλογος με τα συσσίτια, οι οδηγίες για το πώς να διπλώνουν οι πρόσφυγες τις κουβέρτες ώστε να μην μπαίνουν μέσα ζωύφια, γράμματα αι-

μαλώτων προς τους γονείς τους. Με αφορμή αυτά, ζητήθηκε από τους συγγενείς να γράψουν κάτι για την έκθεση ή για τις επιστολές που είχαν λάβει, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια ιδιότυπη συνομιλία μεταξύ του αιχμαλώτου και αυτού που έμεινε πίσω.

Μια σκακιέρα που έφτιαξαν οι αιχμάλωτοι από τα πουκάμισά τους για να παίξουν σκάκι, αλλά και για να καταγράψουν το ταξίδι της αιχμαλωσίας και τα ονόματα των συγκρατούμενων, χρησιμοποιώντας σαν πιόνια τα χαρτάκια από τα τσιγάρα, είναι η τρανταχτή απόδειξη ότι ο άνθρωπος, σε όποια συνθήκη κι αν βρίσκεται, προσπαθεί πάντα να βρει διεξόδους για να μην τρελαθεί. Οι εν λόγω αιχμάλωτοι είναι ήδη στην Τουρκία και γνωρίζουν πολύ καλά ότι θα είναι οι επόμενοι νεκροί, αυτό είναι αρκετό για να τους κάνουν να χάσουν το μυαλό τους.

Στην πορεία της έκθεσης το κλίμα αλλάζει. Ο επισκέπτης μπορεί να δεισθανθεί μια διάχυτη αισιοδοξία διαβάζοντας τα κείμενα και βλέποντας στα ταμπλό τις φωτογραφίες ή τις λεζάντες/δημοσιεύματα των εφημερίδων. Όπως επίσης και να συνειδητοποιήσει την αλήθεια του λατινικού ρητού «*de malo bonum*» (από το κακό καλό) ή του αρχαιοελληνικού «ουδέν κακό αμιγές καλού» (δεν υπάρχει κακό που να μη γεννάει και κάποιο καλό).

Η συμπαράσταση στον κυπριακό λαό

Στη μαυρίλα και την καταστροφή της περιόδου εκείνης, κινητοποιήθηκαν κράτη και φορείς και εμφανίστηκαν άνθρωποι με αρετές, αξίες και ευαισθησίες, οι οποίοι με τις ενέργειές τους μερίμνησαν ώστε να διασώσουν πολιτιστικά στοιχεία, αλλά και να συμπαρασταθούν παντοιοτρόπως στον δοκιμαζόμενο λαό της Κύπρου. Μεταξύ αυτών, η διάσωση 195 εμβληματικών εκθεμάτων του Κυπριακού Μουσείου, χάρην των προσπαθειών του διευθυντή του τμήματος αρχαιοτήτων Β. Καραγιώργη, ο οποίος φρόντισε εγκαίρως να αδειάσει το μουσείο, στέλνοντας τα εκθέματα για φύλαξη στο Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας.

Η συμπαράσταση προς τον κυπριακό λαό και τους πληγέντες ήταν μεγάλη σε παγκόσμιο επίπεδο. Στις 31 Ιουλίου 1974 ιδρύεται το **Ταμείο Ανακομιδών Εκποτισθέντων και Παθόντων** στο οποίο καταθέτουν χρήματα οργανώσεις, φιλανθρωπικά ιδρύματα, δήμοι και κοινότητες, ιδιώτες και φορείς από την Κύπρο και το εξωτερικό. Πολλές χώρες στέλνουν ανθρωπιστική βοήθεια, ενώ καλλιτέχνες οργανώνουν σειρά συναυλιών με σκοπό την ενίσχυση του Ταμείου των Προσφύγων. Ποιητές και λογοτέχνες γράφουν για την Κύπρο, αφυπνίζοντας τον κόσμο και την κοινή γνώμη.

Πολλά παιδιά φεύγουν από το νησί για να φιλοξενηθούν στην Ελλάδα. Διαβάζοντας το γράμμα ενός μαθητή της Δ' Δημοτικού από την Ίο, συνειδητοποιούμε για ακόμη μια φορά πως ο απλοϊκός κι αυθόρμητος τρόπος σκέψης των παιδιών βάζει τα γυαλιά στους μεγάλους, παραδίδοντας μαθήματα ανθρωπιάς. Το αγοράκι αυτό προσκαλεί ένα προσφυγόπουλο στο σπίτι του, γράφοντας «ο πατέρας μου έχει καϊνή και ψαρεύει, ήμαστε 5 αδέρφια, κοντά μας θα περάσει πολύ καλά δεν θα υστερήσει τίποτα, θα είναι όπως ήμαστε και εμείς. Θα το φροντίζω μαζί, οι γονείς μου και όλα μου τα αδέρφια».

Η στέγαση των προσφύγων ήταν ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που έπρεπε να αντιμετωπίσει η Κυπριακή Δημοκρατία. Όπως δύσκολη ήταν και η προσαρμογή των αν-

Η έκθεση επιχειρεί να διατηρήσει τη συλλογική μνήμη. Περιέχει πολλές προσωπικές ιστορίες και μαρτυρίες οι οποίες με την πάροδο των χρόνων θα χάνονταν.

θρώπων στη νέα αυτή κατάσταση, «σε σπίατα που βρήκαν μεν, αλλά δεν είναι δικά τους», όπως γράφει σ' ένα ποίημα ο Φοίβος Σταυρίδης. Η νέα πραγματικότητα εμπλέκεται με τη νοσταλγία της παλιάς ζωής, με τον πόθο της επιστροφής να παραμένει άσβεστος. Παρ' όλα αυτά, οι άνθρωποι βρήκαν τη δύναμη να επουλώσουν τα τραύματά τους, να σταθούν στα πόδια τους αποφασισμένοι να ανταπεξέλθουν των δυσκολιών και να αναδείξουν την ανθεκτικότητα και την προσαρμοστικότητα της κυπριακής οικονομίας. «Τώρα χρειάζεται η καρτερία. Με τον καιρό θα διορθωθούν όλα» έγραφε ο **Οδυσσεάς Ελύτης** προς τον **Κώστα Σερεζή**, τον Σεπτέμβριο του 1974. Λόγια σοφά και προφητικά. Η Κύπρος σταδιακά κατορθώνει να ξεπεράσει τις δυσκολίες και να θέσει τις βάσεις για περαιτέρω οικονομική ανάπτυξη.

Οι επιχειρήσεις που υπήρχαν στα κατεχόμενα, μεταφέρθηκαν και στήθηκαν ξανά, ο τουρισμός παρουσίασε άνοδο, το ίδιο και το εξωτερικό εμπόριο. Το πνεύμα της εποχής αποτυπώνεται επακριβώς στον πίνακα του Νίκου Χατζηκυριάκου Γκίκα: Ένα λαβωμένο παιδί στέκει, σε πρώτο πλάνο, μπροστά σε εικόνες καταστροφής (αίματα, τραυματισμένα σώματα, αντίσκηνα, γκρεμισμένες εκκλησίες), αλλά με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον. Μέσω μιας σειράς φωτογραφιών του σήμερα ο θεατής μπορεί να δει αρκετά από τα έργα ανοικοδόμησης.

Εντυπωσιακά τα αποτελέσματα και στον τομέα της εκπαίδευσης, ο οποίος είχε πληγεί σοβαρά από την τουρκική εισβολή κατά την οποία καταστράφηκαν σχολικές υποδομές, καταργήθηκαν οι 190 σχολικές βιβλιοθήκες και έπαψαν να είναι διαθέσιμα 113.000 βιβλία. Αρκετοί μαθητές, δάσκαλοι και καθηγητές ακολούθησαν τον δρόμο της προσφυγιάς. Το **Πανεπιστήμιο της Κύπρου** αποτελεί το πρώτο δημόσιο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα που λειτουργεί στο νησί από τον Σεπτέμβριο του 1992.

Μεγάλο ενδιαφέρον προξενούν οι απαντήσεις μαθητών στην ερώτηση που τους έκανε ο δάσκαλός τους «γιατί θέλω να επιστρέψω;» Ο ένας μαθητής ήθελε να πάει να βρει τα παιχνίδια του, άλλος τον κίππο με τις λεμονιές του, άλλος να δει τον γάιδαρό του. Συγκινητικό είναι ένα βιντεάκι γυρισμένο από την Ελληνοκύπρια τραγουδίστρια **Αλέξια**, η οποία ήθελε να γιορτάσει τα 60ά της γενέθλια στην περικλειστή πόλη, την πόλη φάντασμα. Βλέπουμε ανθρώπους να περπατάνε ή να κάνουν ποδήλατο στην άλλη πλευρά της Πράσινης Γραμμής, κάτι που φάνταζε αδιανόητο πριν τις 23 Απριλίου του 2003, που έγινε, από την τουρκική πλευρά, μερική άρση των παράνομων περιορισμών που επέβαλε ο κατοχικός στρατός από το 1974.

Η έκθεση αυτή είναι πολύ σημαντική, γιατί εκτός από το πολύτιμο και πλούσιο αρχαιολογικό που διαθέτει, επιχειρεί να διατηρήσει τη συλλογική μνήμη. Περιέχει πολλές προσωπικές ιστορίες και μαρτυρίες οι οποίες με την πάροδο των χρόνων θα χάνονταν, αν δεν καταγράφονταν. Οι σημερινοί 60άρηδες είναι οι τελευταίοι που έχουν μνήμες από τη συνύπαρξη με τους Τουρκοκύπριους, μια και οι περισσότεροι εξ αυτών (κοσμικοί και αστοί Τουρκοκύπριοι), ανούμενοι να ζουν υπό το καθεστώς του τουρκικού στρατού και των εποίκων, επέλεξαν να φύγουν, γεγονός που έχει επιφέρει πλήρη ανατροπή του δημογραφικού. Τα παιδιά των εποίκων δεν έχουν καμία σχέση με τις ιστορίες του τόπου. 50 χρόνια μετά την εισβολή, η Κύπρος, μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την 1η Μαΐου 2004, έχει κάνει τεράστια βήματα, επαληθεύοντας τα λόγια του Γιώργου Σεφέρη ότι «είναι ένας τόπος όπου το θαύμα λειτουργεί ακόμη». Ο λαός δεν έπαψε ν' αγωνίζεται για την πρόοδό του, την ειρηνική συμβίωση ανάμεσα στις δύο κοινότητες (Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων) και την επανένωση της πατρίδας του, ώστε να μην προβληματίζεται κανείς όπως η **Νεοιέ Γασίν** «*Η δική μου η πατρίδα έχει μοιραστεί στα δύο. Ποιο από τα δύο μισά κομμάτια πρέπει ν' αγαπάω;*»

Η έκθεση θα πλαισιωθεί με εκπαιδευτικά προγράμματα, ξεναγήσεις και παράλληλες εκδηλώσεις. Θερμές ευχαριστίες στους επιμελητές της έκθεσης για την ξεναγήσή!

Πρώην Δημόσιο Καπνεργοστάσιο, Λένορμαν 218, Δευτέρα με Παρασκευή 9:00-16:00, Σάββατο 10:00 με 15:00. Μέχρι 18/6/2025. **A**

BOOK voice

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ;

Η Athens Voice αγαπάει το διάβασμα. Στο **Book Voice**, το καθιερωμένο πολυσέλιδο φθινοπωρινό αφιέρωμά της στο βιβλίο, εξετάζει μερικά από τα πιο επίκαιρα θέματα της εποχής που απασχολούν εκδότες, συγγραφείς και αναγνώστες. **Ποιο είναι το μέλλον της λογοτεχνίας;** Πόσο εύκολα εκδίδεται σήμερα ένας νέος συγγραφέας και είναι σωστό να πληρώσει ο ίδιος για την έκδοση; Πώς η τεχνητή νοημοσύνη επαναπροσδιορίζει τη συγγραφή βιβλίων; Μπορεί η AI να αντικαταστήσει τους ανθρώπους-συγγραφείς ή θα γίνει σύμμαχός τους στην καλλιτεχνική αναζήτηση; Και οι μεταφραστές, μήπως είναι οι παραγνωρισμένοι ήρωες πίσω από τα βιβλία; Απευθυνθήκαμε σε **ανθρώπους του χώρου**, συγγραφείς και εκδότες, μεταφραστές και επιμελητές εκδόσεων για να καταθέσουν τη δική τους ματιά και το προσωπικό τους βίωμα για το πώς βλέπουν το μέλλον του βιβλίου. Επίσης, διαβάσαμε και σας παρουσιάζουμε μερικές από τις **καλύτερες εκδόσεις** που θα γεμίσουν τα ράφια των βιβλιοπωλείων αυτό το φθινόπωρο. Καλή ανάγνωση!

Επιμέλεια: ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΠΙΡΜΠΙΛΗ

Έργο της
Χριστίνας
Κάλμπαρη,
Ανάγνωση, 2015,
Ακουαρέλα και
μολύβι σε χαρτί,
105 x 75 εκ.

Πρωτοεμφανιζόμενοι

Πόσο εύκολα εκδίδεται σήμερα ένας νέος συγγραφέας;

Μιλήσαμε με ανθρώπους του χώρου, συγγραφείς και εκδότες

Του ΓΙΑΝΝΗ Χ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Πόσο εύκολο είναι να εκδοθεί ένας πρωτοεμφανιζόμενος συγγραφέας; Μήπως πρέπει να πληρώσει για την έκδοση; Τι ποιότητες πρέπει να συγκεντρώνει το χειρόγραφο του; Πώς προσεγγίζει ο νέος συγγραφέας έναν εκδοτικό οίκο; Σε μια αγορά βιβλίου μικρή από κάθε άποψη: τόσο σε αριθμό αναγνωστών (ως χώρα βρισκόμαστε στις τελευταίες θέσεις των αναγνωστικών συνηθειών στην Ευρώπη, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά στατιστικά) όσο και σε εύρος αγοράς (εκδοθέντα βιβλία, διανομή, αριθμός βιβλιοπωλείων), απορίας άξιο παραμένει το πώς εκδίδεται ένας νέος συγγραφέας. Απευθυνθήκαμε σε ανθρώπους του χώρου για να καταθέσουν τη δική τους ματιά και το προσωπικό τους βίωμα στην περίπτωση των πρωτοεμφανιζόμενων. Η χαρά της πρώτης έκδοσης δεν συγκρίνεται με τίποτα, όπως μας περιγράφουν γλαφυρά. Πόσο εύκολα, όμως, έφτασαν ως εκεί;

Σε μια πρόσφατη συζήτησή μας με τον συνεργάτη της *Athens Voice*, συγγραφέα, μεταφραστή και επιμελητή εκδόσεων **Κυριάκο Αθανασιάδη**, γνώστη του χώρου του βιβλίου, μαθαίνουμε τα εξής κατατοπιστικά για την επικρατούσα κατάσταση: «Είναι πάρα πολύ δύσκολο να βγάλει κανείς το πρώτο του βιβλίο χωρίς να το πληρώσει. Όπως και το δεύτερο – αν υπάρξει δεύτερο. Ουσιαστικά, τα βιβλία των πρωτοεμφανιζόμενων συγγραφέων συνιστούν ένα στατιστικώς ασήμαντο ποσοστό του συνόλου των εκδοθέντων κάθε χρόνο. Σχεδόν όλα τα βιβλία των πρωτοεμφανιζόμενων είναι ιδιωτικές εκδόσεις. Σε αυτές περιλαμβάνονται βέβαια και τα βιβλία που βγαίνουν σε εκδοτικά εξειδικευμένα, ακριβώς, σε πληρωμένες εκδόσεις – πράγμα που δεν είναι κακό, μολονότι κάποια από αυτά τα εκδοτικά δεν φροντίζουν καθόλου τα βιβλία: απλώς πληρώνονται

για να τα βγάλουν, κι εκεί τελειώνει το πράγμα. Ένας μείνστριμ εκδοτικός οίκος, από την άλλη, δεν είναι εύκολο να επενδύσει σε έναν καινούργιο συγγραφέα. Χρειάζεται πωλήσεις και κέρδη για να συνεχίσει να υπάρχει: για να πληρώσει το προσωπικό, τους λογαριασμούς, τους συνεργάτες, τους προμηθευτές... και για να μείνουν χρήματα ώστε να βγάλει και άλλα βιβλία. Θα εκδώσουν ίσως και ένα ή δύο βιβλία αγνώστων συγγραφέων τον χρόνο (αλλά ποτέ περισσότερα, ακόμη και οι μεγαλύτεροι), σταυρώνοντας όμως τα δάχτυλα για να τους βγει τουλάχιστον ο ένας.

»Η αγορά είναι δύσκολη, και το κοινό ενδιαφέρεται για πολύ συγκεκριμένα πράγματα. Δεν είναι απλώς λογικό: έτσι είναι· έτσι πάει· και έτσι πάει παντού, σε όλο τον κόσμο, από πάντα. Ούτε υπάρχει τίποτα κακό ή περιεργο ή στρεβλό σε όλο αυτό. Οι νέοι συγγραφείς,

πάλι, δεν πρέπει να απογοητεύονται. Θα στενοχωρηθούν φυσικά με τις πρώτες απορρίψεις, πράγμα λογικό, και θα στενοχωρηθούν και με τις επόμενες. Και θα στενοχωριούνται πάντα, μια ζωή: σήμερα στην Ελλάδα, οι συγγραφείς με σταθερό εκδότη που βγάζει τα βιβλία τους το ένα μετά το άλλο, ό,τι κι αν είναι αυτά, δεν είναι πάνω από εκατό όλοι κι όλοι. (Στην πραγματικότητα, είναι αρκετά λιγότεροι). Το μόνο που μπορούν να κάνουν οι άγνωστοι, σήμερα, συγγραφείς είναι να συνεχίσουν πάση θυσία: να διαβάζουν πολύ, να γράφουν τακτικά και με πρόγραμμα, να γράφουν καλύτερα (υπάρχουν τρόποι και διδάσκονται), να επιμελούνται σχολαστικά και να διορθώνουν τα κείμενά τους, και να προτείνουν τα βιβλία τους στους εκδότες που νομίζουν ότι θα ενδιαφέρονταν για αυτά. Έτσι κάνουν όλοι».

Σε επικοινωνία μας με τη **Μιρέλλα Μπατζιανιά**, υπεύθυνη περιεχομένου της βάσης οσδέλnet του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου, που πλέον μετονομάστηκε σε **Bookpoint**, μας επιβεβαιώνει ότι ο αριθμός των αυτοεκδόσεων είναι σημαντικός, καθώς και ότι δημιουργούνται εταιρείες που εξυπηρετούν αυτήν την ανάγκη, των αυτοεκδόσεων. Μας παραπέμπει στην επίσημη έκθεση του Οργανισμού για τα «*Δεδομένα ελληνικής βιβλιοπαγωγής και εκδοτικής δραστηριότητας 2023*», όπου διαβάζουμε τα εξής: «Ανάμεσα στις 35 εκδοτικές επιχειρήσεις με τη μεγαλύτερη βιβλιοπαγωγή το 2023, συγκαταλέγονται τουλάχιστον 9 επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες προς συγγραφείς για την επιμέλεια, έκδοση, διακίνηση και προβολή των έργων τους. Από την 36η θέση και κάτω υπάρχουν και πολλές ακόμη με μικρότερες παραγωγές. Με εξαίρεση 4 επιχειρήσεις που διαχρονικά εξειδικεύτηκαν και κάθε χρόνο εμφανίζονται σταθερά στις πρώτες θέσεις βιβλιοπαγωγής σε πλήθος νέων τίτλων, όποιες καινούργιες δημιουργούνται, έχουν μια μέση διάρκεια δραστηριότητας που δεν ξεπερνά τα 5 χρόνια. Παράλληλα όλο και πιο πολλοί εκδότες εκδίδουν και έργα αυτοχρηματοδοτούμενα από τον δημιουργό τους».

Πώς βλέπουν τα πράγματα οι εκδοτικοί οίκοι; Ποια είναι τα κριτήρια με τα οποία αποφασίζουν να εκδώσουν ένα νέο βιβλίο, ειδικά ενός πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα; Τι θα τους κάνει να τον εμπιστευτούν;

Εύα Καραϊτίδη, εκδότρια του ιστορικού εκδοτικού οίκου της **Εστίας**, είναι πολύ κατατοπιστική ως προς τα κριτήρια επιλογής στα οποία εντάσσει τόσο τη χρησιμότητα όσο και την αναζήτηση πρωτοτυπίας θεματολογικά και μορφολογικά. Συγκεκριμένα μας αναφέρει: «Τα κριτήρια επιλογής είναι πολλά και διάφορα. Η ενδεχόμενη χρησιμότητα, όχι με ωφελιμιστικά αλλά με αναγνωστικά κριτήρια, είναι ίσως το πρώτο και σημαντικότερο. Αν αναφέρεστε ειδικά στη λογοτεχνία, παραλαμβάνουμε και διαβάζουμε πλέον πολλές προτάσεις αξιοπρεπέστερες και άνω του μετρίου, όμως το ζητούμενο για μας είναι πάντα η αναζήτηση πρωτοτυπίας στο περιεχόμενο, –ιδεωδώς– και στη μορφή.

»Ο νέος συγγραφέας μάς ενδιαφέρει καταρχάς γιατί εξορισμού γράφει και σκέφτεται διαφορετικά. Αυτό το “διαφορετικό”, που αντλεί βέβαια ιδανικά από το κοινό πηγάδι της γλωσσικής και λογοτεχνικής παράδοσης, ελληνικής και παγκόσμιας, μας μαθαίνει πράγμα για τον καινούργιο κόσμο στον οποίο όλοι μας κολυμπάμε, είτε το θέλουμε είτε όχι. Άρα στην Εστία είμαστε ανοιχτοί (με ρίσκο πάντα) σε προτάσεις τέτοιου τύπου» προσθέτει η κυρία Καραϊτίδη.

Βιβλία νέων συγγραφέων τους οποίους εμπιστεύεται η Εστία βρίσκονται συχνά στις υποψηφιότητες για σημαντικά βραβεία τα οποία συχνά κερδίζουν. «Μερικοί νομίζουν ότι επειδή είμαστε ο παλιότερος ελληνικός οίκος (από το 1885) εκδίδουμε μόνο νεκρούς συγγραφείς. Η αλήθεια είναι ότι προσπαθούμε να τιμούμε την παράδοσή μας με το παραπάνω (εκδίδοντας κι επαναφέροντας και συγγραφικά ονόματα που ξεχάστηκαν ή αδικήθηκαν, όπως π.χ. ο παλαιός και τόσο μοντέρνος Κωνσταντίνος Τσιτσελίκης, ο Πύργος Μακρής, ο Άλκα

Σχινάς), αλλά ο αέρας που ννέει με τους νέους ανθρώπους στα γραφεία μας είναι εξίσου ανεκτίμητος» καταλήγει η κυρία Καραϊτίδη.

Από την πλευρά της, η **Ελένη Μπούρα**, υπεύθυνη ελληνικής πεζογραφίας των εκδόσεων **Μεταίχμιο**, καταθέτει τα ακόλουθα: «Όλοι εμείς στα εκδοτικά αναζητούμε νέες φωνές που θα πλαισιώσουν το εκδοτικό μας πρόγραμμα. Αναζητούμε γραφές, πιο κλασικές ή πιο σύγχρονες, που να ρέουν, να είναι στιβαρές και πληθωρικές. Αναζητούμε τη σπινθηροβόλα επινόηση και την πρωτότυπη σύλληψη. Αυτά είναι και τα κριτήρια για να εκδώσεις το βιβλίο είτε ενός καταξιωμένου είτε ενός πρωτοεμφανιζόμενου συγγραφέα. Τα ίδια στοιχεία θα σε τραβήξουν και στον έναν και στον άλλον, και θα τους εμπιστευτείς το ίδιο. Δεν είναι δύσκολο να σε τραβήξει ένας νέος συγγραφέας, με μια αφήγηση πολλά υποσχόμενη, που θα σου διηγηθεί ιστορίες βλέποντας τον κόσμο με άλλα μάτια. Και καθόλου δύσκολο να αποφασίσουμε να τον εκδώσουμε. Σήμερα είναι σίγουρο ότι για ένα καλό βιβλίο θα λειτουργήσει το από στόμα σε στόμα, με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Η καλή μαρτυρία, θα το φέρει στην επιφάνεια. Μιλάμε βέβαια για μια αγορά με υπερπροσφορά και χαμηλή ζήτηση, η οποία όμως μπορεί να ανταποκριθεί στον πρωτοεμφανιζόμενο – το σίγουρο είναι ότι αν αξίζει δεν θα χαθεί».

Με λίγα λόγια, αργά ή γρήγορα ένα καλό χειρόγραφο θα βρει τον δρόμο του και θα εκδοθεί. Είναι όμως τα πράγματα τόσο απλά; Πώς βίωσαν τη διαδικασία εύρεσης εκδότη κάποιοι πρωτοεμφανιζόμενοι;

Ο συγγραφέας και αρθρογράφος **Άρης Αλεξανδρής**, που τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Συγγραφέα 2023 για το μυθιστόρημά του «*Πώς ο Ιγνάτιος Καραθοδωρής έχασε τα πάντα*» (εκδ. Μεταίχμιο, 2022) δυσκολεύτηκε αρκετά στην εύρεση εκδότη για την πρώτη του συγγραφική απόπειρα: «Το πρώτο μου εκδοτικό εγχείρημα έπεσε στο κενό. Οι περισσότεροι εκδοτικοί οίκοι δεν μου απάντησαν ποτέ, μερικοί είχαν τουλάχιστον την καλοσύνη να με απορρίψουν ευθέως, ενώ ένας άλλος εκδοτικός μου έκανε ghosting – δηλαδή ξεκινήσαμε να μιλάμε, αλλά ο εκδότης στην πορεία εξαφανίστηκε. Υποθέτω ότι κι αυτό είναι ένα είδος απόρριψης, όχι ιδιαίτερα ηθικό βέβαια. Εκ των υστέρων, λέω πάλι καλά που δεν εκδόθηκε εκείνο το πρώτο έργο, ήταν πολύ άγουρο.

» Στη δεύτερη προσπάθεια, με το “Πώς ο Ιγνάτιος Καραθοδωρής έχασε τα πάντα”, είχα καλύτερη τύχη και τελικά εκδόθηκε, γιατί επέμεινα περισσότερο και αξιοποίησα, χωρίς ενδοιασμούς, όποιο μέσο διέθετα για να με προσέξουν εκείνοι που ήταν ανάγκη να με προσέξουν. Ουσιαστικά, αυτό είναι το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει ένας νέος συγγραφέας: η πρόσβαση στα πρόσωπα που επιλέγουν τα βιβλία προς έκδοση. Δυστυχώς, τα περισσότερα μέλ με υποβαλλόμενα έργα χάνονται στη μαύρη τρύπα του ταχυδρομείου και δεν διαβάζονται ποτέ από τα αρμόδια μάτια.

» Η δυσκολία στην όλη εκστρατεία έκδοσης έγκειται στο μικρό μέγεθος της ελληνικής αγοράς βιβλίου, νομίζω. Δεν έχουμε πολλούς αναγνώστες, συνεπώς οι εκδοτικοί οίκοι δεν ελπίζουν σε μεγάλα κέρδη. Αυτό σημαίνει πως ούτε πολλά βιβλία μπορούν να εκδώσουν, ούτε βέβαια μπορούν να προσλάβουν τα απαιτούμενα άτομα για να διαβάζουν κάθε χειρόγραφο που φτάνει στην αλληλογραφία τους. Το αποτέλεσμα είναι να κινούνται συντηρητικά και να αντλούν υλικό κυρίως από γνωστούς και φίλους· δεν υπάρχουν χρόνος και ανθρώπινο δυναμικό για να “εκδημοκρατιστεί” η διαδικασία και να διευρυνθεί το φίλτρο αναζήτησης δημιουργών και έργων. Για να αρχίσουν να βρίσκουν ευκολότερα οι συγγραφείς στέγη, λοιπόν, θα πρέπει οι εκδοτικοί οίκοι να μεγαλώσουν ως επιχειρήσεις. Μέχρι τότε, θα ευνοούνται αναγκαστικά όσοι κάνουν καλές δημόσιες σχέσεις και όσοι γράφουν βιβλία απολύτως επίκαιρα και εμπορικά».

Για να αρχίσουν να βρίσκουν ευκολότερα οι συγγραφείς στέγη, θα πρέπει οι εκδοτικοί οίκοι να μεγαλώσουν ως επιχειρήσεις

Την αξιοποίηση κάποιου γνωστού, μιας γνωριμίας και γενικά τη σημασία μιας στοιχειώδους δικτύωσης για να έρθουν σε ουσιαστική επαφή με κάποιον εκδοτικό οίκο μάς επισημαίνουν ακόμα ο συγγραφέας **Φοίβος Οικονομίδης**, βραβευμένος με το Κρατικό Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Συγγραφέα 2021 για το μυθιστόρημά του «*Βορράς*» (εκδ. Εστία, 2020) και ο συγγραφέας **Μιχάλης Μαλανδράκης**, βραβευμένος με το Κρατικό Βραβείο Πρωτοεμφανιζόμενου Συγγραφέα 2020 για το μυθιστόρημά του «*Patriot*» (εκδ. Πόλις, 2019).

«Όταν έστειλα το πρώτο draft μου στην Εστία, δεν το έκανα με την ελπίδα να εκδοθεί – τουλάχιστον όχι συνειδητά, γιατί υποσυνείδητα προφανώς το έστειλα με αυτή ακριβώς την ελπίδα. Συνειδητά ήλπιζα σε feedback. Μέσω κοινού γνωστού, ρώτησα αν θα μπορούσα να στείλω ένα draft στον εκδοτικό. Μετά από λίγες μέρες μου δόθηκε το OK και το έστειλα, ήταν Νοέμβρης του '19. Αρχές Φεβρουαρίου του '20 με κάλεσε η Εύα στα γραφεία τους στην Ευριπίδου. Ήταν γεμάτα κούτες, τους είχα πετύχει τις τελευταίες μέρες πριν μετακομίσουν στα νέα γραφεία στη Βουλής. Καθίσαμε στο γραφείο της Εύας. Πίσω της ράφια γεμάτα με ντοσιέ που δεν είχαν πακετάρει ακόμα. Πάνω σε κάθε ντοσιέ υπήρχε και ένα όνομα: Ουελμπέκ, Βαλτινός, Κούντερα, Μακριδάκης. Κυριολεκτικά μου κόπηκαν τα πόδια, σκεφτόμουν “τι κάνω εγώ εδώ;”.

»Η Εύα δεν ήταν σίγουρη αν το βιβλίο ήταν έτοιμο να εκδοθεί. Αφού συζητήσαμε για καμιά δυο ώρες, αποφάσισε να στείλει από ένα αντίτυπο στους αναγνώστες του εκδοτικού περιμένοντας να ακούσει και τη δική τους γνώμη. Μέσα Μάρτη του '20 κι ενώ ετοιμάζα βαλίτσες για να φυγαδευτώ με το τελευταίο αεροπλάνο από το πιο σύντομο και ατυχές Erasmus του κόσμου (στο Μιλάνο, το επίκεντρο του Covid), με πήρε τηλεφώνω. Είχαν αποφασίσει να το εκδώσουν. Μια έκρηξη ντοπαμίνης που δεν θα ξεχάσω ποτέ. Βέβαια, όπως όλες οι εκρήξεις ντοπαμίνης, κράτησε λίγο. Λίγες ώρες μετά, στο αεροδρόμιο Linate, ήμουν εγώ και άλλοι τρεις τέσσερις που φορούσαν στολές hazmat.

»Το βιβλίο κυκλοφόρησε τέλη Οκτώβρη του '20, λίγο πριν το δεύτερο lockdown, ΑΚΑ το κακό lockdown. Κακή περίοδος για πρωτοεμφανιζόμενους συγγραφείς. Δούλευα από το σπίτι, στα Εξάρχεια, και ο συγκατοικός μου και ο φίλος μας ο Πύργος, ο δημιουργός της φωτογραφίας εξωφύλλου του “Βορρά”, μου έστειλαν σέλφι με τα αντίτυπα που είχαν μόλις αγοράσει από το βιβλιοπωλείο της Εστίας. Τους βρήκα με απόγευμα στο σαλόνι να διαβάζουν. Κακή περίοδος, αλλά εκείνες ήταν πολύ όμορφες μέρες» αναφέρει ο **Φοίβος Οικονομίδης**.

Ο **Μιχάλης Μαλανδράκης**, από τη μεριά του, μας είπε: «Η αλήθεια είναι πως ήμουν πολύ τυχερός. Αφενός γιατί η διαδικασία ήταν αρκετά σύντομη και χρειάστηκε να απευθυνθώ μόνο σ' έναν εκδοτικό, και αφετέρου γιατί η επιμέλεια, η φροντίδα, οι συμβουλές και η συνεργασία με τις εκδόσεις Πόλις ήταν και είναι άψογες. Θέλω να αναφερθώ στην πολύτιμη βοήθεια της συγγραφέως Κάλια Παπαδάκη, που εκείνη την περίοδο μου δίδασκε σεμινάριο στη Σχολή Σταυράκου. Εκείνη με παρότρυνε να γράψω και ύστερα να προσπαθήσω να εκδώσω, εκείνη με κατατόπισε και με καθοδήγησε. Εγώ δεν είχα ιδέα τότε, δεν ήξερα καν πως στέλνεις βιβλίο σ' εκδοτικό. Η ανιδιοτελής βοήθεια από κάποιον πιο έμπειρο είναι εξαιρετικά σημαντική στα πρώτα ξεκινήματα, γι' αυτό δεν θα σταματήσω να την ευχαριστώ ποτέ. Και ελπίζω να μπορέσω να βοηθήσω κι εγώ με τη σειρά μου κάποιον νεότερο στο μέλλον.

» Συνολικά, όλη η εμπειρία της πρώτης έκδοσης έχει μείνει πολύ όμορφη μέσα μου και ξέρω πως αυτό δεν είναι δεδομένο. Θυμάμαι τη στιγμή που έλαβα το email με την πρόταση της έκδοσης, ενώ έτρωγα φαλάφελ δίπλα στην πλατεία Βικτωρίας με δυο φίλους. Είδαν πως κάτι άλλαξε στο βλέμμα μου και με ρώτησαν τι έγινε, αλλά δεν τους είπα, απλώς τους κέρασα τα φαλάφελ. Δεν ήξερα τότε πως το συναίσθημα εκείνο, της πρώτης φοράς, θα είναι τόσο ιδιαίτερο». **Α**

Μεταφραστές λογοτεχνίας

Οι παραγνωρισμένοι ήρωες

Ρωτήσαμε τέσσερις μεταφραστές και μία επιμελήτρια εκδόσεων για τα πρακτικά, τις απολαύσεις και τις δυσκολίες της λογοτεχνικής μετάφρασης, και για το πώς βλέπουν στο μέλλον τη συνύπαρξή τους με την ΤΝ

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

«Χρόνια τώρα καταβροχθίζω βιβλία και, ξέρεις, πριν ακούσω συγγραφείς και μεταφραστές να συζητούν μαζί, δεν είχα δώσει ποτέ σημασία στη... σημασία της μετάφρασης».

Η παραδοχή αυτή –από φίλη αγαπημένη, βιβλιοφάγο–ήρθε λίγο σαν σοκ. Είναι δυνατόν μια τακτική αναγνώστρια να μην έχει καταλάβει ότι τα βιβλία που διαβάζει είναι, ουσιαστικά, κείμενα των μεταφραστών τους; Ότι κάποια άλλη μετάφραση –λιγότερο ικανή–ίσως να καθιστούσε τα αγαπημένα της βιβλία επιεικώς αδιάφορα; Ότι δεν απολαμβάνει μόνο τις επιλογές και το πνεύμα των συγγραφέων αλλά, κυρίως, τις επιλογές και το πνεύμα των μεταφραστών; Ρωτώντας παραέξω, κατάλαβα πως αυτό συμβαίνει κατά κόρον: ο μέσος Έλληνας καταναλωτής βιβλίων δεν συνειδητοποιεί ότι οι αφανείς ήρωες των αγαπημένων του ιστοριών είναι οι μεταφραστές τους. Ίσως γιατί, όσο πιο αόρατος είναι ένας μεταφραστής, τόσο πιο καλός είναι. Κι αυτό ακριβώς είναι το παράδοξο του επαγγέλματός μας: ότι (σαν τους ηθοποιούς, πιθανόν)

όσο πιο πολλή και καλή δουλειά κάνουμε, τόσο περισσότερο εξαφανιζόμαστε πίσω από τα λόγια άλλων.

Η απόλαυση της μετάφρασης

Κι όμως αυτή ακριβώς είναι και η ευχαρίστηση της δουλειάς: «Λατρεύω την όλη διαδικασία της μετάφρασης» μας λέει η καταξιωμένη ποιήτρια και μεταφράστρια από τα αγγλικά και τα γαλλικά **Μυρσίνη Γκανά**. «Το πώς μπαίνω σιγά σιγά στο μυαλό του συγγραφέα, το πώς νιώθω ικανοποίηση όταν πετυχαίνω να μεταφράσω ένα ιδιαίτερα δύσκολο κομμάτι». Οι αναγνώστες εκτιμούν αυτή την ικανότητα κατά τη γνώμη σου; τη ρωτάω. «Όχι πάντα. Οι αναγνώστες κρίνουν ένα βιβλίο από το κατά πόσο ρέει στα ελληνικά –πράγμα σωστό–, αλλά συνήθως τον θαυμασμό τους τον επιφυλάσσουν για τους συγγραφείς τους μεταφραστές δεν τους σκέφτονται παρά μόνο όταν το κείμενο “κλωσάει”. Πόσες φορές δεν έχουμε ακούσει τη φράση “Εμένα δεν μου άρεσε αυτό το βιβλίο, αλλά μπορεί να φταίει και η μετάφραση”; Φυσικά και μπορεί όμως μπορεί να φταίει και το πρωτότυπο! Σκέ-

ψου και το αντίστροφο: αν το βιβλίο ρέει, τότε σίγουρα ο μεταφραστής κάτι σωστό έχει κάνει».

Στο ίδιο μήκος κύματος και η απάντηση του **Παναγιώτη Αρβανίτη**, ποιητή και μεταφραστή από τα ισπανικά –της Λατινικής Αμερικής κυρίως: «Η όλη διαδικασία της μετάφρασης είναι κάτι το μαγικό. Το πώς μπαίνεις μες στο κείμενο λέξη τη λέξη, μηχανικά στην αρχή, και κατόπιν αρχίζει και δημιουργείται γύρω σου ένας ολόκληρος κόσμος νέου νοήματος, μια νέα περιπέτεια. Το πώς μπορούν να περάσουν τρεις ολόκληρες ώρες δουλειάς κι εσύ να μην έχεις πάρει χαμπάρι ότι έχουν φύγει. Το πώς, μεταφέροντας μιαν άλλη γλώσσα στη δική σου, αναγκάζεσαι να μάθεις καλύτερα τη μητρική σου γλώσσα. Το πώς η μετάφραση σου επιτρέπει να μοιραστείς βιβλία που έχεις αγαπήσει, από γλώσσες και λογοτεχνίες που ομιλούνται ελάχιστα στην Ελλάδα, με νέους αναγνώστες. Να ανοίγεις πόρτες και παράθυρα άλλων κόσμων στους ανθρώπους – τι κίνητρο!»

Ο **Σωτήρης Σουλιώτης**, μεταφραστής από τα δανέζι-

κα και τα νορβηγικά (κυρίως), αλλά και από τα ελληνικά προς τα δανέζικα, βραβευμένος με το Κρατικό Βραβείο Μετάφρασης για το 2023, απαντά ότι μετάφραση γι' αυτόν σημαίνει πρώτα απ' όλα μεταφορά συναισθημάτων και σκέψεων από το ένα γλωσσικό συγκείμενο στο άλλο. «Η πρόκληση για μένα στη μετάφραση είναι να αποδώσω τα συναισθήματα και τις σκέψεις που εκφράζει ο ήρωας ή ο αφηγητής του πρωτότυπου κειμένου (π.χ. του νορβηγικού), έτσι ώστε αυτές να εκφράζονται το ίδιο στη γλώσσα στόχο (π.χ. την ελληνική)».

Τα πρακτικά του επαγγέλματος

Ακούγεται συναρπαστικό, όχι; Μια δουλειά στην οποία μπορείς να καθείς με τις ώρες, να λύνεις γρίφους, να βρίσκεις λύσεις, να μεταδίδεις γνώση ερμητικά κλειστή πίσω από φθόγγους και λέξεις απαγορευτικές, να γίνεσαι διάμεσος και πομπός άλλων πολιτισμών χωρίς να παραβιάζεις τον τρόπο έκφρασής τους· να γίνεσαι ο «gatekeeper» (όπως μας αποκαλεί η Χριστίνα Θεοκάρη, επιμελήτρια εκδόσεων και πρώην μέλος τους τμήματος διεθνών εκθέσεων του ΕΚΕΒΙ, πρώην υπεύθυνη του προγράμματος Greek Lit στο Ελληνικό Ίδρυμα Πολιτισμού) που επιτρέπει στον μέσο Έλληνα να ταυτιστεί με ξένες κουλτούρες. Ένα τόσο κομβικό επάγγελμα στην πνευματική ωρίμανση μιας χώρας, λοιπόν, ίσως θα έπρεπε να αμείβεται αξιοπρεπώς· αν όχι καλά.

Ο Παναγιώτης Αρβανίτης γελάει στο τηλέφωνο (λίγο πικρά, είναι η αλήθεια) όταν ακούει αυτό το σχόλιο. «Οποιαδήποτε δουλειά σχετίζεται με την πνευματική εργασία στις ημέρες μας είναι κακοπληρωμένη: είτε είσαι επιμελητής, μεταφραστής, συγγραφέας, καθηγητής πανεπιστημίου ή δάσκαλος, ποτέ δεν αμείβεσαι αντιστοίχως με την υπηρεσία που προσφέρεις».

Ο Παναγιώτης εντάσσει το πρόβλημα των μεταφραστών σε ένα μεγαλύτερο πλαίσιο, αλλά για να είμαστε ακριβείς πρέπει να μιλήσουμε με λεπτομέρειες. Οι μεταφραστές λογοτεχνίας, λοιπόν, μπορούν να αμείβονται με δύο τρόπους στην Ελλάδα: είτε ως ελεύθεροι επαγγελματίες (με μπλοκάκι), είτε περιστασιακά, ως ιδιωτικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι σε άλλη μόνιμη εργασία, με τον λεγόμενο «τίτλο κτίσης», δηλαδή μια απόδειξη δαπανών εκ μέρους του εκάστοτε εκδότη. Οι πρώτοι –«τα μπλοκάκια»– έχουν συνήθως τη μετάφραση ως κύρια πηγή εισοδήματος. Οι δεύτεροι όχι. Οι δεύτεροι έχουν αποφασίσει ότι δεν μπορούν να βιοποριστούν από τη μετάφραση και γι' αυτό κάνουν και άλλη δουλειά. Οι πρώτοι πώς τα καταφέρνουν;

Τα «μπλοκάκια»

Ο μεταφραστής που έχει μπλοκάκι υπόκειται σε 20% παρακράτηση φόρου (για την επόμενη χρονιά) επί της αμοιβής του, και σε 24% ΦΠΑ επιπλέον της αμοιβής του (το οποίο απλώς λαμβάνει από τους εκδότες και το αποδίδει ανά τρίμηνο). Πρέπει κατόπιν να πληρώσει 150 ευρώ ΕΦΚΑ ο ίδιος για τα 5 πρώτα χρόνια και κατόπιν, αυτομάτως, 250 ευρώ μίνιμουμ μηνιαίως. Μηνιαία έξοδα είναι και τα έξοδα συντήρησης έδρας, ο λογιστής και το POS που υποχρεούται να διαθέτει.

«Όλα αυτά τα έχουμε κοινά με πολλούς άλλους ελεύθερους επαγγελματίες» λέει ο Χριστόδουλος Λιθαρής, μεταφραστής βιβλίων επιστημονικής φαντασίας αλλά και popular science από τα αγγλικά. «Το θέμα με τους μεταφραστές είναι το εξής: η ικανότητα παραγωγής μας είναι περιορισμένη· όσο καλός κι αν είσαι, υπάρχει ένα πλαφόν, ένας ορισμένος αριθμός λέξεων ή σελίδων που μπορείς να βγάλεις μέσα σε έναν μήνα, πάνω απ' τον οποίο δεν μπορείς να πας, λόγω χρόνου, αντοχής κ.λπ. Εν αντιθέσει, δηλαδή, με έναν άλλον ελεύθερο επαγγελματία, που μπορεί να διπλασιάσει, ας πούμε, την παραγωγή του σε μια καλή χρονιά, ο μεταφραστής δεν μπορεί να το κάνει. Υπό αυτήν την έννοια, παρ' ότι όλες αυτές οι κρατήσεις τού επιστρέφονται από τη στιγμή που μπαίνει σε έναν στρωτό κύκλο εργασιών, αν για οποιονδήποτε λόγο δεν έχει εξαιρετική οργάνωση και, πολλές φορές, τύχη –αν δηλαδή υπάξει κάποια περίοδος δημόσιας οικονομικής κρίσης, όπως αυτή που μας ισοπέδωσε για μια ολό-

κληρη δεκαετία, ή προσωπικής κρίσης–, ο μεταφραστής όχι μόνο δεν μπορεί να κερδίσει τα προς το ζην, αλλά βγαίνει και χρεωμένος από πάνω, παρά την εξαντλητική δουλειά που μπορεί να έχει κάνει».

«Κι επίσης» λέει γελώντας η Μυρσίνη Γκανά, «δεν υπάρχει κανένας τρόπος να φοροδιαφύγει ένας μεταφραστής: οποιαδήποτε συνεργασία με εκδοτικούς οίκους περνά αυστηρά μέσα από αυτό το σύστημα αποδείξεων». Καλά κάνει και το διευκρινίζει, γιατί, βλέπετε, δεν μπαίνουν όλοι οι ελεύθεροι επαγγελματίες στο ίδιο τσουβάλι.

Ο Σωτήρης Σουλιώτης, αμειβόμενος κι αυτός με μπλοκάκι και μεταφραστής πλήρους απασχόλησης, δίνει ένα πολύ από παρόδειγμα της κατάστασης: «Για να βγει ένας μεταφραστής στην Ελλάδα, πρέπει να μεταφράζει γύρω στα 10 βιβλία τον χρόνο. Ο Άγγλος ή ο Γερμανός ζουν και με 5. Ο Δανός μπορεί να ζήσει μεταφράζοντας ακόμα και 2 ή 3 μόνο βιβλία τη χρονιά». Για σκεφτείτε το: δέκα βιβλία τον χρόνο είναι κάτι λιγότερο από ένα βιβλίο τον μήνα.

Οι αμοιβές

Φτάνουμε λοιπόν στο περίφημο θέμα των αμοιβών. «Έχω ακούσει για αμοιβές εντελώς εξευτελιστικές» λέει η Χριστίνα Θεοκάρη, «της τάξεως των 80 ευρώ το 16σέλιδο τυπογραφικό· αλλά και για πολύ μεγαλύτερες, της τάξεως των 200-220 ευρώ το 16σέλιδο». Προφανώς οι αμοιβές καθορίζονται πολυπαράγοντικώς: από το πόσο σπάνια είναι η γλώσσα μετάφρασης και πόσοι, συνεπώς, μεταφραστές της υπάρχουν στην Ελλάδα· από το πόσο καλός και έμπειρος είναι ένας μεταφραστής από το πόσο δύσκολο είναι το πρωτότυπο κείμενο, το πόσο γρήγορα απαιτεί την παράδοσή του ο εκδότης. Με λίγα λόγια: σύμφωνα με τους γνωστούς κανόνες ανταγωνισμού της αγοράς.

«Η πραγματικότητα είναι ότι η λογοτεχνική μετάφραση δεν πληρώνεται επαρκώς» λέει η Χριστίνα Θεοκάρη. «Από τη μία υπάρχει μια πληθώρα μεταφραστών στις συνήθεις γλώσσες –αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά–, που όχι μόνο δημιουργεί υπερπροσφορά και κατεβάζει τον μέσο όρο αμοιβών, αλλά τον διατηρεί και χαμηλά. Από την άλλη, κάθε εκδότης που σέβεται τον εαυτό του θα ήθελε να βγει ένα καλό αποτέλεσμα στα μεταφρασμένα του βιβλία. Αλλιώς θίγεται το εμπορικό του όνομα. Δυστυχώς τώρα τελευταία έχουμε δει αρκετές φορές να εκδίδονται κακές μεταφράσεις, γιατί πολλοί εκδότες αναγκάζονται να φρενάρουν τα έξοδά τους λόγω της μεγάλης αύξησης του κόστους του χαρτιού, ας πούμε. Το κόστος παραγωγής έχει γίνει δυσθεώρητο κι αυτό οδηγεί σε αύξηση της λιανικής τιμής πώλησης και σε μειωμένες αμοιβές στους μεταφραστές και τους επιμελητές, που αναγκάζονται να αναλαμβάνουν περισσότερες μεταφράσεις και, για να τις φέρουν εις πέρας σε τόσο σύντομο χρόνο, κάνουν εκπτώσεις στην προσοχή που τους αποδίδουν. Αυτή είναι όμως μια αλυσιδωτή αντίδραση, γιατί ένα κακομεταφρασμένο ή κακά επιμελημένο βιβλίο θα στενοχωρήσει τους αναγνώστες και, αν αυτό γίνεται συστηματικά, θα αμαυρώσει το όνομα του εκδοτικού οίκου, που μετά θα έχει ακόμα λιγότερες πωλήσεις, άρα λιγότερα έσοδα για να αντεπεξέλθει στα κόστη παραγωγής, και πάμε πάλι από την αρχή».

«Ολόκληρος ο χώρος του βιβλίου δεν βγάζει αρκετά χρήματα» επιβεβαιώνει η Μυρσίνη Γκανά. «Είναι σαφές ότι ούτε οι εκδότες βγάζουν όσα χρήματα θα ήθελαν να βγάζουν, ούτε λοιπόν μπορούν να διαθέσουν στους υπαλλήλους και στους εξωτερικούς συνεργάτες τους –μεταφραστές, επιμελητές κ.λπ.– όσα θα ήθελαν να διαθέσουν. Γενικότερα, όσοι ασχολούνται σήμερα με τον πολιτισμό (εκτός κάποιων εξαιρέσεων, βεβαίως) δυσκολεύονται πολύ».

Τα προγράμματα μετάφρασης και η Τεχνητή Νοημοσύνη

«Μπορεί να ακουστεί σχεδόν ιεροσουλία, αλλά, αν θες να ζήσεις από τη μετάφραση στην Ελλάδα, πια –και μιλάω για τους περισσότερους μεταφραστές, που δεν αμείβονται με τις υψηλότερες τιμές της αγοράς–, αναγκάζεσαι

Ο μέσος Έλληνας καταναλωτής βιβλίων δεν συνειδητοποιεί ότι οι αφανείς ήρωες των αγαπημένων του ιστοριών είναι οι μεταφραστές τους

να χρησιμοποιήσεις κάπου, κάπως εργαλεία αυτόματης μετάφρασης για να μειώσεις τους χρόνους παραγωγής σου» λέει η Χριστίνα Θεοκάρη ευθύβολα. «Είτε μιλάμε για προγράμματα όπως το DeepL –ένα απείρωσ καλύτερο Google Translate– είτε για μεταφραστικές μνήμες τύπου Trados, που μοιάζουμε επεξεργάσιμες βάσεις δεδομένων δύσκολων όρων, τους οποίους αποθηκεύουν για μελλοντική χρήση».

Μα πριν μιλούσαμε για λάθη, της λέω, και για το πώς τα λάθη στη μετάφραση καταρρακώνουν ένα κείμενο και, σε βάθος χρόνου, την ποιότητα της παραγωγής και το όνομα ενός εκδοτικού οίκου: τέτοια προγράμματα παράγουν πάρα πολλά λάθη και γλωσσικές δυσκαμψίες. «Πρέπει λοιπόν ο μεταφραστής να τα χρησιμοποιεί για διευκόλυνση και όχι για αντικατάσταση της δικής του δουλειάς. Μπορεί, ας πούμε, να κάνει σε αυτά το πρώτο χέρι μια τεχνική μετάφραση και μετά, πάντα, να τη διορθώσει. Εφόσον δεν γίνεται κατάχρηση, θεωρώ την υποστήριξή τους εντελώς θεμιτή και εντέλει, με τέτοια οικονομική και χρονική πίεση που υπάρχει, μονόδρομο. Άσε που τέτοια εργαλεία αφήνουν στους μεταφραστές χρόνο και χώρο για να ασχοληθούν με άλλα κείμενα, που έχουν επιλέξει οι ίδιοι και τα οποία δεν αναλαμβάνουν μόνο και μόνο για να μπορέσουν να ζήσουν».

Σημαίνει κάτι τέτοιο, ρωτώ τον Χριστόδουλο Λιθαρή, ότι τα μεταφραστικά προγράμματα και η ΤΝ μπορούν να απειλήσουν το επάγγελμα του μεταφραστή; «Δεν ξέρω» απαντάει. «Είναι νωρίς για να αποφανθούμε κάτι τέτοιο. Δεν νομίζω ότι θα υπάρξει ολική καταστροφή του επαγγέλματός μας, αλλά βλέποντας τα πρώτα βήματα που γίνονται με τη χρήση –και την κατάχρηση– της ΤΝ, νιώθω ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο για πολλή και πρόχειρη δουλειά, ειδικά σε τεχνικές μεταφράσεις, υποτιπλισμούς κ.λπ.: για να γίνει δηλαδή κακή χρήση των εργαλείων ώστε να διευκολύνονται οι εταιρείες, παρά να επωφελείται το ίδιο το κείμενο ή το έργο».

«Ούτε εγώ νιώθω ότι μπορώ να κάνω μια ασφαλή πρόβλεψη» συμπληρώνει η Μυρσίνη Γκανά. «Θέλω να πιστεύω ότι υπάρχουν πάντα πράγματα για τα οποία θα χρειάζεται αυτό που λέμε “ανθρώπινο χέρι”, είτε πρόκειται για μετάφραση είτε για επιμέλεια κειμένων. Πάντως σίγουρα θα υπάρξουν προσπάθειες να αντικατασταθούμε, για να το πω απλά. Εκεί που δεν φοβάμαι είναι στη μετάφραση της ποίησης: την ποίηση τη διαβάζουμε για να συνδεθούμε με έναν άλλο άνθρωπο· δεν πιστεύω ποτέ πως οποιαδήποτε ΤΝ θα φτάσει να αποτελέσει τέτοια γέφυρα σύνδεσης και κατανόησης».

Με τη Μυρσίνη συμφωνεί και ο Παναγιώτης Αρβανίτης: «Θεωρώ ότι η λογοτεχνία έχει μια ελλειπτικότητα που την κάνει να μπορεί να ξεφεύγει από την τεχνολογία. Δεν ξέρω σε ποιον βαθμό ικανότητας μπορεί να φτάσει η ΤΝ, αλλά αμφιβάλλω αν θα μπορέσει ποτέ να κατανοήσει όλα τα κρυφά νοήματα ενός λογοτεχνικού κειμένου. Ειδικά στην ποίηση, το θεωρώ αδύνατο η ΤΝ να φτάσει σε σημείο να κάνει πολύ πετυχημένες μεταφράσεις, επειδή τα κενά και οι σιωπές της ποίησης είναι πιο πυκνά από το ίδιο το κείμενό της. Αυτό είναι κάτι που η ΤΝ δεν μπορεί να κατανοήσει».

Εντάξει, λοιπόν, ας πούμε ότι παρ' όλη την προσαρμογή που μπορεί να κληθούμε να κάνουμε χρησιμοποιώντας υποστηρικτικά τα διάφορα μεταφραστικά προγράμματα, και παρ' όλη την οικονομική επισφάλειά του, το επάγγελμα του μεταφραστή λογοτεχνίας (και δη, ποίησης) τουλάχιστον δεν κινδυνεύει άμεσα. Δεν παύει όμως να παραμένει παραγνωρισμένο. Λέγαμε πριν πως ο καλός μεταφραστής είναι αόρατος. Με την καλή έννοια. Δυστυχώς στην Ελλάδα είναι αόρατος και με την κακή έννοια: συχνά οικονομικά και χρονικά υπερ-ζορισμένος, αποτελεί ένα ακόμα παράδειγμα της δύσκολης ελληνικής εργασιακής καθημερινότητας. Ένας αφανής ήρωας, που πολλές φορές έχει δουλειά μόνο και μόνο επειδή ξένοι φορείς επιχορηγούν την αμοιβή του και μειώνουν έτσι τα κόστη των Ελλήνων εκδοτών. Ας μην είμαστε αγνώμονες ως προς αυτό. Ας μη σιωπούμε όμως κιόλας. **Α**

Το μέλλον της λογοτεχνίας βρίσκεται αντιμέτωπο με ερωτήματα που κάποτε φάνταζαν αδιανόητα: Μπορεί η AI να δημιουργήσει αριστουργήματα; Θα αντικαταστήσει τους ανθρώπους-συγγραφείς ή θα γίνει σύμμαχός τους στην καλλιτεχνική αναζήτηση;

Η

Κέρτις Σίτενφελντ, Αμερικανίδα μυθιστοριογράφος, ξέρει πώς να «γεννά» best sellers. Τον περασμένο Αύγουστο, οι *New York Times* την κάλεσαν να λάβει μέρος σε ένα πρωτότυπο πείραμα: Να ανταγωνιστεί το ChatGPT στη συγγραφή μιας μικρής νουβέλας.

Τηρουμένων όλων των αναλογιών, η ιδανική σύγκριση θα ήταν με τη «μάχη» του Γκάρι Κασπάρφ, το μακρινό 1997, με τον «Deep Blue», τον υπολογιστή της IBM, ο οποίος μπορούσε να παίξει σκάκι. Στις 11 Μαΐου εκείνης της χρονιάς, το μηχανήμα νίκησε τον παγκόσμιο πρωταθλητή στο σκάκι με δύο νίκες και τρεις ισοπαλίες. Ο Κασπάρφ είχε νικήσει στον πρώτο αγώνα, το 1996.

Στην τρέχουσα «μάχη», ο στίβος ήταν ένα podcast των NYT και κριτές οι αναγνώστες της αμερικανικής εφημερίδας. Το διακύβευμα σε αυτή την περίπτωση δεν ήταν ποιος θα γράψει καλύτερο κείμενο (καθώς αυτό υπόκειται σε υποκειμενικές διαθέσεις), αλλά στο κατά πόσο, έχοντας ακριβώς το ίδιο θέμα, θα είναι σαφές και κατανοητό ποιος έχει γράψει τι. Πιο συγκεκριμένα, τόσο η Σίτενφελντ όσο και το ChatGPT είχαν μπροστά τους μία εντολή: Γράψτε ένα διήγημα χιλίων λέξεων στο ύφος της Κέρτις Σίτενφελντ που να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: πόθο, φιλία, σαγιονάρες, λύπη και μέση ηλικία.

Η Σίτενφελντ έπρεπε να στοχαστεί, να αφήσει τη φαντασία της ελεύθερη, να φέρει πίσω στη μνήμη της περιστατικά από το παρελθόν, να τα περιπλέξει, να γεννήσει λέξεις και να συνθέσει τη νουβέλα. Χρειάστηκε χρόνο, όπως κάθε συγγραφέας. Το ChatGPT χρειάστηκε μερικά δευτερόλεπτα...

«*Το να βλέπω την ταχύτητα με την οποία "φτύνει" προτάσεις ήταν το πιο ανησυχητικό κομμάτι, επειδή, με έναν πολύ προκατειλημμένο τρόπο, σκέφτομαι ότι η ιστορία μου είναι καλύτερη. Αλλά έγραψε την ιστορία του ένα εκατομμύριο φορές πιο γρήγορα. Και η δική μου ιστορία δεν είναι πιθανώς ένα εκατομμύριο φορές καλύτερη. Η ταχύτητα είναι ανησυχητική*», είπε η συγγραφέας μιλώντας στο podcast των NYT.

Κατόπιν, χωρίς να γνωρίζουμε ποιος έχει γράψει τι, αφηγητής διάβασε (με τον ίδιο ακριβώς τόνο και ρυθμό) τις δύο νουβέλες – το ζητούμενο ήταν να καταλάβει ο ακροατής ποιο ήταν το κείμενο της Σίτενφελντ και ποιο του ChatGPT.

Πρώτα ακούσαμε τη δημιουργία της AI, μια καλοδομημένη ιστορία που υπηρετούσε ακριβώς ό,τι είχε ζητηθεί: οι εντολές ήταν εκεί. Δεν ήταν κακό, δεν ήταν βαρετό, αλλά υπήρχε ένα κενό, κάτι έλειπε. Ακολούθησε το κείμενο της συγγραφέως. Κάθε απορία διαλύθηκε αυτοστιγμεί. Αυτό που έλειπε ήταν το ανθρώπινο συναίσθημα: Το πάθος που οδηγεί κάποιες επιλογές, ο ανорθολογισμός ορισμένων κινήσεων, ο κυματισμός των σκέψεων. Τελικά, ήταν εύκολο να καταλάβεις ποιος είχε γράψει τι. Μολονότι η εντολή στο ChatGPT ήταν να μιμηθεί το στιλ της Σίτενφελντ – κάτι που όντως έπραξε –, δεν ήταν (σε αυτή τη φάση) δυνατό να φτάσει το μπρίο, τη φινέτσα, την πλοκή λέξεων και τη συνειδηση της ίδιας της Σίτενφελντ. Υπήρχαν σημαντικές διαφορές στο ύφος, τον τόνο και την αντίληψη.

Ενώ το ChatGPT παρήγαγε ένα καλά δομημένο και γραμματικά σωστό κείμενο, δεν είχε τη δημιουργικότητα, το βάθος και τη μοναδική φωνή που οι συγγραφείς προσδίδουν. Το περιεχόμενο που παρήγαγε ήταν τυπικό, επαναλαμβανόμενο και στερούνταν της αφηγηματικής φινέτσας ή/και της προσωπικής πινακιάς.

Ένα παρόμοιο πείραμα της Hotjar ανέδειξε τις ίδιες διαφορές – το κείμενο που έγραφε ο άνθρωπος ήταν πιο ελκυστικό, με καλύτερη αφήγηση, διέθετε προσωπικότητα, ενώ η γραφή της AI ήταν γενική και λιγότερο συναρπαστική για τους αναγνώστες. Επιπλέον, η τεχνητή νοημοσύνη δυσκολευόταν με τον έλεγχο των γεγονότων και τη δημιουργικότητα, βασιζόμενη σε μεγάλο βαθμό σε επαναλαμβανόμενες δομές.

Και κάπου εδώ είμαστε... η AI τρέχει (καλπάζει), διαμορφώνει, ανατρέπει τον κόσμο όπως τον γνωρίζουμε, αλλά ακόμα δεν μπορεί να αντικαταστήσει έναν συγγραφέα. Ακόμα...

Το μέλλον είναι εδώ

Η συζήτηση είναι μεγάλη κι έχει ανοίξει. Κινδυνεύει με εξαφάνιση το επάγγελμα του συγγραφέα, όπως πολλά ακόμα, λόγω της επέλασης της AI; Εύκολες απαντήσεις δεν υπάρχουν, ούτε κάποια βεβαιότητα στην πρόβλεψη. Τα διεθνή MME φιλοξενούν σειρά από άρθρα που εξετάζουν τον αντίκτυπο της τεχνητής νοημοσύνης στα βιβλία, τη συγγραφή, εν γένει σε όλη τη βιομηχανία της ψυχα-

Ο συγγραφέας απέναντι στο ChatGPT

Το αύριο της λογοτεχνίας μέσω AI.
Πώς η τεχνητή νοημοσύνη
επαναπροσδιορίζει τη συγγραφή βιβλίων.

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Παραδείγματα σύγκρισης μεταξύ κειμένου που γράφτηκε από AI και από άνθρωπο

Εισαγωγή

AI: Στον σημερινό γρήγορο κόσμο, η άνοδος της τεχνητής νοημοσύνης (AI) έχει φέρει άνευ προηγουμένου ευκαιρίες και προκλήσεις σε διάφορους τομείς.

Άνθρωπος: Θυμάστε την εκρηκτική είσοδο του ChatGPT στα τέλη του 2022; Μέσα σε λίγους μήνες, η AI κατάφερε να συναρπάσει όλο τον κόσμο με εφαρμογές που μπορούν να αλλάξουν τη δομή, την ίδια την ύφανση της ζωής και της εργασίας όπως την ξέραμε.

Συμπέρασμα: Η εισαγωγή από την AI είναι τυπική και γενική, ενώ το κείμενο που έχει γραφτεί από άνθρωπο έχει ζωντανή και προσωπική προσέγγιση, επιδιώκει να αγγίξει τον αναγνώστη και να τον κάνει να ταυτιστεί μαζί του.

Ύφος γραφής

AI: Καθώς η τεχνολογία συνεχίζει να εξελίσσεται με ταχείς ρυθμούς, είναι σημαντικό για όσους ενδιαφέρονται για τις επιχειρήσεις και την καινοτομία να κατανοήσουν τον πραγματικό αντίκτυπο της AI.

Άνθρωπος: Πείτε αντίο στα πάλαι ποτέ ρομπότ που βρίσκονταν στη σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας – η πραγματικότητα είναι εδώ: Το μόνο που χρειάζεται είναι να αντιληφθείτε τι μπορείτε να πετύχετε με την AI. Μία πολυπαραμετρική τεχνολογία με αναρίθμητες δυνατότητες.

Συμπέρασμα: Η AI παράγει ένα επίπεδο, γραφειοκρατικό, ύφος, ενώ ο άνθρωπος χρησιμοποιεί πιο φιλική γλώσσα, προσφέροντας στον αναγνώστη μια προοπτική που ειθίσται να είναι πιο προσιτή, πιο ζεστή, ακόμα και συνήθης.

Αλλά είμαστε ακόμα στην αρχή. Οι δυνατότητες της τεχνητής νοημοσύνης, πέρα από απεριόριστες, είναι και διαρκώς βελτιούμενες. Αυτό που καταγράφουμε τώρα είναι η κατάσταση σε εννεοτώτα χρόνο. Το αύριο είναι αδύνατο να προβλεφθεί με ακρίβεια.

γωγίας. Κοινή συνισταμένη είναι η δυνατότητα της AI να ενισχύσει, αλλά ταυτόχρονα και να διαταράξει τη δημιουργική διαδικασία.

Πού είμαστε: Ορισμένοι συγγραφείς βλέπουν την AI ως ένα εργαλείο που μπορεί να βοηθήσει στην αποτελεσματικότερη παραγωγή περιεχομένου. Ωστόσο, άλλοι εκφράζουν ανησυχία για τον αντίκτυπο στη δημιουργικότητα, την πρωτοτυπία και την αγορά εργασίας. Στο Χόλιγουντ, οι σεναριογράφοι ανησυχούν για το ενδεχόμενο η AI να χρησιμοποιηθεί για να τους αντικαταστήσει, παρ' ό,τι το περιεχόμενο που παράγεται από την τεχνητή νοημοσύνη δεν έχει το συναισθηματικό βάθος που προσφέρουν οι ίδιοι. Το θέμα αναδείχθηκε ως κεντρικό κατά τη διάρκεια της περσινής απεργίας των συγγραφέων.

Το εργαλείο με τις δύο κόψεις

Long story short: Όπως κάθε τεχνολογική εξέλιξη, έτσι και η έλευση της AI στον κόσμο της συγγραφής συνοδεύεται από ενθουσιασμό, ανησυχίες και ατελείωτες δυνατότητες. Σήμερα, μπορούμε να φανταστούμε ένα μέλλον όπου η συγγραφή βιβλίων δεν θα περιορίζεται μόνο από τη φαντασία του ανθρώπου, αλλά θα τροφοδοτείται και από την τεράστια επεξεργαστική δύναμη των αλγορίθμων, δίνοντας νέα διάσταση στην ίδια τη φύση της δημιουργίας. Ως εκ τούτου, ο ρόλος της AI στο μέλλον (αν όχι ήδη στο παρόν...) φαντάζει διττός: Από τη μία η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και από την άλλη η απειλή για τη δημιουργική ακεραιότητα. Και σε αυτή την περίπτωση, η τεχνητή νοημοσύνη φαντάζει με μαχαίρι με δύο όψεις και δύο κόψεις – ένα εργαλείο η αποτελεσματικότητα του οποίου εξαρτάται από τη χρήση.

Πλατφόρμες, όπως το ChatGPT, μπορούν να αξιοποιηθούν ως εργαλεία, να προτείνουν ιδέες, να προσφέρουν διαφορετικές γλωσσικές επιλογές ή ακόμα και να συνθέσουν ολόκληρες παραγράφους βασισμένες σε προκαθορισμένα μοτίβα. Η AI, σε αυτή την εκδοχή της, δεν αντικαθιστά τον συγγραφέα, αλλά γίνεται εργαλείο που τον ενισχύει. Η αλληλεπίδραση μεταξύ ανθρώπου και μηχανής μπορεί να καταλήξει σε μια δημιουργική ανταλλαγή, στην οποία ο συγγραφέας παραμένει πρωταγωνιστής.

Περίπλοκα ερωτήματα εγείρονται, ωστόσο, όταν η AI δεν περιορίζεται στον ρόλο του εργαλείου, αλλά αναλαμβάνει αυτόν του συγγραφέα. Ήδη έχουν γραφτεί κείμενα, από επιστημονική φαντασία μέχρι ποίηση. Ένα από τα πιο γνωστά παραδείγματα είναι το «*the Road*», μυθιστόρημα που δημιουργήθηκε από ένα σύστημα AI που είχε εκπαιδευτεί σε κείμενα ταξιδιωτικής λογοτεχνίας. Μπορεί η τέχνη να δημιουργηθεί χωρίς τη «ζωτική» εμπειρία του ανθρώπου; Μπορεί μια μηχανή που δεν έχει αισθήσεις, συναισθήματα ή βιώματα να παράγει τέχνη; Ή μήπως η λογοτεχνία που δημιουργείται από AI είναι απλά μια άψυχη επανάληψη προγραμματισμένων μοτίβων;

Η αλήθεια βρίσκεται στη μέση. Η AI μπορεί να συνθέσει έργα που μοιάζουν ανθρώπινα, αλλά λείπει το «κάτι» που κάνει τη λογοτεχνία μοναδική: το προσωπικό αποτύπωμα. Η γραφή, ως τέχνη, είναι μια απόπειρα να κατανοήσουμε τον κόσμο μέσω της εμπειρίας. Η AI δεν μπορεί να ζήσει, να νονέσει, να αγαπήσει, άρα οι λέξεις – πρόσωπα – παραμένουν κενές από αυτή τη βαθύτερη αλήθεια.

Το μέλλον της λογοτεχνίας

Το αύριο της λογοτεχνίας μοιάζει αβέβαιο. Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να φέρει νέα νουή στη δημιουργία ή να την απλοποιήσει σε μια διαδικασία μαζικής παραγωγής. Το πώς θα εξελιχθεί εξαρτάται από πολλούς παράγοντες: τους συγγραφείς, τους εκδότες, αλλά και το αναγνωστικό κοινό. Το μέλλον θα το διαμορφώσουν οι επιλογές μας. Τουλάχιστον, όπως έχουν τα πράγματα τώρα. Η λογοτεχνία όχι μόνο δεν θα εξαφανιστεί, αλλά ενδέχεται να μεταμορφωθεί. Δεν αποκλείεται να ζήσουμε την ανάδυση νέων μορφών έκφρασης, που θα συνδυάζουν τη δύναμη των αλγορίθμων με την προσωπική, ανθρώπινη εμπειρία. Η AI θα μπορεί να προσφέρει εναλλακτικές οπτικές, να πειραματίζεται με τη γλώσσα, να ανακαλύπτει νέες αφηγηματικές τεχνικές, αλλά το συναισθηματικό και υπαρκτικό βάθος θα συνεχίσει να προέρχεται από την ανθρώπινη φύση.

Οι αναγνώστες του μέλλοντος μπορεί να βρεθούν μπροστά σε βιβλία που έχουν γραφτεί εν μέρει ή εξ ολοκλήρου από μηχανές, αλλά το ερώτημα που θα τους απασχολεί δεν θα είναι ποιος έγραψε το βιβλίο, αλλά αν το βιβλίο τους συγκίνησε και τους προκάλεσε σκέψεις. Όπως κι αν έχει, η λογοτεχνία αφορά ιστορίες και τον τρόπο με τον οποίο αυτές αγγίζουν τον αναγνώστη. Το πώς θα χρησιμοποιήσουμε την AI είναι το «κλειδί» που διασφαλίζει ότι το ανθρώπινο στοιχείο δεν θα χαθεί από την τέχνη της γραφής. **A**

Το βιβλίο της Ελένης Γεωργακοπούλου είναι η ιστορία του πιο διάσημου κουταβιού στο ελληνικό TikTok, που αγαπήσαμε όλοι όσοι το γνωρίσαμε

Ήταν κατά τη διάρκεια της πανδημίας όταν το ελληνικό TikTok γέμισε από τα βίντεο ενός κουταβιού που μιλούσε σαν αγόρι και σκόρπιζε χαμόγελα μέσα από τις σπαρταριστές ατάκες του. Περίπου δύο χρόνια μετά, ο χαριτωμένος Κούπο ξεπηδά από τις οθόνες μας και μπαίνει στα βιβλιοπωλεία μέσα από το βιβλίο **«Ένα κουτάβι που το έλεγαν Κούπο»**, από τις εκδόσεις Πάπυρος, που υπογράφει η Ελένη Γεωργακοπούλου ως **Katt Sway**. Επιθυμία της, όπως εξηγεί η ίδια, είναι μέσα από τα παθήματά του ο Κούπο να δώσει σε μικρούς και μεγάλους ένα γενναίο μάθημα καλοσύνης και φιλίας.

«Όλη μου η ζωή έχει να κάνει με τη δημιουργικότητα, είτε μέσω της μουσικής, είτε μέσω της ζωγραφικής, ή με το να γράφω ιστορίες. Στην αρχή ανέβαζα τα βίντεο του μικρού στο προσωπικό μου προφίλ για τους φίλους μου. Κάποια στιγμή θέλησα να τα έχω όλα μαζεμένα κάπου, οπότε αποφάσισα να του φτιάξω μια σελίδα, η οποία, έπειτα από παρότρυνση φίλων, εξελίχθηκε στα **«Κυρο TV»** TikTok και YouTube που ξέρετε σήμερα. Λίγο καιρό μετά, ξεκίνησα να ακούω στον δρόμο πιτσιρίκια να ψιθυρίζουν το όνομά του, πράγμα το οποίο μου φαινόταν απίστευτο (ακόμα και τώρα μου φαίνεται). Μέρα με τη μέρα, βδομάδα με τη βδομάδα, μήνα με τον μήνα κατάλαβα ότι όλο και περισσότερα παιδάκια μάς βλέπουν. Ενώ το περιεχόμενο του καναλιού δεν προορίζεται αποκλειστικά για παιδιά, άρπαξα την ευκαιρία ένα ποσοστό των ιστοριών του Κούπο να έχουν έναν πιο τρυφερό χαρακτήρα, έτσι ώστε να παίρνουν τα παιδάκια κάποια όμορφα μηνύματα. Θεώρησα ότι μπορούμε να βοηθήσουμε αρκετά παιδιά να ξεπεράσουν κάποια προβλήματα που δεν μπορούν να μοιραστούν και να συζητήσουν εύκολα, να τα βοηθήσουμε σε κάποια δύσκολη στιγμή που αισθάνονται μόνα τους και να περάσουμε το πιο σημαντικό μήνυμα: ότι η καλοσύνη είναι δωρεάν», εξηγεί η συγγραφέας και διευκρινίζει πως ο Κούπο στο βιβλίο δεν είναι ένας «τέλειος» χαρακτήρας, ώστε να μπορέσουν να ταυτιστούν μαζί του και να περνάνε τις μέρες τους όσο πιο ανώδυνα μπορούν τα παιδιά ή να θεραπεύσουν τα τραύματα και τις πληγές της παιδικής τους ηλικίας οι ενήλικες.

«**Κάνει σκανταλιές**, πού και πού πετάει καμιά κακιά λεξούλα, λουφάρει στα μαθήματά του μερικές φορές, και κάνει πράγματα με τα οποία αρκετά παιδάκια ρεαλιστικά μπορούν να ταυτιστούν μαζί του. Όμως δεν κοροϊδεύει, δεν κάνει κακό, δεν κατακρίνει, δεν έχει προκαταλήψεις. Μέσα από τις ιστορίες του παρουσιάζουμε το πώς νιώθει στην καθημερινότητά του ως θύμα bullying και δείχνουμε τον τρόπο με τον οποίο προσπαθεί να καταλάβει τον λόγο που γίνεται όλο αυτό, πώς σιγά σιγά το ξεπερνάει και πώς μαθαίνει να βοηθάει κι άλλα θύματα, ακόμα κι αυτούς που τον κοροϊδεύουν. Έτσι λοιπόν, γνωρίζοντας ότι αρκετά παιδάκια στις μικρές ηλικίες δεν έχουν πρόσβαση σε κινητά και σε social media, σκέφτηκα ότι με το βιβλίο θα μπορούμε να προσεγγίσουμε περισσότερα παιδιά και ίσως και να τα... προλάβουμε από το να πληγωθούν ή να πληγώσουν».

Μέσα από τα social media και το feedback από τους ακολούθους, τι αφουγκράζεστε ότι έχουν ανάγκη οι άνθρωποι; «Η πρώτη λέξη που μου ήρθε στο μυαλό χωρίς σκέψη: γέλιο. Νομίζω ότι το **«ΚυροTV»** είναι το ακριβώς αντίθετο από τα ειδοποιητικά προγράμματα στην τηλεόραση. Πατί αυτό είναι σημαντικό για μένα; Επειδή, ενώ δεν αντιπαθώ την ενημέρωση, αντιπαθώ

ΕΝΑ ΚΟΥΤΑΒΙ ΠΟΥ ΤΟ ΕΛΕΓΑΝ ΚΟΥΠΟ

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ

Ο Κούπο δεν είναι ένας τέλειος χαρακτήρας, ώστε να μπορέσουν να ταυτιστούν μαζί του και να περνάνε τις μέρες τους όσο πιο ανώδυνα μπορούν τα παιδιά ή να θεραπεύσουν τα τραύματα και τις πληγές της παιδικής τους ηλικίας οι ενήλικες

έντονα τον τρόπο που παρουσιάζουν τις ειδήσεις στα κανάλια. Το μεγαλύτερο σκέλος της ενημέρωσης μάς αναφέρει τραγικά και κακά νέα, με δραματικό τρόπο. Δεν είναι έτσι η ζωή. Σίγουρα γίνονται και άσχημα πράγματα στον κόσμο, για τα οποία πρέπει να είμαστε ενήμεροι. Έχω αναρωτηθεί όμως πολλές φορές αν ο λόγος που πολύς κόσμος παραμένει μίζερος είναι ότι, εξαιτίας αυτού του βομβαρδισμού απαισιοδοξίας, δεν μπορεί να φανταστεί οτιδήποτε όμορφο και θετικό στην καθημερινότητά του. «Όταν βλέπω κάτω από τα βίντεό μας να σχολιάζουν ότι τους φτιάχνουμε τη μέρα, ότι ο Κούπο είναι το φάρμακο για τη μιζέρια, ότι κοιμούνται καλύτερα όταν ακούν τη φωνούλα του το βράδυ... όσες φορές και να τα διαβάσω, δεν θα τα χορτάσω ποτέ. Κάποιος περιμένει να βγάλουμε βίντεο γιατί έχει να γελάσει μέρες. Πιστεύω ότι το να είμαι αυτό το κομμάτι της ημέρας των ανθρώπων είναι η καλύτερη ανταμοιβή που μπορώ να έχω εγώ ως... "δίποδο"».

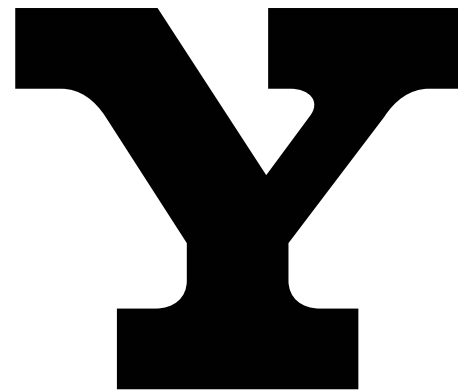
Τις περιπέτειες του Κούπο μπορεί να τις δει κανείς να ζωντανεύουν και στο κανάλι του στο YouTube **«Κυρο TV»**. Το **«Ένα κουτάβι που το έλεγαν Κούπο»** της Katt Sway, σε εικονογράφηση της **Amandines Art**, κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πάπυρος. **A**

Σπύρος Βλαχόπουλος Είναι η πολιτική ορθότητα η σύγχρονη λογοκρισία;

Ο καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου της Νομικής Σχολής Αθηνών μιλάει με αφορμή το βιβλίο του «Πολιτική ορθότητα: Η σύγχρονη λογοκρισία;» (εκδ. Ευρασία)

Του ΠΑΡΙ ΔΟΜΑΛΗ, Φωτό: ΚΩΣΤΑΣ ΜΟΣΧΟΠΟΥΛΟΣ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ; Είναι ορθό να αντικαθίστανται φράσεις καλλιτεχνικών έργων επειδή θεωρούνται προσβλητικές για ομάδες του πληθυσμού; Θα πρέπει να χρησιμοποιείται το αρσενικό ή το θηλυκό ή (και) το ουδέτερο γένος στις προσφωνήσεις; Ορθώς απομακρύνθηκε από το δημαρχείο της Νέας Υόρκης η προτομή του Τόμας Τζέφερσον επειδή είχε στην ιδιοκτησία του δούλους; Τι είναι τα «diversity checklists» και τα «oversight boards»;

Ο Σπύρος Βλαχόπουλος στο νέο του βιβλίο «Πολιτική ορθότητα: Η σύγχρονη λογοκρισία;» (εκδ. Ευρασία) βουτάει σε μια θάλασσα ερωτημάτων, θέτει προβληματισμούς, εξερευνά όρια και προεκτάσεις, καταδεικνύει υπερβολές και κινδύνους της πολιτικής ορθότητας. Ο καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου της Νομικής Σχολής Αθηνών στέκεται κριτικά απέναντί της, δίνοντας πληθώρα παραδειγμάτων που φωτίζουν το ζήτημα: Πώς η πολιτική ορθότητα «τυλίγει στα δίκτυα της» την καλλιτεχνική και επιστημονική ελευθερία, πώς συνδέεται με την άνοδο του λαϊκισμού και πώς η «αστυνομία» της πολιτικής ορθότητας μονοπωλεί αληθινά νοήματα και ερμηνείες. Υπάρχουν εντέλει «ορθές» απόψεις;

«Εδώ μέσα μπαίνεις όχι για να λατρεύσεις την επιστήμη, αλλά για να την αμφισβητήσεις». Αυτή την επιγραφή αντίκρισε ως νεαρός νομικός έξω από το Πανεπιστήμιο της Φρανκφούρτης. Η αμφισβήτηση είναι το καύσιμο της γνώσης. Σήμερα, τριάντα χρόνια μετά, είναι πεπεισμένος ότι η νομική επιστήμη «ζει» από την αμφισβήτηση. Ο ίδιος δεν κατάγεται από νομική οικογένεια, ούτε ήθελε να γίνει νομικός. «Όνειρό μου ήταν να γίνω Ίκαρος! Δεν υπάρχει μεγαλύτερη αδρεναλίνη από το να πετάς πάνω από τη Γη», λέει γελώντας. Πώς ο άνθρωπος που διάλεξε τη νομική επιστήμη διά της εις άτοπον απαγωγής κατάφερε να γεμίσει πάντοτε τα αμφιθέατρα της οδού Σόλωνος; «Τη νομική την αγαπάς σιγά σιγά», απαντά. Πλέον μοιράζει τον χρόνο του ανάμεσα σε πανεπιστήμιο και δικηγορία. Ακαδημαϊκή καριέρα και μαχόμενη δικηγορία. Θεωρία και πράξη. Πόσο εύκολο είναι αυτό; «Κάθε πρωί στις 7:45 είμαι στο γραφείο μου» λέει. Αν σας έβλεπα στον δρόμο και σας ρώταγα τι δουλειά κάνετε, τι απάντηση θα έπαιρνα; «Αν ήθελα να απαντήσω ουδέτερα, θα έλεγα νομικός. Αν ήθελα, όμως, να απαντήσω μέσα από την καρδιά μου, θα έλεγα καθηγητής. Είμαι και δικηγόρος βέβαια. Η δικηγορία είναι ένα πολύ ωραίο και κοινωνικό επάγγελμα, που σου δίνει τη δυνατότητα να είσαι ανεξάρτητος, αλλά η μεγαλύτερη χαρά μου είναι να είμαι στο πανεπιστήμιο με νέους ανθρώπους».

Ο Σπύρος Βλαχόπουλος προέρχεται από μια μεσοαστική οικογένεια της Αιτωλοακαρνανίας. Ο ίδιος, όμως, είναι γέννημα θρέμμα Αθηναίος. Μεγάλωσε στα Εξάρχεια, όπου μένει μέχρι σήμερα, και πήγε στο 35ο Δημοτικό Σχολείο Αθηνών της οδού Κωλέττη. «Ήταν ένα καταπληκτικό και πολύ πρωτοποριακό κτίριο. Ανεγέρθηκε επί υπουργίας Γεωργίου Παπανδρέου τη δεκαετία του '30». Λάτρης της ιστορίας και της αρχιτεκτονικής, υποστηρίζει ότι την ιστορία μάς τη διδάσκουν τα κτίρια. «Θυμάμαι τις σφαίρες των κτιρίων από τη μάχη των Δεκεμβριανών στη συμβολή των οδών

Στουρνάρη και Ζαΐμη. “Εδώ, παλιά, έγιναν μάχες μεταξύ των Ελλήνων”, μου έλεγαν οι γονείς μου». Αργότερα «μετακόμισε» στην οδό Πρασά, καθώς πέρασε στο Βαρβάκειο με εξετάσεις. «Οφείλω πολλά στο Βαρβάκειο. Είμαι τυχερός, γιατί είχα σπουδαίους καθηγητές».

Σήμερα ο Βλαχόπουλος μιλάει στην Athens Voice για τη ζωή του αλλά και για τη δικαιοσύνη, τους θεσμούς, τη συνταγματική αναθεώρηση, ενώ τοποθετείται για την ελευθερία της έκφρασης και την πολιτική ορθότητα.

— **Στη διαδρομή Εξάρχεια - Κολωνάκι, που κάνετε κάθε μέρα, τι έχει αλλάξει όλα αυτά τα χρόνια;**

Η ανθρωπογεωγραφία του κέντρου έχει αλλάξει αρκετά. Είχα τη χαρά και την ευλογία να είμαι κάτοικος του κέντρου. Η ιστορία της πόλης και της Ελλάδας έχει γραφτεί στο κέντρο της Αθήνας. Πλέον έχει λιγότερους κατοίκους και περισσότερους επισκέπτες. Πήγα δημοτικό το 1974 και θυμάμαι ότι ήταν γεμάτο από παιδιά! Τώρα είναι ελάχιστα... Τα Εξάρχεια έχουν περισσότερους επισκέπτες από άλλες περιοχές και τουρίστες. Δεν είναι απαραίτητα κακό αυτό, απλώς οι μόνιμοι κάτοικοι είναι αυτοί που δίνουν την αίσθηση της γειτονιάς, και αυτό έχει εκλείψει.

Ο σεβασμός προς τον δημόσιο χώρο επίσης έχει αλλάξει. Η καθαριότητα των δρόμων και των πεζοδρομίων, αλλά και ο σεβασμός στα κτίρια. Στη Ζαΐμη ένα τζάμι παραθύρου είχε διατηρηθεί άθικτο από την εποχή των Δεκεμβριανών, μέχρι που μια μέρα το πέρασαν με μαύρη μπογιά. Αυτή η «αμνησία» για τα γεγονότα που σημάδεψαν την ιστορία μας δεν υπήρχε στο παρελθόν και με ενοχλεί.

Η μύηση του Σπύρου Βλαχόπουλου στο Συνταγματικό Δίκαιο έγινε με φρόντο την Προεδρική εκλογή του Χρήστου Σαρτζετάκη, την επίμαχη ψήφο Αλευρά, αλλά και την αναθεώρηση του 1986. Η δημόσια συζήτηση, οι επιστημονικές διαφωνίες και οι συγκρούσεις ήταν έντονες. Αριστόβουλος Μάνεσης, Δημήτρης Τσάτσος, Νίκος Αλιβιζάτος, αλλά και ο νεαρός τότε συνταγματολόγος Ευάγγελος Βενιζέλος είναι μόνο μερικά από τα ονόματα που θυμάται σήμερα ο Βλαχόπουλος.

— **Θυμάστε το κλίμα εκείνης της εποχής;**

Βέβαια. Η μεγάλη συζήτηση τότε ήταν για τις λεγόμενες υπερεξουσίες του Προέδρου της Δημοκρατίας. Με την αναθεώρηση του 1986, αυτές καταργήθηκαν και η σχετική συζήτηση σταμάτησε. Απολάμβανα πολύ, όμως, αυτή τη συζήτηση, γιατί άκουγα διαφορετικές απόψεις. Ήταν η αρχή της επιστημονικής ενηλικίωσής μου. Στο σχολείο υπήρχε η αποστήθιση. Στο πανεπιστήμιο ο καθένας είχε τη γνώμη του. Άνοιξε ένας καινούργιος κόσμος για μένα.

Η αρθρογραφία είναι ένα μικρόβιο που κληρονόμησε από τον καθηγητή του Νίκο Αλιβιζάτο. Υπάρχει καθήκον του καθηγητή να παρεμβαίνει στα δημόσια πράγματα; «Ως συνταγματολόγος αισθάνομαι την υποχρέωση να γράψω, ιδίως για ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή του Συντάγματος. Νιώθω, βέβαια, ότι μετέχω και συνεισφέρω στα κοινά και ως μέλος της Αρχής Προστασίας Δεδομένων και ως Πρόεδρος στην Κεντρική Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή».

— **Πώς θυμάστε γενικότερα τα φοιτητικά σας χρόνια;**

Έντονη πολιτικοποίηση, στην οποία συμμετείχα κι εγώ. Ήμουν ένας ενεργός φοιτητής. Δεν ξέρω, όμως, αν το πανεπιστήμιο ήταν τότε καλύτερο. Πιστεύω πως σήμερα είναι καλύτερο. Τότε μπορεί να πήγαινες στο μάθημα και ο καθηγητής να μην εμφανιζόταν (γέλια). Τότε, βέβαια, καθόμασταν στο γρασιδί μεταξύ του Πνευματικού Κέντρου και της Ακαδημίας και συζητούσαμε. Η Σίνα και η Μασσαλία ήταν γεμάτες καφετέριες. Ήταν πολύ ωραία χρόνια...

— **Καλός φοιτητής;**

Καλός αλλά όχι άριστος. Δεν διάβαζα από το πρωί μέχρι το βράδυ, ούτε τελείωσα με άριστα. Όπου μπορούσα, όμως, έπαιρνα εργασίες, συμμετείχα στο πανεπιστήμιο. Δεν μου άρεσε η νοσοτροπία «περνάω και δεν ακουμπάω». Είναι όμορφο παράλληλα με τις σπουδές να ζεις το πανεπιστήμιο, τους ανθρώπους, τους καθηγητές, τις παρέες, την ανταλλαγή ιδεών, το ανοικτό πανεπιστήμιο, τις εκδηλώσεις, τις ομιλίες. Πιστεύω πολύ σ' αυτό.

— **Οι σημερινοί φοιτητές είναι καλοί; Είναι μελετηροί;**

Είναι πιο συνειδητοποιημένοι σε αντίθεση μ' εμάς. Οι φοιτητές σήμερα σκέφτονται από νωρίς την επόμενη τους μέρα. Τότε –επειδή ζούσαμε κοσμογονικές αλλαγές, όπως η πτώση του τείχους του Βερολίνου– συζητούσαμε

πολιτικά ζητήματα, δεν σκεφτόμασταν τόσο την επαγγελματική αποκατάσταση. Δεν είναι κακό αυτό! Είναι, όμως, λίγο επικίνδυνο. Ο καλός νομικός είναι αυτός που έχει καλή γενική παιδεία. Ένας νομικός που δεν ξέρει καλή ιστορία, δεν έχει διαβάσει τα κλασικά της λογοτεχνίας, δεν «ζει» το ευρύτερο πανεπιστημιακό περιβάλλον, δεν ασχολείται με την πολιτική με την ευρύτερη έννοια, κι απλώς διαβάζει τα βιβλία και περνάει τα μαθήματα δεν θα γίνει καλός νομικός.

Δικαιοσύνη και θεσμοί

— **Ποια είναι η γνώμη σας για τη δικαιοσύνη στην Ελλάδα; Υπάρχει ανεξαρτησία;**

Σε γενικές γραμμές, ναι, είναι ανεξάρτητη. Και οι επιλογές της ηγεσίας της δικαιοσύνης ήταν –στην πλειονότητά τους– καλές. Ωστόσο, προς τα έξω δίνεται μια εσφαλμένη εντύπωση ότι δεν είναι ανεξάρτητη, αφού η ηγεσία των ανώτατων δικαστηρίων επιλέγεται από την κυβέρνηση. Αυτό πρέπει να αλλάξει.

— **Αυτό είναι το μεγαλύτερο της πρόβλημα;**

Δεν είναι η ανεξαρτησία το πρόβλημα, αλλά η καθυστέρηση στην απονομή της. Η δημοσιοϋπαλληλική νοσοτροπία από ένα τμήμα του δικαστικού Σώματος. Είναι σημαντικό ο δικαστής να μην καθυστερεί. Είναι σύνθετο ζήτημα προφανώς: υπερφόρτωση του συστήματος, αναποτελεσματική συχνά δημόσια διοίκηση –άρα πολλές προσφυγές–, δικονομία, πολυνομία. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις δικαστών που δεν αντεπεξέρχονται όπως πρέπει στα καθήκοντά τους.

— **Σε λίγους μήνες θα αρχίσει η συζήτηση για τη συνταγματική αναθεώρηση του 2027. Τι πιστεύετε ότι πρέπει να αλλάξει;**

Θα πρέπει να φύγουν οι περιορισμοί στην ψήφο των αποδήμων, να ρυθμιστεί το διαδικτυο –σκεφτείτε ότι το Σύνταγμα μιλάει ακόμα για κατάσχεση εντύπων και φωτογράφο!–, συν κάποια λεπτομερειακές ρυθμίσεις στα θέματα της Βουλής, Θεωρώ δε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας πρέπει να εξοπλιστεί με κάποιες αρμοδιότητες, όπως το να ορίζει την ηγεσία της δικαιοσύνης ή τα μέλη των ανεξαρτήτων αρχών. Ίσως πρέπει να μπει ρύθμιση για την ηλεκτρονική ψηφοφορία, ώστε, όταν το επιτρέψει η τεχνολογία, να θεωρείται συνταγματικό και να μην αρχίσουμε πάλι τις ερμηνείες...

— **Το σημαντικότερο που πρέπει να γίνει;**

Να μάθουμε να εφαρμόζουμε το Σύνταγμα. Να το αλλάζουμε, ναι, αλλά να το εφαρμόζουμε κιόλας.

— **Τα τελευταία 2 χρόνια υπάρχει μια συζήτηση για το κράτος δικαίου. Η κριτική που ασκείται είναι βάσιμη;** Σίγουρα υπάρχουν θέματα κράτους δικαίου. Ακόμα και η δικαστική προστασία που καθυστερεί είναι θέμα κράτους δικαίου. Οι υποκλοπές και τα φαινόμενα αστυνομικής αυθαιρεσίας είναι θέματα κράτους δικαίου. Υπάρχουν σοβαρά ζητήματα που πρέπει να διερευνήσουμε. Παραμένουμε όμως ένα κράτος δικαίου και όχι αδίκιο.

Εξοστρακισμός και δημοκρατία

Υποστηρίζεται ότι ελευθερία της έκφρασης και πολιτική ορθότητα ως έννοιες είναι ασύμβατες, δεν είναι παρά δύο ευθείες που δεν τέμνονται ποτέ. Ορισμένοι θεωρούν τους κανόνες λόγου και συμπεριφοράς αναγκάσιους, ιδίως για την προστασία των μειονοτήτων. Οι πολέμιοι της πολιτικής ορθότητας τη θεωρούν κερκόπορτα περιορισμού ατομικών ελευθεριών, περιστολής δημοκρατικών δικαιωμάτων. «Εάν καταδικάζεις σε αφωνία τον συντηρητικό κόσμο, αυτός θα πάει στην ακροδεξιά. Ας αναρωτηθούμε λίγο γιατί ο κόσμος στην Ευρώπη μετατοπίζεται όλο και πιο δεξιά. Γιατί υπάρχουν κόμματα που φοβούνται να πουν ότι είναι μετριοπαθή συντηρητικά;» αναρωτιέται σήμερα ο καθηγητής.

— **Πρόσφατα κυκλοφόρησε το βιβλίο σας «Πολιτική Ορθότητα: Η σύγχρονη λογοκρισία;» από τις εκδόσεις Ευρασία. Ποιο είναι το απόσταγμα του βιβλίου;**

Το βιβλίο πραγματεύεται το θέμα της πολιτικής ορθότητας. Η πολιτική ορθότητα είναι επί της ουσίας το αίσθημα κάποιου να μην πει κάποια πράγματα γιατί θα αποδοκιμαστεί από τον κοινωνικό του περίγυρο. Είναι μια νέα μορφή «κύρωσης», η οποία δεν επιβάλλεται από την κρατική εξουσία, αλλά από την κοινωνία. Ασχολήθηκα επειδή έχω με φτάσει σε ένα σημείο που οι περιορισμοί των ατομικών

δικαιωμάτων και των ελευθεριών –όπως της ελευθερίας της έκφρασης– δεν ελέγχονται τόσο από την κρατική εξουσία όσο από την κοινωνία και τους ιδιοκτήτες των επιχειρήσεων μέσω κοινωνικής δικτύωσης. Είναι μεγάλο πρόβλημα.

— **Έχει όρια η ελευθερία του λόγου;**

Ναι. Δεν επιτρέπεται ο λόγος που προτρέπει σε βία, ο λόγος που προσβάλλει συνειδητά τον άλλον για τα θρησκευτικά πιστεύω ή τη σεξουαλική του προτίμηση. Άλλο αυτό και άλλο να μην μπορείς να μιλήσεις για κάποια θέματα. Ο ρατσιστικός λόγος είναι απαράδεκτος. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι κάθε άποψη που εκφράζει κάποιος είναι ρατσιστικός λόγος. Γιατί αν τα βαφτίσουμε όλα ρατσιστικό λόγο, στο τέλος θα χάσει και την αξία της η απαγόρευση του ρατσιστικού λόγου. Το ζήτημα είναι ότι και οι ίδιες οι απαγορεύσεις πρέπει να έχουν όρια, γιατί αλλιώς οι λέξεις χάνουν το νόημά τους.

— **Δπλώνετε σκληρός επικριτής κάποιας ενέργειας;**

Είναι πραγματικά απαράδεκτο να ξαναγράφεις τα βιβλία. Η Άγκαθα Κρίστι χρησιμοποιεί τη λέξη «νέγρος» στα βιβλία της. Η λέξη σήμερα ορθώς δεν χρησιμοποιείται. Πρέπει να κάνεις όμως νέες εκδόσεις παρεμβαίνοντας στο αυθεντικό κείμενο; Αυτό, εκτός του ότι περιορίζει την ελευθερία της έκφρασης, είναι ανιστόρητο και επικίνδυνο. Οδηγεί σε εσφαλμένη εικόνα της κοινωνίας. Ο κόσμος δεν είναι αγγελικά πλασμένος. Ναι, υπήρχε δουλεία και πρέπει να πεις στα παιδιά ότι μέχρι πρόσφατα στην Αμερική οι μαύροι αντιμετώπιζονταν σαν πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Πρέπει να το μάθει ο κόσμος αυτό. Νομίζει κανείς ότι οι άνθρωποι δεν έχουν τις σκοτεινές πλευρές τους;

— **Έχετε μια χαρακτηριστική ιστορία να διηγηθείτε;**

Ρώτησα στο μάθημα εάν είναι δυνατό να επαναφέρουμε (με συνταγματική αναθεώρηση) τη θανατική ποινή για τον βιασμό και το εμπόριο ναρκωτικών. Μια φοιτήτρια με πλησίασε και μου είπε ότι δεν μπορώ να ρωτώ θέματα που αφορούν τον βιασμό σε ομάδες φοιτητών που περιλαμβάνουν γυναικές. Δεν είναι όμως, δυστυχώς, ο βιασμός μια πραγματικότητα που πρέπει να αντιμετωπίσει η έννομη τάξη; Και πώς πρέπει να την αντιμετωπίσει; Με κάθειρξη ή με θανατική ποινή; Δεν πρέπει να το συζητήσουμε;

— **Γράφετε για συγκεκριμένο κοινό;**

Προσπάθησα να γραφεί το βιβλίο μ' έναν τρόπο που να μπορούν όλοι να το διαβάσουν. Η πολιτική ορθότητα μας αφορά όλους. Η τιμωρία επιβάλλεται από την κοινωνία και η ελευθερία της έκφρασης μας αφορά, επίσης, όλους.

— **Ποια είναι η προσδοκία σας όταν κάποιος το διαβάσει; Να αλλάξει γνώμη;**

Θα ήθελα να τον κάνω να αναρωτηθεί εάν η γνώμη του είναι σωστή. Εγώ προσωπικά έχω αλλάξει γνώμη. Διαμορφώνεις γνώμη με βάση τα όσα ξέρεις. Όταν μαθαίνεις και πράγματα που δεν γνώριζες, μπορεί να αλλάξεις γνώμη. Δεν είναι αρνητικό, δεν είναι αδυναμία. Προσπαύω να αλλάξω γνώμη σε όσους λένε ότι η πολιτική ορθότητα προστατεύει τις μειονότητες. Υποστηρίζω ότι εντέλει στρέφεται εναντίον τους.

— **Υπάρχει πολιτική ορθότητα στην Ελλάδα;**

Πιστεύω ότι η κοινωνία είναι έτοιμη να δεχτεί την ισονομία, την ισότητα και την ελευθερία σε πολλούς τομείς. Αν ακολουθήσεις ακραίες εκδοχές για να προστατεύσεις τις μειονότητες –και διαφωνώ με αυτή τη λέξη, γιατί υπαινίσσεται την ανισότητα–, υπάρχει σοβαρή περίπτωση τελικά να πας την κοινωνία πίσω. Θεωρώ ότι οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν καλές προθέσεις και θέλουν διάλογο. Πρέπει όμως να μιλάς στους ανθρώπους που έχουν άλλη άποψη, όχι να τους ακυρώνεις.

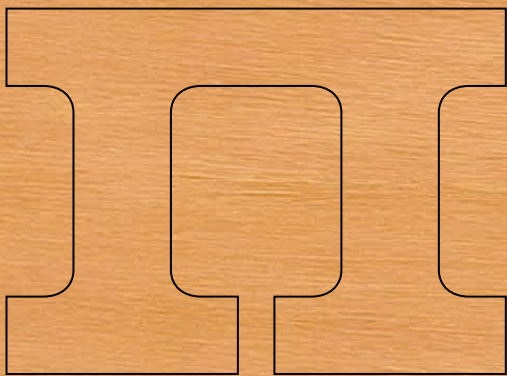
— **Ποια είναι η φιλοσοφία σας για τη ζωή;**

Μεγάλο ερώτημα... Carpe Diem! Ζήσε τη ζωή σου. Η ζωή είναι ένα δώρο. Πιστεύω ότι ζούμε έντονα μέσα από τις μικρές χαρές και απολαύσεις. Τα μικρά και καθημερινά κάνουν τη διαφορά...

Το βιβλίο αφιερώνεται στη μνήμη του Σταύρου Τσακουράκη. «Ο Σταύρος πίστευε ότι η ελευθερία του λόγου διασφαλίζει ότι ακόμα και ο μισαλλόδοξος λόγος θα ακουστεί. Εγώ θεωρώ ότι υπάρχουν όρια». Υπάρχουν πράγματα που θα έλεγε μόνο off the record; Το σκέφτεται. «Τις απόψεις μου τις λέω πάντα. Με υπνρέπεια και χωρίς να διεκδικώ το αλάθτο. Αλλά, όχι, δεν φοβάμαι να πω τη γνώμη μου».

Η πολιτική ορθότητα είναι μια νέα μορφή «κύρωσης» η οποία δεν επιβάλλεται από την κρατική εξουσία, αλλά από την κοινωνία

Πηγαίνοντας να τον συναντήσω, σκέφτομαι τη ζήλεια που ένωθα διαβάζοντας το βιβλίο του – όπως όταν πας σε μια ξένη χώρα και έχουν πράγματα που εσύ δεν έχεις, π.χ. ποδηλατοδρόμους, καθαρό αέρα, μια ευγένεια. Ο Τάκης Παππάς είναι πρώην καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας – άφησε τη θέση του για να ασχοληθεί με την έρευνα και τη συγγραφή –, συνεργαζόμενος ερευνητής στο πανεπιστήμιο του Ελσίνκι και έχει διδάξει στα πανεπιστήμια του Στρασβούργου, Όσλο, Φράιμπουργκ, Λουξεμβούργου, καθώς και στο Κεντρικό Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο στη Βουδαπέστη. Μοιράζει τη ζωή του στην Ελλάδα και τις Βρυξέλλες – μια προσωπική ιστορία του πώς και γιατί έφυγε με την οικογένειά του από τη χώρα θα μου έλεγε λίγο αργότερα, μιλώντας για τον βιωματικό χαρακτήρα των βιβλίων του. Με υποδέχεται με την ίδια οικειότητα που αισθάνεται ο αναγνώστης της «**Παράδοξης χώρας**», ένα από τα καλύτερα πολιτικά βιβλία της χρονιάς. Σε αυτό το τρίτο βιβλίο μιας άτυπης τριλογίας («*Λαϊκισμός και κρίση στην Ελλάδα*», 2015, «*Σε τεντωμένο σκοινί*», 2017) θέτει ένα ερώτημα: «*Πατί δεν τα πήγαμε καλά, εκεί που οι άλλοι πέτυχαν*». Και προσπαθεί να το εξηγήσει εξιστορώντας την πολιτική μας ιστορία, με σημείο εκκίνησης το 1974, δείχνοντας από δίπλα τι έκαναν κάθε στιγμή δύο άλλες χώρες, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία – για την ακρίβεια, τι έκαναν οι πολιτικοί τους που δεν έκαναν οι δικοί μας. «*Αν κοιτάξουμε την ιστορία της χώρας τα τελευταία 50 χρόνια, είμαστε σε μια διαδικασία αυξανόμενης υστέρησης. Το λένε οι αριθμοί, εδώ δεν χωρεί αμφισβήτηση. Το ερώτημα λοιπόν είναι γιατί η Ελλάδα υστερεί σε σχέση με την Ιρλανδία και την Πορτογαλία; Τι έκαναν αυτοί, που δεν το κάναμε εμείς; Αυτό δεν μπορείς να το απαντήσεις καταφεύγοντας σε ιδεολογικές διαφορές – φταίει η αριστερά, φταίει η δεξιά. Πολλοί μου λένε, φταίει το ότι είχαμε εμφύλιο, ναι, όμως και η Ιρλανδία και η Πορτογαλία είχαν εμφύλιους πολέμους, ενώ η Πορτογαλία δοκιμάστηκε και από μια μακρά δικτατορία. Αφού λοιπόν εξέτασα πολλούς παράγοντες, όπως θρησκεία, γεωγραφία, γλώσσα, ιστορία, βρήκα ότι το μονα-*

δικό χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τις τρεις χώρες της ευρωπαϊκής περιφέρειας τον τελευταίο μισό αιώνα είναι η πολιτική πόλωση: ενώ, δηλαδή, στην Ιρλανδία και την Πορτογαλία ο βαθμός πόλωσης είναι ιδιαίτερα χαμηλός, στην Ελλάδα αποτελεί το κύριο γνώρισμα της σύγχρονης πολιτικής μας ιστορίας. Η πόλωση αποτρέπει τα κόμματα από το να συναινούν σε βασικές θέσεις, όπως π.χ. η ανάγκη της χώρας να ενστερνιστεί πλήρως το ευρωπαϊκό κεκτημένο, πράγμα που εμποδίζει τη δημιουργία συναινέσεων για μεγάλες μεταρρυθμίσεις, και που, τέλος, δυσκολεύει την αναπτυξιακή πορεία».

Το 1974, τρεις οικογένειες, μία στην Αθήνα, η δεύτερη στο Δουβλίνο και η τρίτη στη Λισαβόνα, απέκτησαν από ένα παιδί. Τα τρία παιδιά μεγάλωσαν, σπούδασαν, μπήκαν στην αγορά και έκαναν τις δικές τους οικογένειες. Σήμερα είναι μεσήλικες και καλά στην υγεία τους, ζουν πάντα στις πόλεις όπου γεννήθηκαν, με εισόδημα που συμπορεύεται με τον εθνικό μέσο όρο των χωρών τους. Ωστόσο αν και οι τρεις απολαμβάνουν υψηλότερο βιοτικό επίπεδο το κοινό των γονιών τους, τα μεταξύ τους επίπεδο ζωής διαφέρουν σημαντικά. Ο Ιρλανδός ζει 3,4 φορές καλύτερα από τους γονείς του το '74 και ο Πορτογάλος ζει 2,3 φορές καλύτερα από τους δικούς του γονείς. Το βιοτικό επίπεδο του Έλληνα όμως είναι μόλις 1,2 φορές υψηλότερο από εκείνο των γονιών του πριν από μισό αιώνα.

Του λέω για τη ζήλεια. «Μα, προφανώς πρέπει να ζηλεύουμε τον μέσο Ιρλανδό και τον μέσο Πορτογάλο. Ενώ όλοι ξεκινήσαμε από το ίδιο περίπου σημείο, εκείνοι σήμερα ζουν πολύ καλύτερα από εμάς. Δηλαδή εσύ πού θα ήθελες να έχεις γεννηθεί; Σε μία χώρα όπου μέσα σε μια πεντηκονταετία το κατά κεφαλή εισόδημα αυξήθηκε περίπου 40% (Ελλάδα), περίπου 90% (Πορτογαλία) ή περίπου 135% (Ιρλανδία); Να το πούμε αλλιώς: γιατί συνεχίζουμε να φεύγουμε από τη χώρα μας ενώ οι Πορτογάλοι και οι Ιρλανδοί επιστρέφουν στις δικές τους χώρες;».

Μου λέει και μια προσωπική ιστορία. Πώς η συγγραφή ενός προηγούμενου βιβλίου του για το Πασόκ («*Το χαρισματικό κόμμα*», Πατάκης, 2009) καθόρισε την πορεία της οικογένειάς του. «Εκδόθηκε τον Απρίλιο του 2009, εγώ έβλεπα καθαρά ότι το Πασόκ βρισκόταν σε διαδικασία πολιτικής αποσύνθεσης και εξηγούσα στο βιβλίο μου το γιατί. Τότε ήμουν καθηγητής στο πανεπιστήμιο, τα παιδιά μας πήγαιναν Β' και Ε' δημοτικού στο δημοσιο σχολείο της γειτονιάς και ήταν πολύ ευχαριστημένα. Εδώ είχαμε το σπίτι μας, σταθερές και καλές δουλειές, φίλους και ενδιαφέροντα κοινωνικό κύκλο, όλα όσα κάνουν μια καλή ζωή. Το πρόβλημα ήταν ότι μέσα από τη μελέτη μου έβλεπα ότι η χώρα πήγαινε στον γκρεμό. Εκείνο το καλοκαίρι του 2009, λοιπόν, πρότεινα στη γυ-

Τάκης Παππάς Ελλάδα, Πορτογαλία Εσείς σε ποια χώρα

της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΓΚΡΟΥΣ

ναίκα μου να φύγουμε, κι εκείνη δέχτηκε! Μέχρι την επόμενη χρονιά, είχα πάρει μια τριετή υποτροφία για τη Φλωρεντία και εκείνη βρήκε νέα δουλειά στο Στρασβούργο. Το καλοκαίρι, ενώ η χώρα είχε ήδη μπει στο Μνημόνιο, εμείς βάλαμε τα παιδιά μας στα πίσω καθίσματα ενός Peugeot που είχαμε τότε, ρίξαμε δύο μεγάλες βαλίτσες με ρούχα στο πορτμπαγκάζ και φύγαμε. Σε κανέναν μας δεν βγήκε σε κακό, ιδίως στα παιδιά».

— Την πόλωση τη ζήσαμε πολύ έντονα τη δεκαετία της κρίσης, αλλά εσείς εντοπίζετε μια συγκεκριμένη στιγμή εκκίνησης.

Ναι, την εντοπίζω στο 1974. Γιατί, ενώ τότε έχουμε πια νέο δημοκρατικό πολίτευμα με φιλελεύθερη προδιάθεση και η χώρα δηλώνει το ενδιαφέρον της για ένταξη στην ΕΟΚ, ώστε να προχωρήσει προς το μέλλον, πολιτικές δυνάμεις της εποχής, κυρίως το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ, έκαναν τα πάντα για να διατηρήσουν ζωντανό το αμαρτωλό πολιτικό παρελθόν. Πράγμα που οδήγησε στην απόρριψη κάθε θετικής προσπάθειας της τότε κυβέρνησης, ενώ δημιούργησε μια κουλτούρα πόλωσης, η οποία σε μεγάλο βαθμό έχει διατηρηθεί μέχρι τις μέρες μας. Χάσαμε, έτσι, μια χρυσή ευκαιρία να ξεκόψουμε από το βαλκανικό μας παρελθόν και να πορευτούμε στο μέλλον σαν σύγχρονη ευρωπαϊκή δημοκρατία.

Χθες με είχε καλέσει ο πρέσβης της Πορτογαλίας σε γεύμα, και μου εξηγούσε με φανερό περηφάνια πώς τα συστημικά κόμματα της χώρας του μετά τη δημοκρατική μετάβαση που έγινε εκεί επίσης το 1974 τράβηξαν γραμμή με το παρελθόν—«έβαλαν ένα καπάκι στον τέντζερ», όπως είπε— και συμφώνησαν ότι ο μόνος τρόπος για να αναπτυχθεί η χώρα τους ήταν μέσω της ΕΟΚ. Το ίδιο ακριβώς έκαναν την ίδια εκείνη την εποχή οι Ισπανοί. Το ίδιο είχαν κάνει πριν από δεκαετίες και οι Ιρλανδοί. Μόνο εμείς πράξαμε διαφορετικά, πολιτικά αυτοπηδονιζόμενοι με το σύνθημα της εποχής «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ το ίδιο συνδίκάτο».

— Κοινοβουλευτισμός, φιλελευθερισμός, ευρωπαϊσμός: σε εκείνη την κρίσιμη αρχή, τα κόμματα στις δύο άλλες χώρες συναινούν, στην Ελλάδα;

Στην Ελλάδα, έρχεται ο Καραμανλής και λέει θα επιτρέψω σε όλα τα κόμματα να μπουν στη Βουλή μετά από εκλογές, θα εισάγω νέο φιλελεύθερο σύνταγμα και θα βάλω τη χώρα στην ΕΟΚ. Και, πράγματι, με τις εκλογές του Νοεμβρίου 1974 κατοχυρώνεται ο κοινοβουλευτισμός, με την ψήφιση του νέου συντάγματος τον Ιούνιο του 1975 επικράτησε ο φιλελευθερισμός, ενώ με την υπογραφή της συνθήκης ένταξης του 1979 επιβεβαιώθηκε ο ευρωπαϊκός προσανατολισμός της χώρας μας. Την ίδια εποχή, όμως, ήρθε και ο Ανδρέας Παπανδρέου, φορέας του σύγχρονου ελληνικού λαϊκισμού, ο οποίος απέρριψε όλες τις αλλαγές του Καραμανλή. Η νέα κυβέρνηση που προέκυψε από τις εκλογές, έλεγε, δεν ήταν παρά «αλλαγή φρουράς» των Αμερικανών στην Ελλάδα, παρομοίαζε το νέο φιλελεύθερο σύνταγμα

με εκείνα της δικτατορίας, ενώ ανέπτυξε αντιευρωπαϊκή ρητορική, μια αναβίωση της οποίας είδαμε και σε πιο πρόσφατα χρόνια. Κι έτσι δημιουργήθηκε η βαθιά πόλωση που έκτοτε ταλανίζει την ελληνική πολιτική και χώρισε τη χώρα σε δύο αντίπαλα στρατόπεδα. Τα υπόλοιπα είναι ιστορία.

— Σαν να λέτε ότι ευθύνεται ο Ανδρέας, για όλο αυτό.

(Χαμογελάει) Η σωστή απάντηση είναι ότι για την υστέρηση της Ελλάδας, σε σύγκριση με άλλες χώρες, ευθύνεται ο λαϊκισμός. Καμία από τις άλλες δύο χώρες δεν τον δοκίμασε. Ωστόσο, ο λαϊκισμός της μεταπολίτευσης ήταν προϊόν αποκλειστικά του Α. Παπανδρέου. Εκείνος τον έφερε στη χώρα και μάλιστα, η Ελλάδα έγινε η πρώτη χώρα της μεταπολεμικής Ευρώπης όπου, το 1981, μια λαϊκιστική κυβέρνηση κατάφερε να κερδίσει την εξουσία. Είναι λογικό να υποθέσουμε ότι, χωρίς τον Αντρέα, μάλλον δεν θα υπήρχε λαϊκισμός και, δίχως λαϊκισμό, μάλλον δεν θα είχε υπάρξει η πόλωση στην οποία, κατά τη γνώμη μου, οφείλεται η εθνική μας υστέρηση. Σκεφτείτε: τι θα είχε συμβεί στην Πορτογαλία ή την Ιρλανδία αν κι εκείνες είχαν χαρισματικούς λαϊκιστές ηγέτες... Μόνο που εκείνες τη γλίτωσαν!

— Το βιβλίο δείχνει τις πολιτικές αλλαγές στις τρεις χώρες, μέχρι την περίοδο της κρίσης. Τότε για την Ελλάδα—μόνο—ξεκινάει μια «Δεύτερη εποχή της Μεταπολίτευσης», με σημείο τομής το 2012.

Κρίση, μνημόνια και επιτήρηση από την Τρόικα υπέστησαν και οι τρεις. Ενώ όμως στην Ιρλανδία και την Πορτογαλία η κρίση κράτησε λίγα μόλις χρόνια, στην Ελλάδα κράτησε μία περίπου δεκαετία. Γιατί; Διότι, ενώ οι άλλες δύο χώρες αντιμετώπισαν κρίσεις αποκλειστικά οικονομικές και χρηματοπιστωτικές, σε εμάς η κρίση ήταν και πολιτική. Για την ακρίβεια, η πολιτική κρίση προηγήθηκε και προκάλεσε την οικονομική κρίση. Και όταν η δεύτερη ξέσπασε, το πολυμένο πολιτικό μας σύστημα ήταν ανήμπορο να την αντιμετωπίσει. Αντίθετα, το σύστημα παρήγαγε όλο και περισσότερη πόλωση, με αποτέλεσμα την παράλογη παράταση της κρίσης για πολλά χρόνια.

Αλλά, ναι, το 2012 συνιστά σημείο τομής. Μέχρι τότε υπήρχε ένα τέλειο δικομματικό σύστημα, όπου τα δύο κόμματα εναλλάσσονταν στην εξουσία. Ήδη μέχρι τότε, ο λαϊκισμός του ΠΑΣΟΚ είχε επίσης μολύνει τη ΝΔ, οι φιλελεύθερες δυνάμεις στο εσωτερικό τους αποτελούσαν μειοψηφίες. Ωστόσο, η ανάγκη για τις μεταρρυθμίσεις που επέβαλε η Τρόικα ώστε να σωθεί η χώρα, επέφεραν την κατάρρευση του δικομματισμού και, μαζί, την ανάδειξη νέων κομμάτων. Στο νέο σκηνικό, τα παλαιά κόμματα αναγκάστηκαν να απομακρυνθούν από τον λαϊκισμό, με κόστος την απώλεια μεγάλου μέρους της εκλογικής τους δύναμης. Όσοι έφυγαν, προσχώρησαν στους νέους φορείς του λαϊκισμού, τον αριστερό Σύριζα και το ακροδεξιό ΑΝΕΛ, τα οποία και συννευρέθηκαν στην εξουσία. Κάπως έτσι τελείωσε ο δικομματισμός της πρώτης μεταπολιτευτικής εποχής. Από το 2019 μέχρι σήμερα έχει διαμορφωθεί

ένα νέο κομματικό σύστημα, που στην πολιτική επιστήμη ονομάζεται «σύστημα επικυρίαρχου κόμματος».

— Ο λαϊκισμός δεν ξεριζώνεται εύκολα...

Αυτό είναι αλήθεια, το βλέπουμε στην Αμερική όπου ο λαϊκιστής Τραμπ είναι ακόμη πανίσχυρος ακόμη και μετά την εκλογική ήττα του 2020, στην Ιταλία τον λαϊκιστή Μπερλουσκόνι ακολούθησε η Μελόνι, όπως και σε εμάς ο Τσίπρας προσπάθησε να μιμηθεί τον λαϊκισμό του Αντρέα. Επίσης προσέξτε πώς ο λαϊκισμός φυτρώνει τόσο στα αριστερά (Παπανδρέου, Τσίπρας, Τσάβες) όσο και στα δεξιά (Τραμπ, Μπερλουσκόνι, Ορμπάν). Τούτο σημαίνει ότι ο λαϊκισμός δεν είναι ένα ιδεολογικό φαινόμενο. Είναι η ιδέα μιας δημοκρατίας που δεν αποδέχεται τους φιλελεύθερους θεσμούς και βάζει τον λαό πάνω από αυτούς. Για να το πω με τον τρόπο του Αντρέα, στη λογική του λαϊκισμού «δεν υπάρχουν θεσμοί, υπάρχει μόνο ο λαός».

— Ο λαϊκισμός μάς εγκλωβίζει να αναλωνόμαστε σε ανούσια πράγματα στη δημόσια συζήτηση. Την εξωστρέφεια του βιβλίου σας, την έχουμε ανάγκη.

Πριν από την εξωστρέφεια και τη συγκριτική του διάθεση, αυτό που ελπίζω να προσφέρει αυτό το βιβλίο είναι η κατανόηση της εθνικής μας υστέρησης σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες με τις οποίες ανήκουμε στο ίδιο κλαμπ. Αν θέλετε, είναι και θέμα εθνικής υπερηφάνειας—ένα γαμώτο! Δηλαδή, πόσο καλύτεροι είναι οι άλλοι από εμάς; Δεν μπορούμε; Δεν θέλουμε; Η μήπως δεν ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε για να διορθώσουμε την κατάσταση; Νομίζω ότι συμβαίνει το τελευταίο. Ως προς αυτό, το βιβλίο κλείνει με ορισμένα «μαθήματα» που εγώ, ο συγγραφέας, αποκόμισα από τη συγκριτική έρευνα των τριών χωρών και τα οποία καταθέτω προς σκέψη και συζήτηση.

— Πάντως δεν θα επιστρέψουμε εύκολα στον δικομματισμό, επομένως...

Ο δικομματισμός είναι εξίσου δύσκολο να επιτευχθεί, όσο ένα κόμμα του 12% να υπερβεί το 40% για να σχηματίσει αυτοδύναμη κυβέρνηση! Ποιο θα ήταν το καλύτερο σενάριο για το μέλλον; Να έχεις ένα πολιτικό σύστημα με τρία σημαντικά κόμματα και έναν εκλογικό νόμο που να επιτρέπει σε όλα τη συμμετοχή σε κυβερνήσεις, αυτοδύναμα ή με συνεργασία. Αυτό που έχω κατά νου είναι μια φόρμουλα τριών κομμάτων με ποσοστά περίπου 40-25-15. Με αλλαγή του εκλογικού νόμου, ο οποίος θα πρέπει να ενσωματωθεί στο Σύνταγμα, θα μπορούσαμε να έχουμε ένα σύστημα που θα εξασφάλιζε κυβερνητική σταθερότητα με διαφορετικούς τρόπους: (α) αυτοδύναμη κυβέρνηση του μεγαλύτερου κόμματος, (β) κυβέρνηση συνεργασίας του πρώτου με ένα από τα δύο μικρότερα, (γ) κυβέρνηση συνεργασίας των δύο μικρότερων και (δ) συγκυβέρνηση των τριών κομμάτων. Εννοείται ότι αυτό το σενάριο χρειάζεται μια κουλτούρα συναίνεσης, όπως αυτή που έχουν καταφέρει να αποκτήσουν η Ιρλανδία και η Πορτογαλία. **A**

Είναι και θέμα εθνικής υπερηφάνειας—ένα γαμώτο! Δηλαδή, πόσο καλύτεροι είναι οι άλλοι από εμάς;

αλία, Ιρλανδία: ρα θα προτιμούσατε να ζείτε;

«Η ζωή θα τελειώσει μόνο όταν κλείσεις τα μάτια σου» Μαθήματα ζωής από έναν άστεγο

Στο βιβλίο τους **«Αόρατοι άνθρωποι»**, ο άστεγος συμπολίτης μας **Μιχάλης Σαμόλης** και η δημοσιογράφος **Τόνια Τσακίρη** μιλούν με τόλμη και ευθύτητα για πράγματα που νομίζουμε μικρά, μα είναι μεγάλα: την ανθρώπινη επαφή, την ψυχολογική υποστήριξη, τη χαρά τού να προσφέρεις στους άλλους.

Της ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ ΓΛΥΝΙΑΔΑΚΗ

Το βιβλίο **«Αόρατοι άνθρωποι»** (εκδ. Παπαδόπουλος) το φιλοξενήσαμε για προδημοσίευση τον περασμένο Μάιο. Η συγγραφέας του, **Τόνια Τσακίρη**, εξιστορεί τη ζωή του **Μιχάλη Σαμόλη** –άστεγου συνανθρώπου μας, πωλητή του περιοδικού **«Σχεδία»**– που, μέσα από τους σταθμούς που ο ίδιος ακολουθεί ξεναγώντας ανθρώπους στη φρόδρα της πόλης των

Αθηνών κατά τις Αόρατες Διαδρομές, μας διηγείται πώς έφτασε –από γείτονας της διπλανής πόρτας (με σπουδές στην Αμερική, οικογένεια και δουλειά)– να βρεθεί στους δρόμους ολομόναχος.

Ο Μιχάλης έκανε δύο απόπειρες αυτοκτονίας πριν καταφέρει να βρει το φως που τον οδήγησε σιγά σιγά στην άκρη του τούνελ: τα συσσίτια, τις κουζίνες, τα υπνωτήρια και τους ξενώνες, τις ΜΚΟ και τους απλούς εθελοντές. Και, πάνω απ' όλα, τη **«Σχεδία»**, αυτό το περιοδικό που ίσως έχετε δει να πουλούν οι άνθρωποι με τα κόκκινα γιλέκα έξω από σταθμούς μετρό, θέατρα και σινεμά. Το περιοδικό των αστέγων. Το περιοδικό από το οποίο κερδίζουν τα προς το ζην και ξαναποκτούν πίστη στον εαυτό τους άνθρωποι που έφτασαν μια μέρα να μην έχουν πού να γείρουν το κεφάλι τους.

Με τον Μιχάλη γνωριζόμαστε 7 χρόνια τώρα. Τον έχω παρακολουθήσει ως άτυπο εκπρόσωπο των αστέγων της Αθήνας, να τον καλούν να μιλήσει στην Ελλάδα και την Ευρώπη, από την Προεδρεία της Δημοκρατίας μέχρι τα λύκεια της χώρας και τα πανεπιστήμια του εξωτερικού, με σκοπό να κάνει την αστεγία ορατή. Μέρος της προσπάθειάς του αυτής είναι και η διήγηση της προσωπικής του ιστορίας: η «πτώση» και η «αναγέννηση», όπως τις αποκαλεί εκείνος. Μπορείτε να τον ακούσετε να τη διηγείται συντόμως αν τον ακολουθήσετε σε κάποια «Αόρατη διαδρομή». Αλλά μπορείτε και να διαβάσετε ετούτο το βιβλίο, το βιβλίο της ζωής του, που με τόσο μεράκι, αγάπη και προσοχή έγραψε η δημοσιογράφος Τόνια Τσακίρη για ν' ακουστούν αυτές οι ιστορίες, να γίνει ορατή η ύπαρξη των αστέγων, να μπει αυτό το βιβλίο σε κάθε σπίτι, να ταρακουνηθούμε εμείς και η Πολιτεία, εξίσου.

Με τον Μιχάλη και την Τόνια συναντηθήκαμε λίγο πριν από την παρουσίαση του βιβλίου στο «Σχεδία home», στις 17/10. Ήθελα καιρό να μιλήσουμε για το βιβλίο τους.

— **Τόνια, Μιχάλη, πώς γνωριστήκατε;**

Τόνια Τσακίρη: Ήταν λίγο πριν τον κόβιντ. Είχα διαβάσει για τις «Αόρατες διαδρομές» κι αποφάσισα να πάω τις κόρες μου, που ήταν αρκετά μικρούλες τότε, για να εκτιμήσουν αυτά που είχαν και να καταλάβουν ότι τίποτα δεν είναι δεδομένο. Εκεί συναντήσαμε τον Μιχάλη, που ήταν ο ξεναγός μας. Θυμάμαι πόσο πολύ εντυπωσιαστήκαμε κι οι τρεις, γιατί είχαμε εντελώς άλλη εικόνα για τους ανθρώπους που βρίσκονται στον δρόμο: δεν περίμενα δηλαδή να είναι καθαρός, περιποιημένος, να έχει σπουδάσει στην Αμερική. Όλη ιστορία της ζωής του με συγκλόνισε. Και η προσωπικότητά του επίσης. Μετά ήρθε ο κορωνοϊός, κι όταν πια τελείωσα, σε ένα φεστιβάλ βιβλίου στο Ζάππειο η μία μου κόρη, η μικρή, είδε τον Μιχάλη που πουλούσε τη **«Σχεδία»** και τον αναγνώρισε. Εν τω μεταξύ, εγώ σκεφτόμουν μήνες ολόκληρους να γράψω ένα βιβλίο για την ψυχική δύναμη των ανθρώπων, όμως δεν είχα ξεκάθαρη εικόνα του τι θα έγραφα. Ήξερα ότι ήθελα να αναφερθώ στον Μιχάλη, αλλά δεν θα ήταν ο βασικός πρωταγωνιστής. Όταν όμως τον είδα να πουλάει τη **«Σχεδία»**, κάτι σαν να ξεκαθάρισε μέσα μου και πάω και του λέω: «Θες να σου γράψω την ιστορία της ζωής σου;». Στην αρχή ήταν φοβερά επιφυλακτικός, όπως οι περισσότεροι άστεγοι, αλλά σιγά σιγά κέρδισα την εμπιστοσύνη του.

— **Μιχάλη, εξήγησέ μου αυτό που λέει Τόνια, ότι όλοι οι άστεγοι είναι επιφυλακτικοί απέναντι στον κόσμο. Εντέλει, γιατί την εμπιστεύτηκε;**

Μιχάλης Σαμόλης: Κοίτα, με πλησιάζει πολύς κόσμος νομίζοντας ότι δεν καταλαβαίνω ότι έρχεται να εκμεταλλευτεί, να φανεί ότι είναι δίπλα μου, ότι βοηθάνε, ότι στηρίζουν τους άστεγους και τα λοιπά. Όμως εγώ καταλαβαίνω πολύ καλά. Δέκα χρόνια στον δρόμο, έχω αποκτήσει φοβερή εμπειρία για το τι θέλει ο καθένας από μένα. Οι περισσότεροι άστεγοι, όταν μείναμε άστεγοι, οι άνθρωποι μας κλείσανε τις πόρτες. Συγγενείς, φίλοι, όλοι. Είναι πολύ δύσκολο να με κερδίσει ένας άνθρωπος. Και καταλαβαίνω τι θέλει ο καθείς με το «καλημέρα σας». Αλλά την Τόνια την εμπιστευτικά καταρχάς επειδή έφερε τα παιδιά της στις Αόρατες Διαδρομές. Το βρήκα εξόχως σημαντικό ότι μια γυναίκα έφερε τα παιδιά της για να τους δείξει πώς μπορεί να καταλήξει η ζωή τους και τι συμβαίνει στο κέντρο της Αθήνας. Αν δεν σε νοιάζει η αστεγία και η φτώχεια, δεν δείχνεις στα παιδιά σου τέτοια πράγματα. Και γι' αυτό την εμπιστεύτηκα. Εντάξει, είχα πολλές απορίες για ποιον φοβερά επιφυλακτικός, όπως οι περισσότεροι άστεγοι, αλλά σιγά σιγά κέρδισα την εμπιστοσύνη του.

ΤΤ: Κι εγώ έπρεπε να του εξηγήσω ότι αυτή ήταν η βιογραφία του κι ότι έπρεπε να μιλήσει για τα πιο προσωπικά. Δεν γεννήθηκε 60 χρόνων. Κι όταν ο Μιχάλης κατάλαβε ότι θα έγραφα την δική του αλήθεια, ότι δεν θα κατηγορούσε κάποιον άλλον άνθρωπο, άρχισε ν' ανοίγεται. Και

κατάλαβε επίσης ότι μπορούσε, μέσα από το βιβλίο, να βοηθήσει όλους τους άλλους άστεγους. Γιατί μ' αυτό το βιβλίο θέλαμε να ρίξουμε φως σ' αυτό το κομμάτι της κοινωνίας που οι υπόλοιποι αποστρέφονται.

— **Τόνια, απ' όλα αυτά που έμαθες για τον Μιχάλη, τι σου έκανε μεγαλύτερη εντύπωση;**

ΤΤ: Αυτό που με σόκαρε ήταν το πόσο εύκολα μπορεί να βρεθεί κανείς στον δρόμο. Εγώ μέχρι τότε θεωρούσα, βλακωδώς, ότι για να μείνεις άστεγος πρέπει να είσαι αλκοολικός, ας πούμε, ή να έχεις ψυχολογικά προβλήματα, να κάνεις χρήση ναρκωτικών π.χ. – ότι μόνο αυτές οι κατηγορίες ατυχών ανθρώπων καταλήγουν στον δρόμο. Κατάλαβα από τον Μιχάλη ότι δεν είναι έτσι τα πράγματα: ο Μιχάλης είχε σπουδάσει, είχε δουλειά, είχε χρήματα, είχε σπίτι και οικογένεια. Υπάρχουν πολλοί σαν τον Μιχάλη – οι «νεοάστεγοι», όπως τους ονομάζει. Από τη μια στιγμή στην άλλη μπορεί να βρεθείς στον δρόμο: τίποτα δεν είναι δεδομένο. Δεν το είχα συνειδητοποιήσει μέχρι τότε αυτό.

Το δεύτερο που με εξέπληξε ήταν το πόσο αποξενωμένοι αισθάνονται αυτοί οι άνθρωποι από την κοινωνία: πριν γνωρίσω τον Μιχάλη, δεν μου είχε περάσει ποτέ από το μυαλό να πάω σε έναν πωλητή της «σχεδιάς» και να του πω ένα απλό «καλημέρα», χωρίς απαραίτητα ν' αγοράσω το περιοδικό. Δεν μπορούσα να φανταστώ ότι μπορεί αυτό να φτιάξει τη διάθεσή του για μια ολόκληρη μέρα. Οι άνθρωποι στέκονται στη μέση του πλήθους και είναι αόρατοι. Ούτε είχα καταλάβει πόσο τους λείπει η ανθρώπινη επαφή. Νόμιζα ότι τους έλειπε το φαγητό. Πάνω απ' όλα όμως τους λείπει η προσοχή, η ανθρώπινη επαφή, να αισθανθούν κι αυτοί ότι είναι άνθρωποι.

— **Μιχάλη, εσύ τι λες για όλα αυτά;**

ΜΣ: Κοίτα, το πρώτο πράγμα που εξήγησα στην Τόνια είναι ότι δεν ήθελα να κατηγορησω κανέναν. Έχω μάθει να μην κατηγορώ τους άλλους. Για ό,τι μου συνέβη είμαι συνυπεύθυνος. Ένας άνθρωπος που μένει στον δρόμο δεν είναι άνευ ευθυνών. Μπορεί να μην είναι μεγάλες αυτές οι ευθύνες, αλλά υπάρχουν. Και έτσι το πρώτο πράγμα που της είπα ήταν «θα σου τα πω όλα, αλλά δεν θέλω να γράψεις άσχημα πράγματα για κανέναν». Δεν κατηγορώ κανέναν. Ούτε τον εαυτό μου κατηγορώ. Εγώ θέλησα να γραφτεί αυτό το βιβλίο για να καταλάβει ο κόσμος ότι είμαστε κι εμείς άνθρωποι. Εγώ ήμουν κάποτε ο γείτονάς σας, αυτός που έμενε στο διπλανό διαμέρισμα. Μετά έχασα τον αδερφό μου, μου κλέψανε το φορτηγό, έχασα τα πάντα, τα λέω στο βιβλίο. Αλλά κοίτα τώρα: στον ξενώνα του Δήμου Αθηναίων είμαστε 250 άνθρωποι. Η «Σχεδιά» φτιάχτηκε γι' αυτούς τους ανθρώπους. Όμως από τους 250, δουλεύουν στο περιοδικό μόνο δύο. Οι υπόλοιποι αρνούνται. Άλλοι κρύβουν ότι είναι άστεγοι. Άλλοι νιώθουν ότι έχουν παραιτηθεί στη μοίρα τους και δεν έχουν τη διάθεση και την όρεξη να ξανασηκωθούν στα πόδια τους και να παλέψουν και να ξαναβγούν κανονικά στην κοινωνία. Ίσως επειδή δεν έχουν καταλάβει ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν τεράστια δύναμη μέσα τους. Όποτε αυτό το βιβλίο είναι και ένας τρόπος να δώσω και σ' αυτούς τους ανθρώπους κουράγιο, να τους εξηγήσω ότι η ζωή δεν τελειώνει ποτέ. Θα τελειώσει μόνο όταν κλείσεις τα μάτια σου. Άμα δεν κλείσεις τα μάτια σου, ζήσε. Και ζήσε τώρα, μην περιμένεις να ζήσεις αύριο.

— **Ξέρεις, Μιχάλη... καμιά φορά σκέφτομαι ότι, επειδή εσύ έχεις τεράστια αναγνωρισιμότητα, οι συνάνθρωποι σου στον ξενώνα ίσως να νιώθουν ένα τεράστιο κενό να τους χωρίζει από εκεί που έχεις φτιάξει εσύ.**

ΜΣ: Κατ' αρχάς δεν ξεκίνησα από εδώ που βρίσκομαι τώρα. Πριν από 10 χρόνια, με δύο απόπειρες αυτοκτονίας, θεωρούσα ότι η ζωή μου έχει τελειώσει κι ότι δεν υπάρχει άνθρωπος να με βοηθήσει. Και δεν υπήρχε κανένας, όλοι είχαν εξαφανιστεί. Όταν άρχισα να πωλάω το περιοδικό, στην αρχή κρυβόμουν πίσω από κολώνες και τοίχους, ντρεπόμουν. Μέχρι που αποδέχτηκα ότι αυτό είναι, δεν υπάρχει κάτι άλλο. Μιχάλη, είσαι άστεγος. Για κάποιους κάνεις, για κάποιους μπορεί να μην κάνεις. Και ξέρεις τι με βοήθησε; Ο κόσμος. Όταν γνώρισα την αγάπη των ανθρώπων που αγοράζουν το περιοδικό, όχι απλώς για να με βοηθήσουν, αλλά για να το διαβάσουν. Οι ίδιοι αυτοί οι άνθρωποι με ρωτάνε θες κάνα καφέ, θες καμιά τυρόπιτα, κανένα σάντουιτς; Με

βλέπουν. Και κάπως έτσι άρχισα να νιώθω καλύτερα. Μετά, το 2015 ξεκίνησα στις Αόρατες Διαδρομές. Εκεί κατάλαβα πόσο σημαντικό είναι να έχεις παιδιά λυκείου ή πανεπιστημίου και να τους μιλάς, να τους εξηγείς τη φρόδρα της πόλης – και να βλέπεις στα πρόσωπά τους την έκπληξη της νέας αυτής γνώσης. Εγώ, όταν πρωτοέμεινα στον δρόμο για 42 ημέρες, δεν ήξερα τίποτα. Δεν ήξερα για τα συσσίτια, τους ξενώνες, για τις ΜΚΟ... Εύχομαι να μη συμβεί σε κανέναν, αλλά δεν είναι κακό να γνωρίζεις πού είναι αυτοί οι οργανισμοί που μπορούν να σε βοηθήσουν σε μια στιγμή ανάγκης.

— **Σκεφτόμουν ότι εσύ, μαζί με την Τόνια φυσικά, έχεις κάνει ένα τεράστιο βήμα για να καταστήσεις τους άστεγους ορατούς προς τον υπόλοιπο κόσμο. Αλλά ίσως αυτό που χρειάζεται τώρα είναι ένα βήμα για την ενδυνάμωση των υπάρχοντων αστεγών. Ποιο είναι το πρώτο βήμα για να βοηθηθεί ένας άστεγος;**

ΜΣ: Στον ξενώνα έχουμε δύο ψυχιάτρους και δύο ψυχολόγους. Μιλάω μαζί τους συχνά. Μου εξήγησαν πόσο εύκολο είναι όσοι βρίσκονται τώρα σε δεινότερη θέση από μένα, να με τραβήξουν προς τα κάτω και να ξαναπέσω στα χάπια και πόσο δύσκολο είναι εγώ να τραβήξω έστω και έναν ώστε να έρθει μαζί μου. Π' αυτό θεωρώ ότι το πρώτο βήμα βοηθείας σε κάποιον που είναι άστεγος είναι η ψυχολογική υποστήριξη. Μετά το φαί, μετά το σπίτι, μετά όλα. Τώρα που ήμουν στο Μιλάνο με τη Feantsa¹ μάς μίλησε ένας άστεγος από το Μάντσεστερ, που κάνει κι αυτός τις εκεί Αόρατες Διαδρομές, κι εξήγησε: «Ήρθαν, έφτιαξαν ένα κτίριο, βάλανε ωραία δωμάτια, κρεβάτια, τα πάντα, βάλαν τους άστεγους μέσα κι έφυγαν. Σ' έναν χρόνο το πρόγραμμα είχε αποτύχει». Πατί δεν είχαν ψυχολογική υποστήριξη.

— **Μια διαφωνία που έχω ακούσει για το βιβλίο είναι ότι παρουσιάζεται η ιστορία του Μιχάλη κυρίως ως ζήτημα προσωπικής ευθύνης: όχι ότι φταίει ο Μιχάλης, αλλά ότι ο Μιχάλης έχει την προσωπική ευθύνη να προσπαθήσει να ξανασηκωθεί στα πόδια του. Άνθρωποι που θεωρούν ότι η αστεγία είναι εντελώς συστημικό πρόβλημα, ας πούμε, πιστεύουν ότι, αν δεν φτιάξει το σύστημα, η αστεγία θα παραμείνει. Κι ότι, εν πάσει περιπτώσει, ο άστεγος δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να έχει την ευθύνη του εαυτού του, για να το πω απλά.**

ΜΣ: Εγώ θα στο πω πιο απλά, διότι εγώ ζω με άστεγους και μιλάω με άστεγους. Δεν υπάρχει άστεγος που να μην έχει έστω κι ένα ελάχιστο μερίδιο ευθύνης για την αστεγία του. Ας το ξεκαθαρίσουμε αυτό. Είτε το παραδέχεσαι είτε όχι. Όταν ο άλλος έχει παραιτηθεί, δεν φταίει η Πολιτεία, ειδικά όταν ξέρει ότι του παρέχονται υπηρεσίες και υποστήριξη για να ξεφύγει. Καταλαβαίνω ότι είναι δύσκολο ν' αποδεχτείς ότι έκανες λάθος στη ζωή σου. Αλλά αν έχεις στο μυαλό σου ότι εγώ δεν φταίω σε τίποτα – όπως έκανα εγώ τα πρώτα χρόνια – θα είσαι και δυστυχής και δεν θα μπορέσεις να βοηθήσεις τον εαυτό σου να βρει λύση. Εμένα ξεκαθάρισαν όλα μέσα μου όταν είπα στον εαυτό μου: Μιχάλη, έκανες λάθος.

ΤΤ: Πρέπει να ρωτήσεις τον εαυτό σου: Μήπως ξόδεμα παραπάνω χρήματα από ό,τι έπρεπε; Μήπως δεν έκανα σωστή επιλογή οικογένειας, κι όταν χρειάστηκε, αυτοί οι άνθρωποι δεν με στήριξαν; Τέτοιων επιλογών την ευθύνη την έχει ο καθένας, όχι μόνο σε κατάσταση αστεγίας. Και μετά, ναι, φυσικά έρχεται η Πολιτεία, που πρέπει να βοηθήσει. Με μια ολιστική προσέγγιση με ψυχολόγους, με συνέπεια, με σπίνια, να δίνουν στους ανθρώπους και εργασία, αλλά όχι μόλις τελειώνει η σύμβαση να τους πετάνε έξω οι εργοδότες και μετά κόψε τον λαίμο σου, οπότε να χάνουν και το σπίτι. Ένα μοντέλο σαν αυτό που ξεκίνησε η Φιλανδία, ας πούμε, που έχει πολύ μεγαλύτερη επιτυχία απ' ό,τι εδώ, γιατί υπάρχει συνέπεια. Αλλά πρέπει κι εσύ ο ίδιος να θέλεις να δεχτείς αυτή τη βοήθεια.

ΜΣ: Θα σου δώσω ένα παράδειγμα: κάθονται όλοι τώρα και περιμένουν το μηνιαίο βοήθημα, ενώ μπορούν να έρθουν στη «Σχεδιά», να βγάζουν παραπάνω λεφτά – όχι πολλά, άλλα δικά τους – και να ξυπνάνε το πρωί και να πηγαίνουν στη δουλειά, που είναι πολύ σημαντικό. Εγώ θεωρώ πολύ πιο σημαντικό από τα χρήματα το γεγονός ότι ξυπνάω το πρωί για να πάω στη δουλειά. Ξυρίζομαι, κάνω μπάνιο, φτιάχνομαι. Πόσο πιο σημαντικό είναι αυτό απ' το να κάθομαι όλη τη μέρα στο κρεβάτι ή στην

Από τη μια στιγμή στην άλλη μπορεί να βρεθείς στον δρόμο: τίποτα δεν είναι δεδομένο. Δεν το είχα συνειδητοποιήσει μέχρι τότε αυτό.

καφετέρια, όπου αράζουν όλοι, και το βράδυ να χαπώνομαι κι όλα καλά... Ξέρω ανθρώπους που έκαναν τεράστια λάθη. Ένας Πορτογάλος, στο Μιλάνο, στη συνάντηση της Feantsa, μας είπε την τρομακτική του ιστορία: πήγαινε στο Μαρόκο, κατάπινε 5 σβολάκια χασίς, μετά γυρνούσε στην Πορτογαλία, πήγαινε στην τουαλέτα, τα έβγαζε και τα πουλούσε. Τον πιάσανε επειδή έκανε πάρα πολλά ταξίδια στο Μαρόκο. Χρήση, φυλακή, δρόμος. Όμως βρήκε το κουράγιο και τη δύναμη και είπα όπα, εδώ τέρμα. Τώρα έχει απεξαρτηθεί και κάνει ό,τι κάνω κι εγώ: βοηθάει άλλους ανθρώπους. Δουλεύει σε μια ΜΚΟ που βοηθάει χιλιάδες ανθρώπους που είναι στον δρόμο.

— **Και πώς μπορείς να πείσεις περισσότερους από αυτούς τους 250 ανθρώπους να πάνε να εργαστούν στη «Σχεδιά»;**

ΜΣ: Δεν ξέρω. Τους έχουμε μιλήσει τουλάχιστον πέντε φορές, έχει έρθει ο ίδιος ο Χρήστος Αλεφάντης, ο ιδρυτής του περιοδικού: ποιο είμαστε, τι κάνουμε, πόσο εύκολο είναι να γίνεις πολίτης μόνο με την ταυτότητά σου. Έρχεσαι, παίρνεις 10 περιοδικά δωρεάν στην αρχή. Βγάζεις 50€ και μετά ή τα τρως ή προχωράς. Οι περισσότεροι έρχονται, τα παίρνουν, τα τρώνε και φεύγουν. Αλλιώς, μαθαίνεις ν' αφήνεις κάποια χρήματα στην άκρη, τρως τα 10€, κρατάς τα 40€ για να πάρεις καινούργια περιοδικά και σιγά σιγά φτιάχνεις ένα κεφάλαιο.

— **Μου ακούγεται σαν εκμάθηση βασικών οικονομικών συμπεριφορών.**

ΜΣ: Είναι εκμάθηση του να δουλεύεις και να τιμάς τη δουλειά σου. Για μένα το πιο σημαντικό είναι να πηγαίνω στη δουλειά.

— **Μιχάλη, κι εσύ είχες πριν δουλειά, είχες το φορτηγό σου. Κι όταν σου το κλέψανε, βρέθηκες στον δρόμο.**

ΜΣ: Ξέρεις, δεν έχω καμία σχέση με τον άνθρωπο που ήμουν πριν την αστεγία. Έχω αλλάξει τα πάντα: τις απόψεις μου, τις σκέψεις μου, τη συμπεριφορά μου. Εγώ πέθανα το 2013, όταν έμεινα στον δρόμο, κι αναστήθηκα το 2014, όταν άρχισα να δουλεύω για τη «Σχεδιά». Ο παλιός Μιχάλης πήγαινε στην εκκλησία, έδινε 50 λεπτά στον επαίτη και νόμιζε ότι ήταν άνθρωπος της αλληλεγγύης (γελάει). Κατάλαβα τι πραγματικά σημαίνει αλληλεγγύη: άνθρωπος όταν είδα τους εθελοντές. Πριν από 10 χρόνια, όταν έτρωγα σ' ένα συσσίτιο του δήμου στη Σοφοκλέους, που έχει κλείσει τώρα, ήταν ένας άνθρωπος 70 χρονών που ερχόταν και μαγειρεύε, σκούπιζε, εθελοντικά όλα. Είχαμε πιάσει φιλία και μου έδινε λίγο φαγητό παραπάνω. Μια μέρα τον είδα έξω και τον πιάνω και του λέω «Σ' ευχαριστώ πάρα πολύ, γιατί αυτό που κάνεις είναι πολύ σημαντικό για μένα». «Όχι» μου λέει, «κάνεις λάθος: εγώ σ' ευχαριστώ που μου επιτρέπεις να σε βοηθήσω κι αισθάνομαι αυτή την αγαλλίαση ψυχής που αισθάνομαι». Τότε κατάλαβα τι σημαίνει εθελοντισμός. Τώρα είμαι κι εγώ στη θέση του. Έρχεται η Τόνια, μοιράζουμε φαγητό τα βράδια, κάνουμε πολλά πράγματα. Αλλά τα χρόνια που έχασα δεν μπορώ να τα αναπληρώσω. Πατί δεν είχα τη γνώση. Και πιστεύω ότι η γνώση είναι το παν.

Η συνέντευξή μας τελειώνει, σταματάω το μαγνητοφώνάκι μου. Τελειώνουμε τους καφέδες μας. Ο Μιχάλης είναι έτοιμος να πάρει το μετρό να επιστρέψει στη δουλειά. Σπκώνομαι και με σταματάει.

«Θέλω να συμπληρώσω κάτι» λέει. «Όλοι οι άνθρωποι έχουν τεράστια δύναμη μέσα τους. Με ρωτάνε: πώς αντέχει ο άλλος τον δρόμο με την κουβέρτα; Τους απαντώ: ο ανθρώπινος οργανισμός είναι φτιαγμένος έτσι ώστε να αντέχει τα πάντα. Αν ήσουν εσύ στον δρόμο, θα άντεχες. Γιατί κι εγώ άντεξα. Η διαφορά μας είναι ότι εσύ δεν το γνωρίζεις. Και ότι δεν γνωρίζεις τη δύναμη που έχουν όλοι οι άνθρωποι, αρκεί να βρουν τη θέληση. Εγώ βρήκα τον σκοπό της ζωής μου όταν έμεινα άστεγος, μιλώντας για τους άστεγους. Υπάρχουν άνθρωποι που έρχονται στη Γη και δεν ξέρουν γιατί ήρθαν, γιατί πέθαναν, γιατί ζήσανε. Εγώ όμως τον βρήκα. Και αυτό είναι που με ικανοποιεί περισσότερο. Δηλαδή, αν μου έλεγε τώρα κάποιος: “Θες να γυρίσεις πίσω στη ζωή σου με το φορτηγό σου και τα λοιπά;” θα του έλεγα: “Τρελός είσαι; Θα ήμουν ένα τίποτα. Ενώ τώρα είμαι κάποιος. Προσφέρω”». **Α**

[¹ FEANTSA = Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Εθνικών Οργανώσεων που εργάζονται με τους Άστεγους]

Το βιβλίο «Αόρατοι άνθρωποι» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος

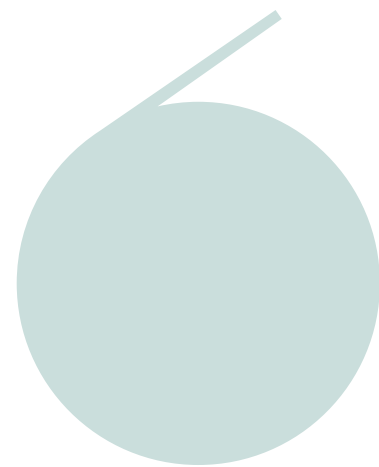

Χρόνια πολλά, Νίκο Καρατζά!

1984 - 2024: Ο ΙΑΝΟΣ έγινε 40 χρονών και η ψυχή του, ο Θεσσαλονικιός **Νίκος Καρατζάς**, αποτιμά το χθες και νοσταλγεί το μέλλον της μεγαλύτερης βιβλιοφιλικής αλυσίδας πολιτισμού της χώρας

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ - Φωτό: ΛΑΖΑΡΟΣ ΓΡΑΙΚΟΣ

«**Κατηφόρισα στον Νότο** γιατί εξαρχής, παρά την τεράστια επιτυχία, δεν μπόρεσα να δομήσω στη Θεσσαλονίκη έναν ΙΑΝΟ όπως τον ήθελα, λόγω της στενότητας του χώρου. Έκανα απόπειρες να μετακινηθώ από το στρατηγείο της Αριστοτέλους σε κτίρια όπου θα μπορούσα να υλοποιήσω τον πυρήνα των ονείρων μου. Αν θυμάσαι, το 1984, με το που ανοίξαμε στη Θεσσαλονίκη, είχα βάλει στο πατάρι μας 5 τραπέζια για καφέ, με μάρμαρο, σιδερένια πόδια, βιεννέζικες καρέκλες – έναν υπαινιγμό δηλαδή ενός φιλολογικού καφέ-γκαλερί, που όμως επ' ουδενί δεν μπορούσε να φιλοξενήσει τις μουσικές ή θεατρικές παραστάσεις που επιθυμούσα. Για να κάνουμε μεγάλα και ένδοξα πράγματα στη Θεσσαλονίκη της πρώτης περιόδου, βγαίναμε από το βιβλιοπωλείο της Αριστοτέλους, όπως κάναμε φερ' ειπείν εκείνη τη μεγαλύτερη νύχτα για τη Βούλα –για την Ελλάδα, ρε γαμώτο– Πατουλίδου στον Μύλο, ή με τον Πύργο Παπανδρέου και τον Τραϊανό Χατζηδημητρίου και την εκδήλωση για τη Γεωπολιτική στο Ολύμπιον. Ακόμα όμως και στις εκδηλώσεις μας εντός του βιβλιοπωλείου, όπως για παράδειγμα με τον Νίκο Παπανδρέου όταν κυκλοφόρησε τους *“Δέκα μύθους και μια ιστορία”* ή τον Μίμη Ανδρουλάκη με το περίφημο *“Μιεις τη Νι”*, έξω από τον ΙΑΝΟ μαζεύονταν μέχρι και χίλιοι άνθρωποι για να τις παρακολουθήσουν. Αναπόφευκτα τα πλήθη παρακολουθούσαν τα τεκταινόμενα εντός από τη γιγαντοσθόνη που στήναμε στην πλατεία. Οργανώσαμε πάνω από 100 τέτοια μεγάλα γεγονότα με μετάδοση μέσω γιγαντοσθόνης.

«**Εκείνο το διάστημα ήμουν πρίγκιπας στη Θεσσαλονίκη.** Την Παρασκευή το απόγευμα έφευγα για τον Όλυμπο και επέστρεφα στην πόλη την Τρίτη το πρωί. Την επόμενη Παρασκευή, μετά τις 4, γυρνούσα στον Όλυμπο για να καβαλήσω το άλογό μου, να περπατήσω στα μονοπάτια, να καθώ στον ορίζοντα, να φυτέψω δέντρα, να καλλιεργήσω τις τριανταφυλλίες μου, να ασχοληθώ με τα πουλερικά στο κοτέτσι.

«**Μπορούσαμε βέβαια να κατεβούμε πολύ νωρίτερα στην Αθήνα.** Έχοντας μια πολύ ιδιαίτερη σχέση με τον Μπαμπινιώτη της Φιλελευθέρου και των Αρσακίων, όταν άδειαζε το κτίριο που μετά έγινε η Στοά του Βιβλίου, ο Μπαμπινιώτης με κάλεσε για να μου το δείξει. Τότε πέρασε από το μυαλό μου η ιδέα να ανοίξω τον ΙΑΝΟ του Νότου. Ο γιος μου όμως, ο Κωστής, ήταν 5 ή 6 χρόνων και σκέφτηκα πως αυτή η δόξα δεν θα ήταν διόλου σημαντική αν, παλεύοντας να κυνηγήσω όλα αυτά που ονειρεύτηκα, έπρεπε να αφήσω μόνο το παιδί μου. Και πιθανόν, μια μέρα που θα επέστρεφα στη Θεσσαλονίκη ίσως να τον πετύχαινα στην πλατεία Ναυαρίνου να αγοράζει δόσεις ή να κάνει πράγματα που κανένας γονιός δεν θα ήθελε να δει να συμβαίνουν στο παιδί του. Παράτησα την ιδέα και συνέχισα να κατεβαίνω στην Αθήνα με τον Χριστιανόπουλο όταν ήταν να παρουσιάσουμε ποιήματά του, ή με τον Σαββόπουλο για τη *“Σούμα”* του. Κατέβαινα όμως και για τον Πορτοκαλόγλου, τον Λουδοβίκο, τον Λευτέρη Παπαδόπουλο, μια και είχαμε ξεκινήσει τις ένδοξες μουσικές αφιερωματικές εκδόσεις μας.

«Τότε έμμεσα στο κέντρο –κέντρο καράκεντρο– που με βόλευε για όλα τα ραντεβού μου, όμως τη φορά που αμέλπισα να κάνω κράτηση, κατέλυσα στο Εσπέρια. Δίπλα από το Εσπέρια ήταν το άδειο κατάστημα της Σταδίου και με το που το είδα, ζήτησα από τους θυρωρούς οι οποίοι είχαν το κλειδί να μου το δείξουν. Μαγεύτηκα! Ο χώρος είχε το μέγεθος για να πραγματώσω όλα όσα ονειρεύτηκα να κάνω στη Θεσσαλονίκη, καθώς διέθετε ένα πολύ μεγάλο και πλήρως αξιοποιήσιμο πατάρι, σε αντίθεση με το πατάρι του ΙΑΝΟΥ στον Βορρά: Όταν μια φορά ήρθε ο Παναγιώτης Φασούλας για να με χαιρετήσει, τον είδα να σκύβει διπλωμένος στα δυο και ντραπκάρει. Στην Αθήνα, όμως, με το που είδα το άδειο κτίριο της Σταδίου είπα “εδώ είμαστε, τώρα είναι η ώρα για τον ΙΑΝΟ του Νότου”. Στα εγκαίνια του ΙΑΝΟΥ στη Σταδίου, οι μετρητές μας κατέγραψαν προσέλευση 4.800 ατόμων. Τραγουδούσε ο Σαββόπουλος, ο Λουδοβίκος, ο Πορτοκάλογλου, με τον Ρασούλη να διαβάσει αυτό που δεν είχε προλάβει να μελοποιήσει. Και με το καλημέρα ήταν τόσο μεγάλη η επιτυχία και ο παροξυσμός με τις εκδηλώσεις μας, που αναγκαστικά έπρεπε να κοινοποιώ το πρόγραμμά μας στο αστυνομικό τμήμα Ακροπόλεως, αφού υπήρξαν στιγμές που το πλήθος έκλεινε τη Σταδίου ερήμην μας. Όλες οι εκδηλώσεις ήταν δωρεάν.

»Στον ΙΑΝΟ της Σταδίου, με το που ξεκινήσαμε τα αφιερώματα στους 20 σημαντικούς Έλληνες στιχουργούς, μαζεύτηκε η Εθνική Ελλάδος γιατί πέρα από τους απλούς Αθηναίους φιλότεχνους, που απολάμβαναν εκδηλώσεις με συγγραφείς και κάθε είδους καλλιτέχνες, σύχναζαν και επιχειρηματίες ή πρόεδροι οργανισμών».

Εδώ είναι ο παράδεισος κι η κόλαση εδώ

«Ο Μπτροπάνος είχε τρία χρόνια να βγει από το σπίτι του για να τραγουδήσει μετά την αναγκαστική αποχή εξαιτίας της μεγάλης περιπέτειας με τον καρκίνο και της εγχείρησης στο Παρίσι. Ήρθε όμως στον ΙΑΝΟ για να τιμήσει τον Θάνο Μικρούτσικο. Δεν βάλαμε εισιτήριο γιατί δεν ήταν συναυλία. Η παρουσία του σχετιζόταν με την απονομή του πλατινένιου δίσκου που έδωσε στον Μικρούτσικο η Μίνος EMI για την 4η εκδοχή του Καββαδία, την οποία διακογράφησε ο Θάνος με τον Κούτρα. Ήταν μια απίστευτη νύχτα, ο κόσμος τρελάθηκε, μια κοσμοσυρροή ανεπανάληπτη, όπως ανεπανάληπτος ήταν και ο πανικός που με έζωσε. Έδωσα εντολή να κλείσουμε την πόρτα του καφέ για να σταματήσει ο συνωστισμός και, επειδή ήταν αδύνατον να κλειδώσουμε και την πόρτα του βιβλιοπωλείου, αναγκάστηκα να βάλω φύλακες στην είσοδο. Με έλουσε κρύος ιδρώτας στην ιδέα ότι τυχόν κραδασμοί στις σκάλες θα έκαναν το πατάρι να καταρρεύσει.

»Τη στιγμή που ο Μπτροπάνος ερμήνευσε το “Από του αιώνα την παράγκα”, βίωσα το πιο εκκωφαντικό παραλήρημα που έχω δει ποτέ να προκαλεί ένα τραγούδι σε κοινό. Παρασύρθηκαν κι εγώ από το μεγαλείο της στιγμής και, ξεπερνώντας τον φόβο, ένιωσα μια ευγνωμοσύνη για το σύμπαν και την καλή μου τύχη που με αζίζωσαν να τα ζω όλα αυτά εκεί: στο καφέ του ΙΑΝΟΥ κι όχι σε κάποιο γήπεδο ή σε κέντρο διασκέδασης. Όμως η φοβία μου για τυχόν ατύχημα επανήλθε, συλλογίστηκα “πω πω, αν συμβεί το μοιραίο και χαθώ κι εγώ με τον κόσμο, θα φύγω ευτυχισμένος έχοντας πεθάνει σε μια στιγμή υπέρτατης δόξας. Αν όμως επιζήσω, μαθηματικά θα περάσω το υπόλοιπο της ζωής μου στη φυλακή ή σε κάτεργο”. Εκείνη τη νύχτα ήταν η πιο φρικτή εμπειρία της ζωής μου, ένα ταξίδι αλέ ρε τουρ από την κόλαση στον παράδεισο και από τη χαρά και την ευδαιμονία στον πανικό και την τρέλα.

»Αργότερα, την εποχή που με τον Μικρούτσικο κυκλοφόρησε τον μελοποιημένο Καβάφη σε cd και βιβλίο, αποφασίσαμε να κάνουμε δύο παρουσιάσεις σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη που συμπίπταν με τη γιορτή για τα 25 χρόνια του ΙΑΝΟΥ. Ο Θάνος εκείνη την περίοδο είχε κυριευθεί από μια πλάνη. Πίστευε πως ο μελοποιημένος Καβάφης θα είχε την ίδια μεγάλη επιτυχία που είχε ο μελοποιημένος Καββαδίας του. “Να ξέρεις, Νίκο, πως αυτό θα μας δώσει εις τους αιώνες των αιώνων”. Του είπα: “Θάνο, είμαι σίγουρος ότι θα μας δώσει με βαθιά φιλία και αγάπη, αλλά όχι επειδή θα κερδίσουμε πλατινένιο δι-

σκο”. Βλέπεις, είχαμε τυπώσει μόνο 3.000 αντίτυπα και ο Θάνος, υπεραισιόδοξος, αναρωτιόταν με ποια ταχύτητα άραγε θα μπορούσαμε να τυπώσουμε άλλα 3.000. Εκείνος επιμελήθηκε τη δισκογράφηση και ο ΙΑΝΟΣ τύπωσε το βιβλίο, το οποίο εγκαινίασε τη μνημειακή σειρά μας με τις πολυτελείς κασετίνες που περιείχαν φωτογραφικό υλικό και τυπωμένους στίχους σε ακριβή τετραχρωμία. “Θάνο μου, ξέχνα το, αυτό με τις πλατίνες δεν θα γίνει ποτέ”. Μου απάντησε: “Νίκο, δεν ξέρεις, αλλά εγώ το ψυχανεμίζομαι το σουξέ μας”. Είπα: “Φίλε, δεν αμφιβάλω πως ξέρεις τον Καβάφη άριστα, τον δούλεψες λέξη προς λέξη, όμως εγώ ξέρω αυτήν την αγορά που εσύ ως καλλιτέχνης ούτε την έμαθες ούτε και θα τη μάθεις ποτέ. Έκανες την επιτυχία, με μια αθωότητα, ένα θάρρος, ένα ένστικτο και μια τρέλα που σε οδήγησαν στον Καββαδία. Αυτό, όμως, δεν θα το ξαναζήσεις ποτέ. Θα ήθελα πάρα πολύ να είχαμε συναντηθεί στην εποχή του Καββαδία, γιατί σήμερα θα ήμασταν πάμπλουτοι οι δυο μας, πραγματώνοντας κάθε τι που θα μας ερχόταν στο μυαλό”. Έτσι έγινε: Δεν εξαντλήσαμε ποτέ τα 3.000 αντίτυπα, γιατί η εποχή έκανε τη μεγάλη στροφή, οι παλιές μέρες έσβησαν και τα πράγματα στον πολιτισμό άλλαξαν άρδην.

»Με τον Μίκη, που ήμουν επίσης ο εκδότης του, κάναμε εξίσου μεγάλα πράγματα. Στη Θεσσαλονίκη, αν θυμάσαι, μπήκαμε στο καράβι και ήταν μέσα ο Παπάζογλου, ο Σαββόπουλος, ποιητές, μεγάλοι μουσικοί, όμως από κάποιο σημείο και μετά ο Θεοδωράκης δεν μπορούσε, λόγω της υγείας του, να μετακινηθεί. Οπότε, τι κάναμε; Καλούσαμε 12 μέσα ενημέρωσης, με μία όμως μόνο κάμερα να μοιράζει την εικόνα, και η εκδήλωση μεταδιδόταν από το σαλόνι του. Ο Μίκης είχε το πιο ωραίο σαλόνι της Ελλάδας, καθόσουν εντός του και έβλεπε μπροστά σου την Ακρόπολη σε μια συγκινητική εγγύτητα».

Ο Μεγάλος Αιρετικός!

«Υπάρχουν πολλοί πυρήνες που από την αρχή δεν θέλησαν τον ΙΑΝΟ και τις πρωτοβουλίες του στην Αθήνα. Γιατί ήμασταν και παραμένουμε ένας αιρετικός τόπος που αναπτύσσει και καλλιεργεί τον διάλογο επί παντός του επιστητού. Αυτό ενοχλεί, όμως είναι η φύση μου τέτοια: Θέλω να λέω τη γνώμη μου και να αναταράζω τα πράγματα. Θέλω να παράγεται συνεχώς ένας διάλογος. Να τι εννοώ για τον ΙΑΝΟ με ένα παράδειγμα: Προσωπικά, παρ’ ότι δεν ήμουν ΠΑΣΟΚ, φιλοξένησα στον ΙΑΝΟ τη Μαργαρίτα Παπανδρέου και το βιβλίο της, το οποίο ήρθε να παρουσιάσει ο Πάγκαλος. Ήρθε και όλη η φρουρά του Πύργου, που τότε ήταν πρωθυπουργός, αλλά ο ίδιος έλειπε ταξίδι στην Αμερική, συν φυσικά η οικογένειά Παπανδρέου, με εμένα από πλευράς μου να σκηνοθετώ δυσάρεστες ερωτήσεις για τον διάλογο που θα ακολουθούσε. Γιατί αυτή είναι η εμμονή μου: Θέλω ο ΙΑΝΟΣ να παραμείνει εσαεί τόπος διαλόγου κι έτσι εξηγείται το γιατί με ελκύουν οι κουβέντες που παράγουν αντιθέσεις. Μερικές φορές τα καταφέρνω, άλλες όχι. Ήθελα, απς πούμε, να βάλω τον Γιανναρά με τον Ράμφο να συζητήσουν στο ίδιο τραπέζι, να κάνουν δηλαδή από κοινού δύο εκδηλώσεις-αναγνώσεις με θέματα την Πατρίδα, τη Γλώσσα και το Ήθος. Το είχε δεχτεί ο Ράμφος, δεν κατάφερα όμως να πείσω τον Γιανναρά».

Ο Ντοστογιέφσκι και ο Καβάφης στον καιρό των BigData

«Το βιβλίο συρρικνώνεται και τα βιβλιοπωλεία δεν είναι και στα καλύτερά τους, γιατί οι Έλληνες που μέσα στην κρίση του κορωνοϊού άρχισαν να διαβάζουν, αποξενώθηκαν εκ νέου, αλλά και γιατί οι νέοι δεν βρίσκουν πια το βιβλίο σέξι. Ειδικά στις νεότερες γενιές τα ποσοστά των αναγνωστών είναι πολύ μικρά. Οι ταμπλέτες δίνουν και στους παλιούς και στους νέους της αίσθηση ότι διαβάζουν, αλλά είναι αποδεδειγμένο πως στην πραγματικότητα δεν βοηθούν στην εμβάθυνση. Δεν μπορείς να διαβάσεις ένα βιβλίο από ταμπλέτα, το πείραμα απέτυχε παγκοσμίως. Στην Αμερική οι ψηφιακές εκδόσεις στην αρχή άγγιξαν διψήφια ποσοστά, γύρω στα 17-18%, αλλά σήμερα κινούνται χαμηλά στο 11-12%. Στην Ευρώπη δε, τέτοιου είδους φορμάτ δεν έφτασαν καν σε διψήφια νούμερα.

»Παρένθεση: Μια μεγάλη εκδοτική μας επιτυχία ήταν και το βιβλίο “Μπαμπά... (μια κανονική μέρα)” του Αντώνη Κανάκη, συγκινητικό βιβλίο, όχι σακλόττητα. Η έκδοση κυκλοφόρησε σε μια δύσκολη συγκυρία, ήταν η εβδομάδα που έκλεισαν οι τράπεζες πριν το δημοψήφισμα του 2015. Ο Κωστής, ο γιος μου, που είχε αναλάβει τη συμφωνία, από την αρχή είχε στο μυαλό του να το κάνουμε και ebook στην πλατφόρμα της Apple. Ενώ λοιπόν μέσα στο 2015 το βιβλίο πούλησε περίπου 15.000 χάρτινα αντίτυπα, στην Apple δεν πουλήθηκαν ούτε 350 ψηφιακά βιβλία, ενώ υποθετικά το νεανικό target group του Κανάκη θα προτιμούσε την ψηφιακή έκδοση. Πάντως όσο κι αν οι προβλέψεις για το μέλλον είναι δυσοίωνες, θεωρώ ότι θα υπάρχει πάντα χώρος για τα βιβλιοπωλεία, τους εκδότες και το τυπωμένο βιβλίο. Έχω πειστεί και το στοιχηματίζω κιόλας, παρ’ όλο που μιλώ για ένα μέλλον που δεν θα δω. Φυσικά, δεν υπάρχουν εγκυκλοπαιδείες, ούτε πληροφοριακά βιβλία, δεν θα υπάρχουν καν ταξιδιωτικοί οδηγοί, εφόσον και το πιο ασήμαντο κινητό πλέον μπορεί να σου δώσει τις πληροφορίες που χρειάζεσαι, οι οποίες μάλιστα επικαιροποιούνται πανεύκολα. Όμως πάντα οι άνθρωποι θα ζητούν να διαβάσουν τον Ντοστογιέφσκι, τον Μάρκες και τον Καβάφη σε χαρτί, αφού η γοητεία της ταμπλέτας στερεί ζωτικό χώρο από την αυτοσυγκέντρωση και τα βιβλία απαιτούν αυτοσυγκέντρωση.

»Δυστυχώς έχει ανοίξει ένα ρήγμα ανάμεσα στον άνθρωπο του 20ού αιώνα και σε αυτόν του 21ου. Τα νέα παιδιά που μπαίνουν στην περιπέτεια της ζωής αποστρέφονται ή είναι αρκετά αποξενωμένα από πολύ σημαντικά βιβλία που κάποιος πρέπει να έχει διαβάσει πριν πεθάνει. Υπάρχουν ακόμα, εννοείται, νέοι άνθρωποι που ανακαλύπτουν τον Ντοστογιέφσκι, όμως είναι τόσο μειοψηφικοί, που είναι δυσδιάκριτοι στις πλατείες, στα καφέ, στα πεζοδρόμια και στα πανεπιστήμια. Στη δική μου νεότητα, αυτό ήταν το κυρίαρχο μοντέλο: Εάν έλεγες σε κάποιον έναν στίχο του Έζρα Πάουντ και δεν μπορούσε να σου απαντήσει με Πάουντ, τότε θα σου απαντούσε με Έλιοτ, με Ελύτη ή με Σεφέρη. Τώρα αυτοί οι συνομιλητές σπανίζουν. Στη νέα γενιά κάποιοι τέτοιοι είναι συλλεκτικά κομμάτια!»

Και η επόμενη μέρα;

«Η ερώτηση πονάει, γιατί από την αρχή, όταν τα σχεδίαζα όλα αυτά και ιδιαίτερα τη μετάβασή μας στην Αθήνα, θεωρούσα πως ο γιος μου θα ήταν η επόμενη γενιά που θα συνέχιζε. Βέβαια ο Κωστής, πολύ σωστά και επιτυχημένα όπως αποδείχτηκε, όταν στην Ελλάδα τα πράγματα έφτασαν σε μια οριακή στιγμή, με τη χώρα να μην ξέρει πού θέλει να πάει, στράφηκε στον τουρισμό και τα ξενοδοχεία. Η κίνησή του ήταν σωφή, τον καμαρώνω και τον χαίρομαι, ταυτόχρονα όμως αισθάνομαι μια μοναξιά λόγω του ότι δεν υπάρχει η επόμενη γενιά που θα αναλάβει τον ΙΑΝΟ. Γι’ αυτό και στ’ αλήθεια θα χαϊρόμουν πολύ αν κάποιος μου χτυπούσε την πόρτα λέγοντας “Νίκο, εγώ θέλω να είμαι η επόμενη γενιά στον ΙΑΝΟ”. Γιατί αισθάνομαι πως ήρθε η στιγμή να αποστρατευτώ τιμητικά, παραμένοντας ένας απλός σύμβουλος σε ένα τυχόν τέτοιο εγχείρημα.

» Βλέπεις, αγαπητέ, δεν μπορώ να συνεχίσω στον ίδιο ρυθμό και για τα επόμενα σαράντα χρόνια. Γιατί υπάρχει ο Όλυμπος, τα ταξίδια που δεν έκανα, τα βιβλία που δεν διάβασα, η ξεγνοιασιά που απεμπόλησα τα περασμένα 40 χρόνια – για να μη σου πω η ξεγνοιασιά που απεμπόλησα τα τελευταία 50 χρόνια, αφού όταν λέμε 40 χρόνια ΙΑΝΟΣ, αναφερόμαστε στα χρόνια του βιβλιοπωλείου, τη στιγμή που εγώ και ο ΙΑΝΟΣ προϋπήρξαμε ως ένα πολύ δυναμικό περιοδικό. Να γιατί είμαι αμήχανος με την ερώτησή σου για το μέλλον του ΙΑΝΟΥ και σου εξομολογούμαι το όνειρο-επιθυμία που τρέφω για κάποιον ο οποίος θα χτυπήσει την πόρτα και θα μου πει “και θέλω και μπορώ να συνεχίσω”. Αυτός ο κάποιος πρέπει να είναι γεμάτος αγάπη για τον πολιτισμό και το βιβλίο, γιατί επενδυτικά μια τέτοια κίνηση δεν είναι και ό,τι καλύτερο μπορεί να κάνει κανείς σήμερα. Αλλά για όποιον το αγαπάει, το βιβλίο παραμένει ένας τρόπος να μπορείς να ζεις ωραία και να δουλεύεις κάνοντας το κόμμι σου επάγγελμα». **A**

Όσο κι αν
οι προβλέψεις
για
το μέλλον
είναι
δυσοίωνες,
θα υπάρχει
πάντα
χώρος
για τα
βιβλιοπωλεία,
τους
εκδότες και
το τυπωμένο
βιβλίο

Η Ελληνοκρητική λεγεώνα στη Λωρραίνη, Γαλλία, Μάιος 1915. Ο Χαράλαμπος Σειραδάκης διακρίνεται στην πίσω σειρά, στο κέντρο.

Χάρης Ξηρουχάκης

Καμιά μάχη χωρίς αυτόν

Ο στρατιωτικός βίος και η επικά γενναία πολιτεία του Χαράλαμπου Σειραδάκη

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Μαθήματα κρητικής ιστορίας ή και συνεχείς μάχες και πόθος για την ελευθερία και την ανεξαρτησία της, καθώς από τις αρχές του 19ου αιώνα η Κρήτη πολεμούσε συνεχώς για να απαλλαγεί από τον τουρκικό ζυγό. Στο βιβλίο «Καμιά μάχη χωρίς αυτόν - Χαράλαμπος Σειραδάκης, 1886-1970» (εκδόσεις Επίκεντρο), ο Χάρης Ξηρουχάκης, πριν καταγράψει αναλυτικά, εύστοχα και διεξοδικά τη ζωή ενός λεβέντη Κρητίκαρου στρατιωτικού αρματηλάτη, φροντίζει να κατατοπίσει τον ανεξοικειωτο αναγνώστη με όλα εκείνα που διέπλυσαν την ψυχοσύνθεσή του και καθόρισαν τον χαρακτήρα του. Πατί ενώ η πρώτη εξέγερση του Δασκαλογιάννη, το 1770, στα Ορλωφικά πνίγηκε στο αίμα και παρ' όλο που οι Κρητικοί συμμετείχαν στην εθνεγερσία του 1821, το νησί δεν συμπεριλήφθηκε στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος.

Από τότε οι Κρήτες επαναστατούσαν συνεχώς σχεδόν κάθε δέκα χρόνια, όμως μετά από κάθε αποτυχημένο ξεσηκωμό ακολουθούσαν διώξεις και σφαγές που αποδεκάτιζαν τον χριστιανικό πληθυσμό. Η ύπαιθρος του νησιού είχε σχεδόν ερημωθεί, οι συνθήκες διαβίωσης ήταν άθλιες και σε αυτήν την ατμόσφαιρα ζόφου, φόβου, συνεχούς βίας, πάθους για ελευθερία και μάχη μέχρι εσχάτων, γεννιέται, το 1886 στο ορεινό χωριό Λειβαδάς (σημερινό Ανατολικό Σέλινο), ο ήρωας του βιβλίου.

Η Σφακιανή και απόκρημνη πλευρά της Κρήτης έχει μιαν άγρια ομορφιά που σημάδεψε τα παιδικά του Χαράλαμπου Σειραδάκη. Τα χιονισμένα Λευκά Όρη, τα γαλαζοπράσινα νερά της Σούγιας και τα δάση από ελαιόδεντρα που σκεπάζουν τα βουνά πότισαν την ψυχή του και σφράγισαν για πάντα το αιώνιο ρίζωμα και την άσβεστη λατρεία του για τον τόπο. Αν και η οικογένεια των Σειραδάων ήταν γεωργοί, ο πόλεμος ήταν οικογενειακή παράδοση, όπως άλλωστε και των περισσότερων που ζούσαν στα κρητικά βουνά, αφού οι τουρκικές ακρότητες, αντί να καταστέλλουν, ατσάλωναν τη μαχητικότητα από γενιά σε γενιά.

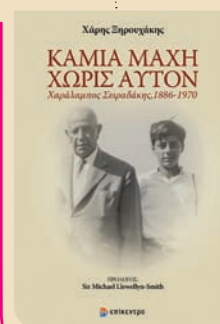
Προχωράς τις σελίδες του «Καμιά μάχη χωρίς αυτόν» και, όπως η ανάγνωση εξελίσσεται, τόσο και περισσότερα ανδραγαθήματα συμπληρώνουν το πορτρέτο αυτού του γεννημένου πολέμιού. Στα 11 χρόνια του ο Σειραδάκης πήρε το βάπτισμα του πυρός στην πολιορκία της Κανδάνου. Την επόμενη χρονιά που οι Ευρωπαίοι ναύαρχοι των Μεγάλων Δυνάμεων υποχρέωσαν τους Τούρκους να εκκενώσουν το νησί μετά από τη βάρβαρη δολοφονία κάποιων Βρετανών στρατιωτών, η Κρήτη ανακηρύχθηκε αυτόνομη πολιτεία. Αυτή η πρώτη του εμπειρία στη μάχη για την ελευθερία, τόσο τον σφράγισε και τον ενθουσίασε, που την παραμονή των Βαλκανικών Πολέμων κατατάχτηκε στον ελληνικό στρατό το 1911, σε ηλικία 25 πλέον ετών.

Από τότε δεν σταμάτησε να πολεμά. Μετά την πολιορκία στο Μπιζάνι το 1913, όπου τραυματίστηκε, προήχθη σε λοχία και τον επόμενο χρόνο σε επιλοχία, ενώ στη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, το 1915, υπηρέτησε στην εκστρατευτική δύναμη Clan Crétois (Κρητικό σώμα) στη Λωρραίνη της Γαλλίας και κέρδισε τον βαθμό του ανθυποασπιστή.

Με την επιστροφή του στον Ελληνικό Στρατό το 1917, ο Σειραδάκης έγινε ανθυπολοχαγός, τρία χρόνια αργότερα υπολοχαγός, το 1923 λοχαγός και τον Οκτώβριο του 1933 χρίστηκε ταγματάρχης επ' ανδραγαθία. Μετά τη συμμετοχή του στο αποτυχημένο Κίνημα του Κονδύλη το 1935, ο ήρωάς μας αποτάχθηκε από τον στρατό, αλλά επέστρεψε τον Μάιο του 1941, παραμονή της Μάχης της Κρήτης με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη. Αποστρατεύτηκε το 1947 με τον βαθμό του συνταγματάρχη και την ίδια χρονιά διορίστηκε Νομάρχης Χανίων.

«Ηλθα για πρώτη φορά σε επαφή με τα στρατιωτικά αρχεία του παππού μου Χαράλαμπου Σειραδάκη όταν ήμουν φοιτητής στην Αθήνα στα τέλη της δεκαετίας του 1960. Παρ' ότι τα οικονομικά μου σπούδαζα δεν είχαν σχέση με τον στρατό, τα πολεμικά ενθυμιάματα - κυρίως έγγραφα που μαρτυρούσαν μάχες και ανδραγαθίες - με είχαν συνεγείρει. Επιπλέον, οι πολεμικές διηγήσεις του παππού μου ήταν τόσο συχνές και πολλές που παρέμειναν στη μνήμη μου. Η παρούσα βιογραφία, αν και δεν αποτελεί ιστορικό βιβλίο *stricto sensu*, βασίζεται σε ιστορικά επαληθευμένες πηγές. Κατ' αρχάς τα προσωπικά αρχεία του Σειραδάκη που περιλαμβάνουν αλληλογραφία, πολεμικές εκθέσεις και σπάνια έγγραφα - αν και πολλά χάθηκαν στον βομβαρδισμό του 1941. Για τη συγγραφή της βιογραφίας αυτής επισκέφθηκα επί τόπου αρκετά μέρη όπου πολέμησε ο Σειραδάκης.

Η πιο συγκινητική εμπειρία ήταν στη Γαλλία, κοντά στην πόλη Pont-à-Mousson της γαλλικής Λωρραίνης, όπου ο Σειραδάκης πολέμησε δίπλα στους ηρωικούς "Λύκους" στα δάση του Μπουά-λε-Πρετρ. Πιο κοντά στα μέρη όπου γεννήθηκε ο Σειραδάκης, επισκεπτόμουν από μικρός τους συγγενείς μου στον Λειβαδά. Περιπάτησα επανειλημμένα το φαράγγι της Κανδάνου προσπαθώντας να εντοπίσω το μέρος όπου πρόβαλε αντίσταση στους Γερμανούς. Δεν μπόρεσα όμως να επισκεφθώ ακόμα τον κόλπο του Ξηρού στην Καλλιπολη, τους λόφους Σκρα και Ραβινέ στη Μακεδονία, το Τομπρούκ και την έρημο της Ισμαηλίας στην Αίγυπτο - όλα μέρη όπου έδρασε και πολέμησε».

ΧΑΡΗΣ ΞΗΡΟΥΧΑΚΗΣ
Καμιά μάχη χωρίς αυτόν
Χαράλαμπος Σειραδάκης, 1886-1970
εκδ. Επίκεντρο

Ο Ξηρουχάκης έγραψε ένα γλαφυρό επικό αφήγημα, φόρο τιμής στον συγγενή του που η μυθιστορηματική ζωή του άνετα θα μπορούσε να γίνει ταινία ή σειρά, καθώς εντός της εμπεριέχονται όλες οι ήττες, οι καταστροφές αλλά και οι θρίαμβοι και οι μεγάλες στιγμές της χώρας από τα τέλη του 19ου αιώνα ως και τη σύγχρονη εποχή.

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΑΝΟΙΧΤΑ ΜΥΑΝΑ

ΕΙΣ

Ένα ημερολόγιο αυτογνωσίας για να συνδεθείς με τον εαυτό σου.

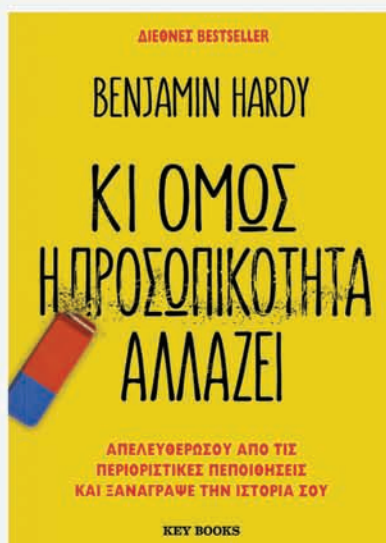

Κάθε μέρα θα κάνεις μία ερώτηση: Είμαι αυτός που θέλω να είμαι;

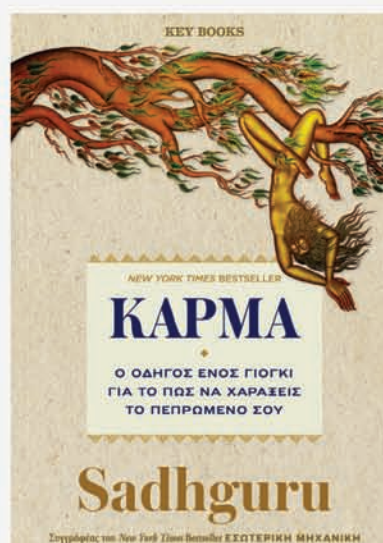

Απαλλάξου από την τοξική ενοχή και ζήσε επιτέλους ελεύθερα!

ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΛΥΤΕΡΟ ΣΟΥ ΦΙΛΟ: ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ!

Δεν είσαι ούτε τα τραύματα, ούτε οι αποτυχίες, ούτε το παρελθόν σου! Ξαναγράψε την ιστορία σου!

Ξέχνα ό,τι γνωρίζεις για το κάρμα και φτιάξε το δικό σου πεπρωμένο

Μία ζωή, 40 περίπου ρόλοι. Εσύ ποιον απ' όλους παίζεις;

KEY BOOKS

keybooks.gr

Δεν κάνει τόσο κρύο με ένα καλό βιβλίο!

Η Α.Υ. φυλλομετρά σελίδες για έναν ζεστό αναγνωστικό χειμώνα

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΣΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Παρουσίαση βιβλίων

Ελληνική λογοτεχνία

Πάνος Δημάκης, Ποσειδών
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Ένα ταξίδι αυτογνωσίας προς την προσωπική Ιθάκη μας, ένα φιλοσοφικό θρίλερ για τα ερωτήματα που απασχολούν τον κάθε άνθρωπο εδώ και χιλιετίες και μια ιστορία αγάπης σε έναν κόσμο που γκρεμίζεται. «Δύο εραστές που είχαν καιρό να ιδωθούν και ρίχτηκαν με πάθος ο ένας στον άλλον. Μα ντρέπονταν μην τους δουν. Δεν ήθελαν κανέναν μάρτυρα σε αυτό το σφιχταγκάλισμα κι έτσι κρύφτηκαν κάτω από το πάπλωμα της θάλασσας. Κάτω από τον βυθό συγκρούστηκαν οι πόθοι της αέναης κίνησης». Ένα μυθιστόρημα που μιλάει για το θείο και το ανθρώπινο, ρίχνει φως στο πώς αντιλαμβανόμαστε το θεϊκό στοιχείο σε καταστάσεις κρίσης και ηρωίας, όπως και στο πώς προσδιορίζομαστε απέναντι στους ανθρώπους, αλλά και όσον αφορά τον εαυτό μας. Έρωτας, ενσυναίσθηση, συμπόνια και συγχώρεση σε έναν κόσμο που καταρρέει.

Γιώργος Βογιατζάκης
18 περιπτώσεις από το «Γραφείο Ιδεών» του κου Καββαδία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΦΗ

18 ιστορίες που βασίζονται σε αναμνήσεις και αληθινά γεγονότα, με σημείο αναφοράς μία μοναδική φωτογραφία. Μέσα από αυτές, ο συγγραφέας εξερευνά την αγάπη, τις οικογενειακές σχέσεις, τη μνήμη, την ταυτότητα και την καθημερινότητα, δημιουργώντας έναν βαθύ διαλογισμό για την ανθρώπινη ύπαρξη με κάθε μία από αυτές να αποτελεί μια κατάθεση ψυχής που δοκιμάζει τα όρια της μνήμης και της ατομικής αξιοπρέπειας. Στην εισαγωγή του βιβλίου, ο αναγνώστης μαθαίνει πώς οι συγκεκριμένες ιστορίες έφτασαν στα χέρια του συγγραφέα, ενώ το φανταστικό πρόσωπο του κου Καββαδία, εμπνευσμένο από το γνωστό διήγημα «Γραφείο Ιδεών» του Αντώνη Σαμαράκη, αποκτά μια νέα διάσταση στη λογοτεχνική του πορεία. Στα έργα του μηχανικού και συνθέτη Γιώργου Βογιατζάκη, η συνειδητή ή ασυνείδητη ανάκτηση της μνήμης και οι συγκρούσεις ατομικών πεποιθήσεων με τις αντικειμενικές ανάγκες διαμορφώνουν μια βαθιά μελέτη της ανθρώπινης ψυχοσύνθεσης.

Κάτοπτρα της γλυκείας χώρας Κύπρου (συλλογικό)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

Πενήντα χρόνια έχουν περάσει από την εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο, γεγονός οργανωμένο και ολετήριο, που διαμόρφωσε το μεταπολιτευτικό συλλογικό ασυνείδητο αφήνοντας ανεπούλωτα τραύματα στην ψυχή και το μυαλό Κυπρίων και Ελλήνων. Παρά την παρέλευση μισού αιώνα, η θλίψη για τις φρικιαστικές απώλειες, ο θυμός για τη «διαχείριση» του θέματος και το αίσθημα μη δικαίωσης για τη συνεχιζόμενη καταπίεση της διεθνούς νομιμότητας κατατράχουν τον κυπριακό λαό ακόμα και σήμερα. Στον συγκεκριμένο τόμο, Έλληνες και Κύπριοι λογοτέχνες καταθέτουν τον Λόγο τους για την πολύπαθη Κύπρο—τις αράδες, τους στίχους, τις μνή-

μες, την ψυχή τους—συνεχίζοντας, μ' αυτόν τον τρόπο, την παρακαταθήκη της ενεργού εμπλοκής της λογοτεχνίας στα ιστορικά γεγονότα και τα δίκαια κελύσματα των καιρών.

Κατερίνα Καζολέα
Η δαμασκηιά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΚΧΙΚΟΝ

Στο θεατρικό έργο της Καζολέα, η Λορέτα περνάει από το μπαρ χαρτοπαιξίας και κρασσοκατάφυξης επιστρέφοντας από το σχολείο. Η Λορέτα είναι η κόρη της λαντζέρισσας και μένουν μαζί στο πίσω δωμάτιο. Οι τρεις συνταξιοδότες, μόνιμοι θαμώνες (έναν ναυτικός, ένας σιδηροδρομικός και ένας νταλικέρης), παρακολουθούν το χαριτωμένο κορίτσι καθώς μεγαλώνει. Προσπαθούν με τις ιστορίες τους να την εντυπωσιάσουν. Η Λορέτα μεγαλώνει χωρίς πατέρα και κατά κάποιον τρόπο οι τρεις τους αναπληρώνουν το κενό της πατρικής παρουσίας. Της διηγούνται περιστατικά από τη ζωή και τα ταξίδια τους σε μια ωραιοποιημένη εκδοχή. Μεταξύ τους γνωρίζουν ότι η πραγματικότητα ήταν πολύ πιο σκληρή. Όταν κάποια στιγμή μαθαίνουν πως η κοπέλα ετοιμάζεται να φύγει για σπουδές στην πόλη, κάνουν τα πάντα για να την αποτρέψουν.

Ντόρα Ρωζέττη
Η ερωμένη της

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Το τολμηρότερο μυθιστόρημα του Μεσοπολέμου, γραμμένο με ψευδώνυμο, αφηγείται με τρόπο πρωτοποριακό την ιστορία ενός ερωτικού πάθους ανάμεσα σε δυο γυναίκες, που σκανδάλισε την κοινωνία της εποχής. «Το βιβλίο της Ντόρας Ρωζέττη, όπως το δείχνει αμέσως κι ο τίτλος του, εξιστορεί τον έρωτα μεταξύ ομοφύλων—δυο κοριτσιών, στην Αθήνα—, κι έναν έρωτα που δεν ήταν μόνο ψυχικός... Τέτοιο βιβλίο ερωτικού πάθους μόνο άλλο ένα διάβασα στη ζωή μου: κι αυτό, κατά σύμπτωση, γραμμένο από γυναίκα...». Το μυθιστόρημα που επαινέθηκε από τον Ξερόπουλο, αλλά εξαφανίστηκε μυστηριωδώς από το προσκή-

νιο μετά την έκδοση του 1929, έρχεται και πάλι στο φως. Αν στην εποχή του Μεσοπολέμου η ελληνική κοινωνία δεν ήταν ακόμη έτοιμη να δεχθεί την ειλικρίνεια μιας τόσο τολμηρής εξομολόγησης, η ιστορία αυτή μπορεί τώρα να διαβαστεί όπως θα το επιθυμούσε τότε η αντισυμβατική συγγραφέας της.

Γιάννης Τσίρος Κανόνια και τρομπέτες

ΚΑΠΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ
Σε ένα loft κάπου στο κέντρο, τι μπορεί να συνδέει ένα ζευγάρι Ρομά, ένα ζευγάρι Τραπεζιτών, ένα ενυδρείο με ψάρια και ένα ζευγάρι Αστυνομικών; Πρόκειται για μια κωμωδία εξαπάτησης, μια «κωμωδία καταστροφικών καταστάσεων», όπως τη χαρακτηρίζει ο συγγραφέας Γιάννης Τσίρος, ένα έργο το οποίο ασχολείται με το βρόμικο χρήμα και τον σύγχρονο εθισμό γύρω από την εξαπάτηση του άλλου, με έναν τρόπο χιουμοριστικό, πλην όμως καυστικότατο.

Γιάννης Λαγουδάκης Ένας φιλήσυχος άνδρας

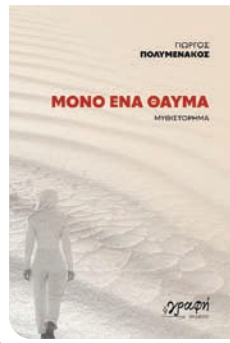
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΚΧΙΚΟΝ
Μικρασία, Σεπτέμβρης 1922. Το μέτωπο έχει καταρρεύσει. Ο τελευταίος Έλληνας στρατιώτης έχει φύγει από το λιμάνι του Τσεσμέ. Τα ελληνικά χωριά στη χερσόνησο της Ερυθραίας αποφασίζουν να παραδοθούν. Την ημέρα που ο στρατός του Κεμάλ μπαίνει στο χωριό του Ρεϊζντερε, μια μερίδα κατοίκων, απηφώνοντας τις εντολές του διοικητή, κλείνεται σε ένα αρχοντικό. Εκεί θα κριθεί η τύχη τους. Ανάμεσά τους βρίσκεται ο δάσκαλος του χωριού. Έχει χάσει τη μισή του οικογένεια. Φέρνοντας το βάρος των συνεπειών προηγούμενων αποφάσεων, ανατρέχει στα φωτεινά χρόνια της ζωής του και βρίσκει τη δύναμη για μια τελευταία ηρωική πράξη.

Αύγουστος Κορτώ Η καρδιά του πατέρα μου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ
Με τα λόγια του συγγραφέα: «Μπαμπάκα, για χρόνια, η αγάπη σου για μένα κι η αγάπη μου για σένα μιλούσαν άλλη γλώσσα. Κανείς μας δεν έφταιγε γι' αυτό: η ζωή είχε μπει ανάμεσά μας. Έπρεπε να μεγαλώσω για να δω καθαρά το πρόσωπό σου, να καταλάβω πόσα σου χρωστώ. Δυο τρόπους ξέρω μόνο να χαρίζομαι: ν' αγαπώ, και να γράφω. Και καθώς ήδη σ' αγαπάω απέραντα, σου χαρίζω αυτό το βιβλίο. Το μυστήριο της τρυφερότητας, μεγάλης σου καρδιάς ήτανε πάντα διάφανο».

Γιώργος Πολυμενάκος Μόνο ένα θαύμα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΡΑΦΗ
Δεν βρέχει ποτέ, οι υδάτινοι πόροι έχουν στερέψει και

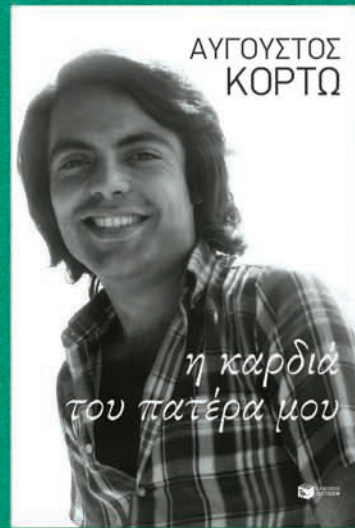
μόνο λίγα ανθεκτικά φυτά επιβιώνουν. Το νερό είναι δυσεύρετο, οι τροφές συνθετικές, η κοινωνία διαιρεμένη σε Περιττούς και Προνομιούχους και ο κόσμος αργοσβήνει. Η κάστα των Προνομιούχων ζει στην Πρωτεύουσα, μια πόλη θαμμένη κάτω από τη γη, και ύψιστη προτεραιότητά τους είναι η εξαίεψη των γηρατειών. Οι Περιττοί ζουν στην Περιφέρεια, ενώ σε έναν υπόγειο «φάρο», ένας άνδρας, εξόριστος από την Πρωτεύουσα, ύποπτος ανυπακοής, συνομιλεί με το φάντασμα της νεκρής αγαπημένης του. Μια νέα γυναίκα, μέλος μιας φυλής Περιττών, δίνει καθημερινά μάχη για την επιβίωσή της σε συνθήκες αδυσώπητες, άγνωστες στον «φαροφύλακα». Σε ένα γύρισμα της τύχης θα συναντηθούν και θα ακολουθήσουν κοινή πορεία, αναζητώντας μια διέξοδο από τον λαβύρινθο θανάτου στον οποίο έχουν βρεθεί εγκλωβισμένοι.

Εύα Πολυβίου, Οι ορτανσίες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΚΧΙΚΟΝ
Από τα σοκάκια ενός ορεινού χωριού της Κύπρου τη δεκαετία του '70 ως τις μεγάλες λεωφόρους μιας σύγχρονης ευρωπαϊκής μητρόπολης, η Ελένη αφηγείται θραύσματα της ζωής της, εικόνες, ήχους και παραδόσεις μιας εποχής που πέρασε. Τα παιδικά και εφηβικά της χρόνια ξεδιπλώνονται στον απόηχο του πολέμου, αλλά και υπό τη σκιά μιας ψυχικής νόσου, για να συναντήσουν εν τέλει το παρόν. Σταθερό σημείο αναφοράς τού τότε και του τώρα, οι ορτανσίες. Στο πρώτο της βιβλίο, η Εύα Πολυβίου συνθέτει με μαεστρία μία σπονδυλωτή νουβέλα με εννέα κεφάλαια που, ως άλλα κομμάτια ενός πολύπλοκου παζλ, τοποθετημένα στη σωστή σειρά στοιχειοθετούν μία ενιαία αφήγηση, προσφέροντας στον αναγνώστη μια ιστορία ενηλικίωσης, ιδωμένη μέσα από τη μνήμη, την κρίση και τη λογοτεχνική φαντασία της ηρωίδας της.

Παράσχος Μανιάτης Ηλιακτίδες αγκαλιάς στο πεντάγραμμο της αγάπης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
123 ποιήματα και 37 πεζά κείμενα που μας καλούν να σκεφτούμε βαθύτερα για την αγάπη, την ελπίδα, την ελευθερία, την ανθρωπινή φύση και την εσωτερική μας πραγματικότητα, υμνώντας την αγάπη σε όλες της τις μορφές. Μια ποιητική αναζήτηση με σκέψεις και συναισθήματα και ένα ταξίδι στη συνείδηση και το ασυνείδητο που εξερευνά τις πτυχές της ανθρωπίνης ύπαρξης, με εν παραλήλω κείμενα αφιερωμένα σε μεγάλους δημιουργούς, όπως ο Καβάφης, ο Ελύτης, ο Ρίτσος, ο Καζαντζάκης, ο Βενέζης, η Σαπφώ, ο Σωκράτης και άλλους, που ενέπνευσαν τη δημιουργία αυτής της συλλογής.

Εξιλέωση Ίαν ΜακΓιούαν

«Την *Εξιλέωση* χαρακτηρίζει η αριστοτεχνική σύνθεση της αλήθειας και της ποίησης, του συναισθήματος και της διάνοιας, που έχουν τα μεγάλα μυθιστορήματα όλων των εποχών».
El País
σελ. 464

Η καρδιά του πατέρα μου Αύγουστος Κορτώ

«Μπαμπάκα, για χρόνια, η αγάπη σου για μένα κι η αγάπη μου για σένα μιλούσαν άλλη γλώσσα. Αλλά η καρδιά πάντα βρίσκει τις λέξεις».
σελ. 176

Πέδρο Πάραμο Χοσέ Ρουάλφο

«Δεν είναι περισσότερες από τριακόσιες σελίδες, αλλά είναι σχεδόν τόσες, και πιστεύω πως θα έχουν την ίδια διάρκεια με τις σελίδες που έχουν διασωθεί από το έργο του Σοφοκλή».
ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ
σελ. 264

Ντίκενς & Prince Βίοι παράλληλοι Νίκ Χόρνμπυ

Μια πρωτότυπη, εναλλακτική, εκ παραλλήλου βιογραφική προσέγγιση στις ζωές των δύο μεγάλων δημιουργών.
σελ. 224

νέα βιβλία

ΤΟ ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗΣ ΤΟΥ ΑΚΗ ΘΑ ΣΟΥ ΛΥΣΕΙ ΤΑ ΧΕΡΙΑ!

Είσαι εργαζόμενος, φοιτητής ή αρχάριος με τη μαγειρική;
Τρέχεις όλη μέρα και θεωρείς το μαγείρεμα χρονοβόρα διαδικασία;
Ή μήπως είσαι από αυτούς που θέλουν να πειραματίζονται διαρκώς με νέες συνταγές και λίγα υλικά που υπάρχουν ήδη στην κουζίνα τους;

120 συνταγές. 120 εύκολες και γρήγορες λύσεις για να ετοιμάσεις υπέροχα σπιτικά γεύματα κάθε στιγμή της εβδομάδας.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΣΤΙΣ 6 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

dióptrα

ΡΟΜΠΕΡΤ ΘΟΡΟΓΚΟΥΝΤ

Αστυνομική λογοτεχνία

Ρόμπερτ Θόρογκουντ
Η λέσχη φόνων του Μάρλοου
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Η εβδομνταεπτάχρονη Τζούντιθ Ποτς ζει μόνη της σε μια βικτωριανή έπαυλη στις όχθες του Τάμεση και περνά ξέγνοιαστα τον χρόνο της συντάσσοντας σταυρόλεξα για εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας. Ένα βράδυ, ενώ κολυμπάει στον Τάμεση, η Τζούντιθ γίνεται μάρτυρας μιας άγριας δολοφονίας. Η αστυνομία της πόλης δεν δίνει βάση στην ιστορία της κι έτσι η Τζούντιθ αποφασίζει να εξιχνιάσει η ίδια το μυστήριο ενώνοντας τις δυνάμεις της με τη Σούζι Χάρρις, περιπατήτρια σκύλων, και την Μπεκ Στάρλινγκ, σύζυγο του τοπικού εφημέριου. Οι τρεις τους απαρτίζουν τη Λέσχη Φόνων του Μάρλοου. Όταν εμφανίζεται ένα ακόμη πτώμα, οι τρεις ερασιτέχνιδες ντετέκτιβ συνειδητοποιούν όχι μόνο ότι έχουν να κάνουν με έναν κατά συρροή δολοφόνο, αλλά και ότι ο γρίφος που ξεκίνησαν να λύσουν έχει μετατραπεί σε παγίδα από την οποία ίσως να μην μπορούν να ξεφύγουν...

Ελευθερία Μεταξά
Το στοιχείο του Αχέροντα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΙΝΩΑΣ

Αχέροντας, 1943: Η δεκαεπτάχρονη έγκυος Ευρυδίκη Αγγελή, ερωμένη του Γερμανού αξιωματικού Βολφ Μάισερ, ρίχνεται από έναν γκρεμό στα νερά του Αχέροντα, για να γλιτώσει από τους οργισμένους συγχωριανούς της που την καταδιώκουν. Αχέροντας, σήμερα: «Είναι η Ευρυδίκη Αγγελή!» φώναξε έντρομος ο γέροντας αντικρίζοντας το κορίτσι που κειτόταν αναισθητό μέσα στη βάρκα. «Η Ευρυδίκη, που σκοτώθηκε το 1943... Ο Αχέροντας την έφερε πίσω στους ζωντανούς!» Αυτή η διαπίστωση θα ανατρέψει τα σχέδια του Μάνου Βαρσάμη και της Έλσα Γληνού για μια ξέγνοιαστη εκδρομή στην Πρέβεζα και θα τους φέρει αντιμέτωπους με έναν δολοφόνο που σκορπά τον τρόμο στους κατοίκους της Παραμυθιάς, με τον Μάνο και την Έλσα να κυνηγούν έναν δολοφόνο, που είναι αποφασισμένος να νικήσει με σκοπό να κλέψει την Ευρυδίκη από τον Άδη και να την ξαναφέρει στον κόσμο των ζωντανών...

Sebastian Fitzek

Μίμικ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Η Χάνα Χερμπεστ, η πιο έμπειρη ειδικός στην ερμηνεία των εκφράσεων του προσώπου στη Γερμανία, ως σύμβουλος της Αστυνομίας, έχει βοηθήσει να συλληφθούν πολλοί επικίνδυνοι εγκληματίες. Αλλά τώρα, καθώς παλεύει με την απώλεια μνήμης μετά από μια εγχείρηση, έρχεται αντιμέτωπη με μια τρομερή περίπτωση: Μια μέχρι πρότινος άμεμπτη γυναίκα ομολογεί ότι δολοφόνησε ββανασα την οικογένειά της. Μόνο ο μικρός της γιος, ο Πάουλ, επέζησε. Μετά την ομολογία της, η μητέρα δραπέτευει. Ψάχνει τον γιο της για να ολοκληρώσει την «αποστολή του θανάτου» της; Η Χάνα έχει μόνο το σύντομο βίντεο της ομολογίας της για να βγάλει τα συμπεράσματά της. Αλλά υπάρχει ένα πρόβλημα: Η δολοφόνος στο βίντεο είναι αυτή η ίδια...

Harlan Coben

Το ένοχο παρελθόν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ANUBIS

Η Μέγκαν ζει μια φαινομενικά ιδανική ζωή με την οικογένειά της σε ένα όμορφο σπίτι με κήπο. Ο Ρέι ξεκίνησε μια πολλά υποσχόμενη καριέρα ως ταλαντούχος φωτογράφος, που τώρα τη βλέπει να καταρρέει. Ο Μπρουμ είναι αστυνομικός και δεν μπορεί να ξεκάσει την υπόθεση ενός οικογενειάρχη που εξαφανίστηκε μυστηριωδώς πριν από δεκαεπτά χρόνια. Τρεις άνθρωποι παγιδευμένοι στη σκοτεινή πλευρά του αμερικανικού ονείρου κρύβουν μυστικά, που ούτε τα πιο κοντινά τους πρόσωπα δεν θα μπορούσαν να φανταστούν. Σύντομα θα καταλάβουν ότι η αλήθεια δεν μένει κρυμμένη για πάντα και θα βρεθούν αντιμέτωποι με τις συνέπειες του παρελθόντος.

Χρήστος Αζαριάδης

Χρυσός ναός

ΕΚΔΟΣΕΙΣ BELL

Έξι άνθρωποι έκαναν κάποτε το λάθος να πάρουν κάτι που δεν ήταν δικό τους και τώρα ήρθε η ώρα της εξόφλησης του παλιού χρέους. Αυτή η ετερόκλητη ομάδα παρανόμων θα βρεθεί στη Λατινική Αμερική αναζητώντας το στέμμα του τελευταίου Αυτοκράτορα των Ινκας, για λογαριασμό κάποιου άλλου. Ο Χριστόφορος, πληρωμένος δολοφόνος, η Κάκερ Νίνα, ο Λάζαρος και η Άννα, που ελαφραίνουν τις βίλες από τιμαφή, και ένας Ισπανός, η «ουσία» που τους κρατά μαζί. Όμως, σε κάθε γωνιά του Αμαζονίου караδοκεί ο θάνατος. Κι όσο πλησιάζουν στη χρυσή πόλη, πρέπει να φυλάγονται από φυσικούς κινδύνους και ανθρώπινες ενέδρες.

Nick Harkaway

Η επιλογή του Κάρλα - Ένα μυθιστόρημα στο σύμπαν του John le Carré

ΕΚΔΟΣΕΙΣ BELL

Είναι άνοιξη του 1963 και ο Τζορτζ Σμάιλι έχει αποχωρήσει από το Σέρκους. Μόνος του στόχος είναι μια γαλίνια ζωή, όμως ο Έλεγχος έχει άλλα σχέδια. Ένας Ρώσος κατάσκοπος έχει αυτομολήσει υπό ασυνήθιστες συνθήκες και ο άνθρωπος που τον είχαν στείλει να σκοτώσει στο Λονδίνο είναι άφαντος. Ο Σμάιλι δέχεται να αναλάβει μια τελευταία δουλειά: να ανακρίνει τη Σουζάνα, μια υπάλληλο του αγνοούμενου. Στο διάστημα της απουσίας του, όμως, οι σκιές της Μόσχας στη μεταπολεμική Ευρώπη έχουν πληθύνει και ο Σμάιλι βρίσκεται μπλεγμένος σε ένα επικίνδυνο μυστήριο.

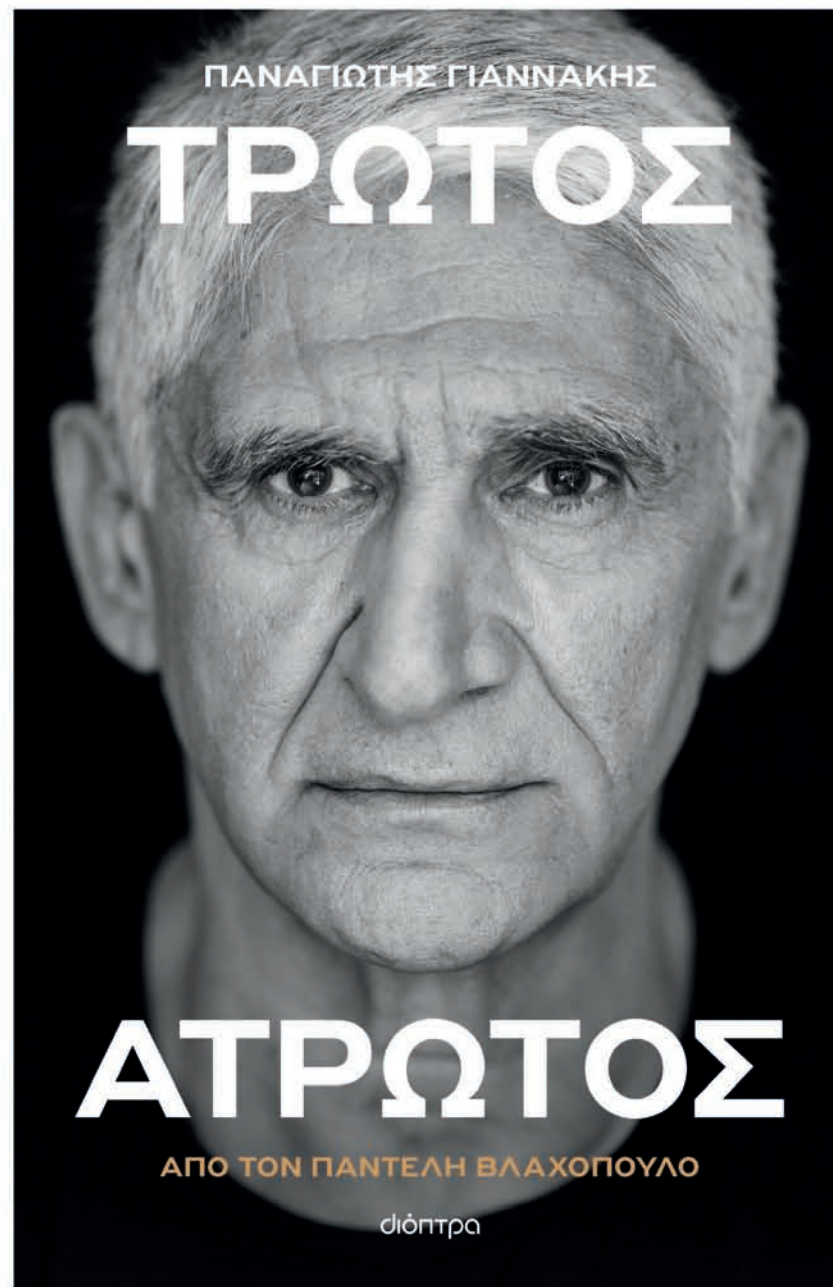
Αναστασία Αλεβίζου
Ιστορίες μόδας και εγκλημάτων
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
24 ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Μπορεί κανείς να εγκληματήσει για τη μόδα; Μέσα από ιστορίες πρωταγωνιστών-φανταστικά πρόσωπα που έζησαν πλάι σε μεγάλους δημιουργούς της μόδας, το φανταστικό σμίγει με το υπαρκτό. Στην ίδια φιλοσοφία κυμαίνονται και τα εγκλήματα που διαπράττονται σε αυτές τις σελίδες: που είτε είναι αποτέλεσμα μυθοπλασίας, είτε αντλούν στοιχεία από τις βιογραφίες των προσώπων της μόδας (βλ. αυτοκτονία McQueen). Άλλοτε μένουν μόνο στις σκέψεις του δράστη, άλλοτε αποτελούν μέρος ενός κακού (;) ονείρου, άλλοτε λαμβάνουν χώρα από τους μη συνήθεις υπόπτους που δεν μπορούν να κατηγορηθούν και άλλοτε από τους αστέρες της μόδας με αποδέκτη τους ίδιους. Mario Fortuny, Elsa Schiaparelli, Manolo Blahnik, Alexander McQueen είναι κάποια από τα πρόσωπα της μόδας που συναντάμε στις σελίδες αυτής της συλλογής διηγημάτων που συνδυάζει την κομψότητα της μόδας με την ένταση του εγκλήματος.

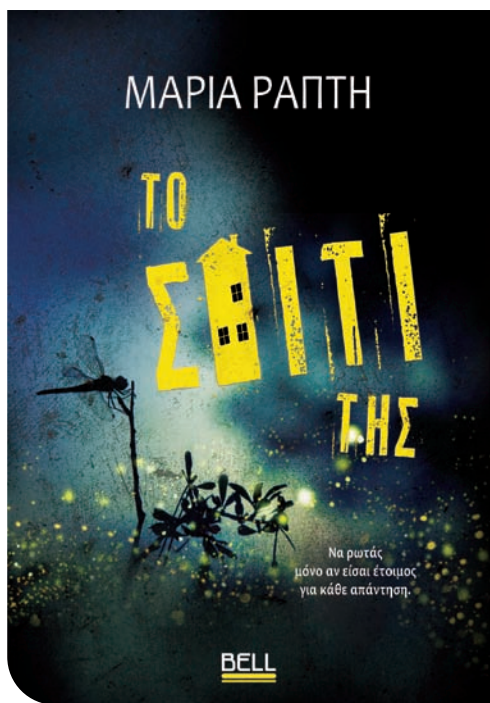
Η ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΝΤΕΛΗ ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟ

SPORT24

διόπτρα

Μαρία Ράπτη

Το σπίτι της

ΕΚΔΟΣΕΙΣ BELL

Ιούνιος 2000, Λακωνία: Η ιδέα φαίνεται τέλεια, ένα ολονύχτιο, μυστικό πάρτι στο παλιό σφαγείο, μέσα στο φαράγγι της πόλης. Μια ανάπαυλα από τις ατέλειωτες Πανελλαδικές εξετάσεις με ποτά και ξέφρενο χορό. Όμως το επόμενο πρωί ξημερώνει σκληρά, καθώς η δεκαπεντάχρονη Λίνα δεν βρίσκεται πουθενά. Κάθε έρευνα αποβαίνει άκαρπη. Απρίλιος 2023: Η Άννα, που δεν έχει καταφέρει να συμφιλιωθεί με την εξαφάνιση της αδερφής της, επιστρέφει στο πατρικό της. Όμως αυτή τη φορά όλα είναι διαφορετικά: η απόμακρη, αυταρχική μητέρα της είναι βαριά άρρωστη. Το κενό που αφήνει θα αποκαλύψει μια συνταρακτική αλήθεια.

Αντρέα Καμιλλέρι

1230 χιλιόμετρο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Όλα ξεκινούν με ένα κλειστό κινητό. Τηλεφωνεί η Έστερ, δεν απαντά ο Τζούλιο, που βρίσκεται στο νοσοκομείο εξαιτίας ενός σοβαρού τροχαίου ατυχήματος στην Αυρηλία οδό. Τελικά στο κινητό απαντά η Τζουντίττα, η σύζυγος του Τζούλιο, που προφανώς δε γνωρίζει τίποτα για την Έστερ. Θα μπορούσε αυτό να είναι η αρχή μιας κωμωδίας, αλλά πρόκειται για κάτι εντελώς διαφορετικό: Ένας αυτόπτης μάρτυρας υποστηρίζει ότι αυτό που συνέβη στον Τζούλιο δεν ήταν ατύχημα αλλά απόπειρα δολοφονίας. Κι έτσι η υπόθεση από τα χέρια της ασφαλιστικής περνά στα χέρια της αστυνομίας... Ο Αντρέα Καμιλλέρι, που γεννήθηκε στη Σικελία το 1925 και πέθανε στη Ρώμη το 2019, παραμένει μέχρι και σήμερα ο πιο πολυδιαβασμένος Ιταλός συγγραφέας, ένας τεχνίτης της πλοκής και της γλώσσας, του «πατρικού» σικελικού ιδιώματος.

Paula Hawkins

Γαλάζια ώρα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ BELL

Καλώς ήρθατε στο Έρις. Το νησί με το ένα σπίτι, τη μία κάτοικο, τη μία έξοδο. Αποκομμένο από την υπόλοιπη Σκωτία για δώδεκα ώρες κάθε μέρα. Κάποτε ζούσε εδώ η Βανέσα, διάσημη εικαστικός, της οποίας ο ξεδιάντροπα άπιστος σύζυγος χάθηκε από προσώπου γης πριν από είκοσι χρόνια. Τώρα ζει εδώ η Γκρέις. Ένα μοναχικό πλάσμα της παλιόρροιας, βολεμένο στην απομόνωσή του. Η φιλία, ο έρωτας και η επιθυμία, τα σφάλματα της μνήμης, η αναζήτηση του νοήματος της ζωής και η σύγκρουση μεταξύ της ανάγκης μας να ανήκουμε κάπου και της επιθυμίας μας να δραπετεύσουμε σε ένα απομακρυσμένο μέρος, όπου θα μπορέσουμε να ζήσουμε απαλλαγμένοι από τις απαιτήσεις των άλλων, είναι μερικά μόνο από τα θέματα που θίγει η αγαπημένη συγγραφέας σε αυτό το ατμοσφαιρικό και συναρπαστικό αινιγματικό θρίλερ.

ΤΟ ΕΚΑΩΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ
2,5 ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΙΑ

Felicia Kingsley

Τρελά ερωτευμένοι

Πριν και μετά το *Καρδιά προς ενοικίαση*

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Μετάφραση: Μαρία Οικονομίδου

MINΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ξένη πεζογραφία

Felicia Kingsley

Τρελά ερωτευμένοι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΙΝΩΑΣ

Ο Μπλέικ και η Σάμερ μπήκαν και παρέμειναν στις καρδιές των ένθερμων αναγνωστών, που γράφουν καθημερινά στη συγγραφέα, λαχταρώντας νέες περιπέτειες του πιο εριστικού και παθιασμένου ζευγαριού των Χάμπτονς. Είναι γεγονός ότι ούτε η Felicia Kingsley κατάφερε να τους αποχωριστεί, όπως δεν κατάφερε να αποχωριστεί και τους υπόλοιπους υπέροχους χαρακτήρες των ευπόλητων ιταλικών ρομαντικών μυθιστορημάτων της. Ανάμεσα σε παρεξηγήσεις και ενδιαφέρουσες ανατροπές, τρυφερότητα και ζήλια, γιορτάζουμε τις νέες περιπέτειες στη ζωή του Μπλέικ και της Σάμερ! Θα υπάρξει ευτυχισμένο τέλος αυτή τη φορά; Δεκάδες χιλιάδες αναγνώστες ανυπομονούν να μάθουν. Η διασκεδαστική συνέχεια του rom-com «Καρδιά προς ενοικίαση» με τον Μπλέικ και τη Σάμερ επιστρέφει με ξεκαρδιστικές παρεξηγήσεις, ζήλιες και ανατροπές. Άραγε θα έχει αίσιο τέλος;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Ιπποκράτους 10-12, Αθήνα
Τηλ.: 210 2207940
Πλυσίον του σταθμού
μετρό ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΩΡΑΡΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Δευτέρα με Παρασκευή 09:00-17:00
Λιανική & χονδρική πώληση
info@cup.gr / www.cup.gr

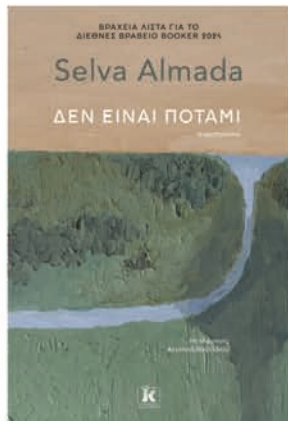
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΙΔΡΥΜΑ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Φθινοπωρινές αναγνώσεις

Brianna Wiest
101 σκέψεις που θα αλλάξουν τον τρόπο που σκέφτεσαι προσωπική ανάπτυξη

Gilles Kepel
Γάζα, Ισραήλ και Δύση
πολιτική

Selva Almada
Δεν είναι ποτάμι
κοινωνικό

Χριστίνα Καραθανάση
Επίλεξε το σωστό!
ελεύθερος χρόνος

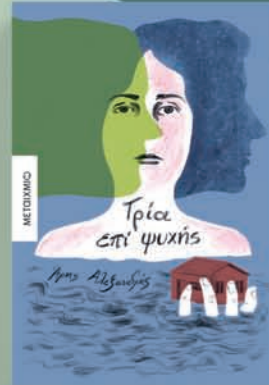
Hans Åke Lilja
Stephen King:
Πέντε δεκαετίες γεμάτες ιστορίες
μελέτη

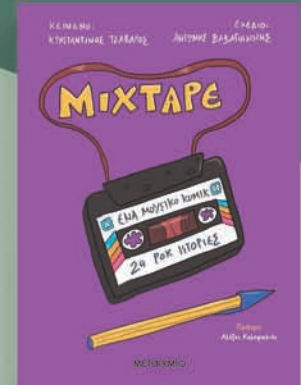
K εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

f y x d e i n
www.klidarithmos.gr

ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ ΒΙΒΛΙΑ ΣΕ ΠΕΡΙΜΕΝΟΥΝ!

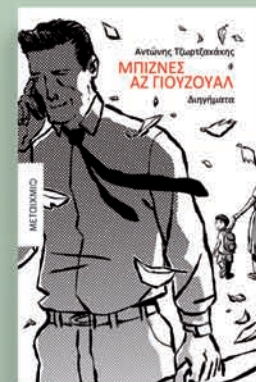
Αν τα φαντάσματα υπήρχαν, αυτή θα ήταν μία ιστορία φαντασμάτων.

Οι συναρπαστικές ιστορίες 24 θρυλικών τραγουδιών σε ένα ολόφρεσκο ροκ κόμικ.

Ο Πέτρος Τατσόπουλος στο νέο του βιβλίο λέει τα πράγματα με το όνομά τους.

Ζωντανές ιστορίες για εταιρικά παιχνίδια, οικογενειακούς μύθους, προσωπικά διλήμματα.

Το κύκνιο άσμα του Paul Auster. Μια στοχαστική ιστορία για την αγάπη, τη μνήμη και την απώλεια.

Ένα εξαιρετικό μετα-αποκαλυπτικό θρίλερ για τους λάτρεις του σασπένς.

metaixmio.gr

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Τα βιβλία της ζωής μας

Mark-Victor Hansen, Robert Allen

Το μυστικό μονοπάτι για τον πλούτο! Εκατομμυριούχος σε ένα λεπτό!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ

Είναι δυνατόν να βγάλει κανείς ένα εκατομμύριο δολάρια σε ένα λεπτό; Η απάντηση μπορεί να σε ξαφνιάσει, γιατί το «Εκατομμυριούχος σε ένα λεπτό» είναι μια εντελώς νέα προσέγγιση. Ένα σύστημα που θα σου μάθει πώς να δημιουργείς πλούτο. Αυτό το βιβλίο δεν είναι γραμμένο με συμβατικό τρόπο. Οι πληροφορίες του απευθύνονται ταυτόχρονα και στα δύο ημισφαίρια του εγκεφάλου. Έτσι χρησιμοποιεί με ευκολία τα εργαλεία και τις στρατηγικές του.

Dale Carnegie & Associates

Πώς να κερδίζεις φίλους και να επηρεάζεις τους ανθρώπους στην ψηφιακή εποχή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Διαχρονικές συμβουλές του πρωτοπόρου της αυτοβελτίωσης, Ντέιλ Κάρνεγκι, προσαρμοσμένες στις περιστάσεις της ψηφιακής εποχής. Οι συμβουλές του Ντέιλ Κάρνεγκι έχουν βοηθήσει εκατομμύρια αναγνώστες να σκαρφαλώσουν τη σκάλα της επιτυχίας στην επαγγελματική και την προσωπική τους ζωή. Μέσα από αυτό το βιβλίο, θα μάθεις: Πώς να επικοινωνείς με διπλωματία, πώς να δημιουργήσεις ένα σταθερό δίκτυο ανθρώπων, πώς τα μηνύματά σου να είναι σαφή και αποδεκτά και πώς να αξιοποιήσεις την ισχύ των ψηφιακών εργαλείων.

**Βίκτορ Ουγκό
Οι άθλιοι**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Ο ποιητής Γιώργος Κοτζιούλας (1909-1956) «Ξαναγράφει» σε καθαρά και ρέοντα ελληνικά «Τους άθλιους» του Βίκτορ Ουγκό. Η κορυφαία εξαντλημένη εργασία του επανακυκλοφορεί, προσαρμοσμένη γλωσσικά και μεταφραστικά, χωρίς να πειράζεται το ύφος του δημιουργού. Σημείο εκκίνησης της δράσης το 1815, με κορύφωση την εξέγερση του Ιούνη το 1832 και κεντρικό ήρωά της τον πρώην κατάδικο Πάννη Αγιάνη, ο οποίος εξελίσσεται σε έναν αυτοδημιούργητο αστό-επιχειρηματία που αναζητά την ατομική λύτρωση στη χριστιανική θρησκεία. Στην αφηγηματική δράση κυριαρχεί η εργάτρια Φαντίνα, με τον τραγικό θάνατό της. Στον αντίποδα, η κόρη της Τίτικα, που μετά τον γάμο της εκπροσωπεί το νέο αστικό ήθος, και ο εξεγερμένος νεαρός Γαβριάς.

**Rebecca Yarros
Τετάρτη πτέρυγα**

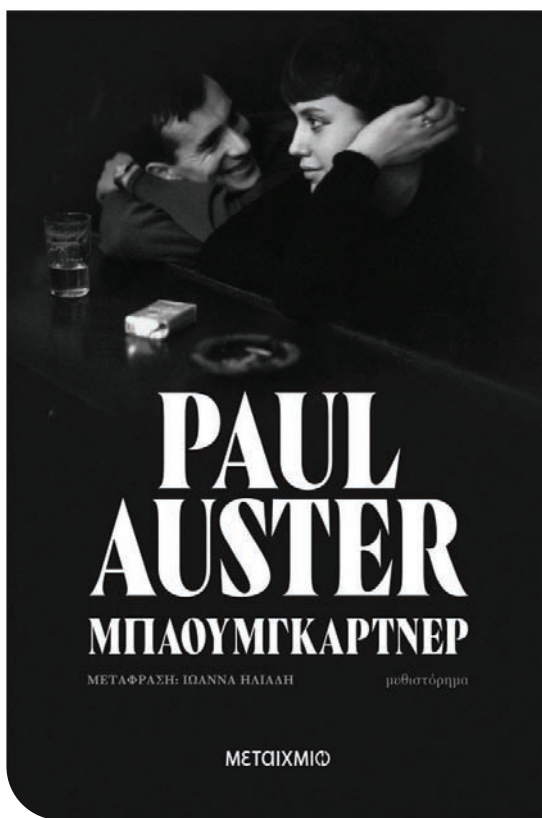
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Η εικοσάχρονη Βάιολετ Σόρενγκεϊλ υπό κανονικές συνθήκες θα έμπαινε στο Τεταρτημόριο των Γραφών και θα ζούσε μια ήσυχη ζωή παρέα με τα βιβλία της. Όμως η σκληρόκαρδη μητέρα της τη διατάζει να ακολουθήσει τους εκατοντάδες υποψηφίους που λαχταρούν να γίνουν η ελίτ του Ναβάρ, αφού πρώτα γίνουν ιππείς δράκων. Καθώς είναι η πιο μικροκαμωμένη, ο θάνατος φαντάζει μια ανάσα μακριά, με τους άλλους υποψήφιους να θέλουν να τη σκοτώσουν. Περισσότερο από όλους το επιθυμεί ο Ζένιεν Ράιερσον. Κάθε μέρα ο πόλεμος γίνεται όλο και πιο άγριος, οι μαγικοί θάλαμοι του βασιλείου αποδυναμώνονται, οι νεκροί αυξάνονται και η Βάιολετ αρχίζει να υποπτεύεται ότι οι αρχηγοί κρύβουν ένα τρομερό μυστικό.

**J. Michael Straczynski
Το γυάλινο κλουβί**

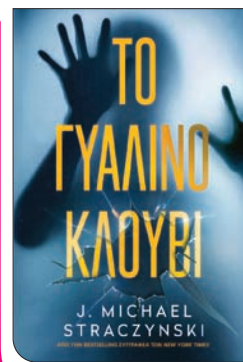
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ANUBIS

Το βιβλίο του J. Michael Straczynski μας χαρίζει μια ιστορία γεμάτη ένταση, συναισθηματικό βάθος και αγωνία. Ένα μυθιστόρημα που εξετάζει τα όρια της ανθρώπινης θέλησης και το δικαίωμα στην ελευθερία, με ηρωίδα τη Ράιλι Ντίαζ, μια νεαρή επαναστάτρια, που καλείται να αντιμετωπίσει απάνθρωπες συνθήκες όταν οδηγείται σε ένα από τα Κέντρα Αμερικανικής Αναμόρφωσης, ιδρύματα κοινωνικής επανένταξης διαμορφωμένα κατά τα αυστηρά πρότυπα ψυχιατρικών κλινικών. Παγιδευμένη στις βίαιες επιταγές ενός άδικου συστήματος, η Ράιλι πρέπει να ορθώσει το ανάστημά της ενάντια σε έναν φαινομενικά ανίκητο εχθρό, διαλύοντας μια για πάντα αυτό το «γυάλινο κλουβί».

**Paul Auster
Μπαουμγκάρτνερ**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Η ζωή του Σάι Μπαουμγκάρτνερ έχει καθοριστεί από τη βαθιά, διαρκή αγάπη του για τη γυναίκα του, την Άννα, που σκοτώθηκε σε ένα ατύχημα στη θάλασσα πριν από εννιά χρόνια. Τώρα, στα εβδομήντα ένα του, ο Μπαουμγκάρτνερ συνεχίζει να παλεύει για να ζήσει χωρίς εκείνη. Το μυθιστόρημα ξετυλίγεται μέσα από τις μνήμες και τις ιστορίες που αναδύονται, πηγαινόντάς μας πίσω στο 1968, όταν γνωρίστηκαν ο Σάι και η Άννα, άφραγκοι φοιτητές στη Νέα Υόρκη, και στην παθιασμένη τους σχέση, διάρκειας σαράντα ετών. Στη συνέχεια επιστρέφουμε στα νεανικά χρόνια του Μπαουμγκάρτνερ στο Νιούαρκ και στον πολωνικής καταγωγής πατέρα του, ιδιοκτήτη ενός καταστήματος ρούχων και αποτυχημένο επαναστάτη. Το κύκνειο έργο του Paul Auster εντοπίζει την ομορφιά στις πιο εφήμερες και μικρές στιγμές της καθημερινής ζωής, θέτοντας το εξής ερώτημα: Γιατί θυμόμαστε για πάντα κάποια πράγματα ενώ άλλα τα ξεχνάμε;

**Frank Herbert, Brian Herbert
Dune Graphic Novel #3, Ο προφήτης**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ANUBIS

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Alex Ross: «Είναι ένας εκπληκτικός τρόπος για να διαβάσεις το έπος του DUNE και να εμβαθύνεις στις σπουδαιότερες λεπτομέρειες του βιβλίου». Στον τρίτο και τελευταίο τόμο, η μίρα του πλανήτη Αρράκις κρέμεται από μια κλωστή. Ο Πωλ Ατρείδης έχει πλέον αποδεχτεί τον ρόλο του ως ηγέτης των Φρέμεν, η Λαίδη Τζέσικα είναι πια Σεβάσμια Μπτέρα και ηγείται του τάγματος των Μπένε Τζέζεριτ, ενώ ο αδίστακτος Βαρόνος Χαρκόννεν προετοιμάζει τον ανιψιό του, Φέιντ-Ράουθα, για την απόλυτη εξουσία. Όλα οδηγούν σε μια τελική σύγκρουση που θα αλλάξει τον Αρράκις για πάντα. Μη χάσετε την ευκαιρία να αποκτήσετε τον τρίτο τόμο της σειράς και να ζήσετε την κορύφωση του επικού αυτού ταξιδιού!

**Hiro Arikawa
Ο αποχαιρετισμός του γάτου**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΙΝΩΑ

Θα συναντήσουμε την παιχνιδιάρη γάτα Σπιν, που μαθαίνει με την απλότητα των αναγκών της στον αγχωμένο πατέρα πώς να φροντίζει το μωρό του: μια παρέα από αγριόγατες σε ένα δημοφιλέστερο θέρετρο δίνει μάθημα ζωής σε ένα αγόρι: μια οικογένεια προβληματίζεται από την αμείωτη αφοσίωση του γάτου τους στον χαρισματικό αλλά αδιάφορο πατέρα: μια γυναίκα αναθεματίζει τον γάτο της που δεν παύει να την ενοχλεί τις νύχτες: και ένας ηλικιωμένος γάτος συλλαμβάνει ένα σχέδιο ώστε να περάσει το πνεύμα του στον άλλο κόσμο και να παραμείνει για πάντα στη ζωή του αφεντικού του. Η συλλογή ιστοριών της Arikawa εξυμνεί την αξία της φιλίας, υπενθυμίζοντάς μας ότι η αφοσίωση ενός αγαπημένου γάτου δεν μας εγκαταλείπουν ποτέ.

**Πολίν Ντελαμπρού-Αλλάρ
Ποιος ξέρει**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

«Γράφω επειδή το βλέμμα της μητέρας μου εξαφανίζεται, επειδή η σιωπή της με τυλίγει. Γράφω για να γεμίσω τα κενά. Γράφω για να δω το μετά. Γράφω για να περάσει η νύχτα...». Μέχρι να μείνει έγκυος, η Πολίν δεν είχε αναρωτηθεί ποτέ για τις ρίζες της. Τώρα, όμως, η καταγωγή της γίνεται θέμα ζωτικής σημασίας για εκείνη, αρχής γενομένης από την προσπάθεια να εξιχνιάσει για ποιον λόγο η οικογένειά της της έχει δώσει τρία επιπλέον ονόματα: Ζαν, Ζερόμ, Υζέ. Η μητέρα της εμφανίζεται απρόθυμη να τη διαφωτίσει, αλλά καθώς το φανταστικό και η πραγματικότητα μπερδεύονται, η αναζήτηση θα την οδηγήσει σε μια μακρινή πρόγονο, έναν εξαφανισμένο οικογενειακό φίλο και στην ηρωίδα ενός θεατρικού έργου.

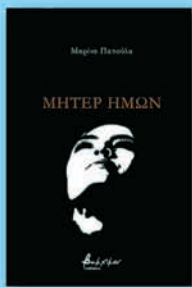
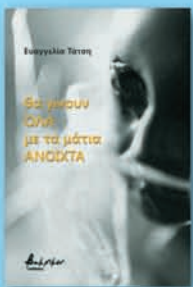

**Αρμάντο Κριστόμπαλ Πέρες
Έκρηξη στην Ταγιαπιέδρα**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Το 1964, ένας υπολοχαγός του υπουργείου Εσωτερικών της Κούβας αναθέτει σε έναν αξιωματικό μυθιστόρημα. Βασίζεται σε μια απόπειρα αντίστασης του μεγαλύτερου εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρισμού της Αβάνας. Το σχέδιο έχει προετοιμαστεί και χρηματοδοτηθεί από τη CIA και καλούνται να το εκτελέσουν Κουβανοί μηχανικοί αντεπαναστάτες που εργάζονταν στο εργοστάσιο. Ο αξιωματικός ζητάει τη βοήθεια του υπολοχαγού, για να συμπεριλάβει την «ανθρώπινη» πλευρά της υπόθεσης, την επανάσταση και αντεπανάσταση. Και ο υπολοχαγός αρχίζει να διηγείται...

8 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Απο τις εκδόσεις Βακχικόν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΒΑΚΧΙΚΟΝ
Βερανζέρου 13,
Αθήνα
info@vaxkikon.gr
ekdoseis.vaxkikon.gr

Ένας φιλησυχος άνδρας

μυθιστόρημα

Γιάννης Λαγουδάκης

Μικρασία, Σεπτέμβριος 1922. Το μέτωπο έχει καταρρεύσει. Τα ελληνικά χωριά στη χερσόνησο της Ερυθραίας αποφασίζουν να παραδοθούν. Την ημέρα που ο στρατός του Κεμάλ μπαίνει στο χωριό του Ρεϊζντερε, μια μερίδα κατοίκων, αψηφώντας τις εντολές του διοικητή, κλείνεται σε ένα αρχοντικό. Εκεί θα κριθεί η τύχη τους. Ανάμεσά τους βρίσκεται ο δάσκαλος του χωριού. Έχει χάσει τη μισή του οικογένεια.

Ιουλιανός ο Παραβάτης

- Αντίθετα στο ρεύμα

μυθιστόρημα

Βαλεντίνη Βεργαυελάκη

Ο 4ος αιώνας μ.Χ. είναι πολύ παραγμένος λόγω της διαμάχης ανάμεσα στον χριστιανισμό και στην παλιά θρησκεία, την ειδωλολατρία. Ο Ιουλιανός αντιπροσωπεύει αυτή την πάλη. Έξυπνος, υπερευαίσθητος λόγω της πολύ δύσκολης ζωής που είχε ως μέλος της αυτοκρατορικής οικογένειας, ψάχνει απαντήσεις αναφορικά με τις ανησυχίες του στην αισθητική του στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, τον οποίο θεωρεί τον μόνο ικανό να ξαναφέρει τη δόξα του παλιού ρωμαϊκού κράτους.

Το χάλκινο νησί - Τόμος Α'

μυθιστόρημα

Κυριάκος Ηρακλέους

Ο πρίγκιπας Μορφέας και η πριγκίπισσα Δανάη του Αγρινίου επιχειρούν με ανίερους μεθόδους να κατακτήσουν τις πόλεις του Χάλκινου Νησιού και να τις αφομοιώσουν σε μια αυτοκρατορία σκλαβιάς, ελεγ-

κου και υποταγής του λαού κάτω από μια απολυταρχική εξουσία. Στην προσπάθειά τους έρχονται αντιμέτωποι με τον θανάσιμο εχθρό τους, τον δίδυμο αδερφό του Μορφέα, τον προικισμένο με πνευματικές δυνάμεις βασιλιά των Μεγάρων, Εράσμιο. Η ιστορία περιστρέφεται γύρω από τη μαγεία και τις υπερφυσικές δυνάμεις.

Οι ορτανσίες

νουβέλα, **Εύα Πολυβίου**

Από τα σοκάκια ενός ορεινού χωριού της Κύπρου τη δεκαετία του '70 ως τις μεγάλες λεωφόρους μιας σύγχρονης ευρωπαϊκής μητρόπολης, η Ελένη αφηγείται θραύσματα της ζωής της, εικόνες, ήχους και παραδόσεις μιας εποχής που πέρασε. Τα παιδικά και εφηβικά της χρόνια ξεδιπλώνονται μέσα στον απόηχο του πολέμου, αλλά και υπό τη σκιά μιας ψυχικής νόσου, για να συναντήσουν εν τέλει το παρόν.

Η δαμασκηνιά

θέατρο, **Κατερίνα Καζολέα**

Περνώντας μέσα από το μπαρ καρτοπαιξίας και κρασοκατάλυξης, επιστρέφει από το σχολείο η Λορέτα, η κόρη της λαντζέρισσας, που μένουν μαζί στο πίσω δωμάτιο. Οι τρεις συνταξιούχοι, μόνιμοι θαμώνες παρακολουθούν το χαριτωμένο κορίτσι καθώς μεγαλώνει. Προσπαθούν με τις ιστορίες τους να την εντυπωσιάσουν. Η Λορέτα μεγαλώνει χωρίς πατέρα και κατά κάποιον τρόπο οι τρεις τους αναπληρώνουν το κενό.

Συνέβη.

ποίηση, **Ιωάννα Καραμαλή**

Το Συνέβη. είναι η τρίτη ποιητική

συλλογή της Ιωάννας Καραμαλή. Το Συνέβη. είναι δομημένο πάνω στην αποδοχή της ήττας χωρίς ωστόσο να είναι πτωπαθές. Είναι μια ποιητική σύνθεση που προσεγγίζει την εμπειρία των κακοποιτικών σχέσεων, της ψυχολογικής βίας, των συναισθημάτων της ματαιώσης, της απώλειας του εαυτού και του συναισθήματος της απελπισίας που μοιράζονται τα θύματα χειραγώγησης και ψυχολογικής βίας.

Όλα θα γίνουν

με τα μάτια ανοιχτά

ποίηση, **Ευαγγελία Τάτση**

Υπάρχει μια λέξη που χάθηκε μέσα σε κάθε λέξη./Η λέξη των μονολόγων μας/που δεν γράφτηκε για τις ερωτήσεις των άλλων/και που τη σκέπασαν σε στρώματα/τα τι και τα πόσο των ερωτήσεων./Όπως εγώ λέω περιμένω σαν να λέω χρόνος./Χρόνος ανάμεσα στο γιατί που ρωτά/και το γιατί που γνωρίζει/και χρόνος κερδισμένος./Αυτή η ιδιωτική μας διάλεκτος/που όπως κάθε διάλεκτος πητήθηκε/κρύβει την ιστορία των ανθρώπων. Τρίτη ποιητική συλλογή της βραβευμένης ποιήτριας.

Μήτηρ ημών

ποίηση, **Μαρίνα Παπούλα**

Είμαι ένα ποτήριγ' απόψε./Ένα ποτήρι ξεχειλιμένο./Από πίκρα./Κάποιος με γέμισε απόψε./Με δυο λέξεις./Πτώσης: γενικής/Βαθμού: συγκριτικού/Με γάμπσε. Θέλω να σπάσω./Ευτυχώς για μένα γράφω ποίηση./Δώσε μου κι άλλες πικρές λέξεις, καριόλη./Γράφω καλά./Χαράζω τη μνήμη στο χαρτί/και σε περιμένω. Πρώτη ποιητική συλλογή. ●

www.minoas.gr

ΜΙΝΩΑΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Βιβλία για την απόλυτη φθινοπωρινή ατμόσφαιρα!

Η ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ ΤΩΝ 250.000 ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ ΒΡΑΒΕΥΜΕΝΗ ΜΕ PUBLIC AWARD

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ

Πέτρινοι κύκνοι

Δύο άνθρωποι, εντελώς διαφορετικοί και φαινομενικά αταίριαστοι, αναγκάζονται να βρουν κοινό έδαφος και να συμμαχήσουν ενάντια σε έναν κοινό εχθρό.

Κοινωνικό μυθιστόρημα

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΩΝ ΜΠΕΣΤ ΣΕΛΕΡ «Η ΑΓΡΙΛΙΑ» ΚΑΙ «ΤΟ ΝΕΤΛΕΤΙ»

ΖΟΕΛ ΛΟΠΙΝΟ

Η αρχόντισσα του Ακρωτηρίου

Μια γυναίκα δυνατή και διψασμένη για έρωτα ακολουθεί απρόμπτα τη ζωή όπου τη στέλνει, χωρίς να παραδίδει ποτέ τα όπλα.

Κοινωνικό μυθιστόρημα

ΑΠΟ ΤΗΝ EXPERT ΤΟΥ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟΥ ΘΡΙΛΕΡ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΜΕΤΑΞΙΑ

Το στοιχείο του Αχέροντα

Ένα λιπόθυμο κορίτσι που βρέθηκε σε μια βάρκα στον Αχέροντα ισχυρίζεται ότι είναι η Ευρυδίκη Αγγελή, η οποία σκοτώθηκε το 1943 στο ίδιο σημείο.

Ψυχολογικό θρίλερ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΩΝ 2.500.000 ΑΝΤΙΤΥΠΩΝ

FELICIA KINGSLEY

Τρελά ερωτευμένοι

Στη διασκεδαστική συνέχεια του rom-com «Καρδιά προς ενοικίαση» ο Μπλέικ και η Σάμερ επιστρέφουν με ξεκαρδιστικές παρεξηγήσεις, ζήλιες και ανατροπές!

Κοινωνικό μυθιστόρημα

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΤΟΥ «ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΕΝΟΣ ΠΟΛΥΤΑΞΙΔΕΜΕΝΟΥ ΓΑΤΟΥ»

HIRO ARIKAWA

Ο αποχαιρετισμός του γάτου

Η πολυαναμενόμενη συλλογή ιστοριών της Hiro Arikawa εξυμνεί την αξία της φιλίας και τη δύναμη της αγάπης μέσα από την αφοσίωση ενός γάτου.

Κοινωνικό μυθιστόρημα

#1 ΣΤΟ BOOKTOK NEW YORK TIMES BEST SELLER 2023

HANNAH NICOLE MAEHRER

Κάθαρμα ζητά βοήθη

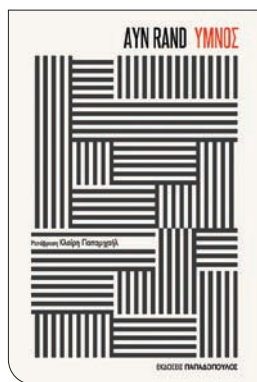
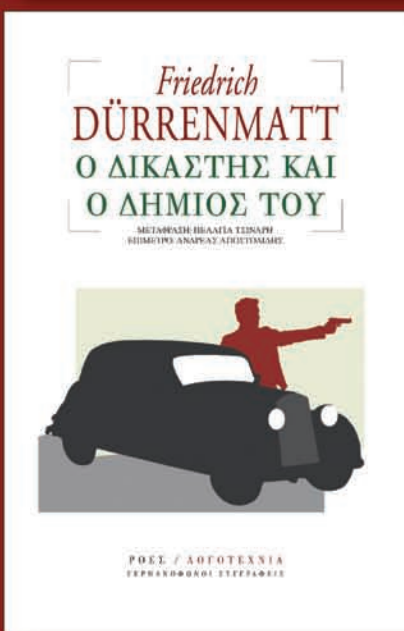
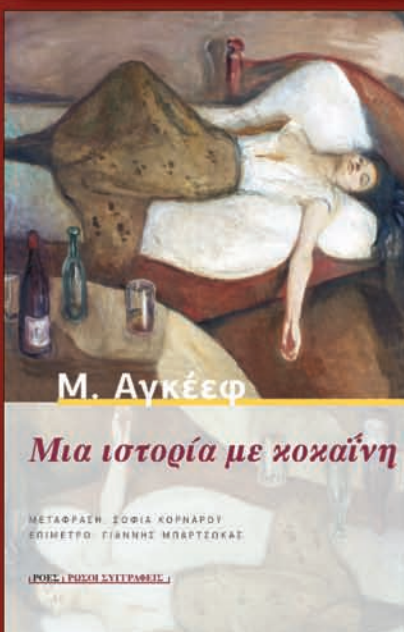
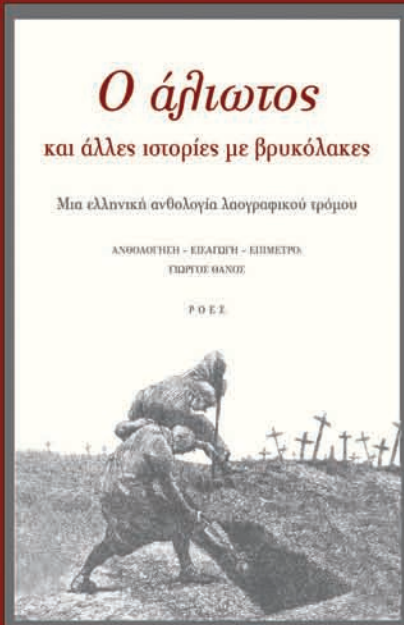
Η εργασιακή κατάσταση της 17χρονης Σέιτζ βρίσκεται σε αδιέξοδο. Όλα κρέονται από μια κλωστή όταν δέχεται να συνεργαστεί με τον πιο αδιάτακτο κακοποιό.

Φαντασία

ΑΝΑΖΗΤΗΣΤΕ ΤΑ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

Ψυχολογία - Προσωπική ανάπτυξη, Αυτοβελτίωση, Βιογραφίες

40 ΧΡΟΝΙΑ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ
PRINTA-ΡΟΕΣ
ΒΙΒΛΙΑ ΜΕ ΛΟΓΟ, ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

Ayn Rand

Υμνος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

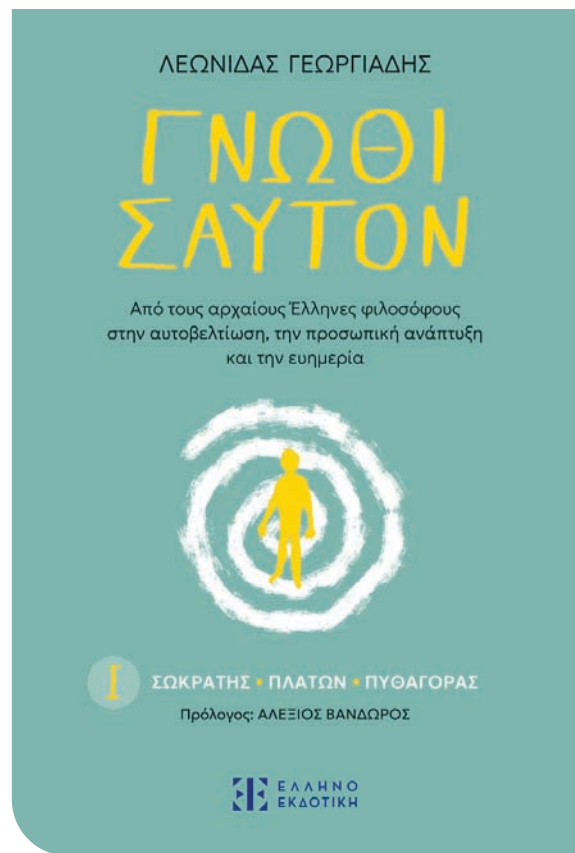
Ένα δυστοπικό μέλλον, όπου υπάρχει μόνο το μεγάλο «Εμείς», και ο κόσμος στερεί από τα άτομα το όνομα και την ανεξαρτησία τους. Ένας κόσμος χωρίς αγάπη και μια εποχή που έχασε κάθε ίχνος ευφυΐας και πολιτισμού. Αλλά δεν ήταν αυτά τα εγκλήματα για τα οποία θα τον κυνηγούσαν. Τον είπαν καταδικάσει σε θάνατο επειδή είχε ξεχωρίσει από το άβουλο ανθρωπινό κοπάδι. Το κλασικό δυστοπικό αφήγημα της Ayn Rand για μια μελλοντική εποχή του μεγάλου «Εμείς» αποτελεί το προοίμιο για τα μεταγενέστερα αριστουργήματά της, «Κοντά στον Ουρανό» και «Ο Ατλας επαναστάτησε».

Nicole Hannah Maehrer

Κάθαρμο ζητά βοήθ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΙΝΩΑΣ

Η εργασιακή κατάσταση της Ίβι Σέιτζ, η οποία πρέπει να στηρίξει την οικογένειά, είναι ζωτικής σημασίας. Έτσι, όταν ένα ατυχές περιστατικό με τον πιο διαβόητο κακοποιό του Ρένεν τον καταλήγει σε προσφορά εργασίας, εκείνη ασφαλώς λέει «ναι». Φυσικά, καμία δουλειά δεν είναι τέλεια, όμως ακριβώς τη στιγμή που συνηθίζει πια να βλέπει κομμένα κεφάλια να κρέμονται από το ταβάνι, η Ίβι αρχίζει να υποπεύεται ότι κάτι σάπιο υπάρχει στο βασίλειο του Ρένεν τον και κάποιος θέλει να βγάλει το Κάθαρμο εκτός. Ένας πειρίεργος συνδυασμός κωμωδίας, παραμυθιού και ανεκπλήρωτης ιστορίας αγάπης, το ντεμπούτο της TikToker Maehrer.

Λεωνίδας Γεωργιάδης

Γνώθισ' αυτόν

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

Γνωρίστε τις φιλοσοφικές θεωρίες της αρχαίας Ελλάδας που διαμόρφωσαν την παγκόσμια φιλοσοφική σκέψη και επηρέασαν βαθιά τον πολιτισμό, την επιστήμη και την ηθική. Σε αυτό το βιβλίο «μιλούν» ο Σωκράτης για την αξία της αυτογνωσίας και την αναζήτηση της αλήθειας, ο μαθητής του και ιδρυτής της Ακαδημίας Πλάτων για την πλάνη του υλικού κόσμου και τη συνειδητότητα της ψυχής στον κόσμο των Ιδεών, και ο εισηγητής της αρμονίας του Σύμπαντος Πυθαγόρας ο Σάμιος για τον επαναπρογραμματισμό του νου με στόχο τον κάλλιστο βίο. Η φιλοσοφία είναι ένα υπέροχο ταξίδι, που αξίζει να το ξεκινήσετε και οι ασκήσεις και οι πρακτικές του βιβλίου είναι χρήσιμα καθημερινά εργαλεία «στοχασμού» που συνδυάζουν την αρχαία ελληνική φιλοσοφία με τις τεχνικές αυτοβελτίωσης και προσωπικής ανάπτυξης.

Sadhguru

Κάρμα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Κάρμα σημαίνει δράση και στο βιβλίο αυτό ο Sadhguru λέει ότι θέλει να μας βάλει ξανά στη θέση του οδηγού, να μας μετατρέψει από τρομοκρατημένους επιβάτες σε οδηγούς με αυτοπεποίθηση, στην πορεία του πεπρωμένου. Ζώντας συνειδητά μπορείτε να απελευθερωθείτε από τον κύκλο. Το «Κάρμα» αποκαθιστά τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε το κάρμα, για να μας δείξει ότι στην πραγματικότητα είναι κάτι που μπορεί να μας οδηγήσει στην ελευθερία και στην ενδυνάμωση και όχι μια πηγή δεσμών. Θα μάθετε πώς να ζεις με έξυπνο και χαρούμενο τρόπο σε έναν κόσμο γεμάτο προκλήσεις.

Arthur C. Brooks, Oprah Winfrey

Φτιάξε τη ζωή που θες - Η τέχνη και η επιστήμη της ευτυχίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Arthur C. Brooks και η Oprah Winfrey σας προσκαλούν να ξεκινήσετε ένα ταξίδι προς την ευτυχία, ανεξάρτητα από το πόσο δύσκολες είναι οι συνθήκες που αντιμετωπίζετε. Δεν πρόκειται για άλλο ένα βιβλίο με μη ρεαλιστικές υποσχέσεις για την κατάκτηση της τέλει ευτυχίας, αλλά ένα σχέδιο εργασίας βασισμένο σε έρευνες, με αποστολή να ενώσουν τα νήματα της δουλειάς τους και να κάνουν προσιτή την εκπληκτική επιστήμη της ευτυχίας σε ανθρώπους κάθε κοινωνικής τάξης.

Μάρσα Λαουτάρη

Σχολείο σχέσεων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

«Το Σχολείο Σχέσεων θα σου σώσει χρόνο και θα σε γλιτώσει από πολύ πόνο και απογοήτευση είτε είσαι στην αναζήτηση ενός νέου συντρόφου είτε βρίσκεσαι σε σχέση και προβληματίζεσαι. Το έγγραφο σαν να σε είχα μπροστά μου και να μιλούσαμε προσωπικά. Με τις καινούριες πληροφορίες και τις ασκήσεις που περιλαμβάνει, θα σε βοηθήσει να ξεκαθαρίσεις ακριβώς ποια σημεία χρειάζονται να προσέξεις, να καταλάβεις τι κάνεις σωστά και τι λάθος, να ξέρεις ακριβώς τι μπορείς να ελέγξεις ή να αλλάξεις και τι όχι, και κυρίως να καταφέρεις αυτό που δυστυχώς για πολλούς θα παραμείνει ακατανόητο, άρα και ακατόρθωτο: Να επιθυμείς και να αγαπάς τον σύντροφό σου, αλλά να μην τον έχεις ανάγκη. Γιατί όσο λιγότερη «ανάγκη» έχεις κάποιον, τόσο καλύτερη σχέση μπορείς να έχεις μαζί του».

Μάρσα Λαουτάρη

Σχολείο Σχέσεων

Γιατί η σχέση ξεκινάει πρώτα από εμένα

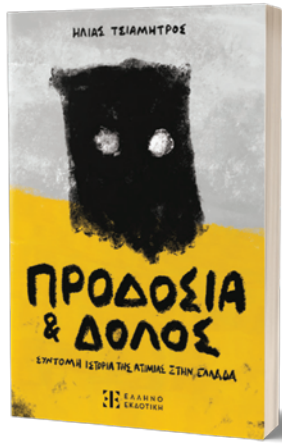
ARTHUR C. BROOKS
OPRAH WINFREY

KEY BOOKS

ΕΚΔΟΣΕΙΣ PRINTA - ΡΟΕΣ
Λομβάρδου 27-29, Αθήνα, 210 6429409
www.printa-roes.gr

ΠΡΟΔΟΣΙΑ & ΔΟΛΟΣ
ΣΥΝΤΟΜΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΤΙΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
(Λογοτεχνικό δοκίμιο)

Συγγραφέας: Ηλίας Τσιαμήτρος

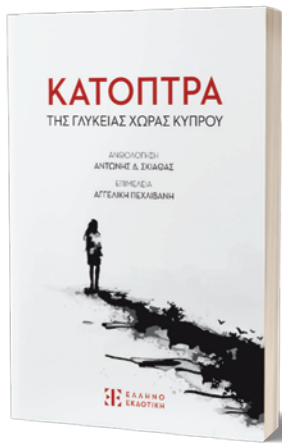
Ρουφιάνοι, αυτόμολοι, απατεώνες, μίσθαρνοι, δολεροί και άλλοι που έλαμψαν διά της ατιμίας τους πρωταγωνιστούν στις ιστορίες αυτού του βιβλίου: ιστορίες φρικτές, αδιανόητες, βουτηγμένες στο αίμα και τον θάνατο, αληθινές ή φανταστικές. Τι λέει όμως η Ιστορία για τους προδότες, τους δολερούς, τους άτιμους; Ποια είν' η μοίρα τους; Πώς συνεχίζουν στη ζωή μετά τις πράξεις τους; Πληρώνουν μετρητοίς τα κρίματά τους σε τούτη τη ζήση ή τα ξοφλάνε με τόκο στον άλλο κόσμο;

ΤΟ ΦΥΛΟ
(Λογοτεχνικό δοκίμιο)

Συγγραφείς: Νίκος Πλατής, Τάκης Ελευσινιώτης

30 καίρια ερωτήματα και οι σχετικές απαντήσεις (υπό το σκίοφως της τρέχουσας πολιτικής ορθότητας, του επελαύνοντος κινήματος woke και της γλωσσικής αστυνομίας). Οι συγγραφείς μετά από σχολαστική έρευνα σε διεθνές επίπεδο, ανατρέχοντας σε σπάνια πανεπιστημιακά αρχεία και στα άδυτα του διαδικτύου, κατέληξαν στο ασφαλές συμπέρασμα πως δεν είναι παρά ένας αστικός μύθος η ρευστότητα των φύλων. Μια δήθεν κανονικότητα.

ΚΑΤΟΠΤΡΑ ΤΗΣ ΓΛΥΚΕΙΑΣ ΧΩΡΑΣ ΚΥΠΡΟΥ
(Σύγχρονη Ελληνική Λογοτεχνία)
Ανθολόγηση: Αντώνης Δ. Σκιασθάς
Επιμέλεια: Αγγελική Πεχλιβάνη

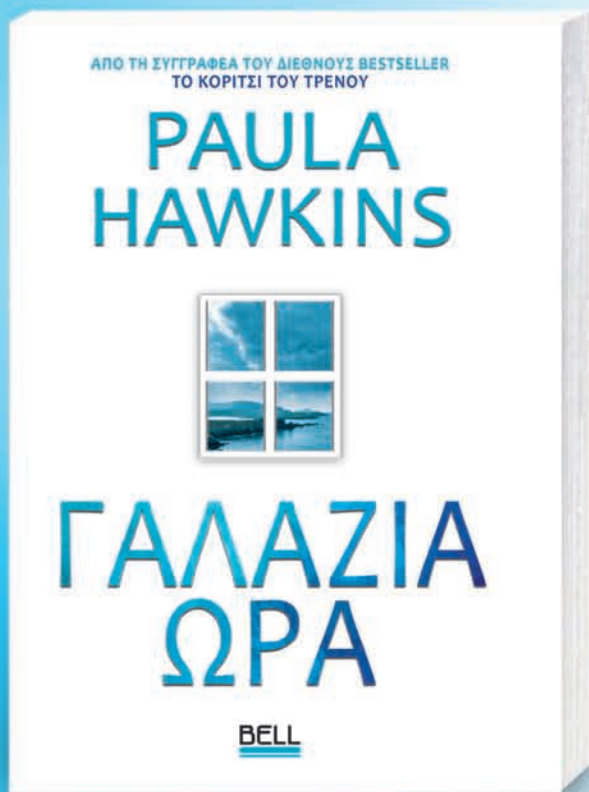
Το βιβλίο *Κατοπτρα της γλυκείας χώρας Κύπρου* το επιτάσσει η ιστορική μνήμη και η ατομική μας ευθύνη. Ο τίτλος του είναι δηλωτικός: τα κάτοπτρα αντανακλούν, μεγεθύνουν, ωραιοποιούν, ακόμη και παραμορφώνουν τα είδωλα. Στο βιβλίο συμμετέχουν 72 Κύπριοι και Έλληνες συγγραφείς, οι οποίοι με τα κείμενά τους καταθέτουν την οπτική τους, που, ευτυχώς, ποικίλλει. Καταθέτουν το «είδωλό» τους: ένα είδωλο άλλοτε οργισμένο και πικραμένο, άλλοτε απορημένο και διερωτώμενο και ενίοτε επιστημονικό και ψυχραιμο. Πάντα, όμως, πληγωμένο και αδικαίωτο.

ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ
(Πρακτική Φιλοσοφία – Αυτοβελτίωση)
Συγγραφέας: Λεωνίδας Γεωργιάδης

Τι είπε ο Σωκράτης για την αξία της αυτογνωσίας και την αναζήτηση της αλήθειας, ο Πλάτων για την πλάνη του υλικού κόσμου και τη συνειδητότητα της ψυχής στον κόσμο των Ιδεών, και ο Πυθαγόρας για τον επαναπρογραμματισμό του νου με στόχο τον κάλλιστο βίο; Αυτό το βιβλίο συνδυάζει την αρχαία ελληνική φιλοσοφία με τις τεχνικές αυτοβελτίωσης και προσωπικής ανάπτυξης. Προτείνει ασκήσεις και πρακτικές ως καθημερινά εργαλεία «στοχασμού» για την επίτευξη της αρμονίας σε όλες της πτυχές της ζωής μας.

Η πιο σκοτεινή στιγμή της ημέρας για να είσαι μόνος σου...

Καλώς ήρθατε στο Έρις. Το νησί με το ένα σπίτι, τη μία κάτοικο, τη μία έξοδο. Αποκομμένο από την υπόλοιπη Σκωτία για δώδεκα ώρες κάθε μέρα. Κάποτε ζούσε εδώ η Βανέσα. Διάσημη εικαστικός, της οποίας ο ξεδιάντροπα άπιστος σύζυγος χάθηκε από προσώπου γης πριν από είκοσι χρόνια. Τώρα ζει εδώ η Γκρέις. Ένα μοναχικό πλάσμα της παλέρροιας, Βολεμένο στην απομόνωσή του. Μια αναπάντεχη και σοκαριστική ανακάλυψη σε μια γκαλερί στο μακρινό Λονδίνο φέρνει έναν επισκέπτη στο νησί. Και τώρα τα μυστικά του Έρις κινδυνεύουν να βγουν στην επιφάνεια...

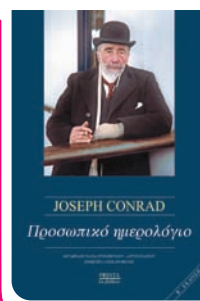
Η Πόλα Χόκινς, η συγγραφέας του #1 παγκόσμιου bestseller *Το Κορίτσι του Τρένου*, επιστρέφει με ένα αριστοτεχνικό μυθιστόρημα που θυμίζει τις καλοδουλεμένες ιστορίες σασπένς της Σίρλεϊ Τζάκσον και της Πατρίσια Χάισμιθ. *Το Γαλάζια Όρα* είναι το πιο αγωνιώδες και δυνατό θρίλερ που έχει γράψει μέχρι σήμερα και έρχεται να εδραιώσει τη θέση της Χόκινς μεταξύ των μυθιστοριογράφων που κεντούν με λεπτή δεξιοτεχνία τις αποχρώσεις και το ύφος τους.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

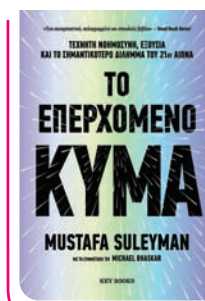
Έφη Κονταξή
Δεν φταις εσύ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Παρόλο που η ενοχή μπορεί να φαίνεται δυσάρεστη, είναι ένα συναισθηματικό που εξυπηρετεί έναν σκοπό. Όταν, όμως, γίνεται τοξική, αρχίζει να δηλητηριάζει τη ζωή μας, καθιστώντας μας ανήμπορους να προχωρήσουμε μπροστά. Στο βιβλίο αυτό θα μάθετε πώς να αναγνωρίζετε την τοξική ενοχή και να τη διαχωρίζετε από την υγιή, τις βαθύτερες αιτίες εμφάνισής της, πρακτικές μεθόδους αποδοχής και διαχείρισης, όπως και πώς να επιτρέπετε στην ενοχή να λειτουργεί ως οδηγός για θετικές αλλαγές, αντί να σας καθυλώνει. «Χωρίς τοξικά εμπόδια και αποκτώντας τον έλεγχο της ενοχής, θα μπορούσαμε να πάρουμε ξανά στα χέρια μας το τιμόνι της ζωής μας και να κατευθυνθούμε προς το μέλλον που εμείς επιθυμούμε. Είστε έτοιμοι να απαλλαγείτε από την τοξική ενοχή και να ζήσετε με περισσότερη αυτοπεποίθηση και ελευθερία;», αναρωτιέται η συγγραφέας.

Joseph Conrad
Προσωπικό ημερολόγιο
ΕΚΔΟΣΕΙΣ PRINTA

Εδώ ο Joseph Conrad κάνει μια αυτοβιογραφική απόπειρα, με σκοπό να φανερώσει τον πραγματικό εαυτό του, τον «άνθρωπο πίσω από το πέπλο», με επιλεγμένες ιστορίες από τη συγγραφική του σταδιοδρομία και από τη ζωή του ως ναυτικού. Στον τόμο περιλαμβάνονται κείμενα που δημοσιεύθηκαν για πρώτη φορά σε συνέχειες στην επιθεώρηση English Review και το αποτέλεσμα είναι ένα βιβλίο που αποκαλύπτει ενδιαφέρουσες πτυχές του χαρακτήρα και του βίου του, δοσμένες με χιούμορ και φαντασία. Δεν πρόκειται απλώς για μια χαλαρή καταγραφή αυτοβιογραφικών στοιχείων, αλλά για μια ιδιαίτερη συγγραφική προσπάθεια που χαρακτηρίζεται από τάξη, μέτρο και συνοχή.

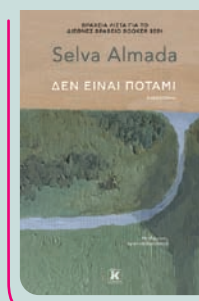
Mustafa Suleyman, Michael Bhaskar
Το επερχόμενο κύμα
ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Με την υπογραφή του συνιδρυτή της Google Deep Mind, κορυφαίας εταιρείας AI στον κόσμο, ο Suleyman, από τους πρωτοπόρους στον τομέα της Τεχνητής Νοημοσύνης που έχει ζήσει από πρώτο χέρι αυτή την τεχνολογική επανάσταση, μας προειδοποιεί: Οι γοργά αναπτυσσόμενες τεχνολογίες θα φέρουν τεράστια ευημερία, αλλά ταυτόχρονα απειλούν να υπονομεύσουν τον πυρήνα της παγκόσμιας τάξης, το έθνος-κράτος. Καθώς οι κυβερνήσεις αδρανούν, ο κόσμος κινδυνεύει να οδηγηθεί σε ένα δυστοπικό μέλλον ελέγχου και παρακολούθησης. Ένα απαραίτητο ανάγνωσμα για να κατανοήσουμε την επερχόμενη τεχνολογική καταιγίδα και πώς να χαράξουμε πορεία.

Λεώνα Λαΐου
Γνωρίζοντας τον υπέροχο εαυτό μου
ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

«Όπως λέω και στους ανθρώπους που έρχονται σ' εμένα για να δουλέψουμε μαζί: Δεσμεύομαι να σου κρατάω το χέρι σταθερά, με αγάπη, κατανόηση, ενσυναίσθηση, αποδοχή, μέχρι να φτάσεις στον επιθυμητό σου προορισμό. Ο στόχος δεν είναι ν' απαντήσεις αμέσως, ούτε να δώσεις "σωστή" απάντηση. Ο στόχος είναι να συντονιστείς με το ερώτημα και να επιτρέψεις να έρθουν οι απαντήσεις μόνες τους. Εσύ απλώς θα παρατηρείς και θα καταγράφεις! Οι ερωτήσεις είναι διαφορετικές κάθε μέρα, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν μπορείς να τις επεξεργαστείς όσο συχνά θες, μέχρι να εξελιχθείς μέσα από αυτές και να δημιουργήσεις μια στάση ζωής πιο υποστηρικτική για εσένα».

Selva Almada
Δεν είναι ποτάμι
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Δύο άντρες και ο έφηβος γιος του νεκρού τους φίλου πηγαίνουν για ψάρεμα στον ποταμό Παρανά. Ενώ πίνουν και μαγειρεύουν, μιλούν και χορεύουν, προσπαθούν να ξεπεράσουν τα φαντάσματα του παρελθόντος και του παρόντος, μισοζαλισμένοι από την υπηλλία και το κρασί. Αυτή η οικεία, ιδιόμορφη στιγμή που συνδέει τις ζωές αυτών των τριών ανδρών τούς συνδέει επίσης με τις ζωές των κατοίκων του τόπου. Μια ιστορία που μιλάει για την αγάπη μεταξύ φίλων, συγγενών, την αγάπη μιας μητέρας για τις κόρες της και αυτής των ντόπιων για το ποτάμι τους και ότι ζει σε αυτό, ενώ παράλληλα εξερευνά τη σκληρότητα και τη βία στο σύμπαν των αντρών.

Clare Mackintosh
Υπόσχομαι ότι δεν θα πονάει πάντα τόσο - 18 διαβεβαιώσεις για το πένθος
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Όταν η συγγραφέας μπεστ σέλερ Clare Mackintosh έχασε το μωρό και τον πατέρα της, κατέφυγε στα βιβλία για να βρει βοήθεια. Αυτά της έλεγαν τι να νιώθει. Δεν υπάρχουν ξεκάθαρα βήματα για το πένθος ούτε εύκολες συνταγές, α. Αυτό είναι ένα βιβλίο στο οποίο μπορείς να προστρέξεις «όταν δεν μπορείς να συγκεντρωθείς,

Δημήτρης Θεοδωρακάκος
Διά βίου αθλήτης
ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Η αυτοβιογραφία του Δημήτρη Θεοδωρακάκου αφηγείται την ανατρεπτική πορεία ενός αθλητή που δεν παραδόθηκε ποτέ, παρά τις αντιξοότητες. Μέσα από σωματικές προκλήσεις και προσωπικές συγκρούσεις, ο Θεοδωρακάκος εξερευνά τη δύναμη της θέλησης και την αξία της επιμονής. Με μανιάντικο πείσμα, ισχυρογνωμοσύνη, αλλά προπάντων ειλικρίνεια, δεν στέκεται μόνο στους θριάμβους και τις επιτυχίες του, αλλά αποκαλύπτει τις σκληρές αλήθειες πίσω από την πειθαρχία και την αφοσίωση, εξετάζοντας τη θέση των αθλητών ως πρότυπα στον σύγχρονο κόσμο. «Δεν θα άλλαζα τίποτα από όσα έκανα στο παρελθόν, και ιδιαίτερα ό,τι αφορά τα λάθη μου, διότι μέσ' από αυτά έμαθα και διορθώθηκα στην πορεία. Είμαι ένας διά βίου αθλητής».

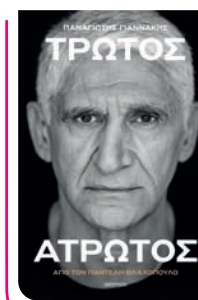
Erich Scheurmann
Παπαλάνγκι - Οι λόγοι του φύλαρχου Τουιάβι από το νησί Τιαβέα του Νότιου Ειρηνικού
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΗ ΥΛΗ

Πόσα άραγε από τα πράγματα που στοιβάζουμε γύρω μας χρειαζόμαστε σι' αλήθεια; Πόσοι ανάγκες μας είναι πραγματικές ή είναι ανάγκες που δημιουργούμε στον εαυτό μας για να καλύ-

ψουμε τα ψυχικά μας κενά; Ο Έρικ Σέρμαν είναι ένας από τους ιεραποστόλους που αποβιβάστηκαν στο νησί Τιαβέα του νότιου Ειρηνικού. Είναι αυτός που έφερε τις ιστορίες του φύλαρχου Τουιάβι σε μας, καταφέροντας να μεταφέρει τον τρόπο ζωής των ιθαγενών που βίωναν μια παρθένα πρωτογενή κατάσταση ζωής με έναν χαριτωμένο τρόπο αντιπαράθεσης με τη ζωή στον «πολιτισμένο» κόσμο. Μια κοινωνιολογική μελέτη για τα προβλήματα της σύγχρονης πόλης και τις συνέπειές τους στον ψυχισμό των ανθρώπων, από τον Παπαλάνγκι που ούτε τα μάτια ούτε η ψυχή μολύνθηκαν από τον σύγχρονο πολιτισμό. Παπαλάνγκι θα μπορούσε να είναι καθένας που αναζητά μια γνήσια ζωή.

Ίαν ΜακΓιούαν
Εξιλέωση
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Την πιο ζεστή μέρα του καλοκαιριού του 1935 στο κτήμα της οικογένειας Τάλλις στο Σάρρεϋ, η δεκατρίαχρονη Μπραϊόνου γίνεται μάρτυρας μιας περίεργης σκηνής με πρωταγωνιστές τη μεγαλύτερη αδελφή της, Σεσίλια, και τον γιο μιας υπηρέτριας των Τάλλις, τον Ρόμπερτ Τέρνερ. Η αδυναμία της Μπραϊόνου να ερμηνεύσει σωστά την οικειότητα μεταξύ των δύο ερωτευμένων νέων –σε συνδυασμό με τη ζωηρή της φαντασία και το αναπτυγμένο λογοτεχνικό της χάρισμα– την οδηγούν στο να επινοήσει ένα τερατώδες ψέμα. Πέντε χρόνια αργότερα, μέσα στο χάος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, οι δρόμοι των τριών διασταυρώνονται ξανά, ανάμεσα στην εκκένωση της Δουνκέρκης και στους πολύνεκρους βομβαρδισμούς του Λονδίνου. Υπάρχει ακόμα χρόνος για να εξιλεωθεί η Μπραϊόνου για το παιδικό της λάθος;

Παντελής Βλαχόπουλος,
Παναγιώτης Γιαννάκης,
Τρωτάς άτρωτος
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Έπεσε πολλές φορές, αλλά στάθηκε όρθιος. Το μελαχρινό αγόρι με τα πεταχτά αυτιά από τη Νίκαια εξηγεί πώς ξεπέρασε τις αντιξο-

ότητες και από το φτωκόσπιτο της οδού Πάτμου εισχώρησε στα σπίτια όλου του κόσμου. Ο δημοσιογράφος Παντελής Βλαχόπουλος για έναν χρόνο ήταν συνοδοιπόρος του σε μια βουτιά στη μυθιστορηματική ζωής του. Τον είδε να αναπολεί, να θυμώνει, να συγχωρεί, να συγκινείται. Ο Παναγιώτης Γιαννάκης μιλά σε πρώτο πρόσωπο.

Νικ Χόρνμπου
Ντίκενς & Prince Βίοι παράλληλοι
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Ο Νικ Χόρνμπου προτείνει ένα, φαινομενικά, απίθανο ζευγάρι. Τι κοινό έχουν ο εμβληματικός βικτωριανός συγγραφέας Τσαρλς Ντίκενς με το πρόωρα χαμένο είδωλο της

διεθνούς μουσικής σκηνής, τον γεννημένο στη Μιννεσότα Prince; Δύο δημιουργοί που δούλεψαν με αμείωτη ένταση και άφησαν ένα πολύ πλούσιο έργο σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Μελέτες, Δοκίμια, Ιστορία, Φιλοσοφία, Πολιτισμοί, Χόμπι

Παναγιώτης Πασχαλίδης
**Εμείς και οι Άλλοι - Πτυχές πολιτικής
επικοινωνίας στην Ελλάδα της
κρίσης (2010-2018)**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

Το βιβλίο ερευνά διεξοδικά ένα φαινόμενο που εντάθηκε στη διάρκεια της δεκαετίας της κρίσης και των μνημονίων, αναλύοντας ένα μεγάλο σύνολο αναφορών που συσχετίζαν την κατάσταση της Ελλάδας με αρνητικό τρόπο με αντίστοιχες καταστάσεις άλλων χωρών. Ο κατάλογος κυριαρχείται από χώρες όπως η Αλβανία (Θα γίνουμε Αλβανία του Χότζα/ αλβανοποίηση), η Βουλγαρία (Θα γίνουμε Βουλγαρία/ βουλγαροποίηση), η περιοχή των Βαλκανίων (Θα γίνουμε Βαλκάνια/ βαλκανοποίηση) και η Αργεντινή (Θα γίνουμε Αργεντινή). Τα στοιχεία αυτά ερμηνεύονται υπό το πρίσμα της πολιτικής επικοινωνίας, καταδεικνύοντας την εργαλειοποίησή τους ως μηχανισμών διαχείρισης της πόλωσης σε σχέση με τα μνημόνια.

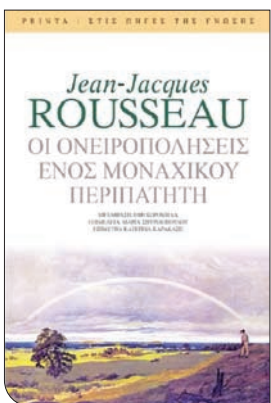
Βασίλης Κ. Φούσκας
**Το Μελάνωμα της Κύπρου - Οι ευθύνες των
Κωνσταντίνου Καραμανλή και Ευάγγελου Αβέρωφ
για την κυπριακή τραγωδία**
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

Το βιβλίο αναδεικνύει πτυχές που παραμένουν κρυμμένες «από το βαθύ κράτος των Αθηνών», όπως δηλώνει ο συγγραφέας, που με το βιβλίο στέκεται απέναντι σε μια διαχρονική αφήγηση, βολική και με πολλά αναπάντητα ερωτήματα. Η καταστροφή της Κύπρου, ο βίαιος διαμελισμός της, είναι αποτέλεσμα των σχεδιασμών του ΝΑΤΟ, των ΗΠΑ, της Βρετανίας και της Τουρκίας. Σε αυτούς τους σχεδιασμούς συναίεσε το πολιτικό κατεστημένο της Αθήνας. Το έγκλημα ανέλαβε να διαπράξει η ξενοκίνητη χούντα και οι εκπρόσωποί της στην Κύπρο, η ΕΟΚΑ-Β. Μια κάστα προδοτών, που δεν τιμωρήθηκε ποτέ.

Katja Hoyer
Πέρα από το τείχος - Ανατολική Γερμανία, 1949-1990
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Στο βιβλίο της η ιστορικός Katja Hoyer περιλαμβάνει, για πρώτη φορά, ανέκδοτες πληροφορίες από αρχεία, καθώς και συνεντεύξεις από ανθρώπους που βίωσαν το τι σημαίνει να ζεις σε αυτή τη χώρα μέχρι την κατάρρευση του Τείχους. Η Ανατολική Γερμανία της Katja Hoyer είναι ένα κράτος του οποίου οι ηγέτες, αν και στηρίζονταν από τον Κόκκινο Στρατό και εξαρτώνταν από τη Σοβιετική Ένωση για τις πρώτες ύλες (ιδίως πετρέλαιο), προσπαθούσαν να ακολουθήσουν μια ανεξάρτητη πορεία. Μια πολιτική ιστορία, διανθισμένη με συνεντεύξεις με απλούς Ανατολικογερμανούς, «δασκάλους, λογιστές, εργάτες εργοστασίων» και, το πιο χαρακτηριστικό, τους «αστυνομικούς και συνοριοφύλακες» που έκαναν το κράτος να λειτουργεί.

Jean-Jacques Rousseau
Οι ονειροπολήσεις ενός μοναχικού περιπατητή
ΕΚΔΟΣΕΙΣ PRINTA

Ένα εμβληματικό έργο αδιαμφισβήτητης λογοτεχνικής και φιλοσοφικής αξίας, που αποκαλύπτει όψεις της κοσμοθεωρίας και της προσωπικότητας του Ρουσσώ, συγκρίσιμο με τα Βάσανα του νεαρού Βέρθερου του Γκαίτε, τον Μπωντλαίρ και τον Προυστ. Ο ρομαντισμός του Ρουσσώ, μολονότι απέχει εκ πρώτης όψεως από την πολιτική φιλοσοφία του, αποκαλύπτει μια «ρομαντική ανθρωπολογία», με τον εκ Γενεύης στοχαστή να υπερασπίζεται την ιδέα μιας ταυτότητας του εγώ και της φύσης, μιας υποκειμενικότητας όπου η φαντασία υπερβαίνει τη λογική. Μια απόπειρα ενδοσκοπικής του συγγραφέα, στην οποία οι περιπλανήσεις στη φύση λειτουργούν αποκαλυπτικά, ένα πραγματικό καταφύγιο από την πραγματικότητα, εναντίον των διακυμάνσεων, καλών ή κακών, της ζωής στην πόλη και στην κοινωνία.

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ ΕΚΔΟΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΗΣ Ι. ΓΚΙΚΑΣ
**ΤΟ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΑΚΟ
ΖΗΤΗΜΑ**

Ιστορική αναδρομή στις ρίζες
και την εξέλιξή του

Η παρούσα έκδοση για το Παλαιστινιακό Ζήτημα επιχειρεί να εμβαθύνει στην ιστορική διαμόρφωση και εξέλιξή του, εξετάζοντας μια σειρά παράγοντες που συνέβαλλαν καθοριστικά σε αυτό, «πιάνοντας» το «νήμα» της Ιστορίας από τα μέσα του 19ου αιώνα έως και τον πόλεμο στη Γάζα που ξεκίνησε το 2023. Ναι... η Ιστορία έχει «σωστή πλευρά», με τους λαούς που αγωνίζονται! Λευτεριά στην Παλαιστίνη!

**ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ:
Η ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΑΠΑΙΤΕΙ
ΜΙΑ ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ. ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ,
Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ 21ο ΑΙΩΝΑ**

ΥΛΙΚΑ ΤΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΟΥ ΚΣ ΤΗΣ ΚΝΕ
ΓΙΑ ΤΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ

Οι νέες δυνατότητες που διαμορφώνει η ανάπτυξη της επιστήμης και της τεχνολογίας γεννούν προβληματισμό και απορίες για το μέλλον. Η έκδοση προσεγγίζει αυτά τα νέα φαινόμενα μέσα από τη μεθοδολογία της μαρξιστικής-λενινιστικής κοσμοθεωρίας, από τη σκοπιά των συμφερόντων της εργατικής τάξης. Γράφουν μαρξιστές επιστήμονες, πανεπιστημιακοί και στελέχη του ΚΚΕ και της ΚΝΕ.

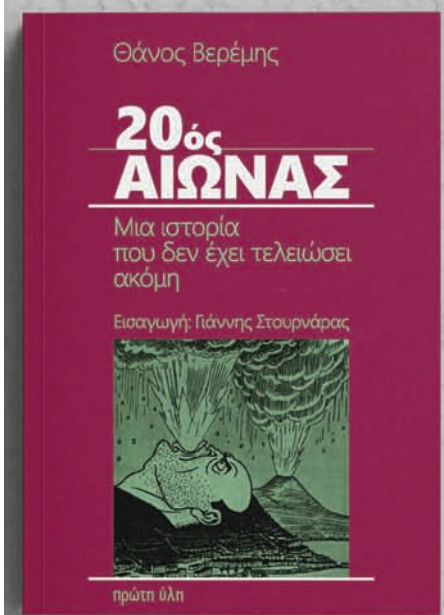
ΦΩΝΤΑΣ ΛΑΔΗΣ
**ΝΤΑ ΖΒΙΝΤΑΝΙΓΙΑ
До свидания**

ΣΕΛΙΔΕΣ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΧΡΟΝΟ
Κείμενα για την Σοβιετική Ένωση
1980-1986

Τα κείμενα που περιέχονται στην έκδοση γράφτηκαν σαν απόηχος τριών ταξιδιών του συγγραφέα στη Σοβιετική Ένωση τη δεκαετία του 1980 και, πέρα από τις γενικές διαπιστώσεις που περιέχουν, προσκομίζουν ορισμένα άγνωστα στοιχεία στον Έλληνα αναγνώστη για σημαντικούς τομείς της κοινωνικής ζωής, όπως είναι η εκπαίδευση, ο κόσμος των εκδόσεων, το σοβιετικό σύστημα βιβλιοθηκών, η εξέλιξη κάποιων νέων εκείνη την περίοδο επιστημών.

sep.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ: Αθήνα, Μαυροκορδάτου 3, τηλ.: 2103829835, e-mail: sep@sepathens@gmail.com
Θεσσαλονίκη, Πλάτωνος 7, τηλ.: 2310 283810, e-mail: sep@sepathens@gmail.com
Πάτρα, Κανακάρη 159, τηλ.: 2610 222804, e-mail: sepioa@gmail.com

πρώτη ύλη
pibooks.gr

Η Αντιγόνη στη Χάγη, Η κατάθεση της Λιάνας Κανέλλη στη Δίκη του Σλόμπονταν Μιλόγεβιτς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Με τα λόγια της συγγραφέως: «Η για πρώτη φορά ολόκληρη απόδοση και δημοσίευση στα ελληνικά ενός δικαστικού κειμένου, με βαθιά πολιτική απόχρωση, είναι μια προσφορά με αποδέκτες όλους εκείνους που δεν ξεχάσανε και που αποζητούν να μάθουν την αλήθεια. Όχι μόνο για το τι συνέβη τη μέρα της κατάθεσης, εκείνη τη φθινοπωρινή μέρα του Οκτώβρη του 2004 στη Χάγη, αλλά και για τις 78 μέρες της άνοιξης του 1999 στο Βελιγράδι, που τις μετέτρεψαν μονομιάς σε σκοτεινό χειμώνα οι ΝΑΤΟϊκοί επιδρομείς. Αποδέκτες είναι όσοι πάλεψαν και συνεχίζουν να παλεύουν για την ειρήνη μέσα από τον δρόμο της αντιπαράθεσης με τον καπιταλισμό, που κυοφορεί και γεννά τον πόλεμο. Η ιστορία έλαβε χώρα στη Χάγη δυόμισι χιλιάδες χρόνια μετά από την πρώτη Αντιγόνη του Σοφοκλέους, άγνωστο πόσα χρόνια πριν

Ηλίας Τσιαμήτρος Προδοσία και Δόλος - Σύντομη ιστορία της ατιμίας στην Ελλάδα

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ

Ο ήλιος, η θάλασσα, τα βουνά, τα ποτάμια, τα βοτάνια, όλα στον τόπο μας είναι μικρά, ταπεινά, ανθρώπινα. Και τους θεούς τους τέτοιους τούς φαντάστηκαν οι Έλληνες: τρωτούς, κατ'εικόνα και ομοίωση. Έτσι μετρημένα ιστορήθηκαν και οι ήρωες, οι σοφοί, οι βασιλιάδες, οι πολεμιστές, οι πεσόντες αυτής της χώρας, αυτοί που αξιώθηκαν μια έντιμη ζωή ή έναν ένδοξο θάνατο. Είναι πολύ φυσικό, όμοια να παρασταίνονται και οι προδότες της, εκείνοι που στάθηκαν ικανοί για τα χειρότερα. Ρουφιάνοι, αυτόμολοι, απατεώνες, μίσθαρνοι, δολεροί και άλλοι που έλαμψαν διά της ατιμίας τους πρωταγωνιστούν στις ιστορίες αυτού του βιβλίου: ιστορίες φρικτές, αδιανόητες, βουτηγμένες

Νίκος Σιδέρης Δύναμη και βία στην εφηβεία

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ

Η απογοήτευση από την ανεπάρκεια των μέχρι τώρα παρεμβάσεων και η ανησυχία για την επέκταση του φαινομένου ενισχύουν την αίσθηση της απειλής για το μέλλον των παιδιών, των μεγάλων, της κοινωνίας, του πολιτισμού. Γιατί οι έφηβοι σαγνεύονται από τη δύναμη και μαγεύονται από τη βία; Πώς θα μπορούσαμε να αποδομήσουμε αυτό το μοιραίο δίπολο που τρέφει και τρέφεται από την απόλαυση του κακού; Το βιβλίο του καταξιωμένου ψυχιάτρου και ψυχαναλυτή εστιάζοντας στη σχολική βία και το bullying, προτείνει μια νέα στρατηγική προσέγγιση, με άξονα την αποδόμηση της νοσηρής σαγήνης που ασκούν η δύναμη και η βία στους εφήβους και την αξιοποίηση της λατρείας των παιδιών και των εφήβων για τους υπερήρωες.

Πάνος Βαλαβάνης Σκύλοι από τους αρχαίους χρόνους

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΡΩΤΗ ΥΛΗ

Τι μας λένε σχετικά οι περίπου 1.300 παραστάσεις σκύλων στα αγγεία και τα 9 βασιλικά κυνηγόσκυλα στην τοιογραφία της Βεργίνας; Το βιβλίο του αρχαιολόγου και ομότιμου καθηγητή Πανεπιστημίου Πάνου Βαλαβάνη αποτελεί μία βαθιά έρευνα στους αρχαίους χρόνους μέσα από κείμενα και πηγές. Πώς χρησιμοποιούνται τα σκυλιά στους μύθους και γιατί το αστέρι Σείριος ήταν σκύλος; Ήταν οι αρχαίοι Έλληνες φιλόζωοι και τι ονόματα έδιναν στα σκυλιά τους; Τα έπαιρναν μαζί τους στα συμπόσια, τα έβγαζαν βόλτα και πώς αντιδρούσαν με τα αδέσποτα στις αγορές και στα γυμνάσια; Υπήρχαν πολεμικά σκυλιά και πώς είναι δυνατόν ένας σκύλος να θεωρηθεί Μαραθωνομάχος; Ένα πολύτιμο βιβλίο για τη σκυλισία ζωή στην Αρχαία Ελλάδα.

Δημήτρα Γκέφου-Μαδιανού Πολιτικές της ηθικής στην ανθρωπολογία. Κριτικές γενεαλογίες των κωδικών δεοντολογίας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Μια κριτική ανασκόπηση των πολιτικών ηθικής της ανθρωπολογίας και της δυναμικής στο εσωτερικό ορισμένων ανθρωπολογικών εταιρειών κατά τη διαμόρφωση των κωδικών δεοντολογίας τους. Ενώ οι πρώτοι κώδικες υποστήριζαν μια εκδοχή στην οποία η ηθική ήταν συυφασμένη με μια πολιτική δέσμευση των ανθρωπολόγων υπέρ των ανθρώπων με τους οποίους συνομιλούσαν, από τα μέσα του 1980 αυτό άλλαξε άρδην με την εξάπλωση των νεοφιλελεύθερων πολιτικών και του πολιτισμού του ελέγχου. Η ηθική ευθύνη μοιάζει να έχει μετατοπιστεί από τους συνομιλητές τους προς τους συνεχώς αυξανόμενους σε αριθμό φορείς που εισάγουν νέους κανονισμούς ελέγχου: χρηματοδότες, εργοδότες, ελεγκτές, επιτροπές ηθικής.

Κίμων Χατζημήτρος Θερμοκήπια Κρίσεων «Βαθύ» Πανεπιστήμιο ή αριστεία;

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

«Δεν φοβάμαι την κρίση όσο υπάρχουν Πανεπιστήμια». Αυτή η αισιόδοξη θεώρηση, στην Ελλάδα, καταφέραμε να μην ισχύει! Επί αιώνες, η υψηλή προτεραιότητα στη μόρφωση ήταν το πλεονέκτημα του ελληνικού πληθυσμού, τις τελευταίες δεκαετίες, όμως, η χαμηλή ποιότητα παιδείας έγινε το κύριο μειονέκτημα. Πιο υποβαθμισμένη είναι η δευτεροβάθμια εκπαίδευση, αλλά ο κατήφορος ξεκινά από τα Πανεπιστήμια. Συνιστώντας μέρος της παρακμής της χώρας, αδυνατούν να γίνουν μέρος της λύσης. Αντί να υποδεικνύουν στους νέους πύλες εξόδου από τις κρίσεις, γίνονται θερμοκήπια που τις συντηρούν. Τα 33 άρθρα του βιβλίου έχουν δημοσιευθεί, τα τελευταία 10 χρόνια, στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο.

Γιώργος Θάνος Ο άλιωτος και άλλες ιστορίες με βρυκόλακες - Μια ελληνική ανθολογία λαογραφικού τρόμου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΡΟΞΕ

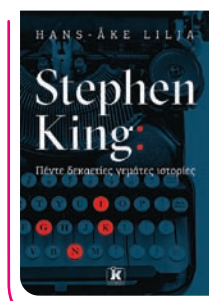
Μια ανθολογία νεοελληνικών διηγημάτων, από τα μέσα του 19ου αι. ως τον Μεσοπόλεμο, που εξετάζει τη μορφή του αρχετυπικού κακού της ελληνικής σκοτεινής λαογραφίας: του βρυκόλακα. Ένα μωσαϊκό λαογραφικών παραδόσεων από Κυκλάδες, Επτανήσα, Μάνη, Ρούμελη, Κρήτη, Ήπειρο, φωτίζει τον μύθο ενός χαρακτήρα που τον κάνει να διαφέρει από τους απέναντους που συναντάμε στην παράδοση και λογοτεχνία άλλων χωρών. Οι ιστορίες βρυκολάκων της περιόδου 1850-1940 μπορούν να σταθούν ως όμορφες και –γιατί όχι– τρομακτικές ιστορίες ακόμα και σήμερα.

Τάσος Μπράτσος Από τον Εργατικό Αστέρα έως την Πανεργατική - Το κίνημα του εργατικού αθλητισμού και άλλες ιστορίες αθλητικής αντίστασης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Εκδοτική «σέντρα» σε έναν αγώνα χωρίς λήξη, της διατήρησης της ιστορικής μνήμης, εδώ στον χώρο του αθλητισμού, την περίοδο από τον Μεσοπόλεμο έως και την Κατοχή. Σκοπός της έκδοσης να φωτιστούν μη δεδομένες στην καλύτερη περίπτωση, άγνωστες στη χειρότερη, πτυχές της Ιστορίας όπου ο αθλητισμός αποτέλεσε πεδίο αντίστασης στα σχέδια φασιστικών καθεστώτων που προσπάθησαν να τον χρησιμοποιήσουν για να περάσουν το δηλητήριό τους στη νεολαία.

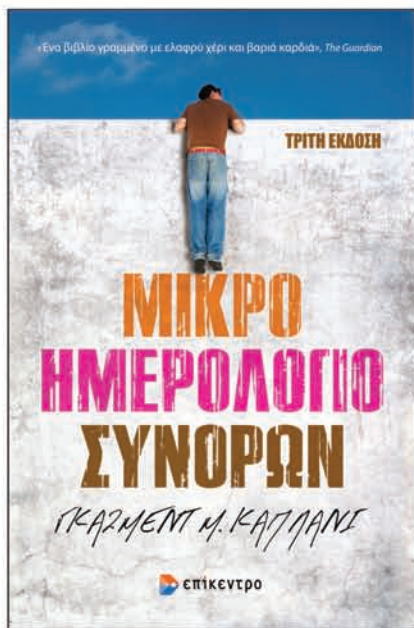

Hans Åke Lilja Stephen King: Πέντε δεκαετίες γεμάτες ιστορίες

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Ένα βιβλίο για τη ζωή και το έργο του μετρ της λογοτεχνίας τρόμου, του Στίβεν Κινγκ, από έναν από τους πιο πιστούς αναγνώστες του. Πριν από 50 χρόνια, κυκλοφόρησε ένα βιβλίο με τον τίτλο «Κάρπ». Στις 5 δεκαετίες που έχουν περάσει, κυκλοφόρησαν άλλα 87 βιβλία του και ο Στίβεν Κινγκ είναι πλέον ένας από τους σπουδαιότερους συγγραφείς παγκοσμίως. Ο Χανς-Οκε Λίλιγια, από τους μεγαλύτερους λάτρεις και μελετητές του έργου του, διαβάζει τα βιβλία του για πάνω από 40 χρόνια, γράφει για αυτόν από το 1996, του έχει πάρει συνέντευξη δύο φορές, γνωρίζει τον Βασιλιά όσο κανένας. Και μας ταξιδεύει στο σύμπαν του.

Γκαζμέντ Μ. Καπλάνι

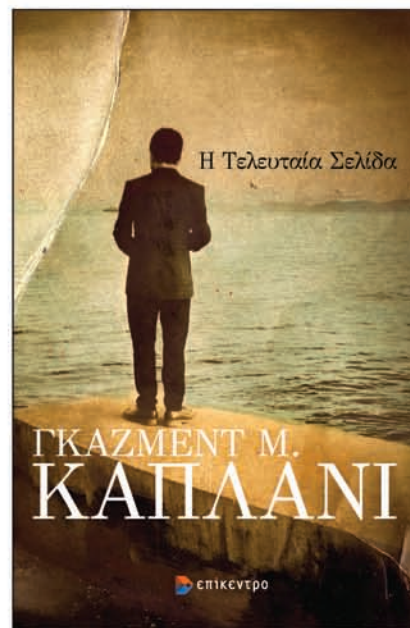
ΜΙΚΡΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΣΥΝΟΡΩΝ

Το σύνδρομο των συνόρων είναι ένα είδος «αρρώστιας», που δεν υπάρχει στον κατάλογο των αναγνωρισμένων ψυχικών διαταραχών. Το μυθιστόρημα αυτό μιλά ακριβώς για αυτή την αρρώστια. Ένα από τα πιο επίκαιρα βιβλία της εποχής μας, γραμμένο με ελαφρύ χέρι και βαριά καρδιά.

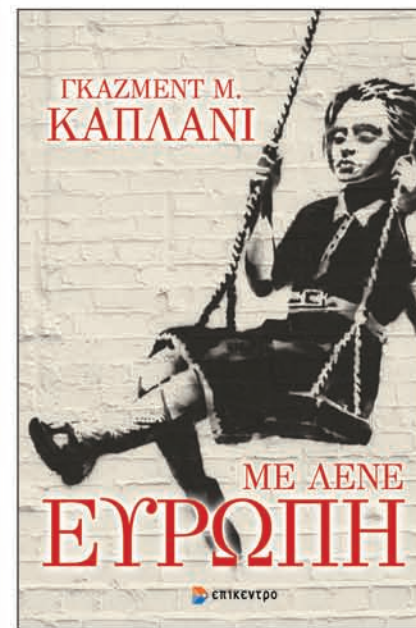
ΛΑΘΟΣ ΧΩΡΑ

Ένα μυθιστόρημα που διαβάζεται απνευστί, μιλώντας στην καρδιά όσων πληρώνουν το τίμημα να μην ανήκουν σε καμία χώρα παρά μόνο στον εαυτό τους. Έχει τον λιγγιώδη ρυθμό ενός βασανιστικού ταξιδιού και στοχάζεται στα προσωπικά και συλλογικά επώδυνα διλήμματα της Αλβανίας, της Ελλάδας, της Ευρώπης.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΕΛΙΔΑ

Ένα πυκνό βιβλίο που ξετυλίγεται σαν αστυνομικό παζλ που σε συνεπαίρνει. Μέσω χαρακτήρων που βρίθουν από ανθρωπιά, κάτω από ακραίες συνθήκες της ευρωπαϊκής ιστορίας του 20ού αιώνα, ο Καπλάνι μεταφέρει την θέληση και απελπισία για την απόκτηση μιας ταυτότητας πέρα από εθνικά και φυλετικά σύνορα.

ΜΕ ΛΕΝΕ ΕΥΡΩΠΗ

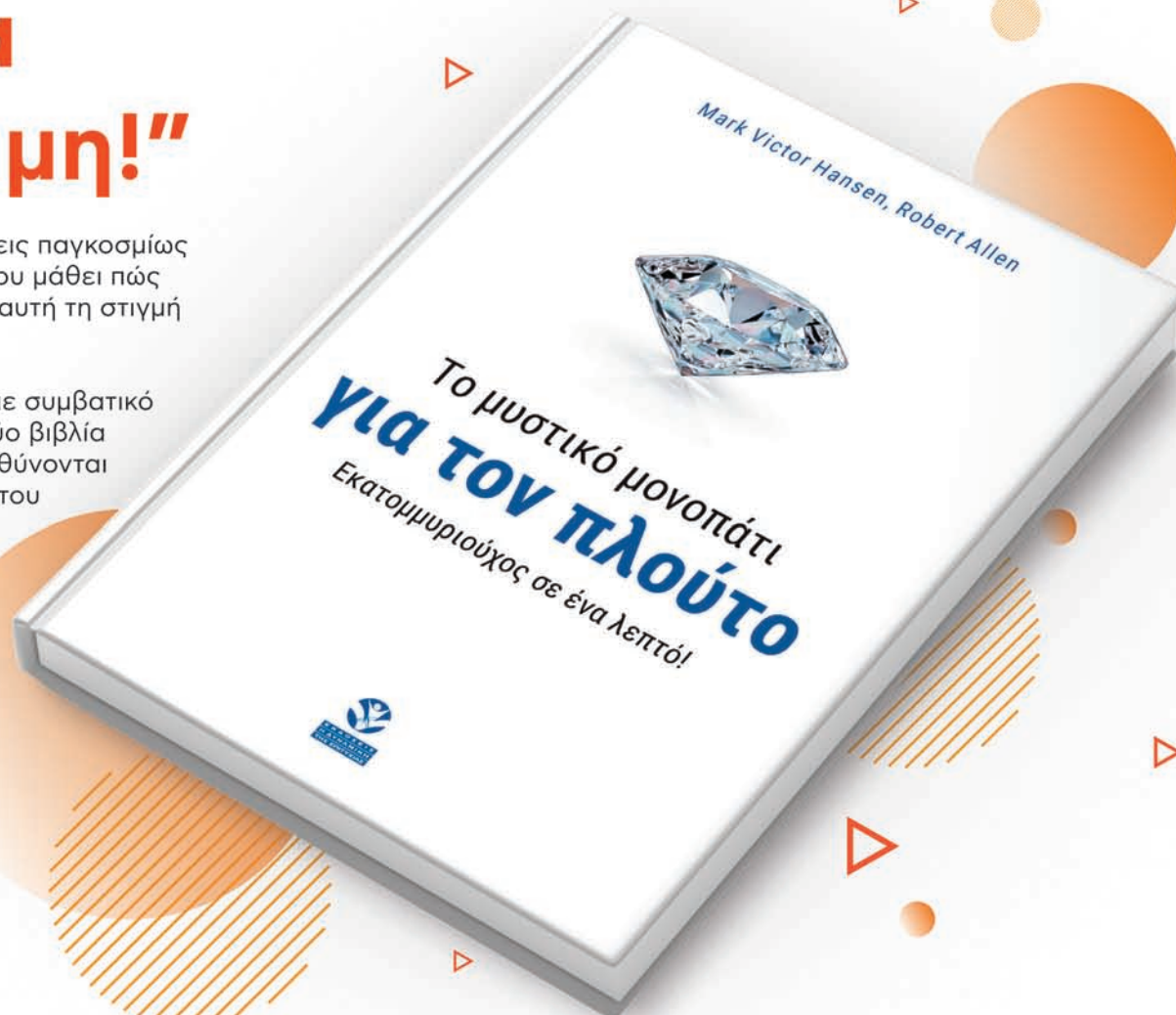
Ο Καπλάνι αφηγείται τη ζωή ενός μετανάστη και τη σχέση του με μια καινούργια χώρα και κουλτούρα. Η ανακάλυψη άλλης γλώσσας, οι κρυφές σημασίες πίσω από κοινές λέξεις, η εξερεύνηση της ξενότητας του μετανάστη σε μια ελληνική κοινωνία που φοβάται και εκπλήσεται από την παρουσία του Άλλου.

Αθήνα: Ασκληπείου 21 • τηλ.: 210 3811077, Θεσσαλονίκη: Πλατεία Ναυαρίνου 9 • τηλ.: 2310 256146 | e-mail: books@epikentro.gr | www.epikentro.gr

“Η διαύγεια είναι δύναμη!”

Το βιβλίο με τις πολυάριθμες πωλήσεις παγκοσμίως που θα σου αλλάξει τη ζωή και θα σου μάθει πώς να δημιουργείς πλούτη, ακόμα κι αν αυτή τη στιγμή δεν έχεις τίποτα για να ξεκινήσεις.

Ένα βιβλίο που δεν είναι γραμμένο με συμβατικό τρόπο. Στην πραγματικότητα είναι δύο βιβλία σε ένα και οι πληροφορίες του απευθύνονται ταυτόχρονα και στα δύο ημισφαίρια του εγκεφάλου.

 αποφασίζω

www.apofasizo.gr

Βαγγέλης Τζούκας

Ζουν ανάμεσά μας - Αλλόκοτες θεωρίες και ανορθολογισμός στον σύγχρονο κόσμο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ

Το βιβλίο γράφτηκε μέσα στην ιδιαίτερη συγκυρία της πανδημίας και στοχεύει στην παρουσίαση στο ευρύ κοινό δεκαπέντε «αλλόκοτων» δημοφιλών θεωριών, που καλύπτουν ζητήματα με μεγαλύτερη ή μικρότερη επίδραση σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Η εστίαση στις θεωρίες αυτές είναι καθαρά υποκειμενική και επιλεκτική εκ μέρους του συγγραφέα, καθώς οι ανάλογες θεωρήσεις σε καμία περίπτωση δε διεκδικούν το μονοπώλιο της αποκλειστικότητας στον χώρο του «αλλόκοτου», του συνωμοσιολογικού φαντασιακού και της ψευδοεπιστήμης. Πιθανόν να ξενίσει τμήμα του αναγνωστικού κοινού, αφού η ενασχόληση με τον ανορθολογισμό στις ποικίλες εκδοχές του δεν είναι εύκολη υπόθεση. Όμως κεντρική θέση του συγγραφέα είναι ότι ιδέες, πεποιθήσεις και συμπεριφορές που μπορεί με μια πρώτη ματιά να φαίνονται αλλόκοτες, κωμικές, ακόμη και εντελώς γελοίες μπορεί να έχουν τραγικές συνέπειες. Η ιστορική πραγματικότητα τα εξάλλου το έχει αποδείξει πολλαπλώς.

Κώστας Κωστής

Ξανακοιτώντας την ιστορία του κράτους στην Ελλάδα (19ος - 21ος αιώνας)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Στο βιβλίο αυτό επιχειρείται κυρίως μια ανάγνωση της ιστορίας του ελληνικού κράτους, η οποία εντάσσεται σε ένα γενικότερο διεθνές παράδειγμα ιστορίας των κρατών. Στη λογική αυτή, τα δημόσια οικονομικά δε θα έπρεπε να περιλαμβάνονται στην ιστορία του κράτους, ούτε κρατικές πολιτικές όπως λ.χ. οι αγροτικές μεταρρυθμίσεις. Είναι προφανές όμως ότι μια τέτοια αντίληψη δε μας πηγαίνει πολύ μακριά στην κατανόηση της ιστορίας του κράτους. Αν, για παράδειγμα, ένας ιστορικός μετά από πενήντα χρόνια προσπαθούσε να γράψει την ιστορία της Ελλάδας κατά την τελευταία δεκαετία χωρίς να λάβει υπόψη του την πρόσφατη δεκαετή κρίση, το αποτέλεσμα θα ήταν από κάθε άποψη αδύναμο. Τα δέκα αυτά κείμενα φιλοδοξούν επομένως να μιλήσουν για την ιστορία του ελληνικού κράτους με μεγαλύτερη συνέπεια και αποτελεσματικότητα απ' ό,τι έχει συμβεί μέχρι σήμερα στο πεδίο αυτό της ελληνικής ιστοριογραφίας.

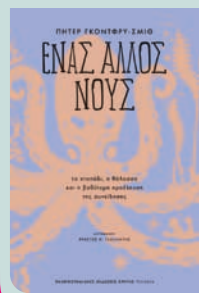

Χριστίνα Καραθανάση

Επίλεξε το σωστό! - Μάθε καλύτερα ελληνικά μέσα από 420 ερωτήσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ

Μιλιά σωστά ελληνικά; Πόσο σίγουρος/η είσαι; Καθημερινά συναντάμε τόσα εκφραστικά ή ορθογραφικά λάθη, που πολλές φορές αναρωτιόμαστε τι πράγματι είναι σωστό και γιατί. Με τη βοήθεια αυτού του βιβλίου ανακάλυψε πόσο καλά γνωρίζεις την ελληνική γλώσσα, επιλέγοντας τη σωστή απάντηση που θα συμπληρώσει την εκάστοτε πρόταση. Μάλιστα, στο τέλος κάθε ενότητας θα βρεις και την εξήγηση της ορθής απάντησης. Μάθε να γράφεις και να εκφράζεσαι σωστά συνδυάζοντας γνώση και διασκέδαση!

Peter Godfrey-Smith

Ένας άλλος νους - Το χταπόδι, η θάλασσα και η βαθύτερη προέλευση της συνείδησης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τα χταπόδια, ειδικά σε συνθήκες αιχμαλωσίας, βρίσκουν τρόπους να εκδηλώνουν τις συμπεριφορές, τις αντιπάθειες ή την περιφρόνησή τους, κλέβουν τροφή από γειτονικές δεξαμενές, σβήνουν όσα φώτα τούς ενοχλούν (!), ενώ εκτελούν θεαματικότερες αποδράσεις. Ο Πίτερ Γκόντφρυ-Σμιθ, διακεκριμένος φιλόσοφος της επιστήμης και δεινός δότης, περιγράφει πώς συμπεριφέρονται τα χταπόδια που ζουν ελεύθερα κοντά στις ακτές της Αυστραλίας. Πώς απέκτησαν τα ζώα συνείδηση του εαυτού τους;

Δημήτρης Τζιόβας

Ιστορία, έθνος και μυθιστόρημα στη μεταπολίτευση - τραύμα, μνήμη και μεταφορά

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ο πιο πρόσφορος τρόπος για να δούμε το πώς αλλάζει η σχέση λογοτεχνίας και έθνους είναι μέσω του ιστορικού μυθιστορήματος. Το νέο μετα-ιστορικό μυθιστόρημα διερευνά την ετερότητα του έθνους, τις αποσιωπημένες πτυχές και τα τραύματα της ιστορίας. Βλέπει το παρελθόν περισσότερο στο παρόν, αμφισβητεί τις εθνικές αλήθειες και δε βασίζεται στη μαρτυρία όσο στη διερεύνηση του ιστορικού αρχείου. Στο βιβλίο αναλύονται οι διάφοροι τρόποι εμπλοκής του μυθιστορήματος με το έθνος και την ιστορία του.

Παιδικά, Εφηβικά

Éric Puybaret
Ο Φεγγαροσκεπαστής

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΟΠΤΡΑ

Η δουλειά του φεγγαροσκεπαστή είναι πολύ σπουδαία, γιατί τα μισοφέγγαρα που σχηματίζονται στολίζουν τον ουρανό και βοηθούν τους ανθρώπους να μετράνε τον χρόνο που περνάει. Ο Τιμολέων μόλις πήρε το πτυχίο του και πρέπει απόψε κιόλας να φτάσει στο φεγγάρι, για να συνεχίσει κι αυτός με τη σειρά του να φτιάχνει με το σεντόνι υπέροχα μισοφέγγαρα πάνω από την κοιμισμένη πόλη. Μόνο που μια μαγική καραμέλα θα τα χαλάσει όλα. Όμορφη εικονογράφηση, συναρπαστική αφήγηση, φαντασία και αγάπη για το διάβασμα, συνθέτουν το σύμπαν του βιβλίου.

Σοφιάνα Θεοφάνους

Καλά Χριστούγεννα, αγαπητέ μου Τσάρλι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΡΑ ΕΚΔΟΤΙΚΗ

Χριστούγεννα. Δύο έφηβοι, ένα αγόρι και ένα κορίτσι, χωρίζονται από έναν τοίχο, ο οποίος τους εμποδίζει να δουν ο ένας τον άλλον. Καθώς αρχίζουν να συνομιλούν με αφορμή μια μπάλα, ο διάλογός τους εξελίσσεται σε μια πολύ ουσιαστική εξιστόρηση γεγονότων και αποκαλύψεων. Ο τοίχος φαίνεται σαν ένα εμπόδιο επικοινωνίας, λειτουργεί τελικά απελευθερωτικά, ώστε τα παιδιά να μπορούν να εκφράσουν τα συναισθηματά τους, να ξεδιπλώσουν τους φόβους και τις ελπίδες τους, τις ανησυχίες και τα όνειρά τους.

Quentin Blake, Emma Chichester Clark

Τα τρία μαιμούδακια

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η Χίλντα Σνιμς έχει στο σπίτι της τρία μαιμούδακια: τον Τιμ, τον Σαμ και τη Λούλου. Όμως είναι πολύ ζωηρά μαιμούδακια, και όσο κι αν προσπαθεί η Χίλντα να μένουν ήσυχα όταν λείπει από το σπίτι, αυτά τα κάνουν πάντα άνω κάτω! Φαγητό και σούπερ χύνονται στο πάτωμα, καπέλα με φτερά καταστρέφονται και το μπάνιο πλημμυρίζει με λογιών λογιών αφρόλουτρα... Θα βρει άραγε η Χίλντα τον τρόπο να τους μάθει να παίζουν ήρεμα; Μια ξεκαρδιστική ιστορία με πλούσια και ανατρεπτική εικονογράφηση.

Marta Altés

Δεν το έκανα εγώ!

ΕΚΔΟΣΕΙΣ KEY BOOKS

Δεν έγινε και κάτι όταν χάθηκε η κατσαρόλα. Και χωρίς το κουτάλι μπορούσαν να ζήσουν! Αλλά μετά, άρχισε να γίνεται κουραστικό! Πράγματα εξαφανίζονται και κανείς δεν αναλαμβάνει την ευθύνη, και κανείς δεν είναι χαρούμενος με ό,τι συμβαίνει. Αλλά οι δυο φίλοι, ο Έλλικς και η Τσάρλυ, είναι οι μόνοι κάτοικοι του νησιού. Όμως αν δεν το έκανε ο Έλλικς, και δεν το έκανε η Τσάρλυ, τότε ποιος το έκανε; Μια αστεία και διδακτική ιστορία για τη φιλία, τους τσακωμούς και τη συγχώρεση.

Το Μεγάλο Βιβλίο της Πέππα,

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ANUBIS

Οι Εκδόσεις Anubis ανακοινώνουν την κυκλοφορία της σκληρόδετης ανθολογίας της Πέππας, της αγαπημένης ηρωίδας των μικρών με τέσσερις τέσσερις κλασικές και μία ολοκαίνουρια ιστορία. Μια επετειακή συλλογή που περιλαμβάνει τις ιστορίες: Η Πέππα καλεσμένη σε γάμο, Η γιαγιά μου!, Δοντάκια καθαρά!, Η Πέππα στο Μουσείο και Το αγωνιστικό αυτοκίνητο του Τζορτζ.

Κυριάκος Αθανασιάδης

Ο παράξενος Αδάμ και το φεγγάρι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

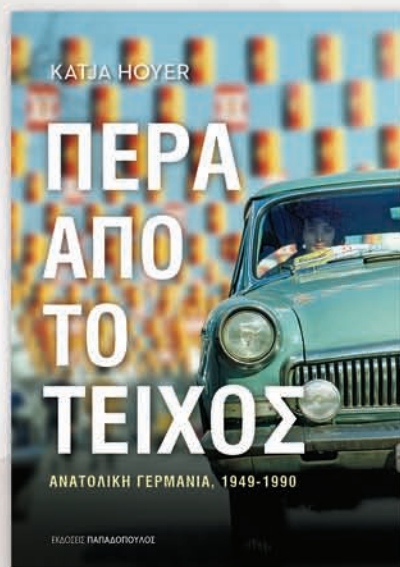
Το 1969 όλος ο κόσμος περιμένει με ανυπομονησία την κατάκτηση της Σελήνης. Όλοι θέλουν να δουν την προσελήνωση στην τηλεόραση. Αλλά οι περισσότεροι δεν έχουν – είναι τα χρόνια που τα παιδιά παίζουν στις αλάνες και γυρνάνε σπίτι με σκισμένα γόνατα. Την ίδια εποχή ένα βαρύ σύννεφο σκεπάζει την Ελλάδα και λίγοι μιλάνε γι' αυτό, αλλά ένα 10χρονο αγόρι κοιτάζει με δέος τον ουρανό, έχοντας όνειρο να γίνει αστροναύτης και να ταξιδεύει στο διάστημα όπως ο αγαπημένος του υπερήρωας, ο Παράξενος Αδάμ. Ο Παράξενος Αδάμ, βέβαια, δεν ζει παρά μονάχα στα κόμικς, έτσι δεν είναι; Ίσως, όμως, και όχι...

Του φθινοπώρου... αναγνώσματα

Πώς χτίζεις μια καλή ζωή; Ο **Arthur C. Brooks**, καθηγητής «ευτυχίας» στο Χάρβαρντ και αρθρογράφος στο Atlantic, και η μια και μοναδική **Oprah Winfrey**, πιστεύουν ότι δεν είναι τόσο δύσκολο όσο νομίζουμε. Κι όμως, η ευτυχία είναι μια επιστήμη που μπορείς να τη διδάξεις στον εαυτό σου.

Η **Katja Hoyer** εξερευνά την ιστορία και τις συνέπειες της πτώσης του Τείχους του Βερολίνου, εστιάζοντας στις ζωές των ανθρώπων που επηρεάστηκαν από αυτήν την ιστορική στιγμή. Με πλούσια αφήγηση και προσωπικές μαρτυρίες, οι αναγνώστες βιώνουν τις προκλήσεις και τις ελπίδες που προέκυψαν μετά την επανένωση της Γερμανίας.

Μάθε πώς το στρες επηρεάζει την υγεία σου. Ένας επιστημονικός οδηγός από τον ειδικό στη βιολογία του Συστήματος του Στρες, **Δρ. Γεώργιο Χρούσο**.

Ο **Υμνος**, η κλασική ιστορία της **Ayn Rand** για ένα δυστοπικό μέλλον... όπου στερεί από τα άτομα το όνομα και την ανεξαρτησία τους. Κυκλοφορεί αποκλειστικά από τις Εκδόσεις Παπαδόπουλος

ΕΠ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
www.epbooks.gr

ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΣΑΡΑΗ ΚΑΝΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΡΓΑ ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΝΕΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

ΚΑΡΑΕΚΔΟΤΙΚΗ

karatekdotiki.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
ΣΟΛΩΝΟΣ 103
106 82 ΑΘΗΝΑ
Τ 2103806676/8

ΘΕΛΕΙΣ ΝΑ ΦΥΓΕΙΣ
ΑΛΛΑ ΔΕΝ ΘΑ ΣΕ ΑΦΗΣΕΙ
ΠΟΤΕ ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΕΙΣ

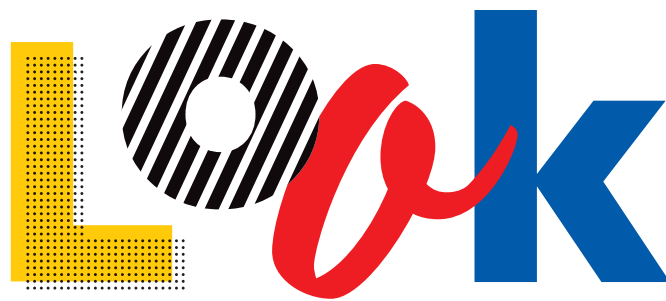
JESSICA PAYNE
ΚΑΝΕ ΜΕ ΝΑ ΕΞΑΦΑΝΙΣΤΩ
ΕΝΑ ΣΥΝΑΡΠΑΣΤΙΚΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΘΡΙΛΕΡ

www.graphi.gr | info@graphi.gr

f Εκδόσεις Γραφή @ ekdoseisgraphi

Γραφή
ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Επιμέλεια:
ΜΑΡΙΑ-ΙΩΑΝΝΑ
ΣΙΓΑΛΟΥ

MANGO

Παλτό μακρύ γούνα 100% δέρμα €1.079,99

MUGLER

Ντραπέ μακρυμάνικο
τόπ €337

ZADIG ET VOLTAIRE

Κροκό δερμάτινη τσάντα €895

**ROTATE
BIRGER
CHRISTENSEN**

Ψηλόμυσο παντελόνι
με εφέ κροκό €285

**LUISA
WORLD**

Μπότες Chloé

CATRICE

Κραγιόν Heart Affair
απόχρωση 03 Heart
Breaker

MISSONI

Πλεκτή ζακέτα €1.580

REFORMATION

Βελούδινο μίντι φόρεμα Salamanca €184

DARLING

Αντιλιακή κρέμα
προσώπου
για λάμψη

CONVERSE

Παπούτσια Lift €89

**ZARA X
STEFANO
PILATI**

Κοντό φόρεμα
με ζώνη €99,95

**PEDRO
GARCIA**

Τσάντα €520

PENNY BLACK

Φούστα €195

CALZEDONIA

Διαφανές καλσόν
30 Den με στρας
Wine Red Purple €17,95

*Trending Now:
Βουργουνδί,
baby blue,
μαύρο, καμηλό
και μπεζ,
γκρι, metallics,
της ελιός και
φυσικά
το κόκκινο!*

Ο χαρισματικός Διονύσης Γραμμένος με την ΕΛΣΟΝ

σε μια υπέροχη συναυλία
στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών

Της ΝΙΚΗΣ-ΜΑΡΙΑΣ ΚΟΣΚΙΝΑ

Μια ξεχωριστή συναυλία θα παρουσιάσει στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών ο αρχιμουσικός **Διονύσης Γραμμένος**, διευθύνοντας την **Ελληνική Συμφωνική Ορχήστρα Νέων (ΕΛΣΟΝ)**. Το αθηναϊκό κοινό θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει την ερμηνευτική δεινότητα του Έλληνα μαέστρου και της ορχήστρας του. Το πρόγραμμα ανοίγει με το έργο <<rewind>> της Βρετανίδας συνθέτριας Άννα Κλάιν, σε πρώτη πανελλήνια εκτέλεση. Ακολουθούν επιλογές από τους «36 ελληνικούς χορούς» του Νίκου Σκαλκώτα, ενώ η βραδιά θα κλείσει με τους δημοφιλείς Συμφωνικούς Χορούς από το «West Side Story», του Λέορναρντ Μπερνστάιν.

Η ΕΛΣΟΝ δημιουργήθηκε το 2017 και έχει ήδη στο ενεργητικό της σπουδαίες εμφανίσεις, αλλά και συνεργασίες με κορυφαίους καλλιτέχνες σε Ελλάδα και εξωτερικό. Μάλιστα, από το 2020 είναι ορχήστρα in residence του Μεγάρου. Η συναυλία του Οκτωβρίου αποτελεί προπομπό για την πρώτη εμφάνιση της ΕΛΣΟΝ στη Νέα Υόρκη, τον Νοέμβριο, στο Stern Auditorium / Perelman Stage του εμβληματικού Carnegie Hall. Η συναυλία πραγματοποιείται με την υποστήριξη της Πειραιώς.

INFO

Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 30 Οκτωβρίου, 20:30

Θέατρο, μουσική, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας ιντριγκάρουν αυτό το επτάημερο.

«Dog's gaze», Κωνσταντίνος Μάσσογ

1 Η «τρίτη ζωή» του Κωνσταντίνου Μάσσογ

Η έκθεση του Κωνσταντίνου Μάσσογ, σε επιμέλεια της ιστορικού της τέχνης **Ναταλίας Μπτσιώνη** και καλλιτεχνική διεύθυνση του Γιώργου Τζάνερη, μας προσκαλεί σε μια διαφορετική προσέγγιση της φύσης. Αν και τα έργα του καλλιτέχνη φαντάζουν ρεαλιστικά, κρύβουν κάτι το σουρεαλιστικό και το απειλητικό. Ο τίτλος «*Third Life*» δημιουργεί μια νέα εποχή, κατά την οποία η ανθρωπότητα πρέπει να υπερκεράσει τον εαυτό της, να αναστοχαστεί την έννοια της φύσης και του πολιτισμού, επανεξετάζοντας την επικράτησή της στη Γη. Θα καταφέρει ο άνθρωπος να αλλάξει τη σχέση του με τη φύση;

Genesis Gallery, 24 Οκτωβρίου έως 16 Νοεμβρίου

2 Καρυά 1943 Η ζωή σε ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης

Καρυά Φθιώτιδας, 1943. Ένα στρατόπεδο συγκέντρωσης όπου μετέφεραν οι Γερμανοί έναν μεγάλο αριθμό Εβραίων από τη Θεσσαλονίκη. Η έκθεση «*Καρυά 1943. Καταναγκαστική εργασία και Ολοκαύτωμα*» είναι αφιερωμένη στο θέμα της καταναγκαστικής εργασίας των Ελλήνων Εβραίων κατά τη διάρκεια της γερμανικής κατοχής. Άθλιες συνθήκες διαβίωσης, βασανισμοί και εν ψυχρώ δολοφονίες. Όσοι επέζησαν μεταφέρθηκαν στο Άουσβιτς, όπου και δολοφονήθηκαν. Αφορμή για την εκκίνησή της ήταν το αρχείο ενός Γερμανού πολιτικού μηχανικού που ήταν υπεύθυνος πολλών κατασκευαστικών έργων – ανάμεσά τους και το στρατόπεδο στην Καρυά. Η έκθεση παρουσιάζεται παράλληλα και στη Γερμανία.

Μουσείο Μπενάκη, Κτίριο Πειραιώς, έως 16 Φεβρουαρίου 2025

3 «Ο Επιθεωρητής» Μια τρελή πολιτική κωμωδία

Ένα βαθιά πολιτικό αλλά και σατιρικό κείμενο μετατρέπεται σε απίστευτη κωμωδία χάρη στο εκρηκτικό δίδυμο Θοδωρή Σκυφτούλη και Στέλιου Μάινα. Ο «*Επιθεωρητής*» του Νικολάι Γκόγκολ σε σκηνοθεσία **Γιάννη Κακλέα** μάς μεταφέρει στη Ρωσία του σήμερα. Ένας καιροσκόπος εκμεταλλεύεται μια παρεξήγηση και παριστάνει τον επιθεωρητή ενάντια στη διαφθορά. Τότε ξεκινά μια σειρά από δωροδοκίες, καλοπιάσματα και άλλα τεχνάσματα από τους διοικούντες την πόλη, με σκοπό να τον καλοπιάσουν. Στο τέλος, ωστόσο, η αλήθεια αποκαλύπτεται...

Θέατρο Γκλόρια, από 24 Οκτωβρίου

© ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΣΚΑΦΙΔΑΣ

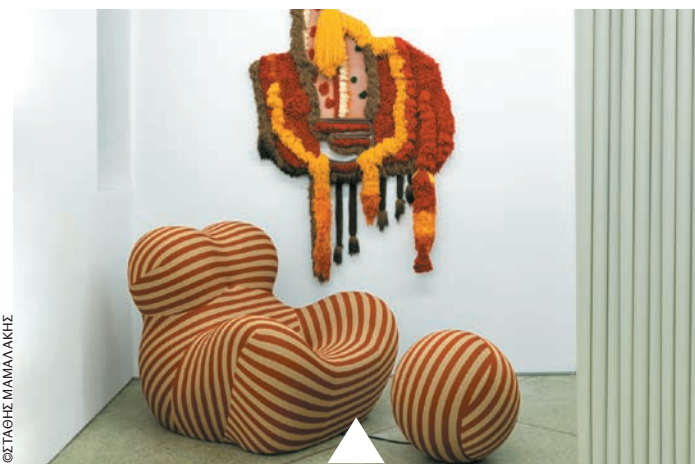
Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

4 Η «Λυγερή» στην Πειραματική Σκηνή

Ο ανεκπλήρωτος έρωτας και οι συμβάσεις της εποχής. Μια θεατρική μεταφορά του μυθιστορήματος «Η Λυγερή» του Ανδρέα Καρκαβίτσα, σε σκηνοθεσία **Ειρήνης Λαμπρινοπούλου**, θα ανέβει στην Πειραματική Σκηνή. Ο συγγραφέας εμπνέεται την ηρωίδα του από τον δικό του εφηβικό ανεκπλήρωτο έρωτα. Η Ανθή είναι ερωτευμένη με τον Γεώργιο. Ο πατέρας της, όμως, αποφασίζει να την παντρεύει με τον Νικόλαο και, ενώ ο Γεώργιος της προτείνει να κλεφτούν, εκείνη αρνείται. Γίνεται μπτέρα και ξεχνά για πάντα τον έρωτά της. Το τέλος της ιστορίας επιτρέπει μια διττή ανάγνωση, είτε ως μια ωδή στον συμβιβασμό είτε ως μια ελεγεία στην αποδοχή. **Εθνικό Θέατρο, από 24 Οκτωβρίου**

5 «Prima Facie» Το θέμα του πολλαπλού βιασμού

Το έργο-φαινόμενο, που παίζεται ήδη σε πάνω από 25 χώρες παγκοσμίως, «Prima Facie», έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, σε σκηνοθεσία **Γιώργου Οικονόμου**. Η Λένα Παπαληγούρα στον ρόλο της δικηγόρου Tessa Ensler, σε μια παράσταση για το επίκαιρο θέμα του πολλαπλού βιασμού. Η λατινική έκφραση «prima facie» είναι ένας δόκιμος νομικός όρος που μεταφράζεται «εκ πρώτης όψεως». Ουσιαστικά, θα έπρεπε η ενοχή του δράστη να είναι αυταπόδεικτη σε έναν βιασμό. Η κεντρική ηρωίδα προσπαθεί να υπερασπιστεί τον εαυτό της, παλεύοντας ανάμεσα στη νομοθεσία και στη δικαιοσύνη. **Θέατρο Πορεία, από 29 Οκτωβρίου**

6 Μάρω Φασουλή 'Όταν η υφαντική γίνεται έργο τέχνης

Η νέα έκθεση της **Μάρως Φασουλή** με τον τίτλο «Σπίτι όσο χωρείς και χωράφι όσο θωρείς» είναι το αποτέλεσμα της καταγραφής και της έρευνας της καλλιτέχνης στο χωριό Έξω Μεριά της Τήνου. Η λαϊκή αυτή έκφραση παραπέμπει στη σχέση μας με τον χώρο, εσωτερικό και εξωτερικό, υποδηλώνοντας ότι είναι καλύτερο να έχουμε όσα υλικά αγαθά χρειαζόμαστε, χωρίς να επιδιώκουμε περισσότερα. Στην Έξω Μεριά της Τήνου τα κτίσματα είναι ως επί το πλείστον απλά, μονοώροφα, χαμηλά αγροτικά σπίτια, φτιαγμένα κυρίως με πέτρα. Τα έργα της είναι όλα άτιτλα, ως φόρος τιμής στη λαϊκή τέχνη, όπου οι καλλιτέχνες παρέμεναν ανώνυμοι, και εμπνέονται όλα από τον χώρο της υφαντικής και της αρχιτεκτονικής σε ένα αγροτικό σπίτι. **CAN Christina Androulidaki Gallery, έως 23 Νοεμβρίου**

7 Η «Λυσσασμένη γάτα» στο Θέατρο Αθηνά

Μια γιορτή γίνεται αφορμή για σκληρές αποκαλύψεις. Ένας άνθρωπος που νομίζει ότι κυβερνά τους πάντες ανακαλύπτει ότι πάσχει από καρκίνο. Στα γενέθλιά του, οι γιοι του και οι νύφες του τον επισκέπτονται για να του ευχηθούν. Αλλά η γιορτή σύντομα θα πάρει αρνητική τροπή. Η «Λυσσασμένη γάτα» του Τένεσι Ουίλιαμς ανεβαίνει φέτος στο Θέατρο Αθηνά, σε σκηνοθεσία **Δημοσθένη Παπαδόπουλου**, με τον Πάννη Βούρο στον ρόλο του πατέρα. Γιοι και νύφες θα βγάλουν τον χειρότερο εαυτό τους, τις πιο μύχιες σκέψεις τους, ενώ η μπτέρα θα προσπαθήσει να κρατήσει τις ισορροπίες. **Θέατρο Αθηνά, Από 24 Οκτωβρίου**

8 «Ήταν όλοι τους παιδιά μου» του Άρθουρ Μίλερ από τον Γ. Νανούρη

Το κλασικό έργο του Άρθουρ Μίλερ «Ήταν όλοι τους παιδιά μου» ανεβαίνει στο Θέατρο Αλκυονίδες, σε σκηνοθεσία **Γιώργου Νανούρη**. Η υπόθεση γνωστή: ένας εργοστασιάρχης πουλάει σκάρτα εξαρτήματα αεροπλάνων στην πολεμική αεροπορία, με αποτέλεσμα κάποια αεροπλάνα να πέσουν. Πώς εμπλέκονται τα παιδιά του στην ιστορία αυτή; Η απληστία και τα όρια της αποτελούν το κεντρικό θέμα σε αυτό το έργο. Τους πρωταγωνιστικούς ρόλους έχουν οι Πιώργος Γάλλος, Άννα Μάσχα, Κωνσταντίνος Μιμηπής και Λίλα Μπακλέση. **Θέατρο Αλκυονίδες, από 25 Οκτωβρίου**

ΜΗΝ ΤΟ ΧΑΣΕΙΣ

9 Pagan: Μια διονυσιακή μυσταγωγική βραδιά

Οι Pagan επιστρέφουν στο Κύτταρο, από όπου ξεκίνησαν 2 χρόνια πριν, για μια ξεχωριστή βραδιά. Πέρα από τα γνωστά τους κομμάτια θα παρουσιάσουν και νέο υλικό.

Στις 24 Οκτωβρίου οι **Usurum** συμπράττουν με τη **Sophie Lies** και τους μουσικούς της, ενώ στις 25 Οκτωβρίου οι **Fer de Lance**. Τέλος, στις 26 Οκτωβρίου ολοκληρώνει τις εμφανίσεις της η θρυλική τετράδα (Παπαδόπουλος, Γιοκαρίνης, Ζιγώλας, Καζούλης). **Κύτταρο, 27 Οκτωβρίου**

10 Οι Cigarettes after Sex για 2 εμφανίσεις στην Αθήνα

Η ambient pop κολεκτίβα έρχεται για δύο βραδιές στην Ελλάδα, για να μας γεμίσει αισθαντικές μελωδίες και ρομαντισμό. Στο πλαίσιο της παγκόσμιας περιοδείας της, οι **Cigarettes after Sex** κάνουν μια στάση στο ΟΑΚΑ, για να δώσουν το πρώτο μεγάλο live της φθινοπωρινής σεζόν στη χώρα μας. Τα μαγευτικά φωνητικά του **Greg Gonzalez** και η ατμοσφαιρική και ονειρική μουσική τους καθιστούν την μπάντα αυτή μοναδική στο είδος της. **Κλειστό Γήπεδο Μπάσκετ ΟΑΚΑ, 25 & 26 Οκτωβρίου**

11 «Linda» από την ομάδα Νάμα

Πόσο δύσκολο είναι να ζει κάποιος ευτυχισμένα στη σύγχρονη εποχή που όλο τρέχουμε; Αυτό είναι το κεντρικό ερώτημα της παράστασης «Linda», της Βρετανίδας **Penelope Skinne**, που ανεβαίνει για πρώτη φορά στην Ελλάδα από την ομάδα Νάμα. Στον ομώνυμο ρόλο η Κατερίνα Λέχου, ενσαρκώνει μια φαινομενικά επιτυχημένη γυναίκα που επιζητά την ευτυχία και λίγες ποιοτικές στιγμές. Τη σκηνοθεσία υπογράφει η **Ελένη Σκότση**, ενώ σε ρόλο-έκπληξη εμφανίζεται ο Άλκης Κούρκουλος. **Θέατρο Επί Κολωνών, από 23 Οκτωβρίου**

Ο Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας στο εργαστήριό του στο Λονδίνο

12 Ο Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας ενώνει Δύση και Ανατολή

Με αφορμή τα 30 χρόνια από τον θάνατο του Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίκα παρουσιάζεται η έκθεση με τον τίτλο «Ταξίδι από τη Δύση στην Ανατολή», αφιερωμένη στο μεγάλο ταξίδι που πραγματοποίησε ο ζωγράφος το 1958. Μέσα από σχέδια, ημερολόγια, αναμνηστικά αντικείμενα και έργα τέχνης, ο επισκέπτης της έκθεσης παρακολουθεί το συναρπαστικό αυτό οδοιπορικό του καλλιτέχνη, και μπορεί έτσι να συνειδητοποιήσει πόσο είχε εντυφώσει στην τέχνη, τη σκέψη και τη θρησκεία της Ανατολής, αναγνωρίζοντας τις ομοιότητες και τους δεσμούς μεταξύ Ανατολής και Δύσης. **Μουσείο Μπενάκη, Κτίριο Πειραιώς, 24 Οκτωβρίου έως 16 Φεβρουαρίου 2025**

13 Ένα θεατρικό... ντοκιμαντέρ από τον Κ. Μάρκελλο

Η παράσταση «Δυο πορτοκάλια για τα Χριστούγεννα...», το νέο έργο του **Κωνσταντίνου Μάρκελλου**, ανεβαίνει σε δική του σκηνοθεσία για περιορισμένο αριθμό παραστάσεων. Το έργο κινείται ανάμεσα στην πραγματικότητα και στη μυθοπλασία, καθώς προέκυψε από καταγραφή αληθινών γεγονότων. Ο σκηνοθέτης Κωνσταντίνος Μάρκελλος και η ηθοποιός Ελένη Στεργίου, ιδρυτικά μέλη των This Famous Tiny Circus theater group, ταξίδεψαν με τον συνεργάτη τους Πέτρο Μακρή στο Βουκουρέστι και κατέγραψαν, στην κάμερα και στο χαρτί, μαρτυρίες πολιτών που έζησαν τις τσερσίες, τον φόβο, την ανασφάλεια και τη λογοκρισία του καθεστώτος Τσαουσέσκου. Οι συγκλονιστικές αφηγήσεις τους έγιναν το έδαφος για να γεννηθεί το τέταρτο θεατρικό έργο του Κωνσταντίνου Μάρκελλου, το οποίο, όπως και τα τρία προηγούμενα, ακροβατεί ανάμεσα στο ιστορικό ντοκουμέντο και στη μυθοπλασία. **Θέατρο Εν Αθήναις, από 30 Οκτωβρίου**

Sweet

13 στέκια που θα σου γλυκάνουν τη ζωή

Λαχταριστά

Για εσένα που δεν αντιστέκεσαι στη μυρωδιά ενός φρεσκοψημένου κέικ, που λαχταράς ένα τέλεια σιροπιασμένο γαλακτομπούρεκο, μια ζουμερή σοκολατόπιτα, ένα χειροποίητο παγωτό και ό,τι άλλο λαχταριστό μπορεί να έχεις στο μυαλό, σου αφιερώνουμε τις επόμενες σελίδες. Η ATHENS VOICE προτείνει 13 από τους πιο γλυκούς προορισμούς για να τους ανακαλύψεις!

Της ΝΑΤΑΣΣΑΣ ΚΑΡΥΣΤΙΝΟΥ

28 χρόνια στου Ψυρρή η Νάνσυ και ο Σεραφεΐμ, στο διάσημο πια Σερμπετόσπιτο της Νάνσυ, η οποία μοιράζεται με την ATHENS VOICE κάποια από τα μικρά και μεγάλα μυστικά της.

Πώς ξεκίνησε η ιδέα για το Σερμπετόσπιτο της Νάνσυ; Ποιες ήταν οι αρχικές σας φιλοδοξίες όταν ανοίξατε στου Ψυρρή; Καταρχάς να πω, κάνοντας μια μικρή εισαγωγή, ότι το Σερμπετόσπιτο δεν είναι μόνο δικό μου, είναι οικογενειακή επιχείρηση με τον συνέταιρο-συνεργάτη και σύντροφο της ζωής μου, αλλά και μέντορά μου, Σεραφεΐμ. Είμαστε στη γειτονιά 28 και χρόνια. Στο κτίριο αυτό τα τελευταία 11 χρόνια. Του Ψυρρή το αγαπάμε πολύ και οι δύο. Είναι μια παραδοσιακή γειτονιά που έχει χρώμα μοναδικό, αναμνήσεις πολλές και για τους δυο μας, και μια μοναδική ζωντάνια! Ένα vibe ξεχωριστό, δικό του. Ανοίξαμε σε μια πολύ δύσκολη χρονική περίοδο, μέσα στα μνημόνια και τα capital controls. Όποτε η αρχική φιλοδοξία μας ήταν να κάνουμε το μαγαζί που αγαπάμε κόντρα στο ρεύμα και τις αποτρεπτικές συμβουλές όλων! Είναι η βασική μας δουλειά και έπρεπε να την εξελίξουμε σε έναν νέο χώρο.

Τι σημαίνει για εσάς η παράδοση και πώς την ενσωματώνετε στις γεύσεις και τις συνταγές σας; Η παράδοση είναι η αρχή των πάντων. Ενσωματώνεται πανεύκολα η πολιτική καταγωγή μου και οι μνήμες από μεγάλα τραπέζια, μαζώξεις, γέλια, σιρόπια και πολλή αγάπη!

Ποιες είναι οι γλυκές δημιουργίες που έχουν κερδίσει την αγάπη του κόσμου και ποιες είναι οι δικές σας αγαπημένες;

Αναμφισβήτητα το Γλυκό της Αγάπης, η πιο viral σοκολατόπιτα, με πραλίνα και ζεστή σοκολάτα. Το γλυκό που, πολλά χρόνια πριν, αφιέρωσα στον άντρα μου και για το οποίο κάνουν ουρές ώστε να το δοκιμάσουν. Εγώ πάλι αγαπώ το κιουνεφέ, βραβευμένο και πολύ ξεχωριστό γλυκό, το εκμέκ το πολιτικό και το Ζουμερό τσοτάκι που είναι ένα πολύ ιδιαίτερο ζεστό κέικ καρύδας με λιωμένη πραλίνα, σάλτσα σοκολάτας και τριμμένο μπισκότο.

Η περιοχή του Ψυρρή έχει αλλάξει αρκετά τα τελευταία χρόνια. Πώς έχει επηρεάσει αυτή η αλλαγή το μαγαζί σας και τη σχέση σας με τον κόσμο; Η περιοχή πράγματι έχει αλλάξει, όπως και οι γενιές, όλα άλλαξαν κυρίως μετά την πανδημία. Έχουν επηρεαστεί τα ωράριά μας, ο τρόπος που διασκεδάζε πιο παλιά ο κόσμος, η κίνηση τις νύχτες. Όλα κλείνουν νωρίτερα, η περιοχή έχει γίνει πολύ τουριστική (όχι ότι είναι απαραίτητα κακό αυτό) και έχουν δημιουργηθεί πολλά καταλύματα και ξενοδοχεία.

Υπάρχουν γλυκά που έχουν συναισθηματική αξία για εσάς, είτε λόγω παιδικών αναμνήσεων είτε οικογενειακής παράδοσης; Σχεδόν όλα τα γλυκά έχουν συναισθηματική αξία και μια προσωπική ιστορία από πίσω! Τα σιροπιαστά θα μου θυμίζουν πάντα τον λόγο για τον οποίο ξεκίνησα και την ανάγκη που είχαμε με τον Σεραφεΐμ να κάνουμε το σαλόνι του σπιτιού μας... μεγαλύτερο. Είναι πολύ ωραίο να περιποιείσαι τον κόσμο με γλυκά.

Το Σερμπετόσπιτο έχει γίνει σύμβολο για τους λάτρεις των γλυκών στην Αθήνα. Τι πιστεύετε ότι κάνει το μαγαζί σας τόσο ξεχωριστό και διαχρονικό; Η επιλογή της πρώτης ύλης είναι αδιαμφισβήτητα το νούμερο ένα. Δεν έχουμε εκποιήσει την ποιότητά μας τόσα χρόνια. Και μετά είναι όλο αυτό που συμβαίνει με τον κόσμο... Το προσωπικό δέσιμο ετών, το μοίρασμα όλων των προσωπικών μας στιγμών μέσα σε αυτό τον χώρο. Πτυχία, πρώτες γνωριμίες, γάμοι, εγκυμοσύνες, γενέθλια παιδιών. Όλες οι προσωπικές ιστο-

Το Σερμπετόσπιτο της Νάνσυ

η πιο γλυκιά ιστορία της πόλης

Η Νάνσυ Κατσικάρη μας ανοίγει τις πόρτες του πιο γλυκού σπιτιού, αλλά και της καρδιάς της

Της ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΚΑΤΩΜΕΡΗ

ρίες των ανθρώπων που μας τιμάνε τόσα χρόνια έγιναν ένα με την καθημερινότητά μας.

Ποιο είναι το πιο περίεργο ή απρόσμενο σχόλιο που έχετε ακούσει από πελάτη για τα γλυκά σας; Σχόλια πολλά: «αυτό είναι καλύτερο και από σεξ» ή «βάλε μια Αγάπη να την πάω στο κορίτσι μου, μήπως και με συγχωρέσει», ή «το cheesecake σας είναι καλύτερο και από αυτό της Νέας Υόρκης», ή «20 χρόνια έρχομαι και είναι σαν την πρώτη φορά». Αλλά και πολλά άλλα προσωπικά και αγαπσιάρικα!

Υπάρχει κάποια συνταγή που κρατάτε μυστική ή κάποιο ιδιαίτερο συστατικό που κάνει τα γλυκά σας μοναδικά; Εννοείται, πολλές!

Πώς προσεγγίζετε τη δημιουργία νέων γλυκών; Υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία ή εμπνέεστε από την παράδοση και τον πειρατισμό; Πατάς πάντα σε μια πυξίδα και αρχίζεις και ψάχνεις. Μεγάλη έμπνευση αποτελούν τα ταξίδια μας στο εξωτερικό και η μεγάλη αγάπη για το φαγητό και τις δοκιμές του. Και βέβαια το μεγάλο μοίρασμα σε ό,τι καινούργιο με τον κόσμο για να μας πει τη γνώμη του. Ξέρετε πόσα ταψιά κερνάμε για να καταλήξουμε ότι αυτό θα βγει ή όχι;

Ποια είναι η φιλοσοφία σας σχετικά με τα υλικά που χρησιμοποιείτε; Έχετε προτίμηση σε ελληνικά προϊόντα ή συγκεκριμένους προμηθευτές; Η φιλοσοφία μας είναι πάντα σταθερή σε σχέση με τους προμηθευτές μας και τις άριστες πρώτες ύλες. Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο οι χώρες από τις οποίες προμηθευόμαστε, αλλά και ελληνικά προϊόντα, φρέσκα φρούτα και τα καλύτερα βούτυρα από Γαλλία και Νορμανδία. Έχουμε σταθερές σχεδόν οικογενειακές σχέσεις με τους προμηθευτές μας. Καμία έκπτωση στην πρώτη ύλη!

Ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση που έχετε αντιμετωπίσει ως επιχειρηματίας στην εστίαση; Να καταφέρουμε, μέσα από παρά πολύ δουλειά, να γίνει το Σερμπετόσπιτο σήμα κατατεθέν μιας ολόκληρης γειτονιάς και μιας πλατείας που πλέον είναι συνώνυμη με το όνομά του. Να σταθούμε στις πιο μεγάλες αντιξοότητες και οικονομικές συγκυρίες δίνοντας δουλειά σε πάνω από 20 άτομα που εργάζονται στο κατάστημα και που δουλεύουν σε μας το λιγότερο 7 συνεχόμενα χρόνια. Μεγάλη νίκη! Σε προσωπικό επίπεδο να περάσουμε μαζί με τον κόσμο όλα μας τα προβλήματα, τις χαρές, τις λύπες μας, τις επιτυχίες μας, τα λάθη μας.

Τι σημαίνει για εσάς η προσωπική επαφή με τους πελάτες σας και πώς διατηρείτε αυτή τη σχέση παρά την ανάπτυξη του μαγαζιού; Τα έχω πει σχεδόν όλα παραπάνω. Είχαμε πάντα μια άγνοια κινδύνου για τη δουλειά και το βλέπαμε περισσότερο σαν το σπίτι μας παρά σαν το μαγαζί μας. Υπάρχει μια προσωπική φροντίδα σε όλα. Τα μαγαζιά τα κάνουν πρώτα από όλα οι άνθρωποι, αυτή είναι η φιλοδοξία μας.

Έχετε σκεφτεί ποτέ να επεκταθείτε και σε άλλες περιοχές ή να προσθέσετε νέα προϊόντα στη γκάμα σας; Ναι, πολλές φορές. Όμως δεν ήταν κατάλληλες οι συνθήκες. Επίσης, δεν πιστεύουμε στις αλυσίδες – το πολύ ένα ακόμα μαγαζί σε άλλη περιοχή, γιατί μετά χάνεται η ποιότητα. Έπειτα οι εποχές έχουν αλλάξει πολύ. Ο ελεύθερος επαγγελματίας βάλλεται από 100 πλευρές. Θέλει σύνεση και προσοχή και πάντα πολύ δουλειά για να έχεις ένα καλό αποτέλεσμα.

Ποιο είναι το όραμά σας για το μέλλον του Σερμπετόσπιτου της Νάνσυ; Πώς θα θέλατε να εξελιχθεί τα επόμενα χρόνια; Πολύ μεγάλη κουβέντα. Το όραμα και όνειρο μας είναι να καταφέρναμε να ανοίξουμε το αδελφάκι του στο εξωτερικό. Ελπίζουμε κάποια στιγμή να το κάνουμε! Προς το παρόν ευχόμαστε και ελπίζουμε να είμαστε όλοι υγιείς και καλά. Να χαμογελάμε περισσότερο και να μπορέσουμε να έχουμε λίγο περισσότερο προσωπικό χρόνο. Μεγαλώνοντας αλλάζουν οι προτεραιότητες... Σας ευχαριστούμε από καρδιάς για την ευκαιρία να σας μιλήσουμε για το πιο γλυκό σπίτι της Αθήνας.

Πλ. Ηρώων 1, Αθήνα, 105 54, 210 321 1323 Nancy's sweet home serbetospito_ths_nancy

ZUCCHERINO

Οι πιο γλυκές μας μέρες αρχίζουν εδώ

Η θερμοκρασία έπεσε, το φθινόπωρο μπήκε για τα καλά κι εσύ θες κάτι ζεστό και σοκολατένιο να σε ζεστάνει. Αυτό που ψάχνεις είναι μια σούπα... σοκολάτας! Ναι, καλά διάβασες. Πρόκειται για ένα μοναδικό γλυκό που θα βρεις μόνο στα ζαχαροπλαστεία Zuccherino και είναι ό,τι πιο σοκολατένιο υπάρχει εκεί έξω. Στα χέρια σου θα φτάσει μια μεγάλη, ζεστή κούπα. Είναι γεμάτη ως επάνω με ρευστή ganache σοκολάτας κι αν βουτήξεις μέσα το κουτάλι σου θα βρεις κομμάτια σοκολατένιου brownie! Ιδανικά, το σοκολατένιο αυτό αριστούρ-

γημα το συνοδεύεις με παγωτό (στα Zuccherino θα βρεις μια τεράστια ποικιλία σε γεύσεις ολόφρεσκου handmade gelato), ενώ μπορείς ακόμα να το πασπαλίσεις και με διάφορα toppings. Θες κάτι ακόμη πιο φινετσάτο; Δοκίμασε το Monte Carlo, ένα πλούσιο cake από φιστίκια Αιγίνης, που από πάνω έχει βανίλια Μαδαγασκάρης και φρούτα του δάσους στην κορυφή – ταιριάζει υπέροχα με τον απογευματινό καφέ σου.

Η σούπα σοκολάτας και το Monte Carlo, όμως, δεν είναι τα μοναδικά γλυκά που πρέπει να ανακαλύψεις σε αυτές τις ζαχαρένιες γωνιές της πόλης. Πρόσφατα, τα Zuccherino ανανέωσαν το μενού τους, εμπλουτίζοντάς το με μοναδικές προτάσεις, ακολουθώντας όλες τις σύγχρονες τάσεις της γεύσης. Προτείνουμε να αρχίσεις την εξερεύνηση του νέου μενού δοκιμάζοντας τις δύο ολοκαίνουργιες γεύσεις cheesecake: το Cheesecake Lotus Biscoff με την απίστευτη μπισκοτένια γεύση της καραμελωμένης κρέμας τυριού και το Cheesecake Pistacchio που φτιάχνεται από 100% πάστα φιστίκι Αιγίνης, και είναι απλώς... τέλειο!

INFO

Πρωτέως & Σειρηνών 48,
Π. Φάληρο,
2109830869
Αγίου Αλεξάνδρου 41 & Ναϊάδων,
Π. Φάληρο,
2109830049
2ας Μαΐου 12,
Πλ. Ν. Σμύρνης,
2109357590
Μητροπόλεως 80,
Μοναστηράκι,
2103213015

www.zuccherino.gr
f Zuccherino Ζαχαροπλαστείο
@zuccherino.gr

SOVOLOS

Ο πιο γλυκός σου προορισμός!

Περπατούσα στην οδό Δαβάκη στην Καλλιθέα και ξάφνου μια μυρωδιά με μαγνήτισε. Μπήκα μέσα και ένιωσα να βρίσκομαι στον παράδεισο. Στον πιο γλυκό παράδεισο!

Καθώς κοιτούσα τις προθήκες, ένας ευγενέστατος υπάλληλος με ρώτησε: «Τι θα θέλατε; Μια σοκολατόπιτα; Μήπως μια πορτοκαλόπιτα ή ένα γαλακτομπούρεκο;». Μη σας τα πολυλέω, τα δοκίμασα όλα, σε διαφορετικές ημέρες βέβαια, και ήταν όλα τους τέλεια. Έκτοτε, ο Σόβολος της Καλλιθέας είναι το πιο γλυκό μου στέκι. Λειτουργεί από το 2022 και την ίδια κιόλας χρονιά πήρε

βραβείο στα Interior και Bakery Awards. Έτσι είναι... το μεράκι επιβραβεύεται και στα καταστήματα Σόβολος τα πάντα είναι χειροποίητα και φτιάχνονται καθημερινά στα εργαστήριά τους, με τις καλύτερες πρώτες ύλες, κρατώντας, μάλιστα, τις τιμές σε επίπεδα value for money.

Εδώ, λοιπόν, που μοσχοβολάει ο τόπος όλος, θα βρείτε χίλιες δυο νοστιμιές, για το σπίτι ή για το πιο γλυκό δώρο στους αγαπημένους σας. Λαχταριστά σιροπιαστά, αλλά και φοβερά τυλιχτά κεράσματα. Κι αν πάλι αγαπάτε τις πάστες, όπως εγώ, θα ανακαλύψετε μια μεγάλη ποικιλία με εξαιρετικές γεύσεις, σαν την Evelyn, τη Selena, την παραδοσιακή Serapo που μοιάζει να σου μιλάει και να σου λέει «φάε με, φάε με, φάε με!». Και μαζί με όλα αυτά, ανευανάληπτο προφιτερόλ γάλακτος και υγείας, σε οικογενειακό μέγεθος, που το βάζεις στη μέση και δεν μένει τίποτα!

Extra tip: Δίπλα σε όλα αυτά τα εκπληκτικά γλυκά θα βρείτε καθημερινά φρέσκο ψωμί και αρτοσκευάσματα, τέλειο καφέ, πεντανόστιμα σάντουιτς και άλλα πολλά.

INFO

ΚΑΛΛΙΘΕΑ:
Δαβάκη 52, 2109560372
ΑΝΩ ΓΛΥΦΑΔΑ:
Δημ. Γούναρη 158
2109645260
Σοφίας Βέμπο 29
2109628382
www.sovolos.gr
f sovoulos
@sovulosofficial

CHOUREAL

Το πρώτο tailor made προφιτερόλ που φτιάχνεται μπροστά στα μάτια σου!

Το αγαπημένο μας Choureal έκλεισε τα 10 του χρόνια, συνεχίζοντας να κάνει αυτό για το οποίο έγινε ξακουστό σε κάθε γλυκατζή: να μας ετοιμάζει τα τέλεια tailor made προφιτερόλ του μπροστά στα μάτια μας, την ώρα της παραγγελίας! Όλα εδώ είναι μια ιεροτελεσσία. Πριν μπει, σε συνεπαίρνει η μυρωδιά από τα ολόφρεσκα, φρεσκοψημένα χoux που φτιάχνονται με τα καλύτερα υλικά, με φρέσκα αυγά και γάλα, διαλεχτό αλεύρι και βούτυρο από τη Βρετανία. Και μετά το δίλημμα: με τι να τα γεμίσεις; Με αυθεντική κρέμα ζαχαροπλαστικής ή με

χειροποίητο παγωτό; Κι έπειτα, με ποια από τις 10 κορυφαίες σοκολάτες να τα περιχύσεις; Επιλέγεις στο τέλος και μια από τις φοβερές γαρνιτούρες, μπισκότο, σαντιγί, μαρμελάδα κ.ά., και έχεις το αξεπέραστο προφιτερόλ, που όμοιο του δεν έχεις ξαναδοκιμάσει!

Σημείωσε πως το πολυβραβευμένο Choureal πάντα χρησιμοποιεί και κάποιες εποχικές σοκολάτες (αυτή την περίοδο θα βρεις γεύσεις όπως πορτοκάλι, φιστίκι Αιγίνης και εσπρέσο μόκα) και μετά στάσου μπροστά στη βιτρίνα, όπου τα ατομικά εκλεράκια και σουδάκια σε προσκαλούν σε μια ακόμα γλυκιά αμαρτία! Να θυμάσαι πως είναι όλα παραγωγή ημέρας κι αν δεν ξέρεις τι να πρωτοδιαλέξεις, να σου προτείνουμε το εκπληκτικό χoux τσιζκέικ, αλλά κι εκείνο με κρέμα ζαχαροπλαστικής και γαρνιτούρα καραμέλα, με τις γεύσεις να ποικίλουν και στα αφράτα, πεντανόστιμα εκλέρι! Βεβαίως, όλα αυτά τα νόστιμα μπορείς να τα απολαύσεις και στο σπίτι ή και στη δουλειά για μια γλυκιά έκπληξη για τους συναδέλφους, μέσω Wolt και Efood. Ανοικτά καθημερινά 10.00 με 23.00.

INFO

Ερμού 18 & Διομείας 2
Σύνταγμα, 2103317883

Ιφικράτους 2
Χαλάνδρι
2106839913
www.choureal.gr
f choureal.
profiterole
@ choureal_
profiterole

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

SWEET LOVERS

ΚΟΥΚΟΥΝΑΥΑ

Το γλυκοπωλείο όπως πρέπει να είναι

To old school, κλασικό γλυκοπωλείο με τη μεγάλη ιστορία στα Χανιά, που ήρθε και στην Αθήνα από το 2021 και μας έχει γλυκάνει τη ζωή! Εδώ, στον όμορφο πεζόδρομο της Σκουζέ, στον όμορφο περιποιημένο χώρο του μέσα ή έξω, θα απολαύσεις παραδοσιακά γλυκά σε ένα πιο μοντέρνο ύφος, με καθαρές γεύσεις, ολόφρεσκα, φτιαγμένα πάντα με άριστης ποιότητας πρώτες ύλες.

Το σύνθημα που έφτασε από τα Χανιά και στο στόμα των Αθηναίων είναι «πάμε για Ζουμερό», που θα σου θυμίσει

ένα αφράτο κέικ σοκολάτας (σκέτο, με παγωτό ή σαντιγί), ενώ τη δική τους ιστορία γράφουν τα φοβερά τσιζκέικ, σε έξι εκδοχές. Αν δεν ξέρεις ποιο να πρωτοδιαλέξεις, ξεκίνα με το απίστευτο τσιζκέικ Κουκουναύα, με Nutella, τριμμένο μπισκότο Oreo και μαρμελάδα φράουλα!

Να θυμάσαι ότι εδώ τα γλυκά είναι γενναϊόδωρα και πολλά από αυτά στη λογική του sharing, να τα μοιραζόμαστε με τους φίλους μας δηλαδή, αλλά και ότι θα βρεις γεύσεις που δεν θα συναντήσεις αλλού, σαν το μοναδικό Igloo με κρέμα καραμέλας και βανίλιας και στην κορυφή τριμμένο, καραμελωμένο αμύγδαλο και σιρόπι σοκολάτας.

Αυτά για να πάρεις μια ιδέα, γιατί ένα τέτοιο γλυκοπωλείο πρέπει να επισκεφθείς από κοντά (ρώτα και για το γλυκό της Ερασμίας αλλά και της Μερόπης, εμπνευσμένα από συνταγές θείων των παιδιών εδώ).

Αλλά και στο σπίτι ή στο γραφείο να τα λιγουρευτείς, θα σου έρθουν με Wolt και Efood. Καθημερινά 10.00 με 24.00.

INFO

Σκουζέ 1,
πλατεία
Αγίας Ειρήνης,
2103318700
www.koukounavaya.gr
f koukounavadesserts
@ koukounavaya_
athens

ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΕΙΟ ΚΑΓΓΕΛΗΣ

Τα γλυκά που θα λατρέψεις!

Το κρατούσε σαν να ήταν το πολυτιμότερο πράγμα του κόσμου και το κοιτούσε σαν να το είχε ερωτευθεί. Η κυρία αυτή είχε μόλις αγοράσει ένα ολόφρεσκο γαλακτομπούρεκο, από αυτά που φτιάχνονται καθημερινά εδώ, στο εργαστήριο του Ζαχαροπλαστείου Καγγέλης. Είναι η καθημερινή της συνήθεια. Και είναι πολλοί αυτοί που έχουν τη δική τους γλυκιά καθημερινή συνήθεια σε αυτό το ζαχαροπλαστείο στου Ζωγράφου, που γράφει ιστορία από το 1982. Άλλοι λατρεύουν τις φοβερές πάστες, άλλοι έρχονται από την άλλη γωνιά της πόλης

για τα ξακουστά μακαρόν, κάποιοι περιμένουν πώς και πώς τις γιορτές και τα γενέθλια τα δικά τους ή των αγαπημένων τους για να παραγγείλουν κάποια από εκείνες τις τούρτες που μένουν αξέχαστες!

Όλα, εδώ, είναι στην εντέλεια. Τα πάντα πεντακάθαρα, οι άνθρωποι ευγενέστατοι, τα λατταριστά γλυκά προσεκτικά τοποθετημένα στις προθήκες. Ζουμεροί μπακλαβάδες, φοβερά κανταΐφια, εξαιρετικά βουτήματα, τέλεια σοκολατάκια, αφράτα τσουρέκια και ο κατάλογος είναι μακρύς και πολύ-πολύ γλυκός! Αξίζει να έρθεις έως εδώ για να ζήσεις αυτή την εμπειρία, αλλά όλα αυτά τα καλά μπορούν να έρθουν και μέχρι την πόρτα σου μέσα από τις γνωστές πλατφόρμες delivery. Σημείωσε ακόμη ότι το ζαχαροπλαστείο μπορεί να αναλάβει με τον καλύτερο τρόπο κάθε εκδήλωσή σου, γενέθλια, βάπτισμα, γιορτή, γάμο. Ανοίχτά καθημερινά 07.00 με 22.30.

Extra tip: Μια ακόμη αγαπημένη συνήθεια εδώ; Ο καλοφτιαγμένος και ποιοτικός καφές, ό,τι πρέπει για το ξεκίνημα της ημέρας!

INFO

Χλόης 37 & Λεωφόρος Κουσίδη Γρηγορίου 30, Ζωγράφου, 2107756729
www.kaggelis.com
f zaxaroplasteio kaggelis

ΜΕΛΙΣΤΑΛΑΚΤΟ

Το ζαχαροπλαστείο που θα αγαπήσεις στον Πειραιά

Στον Πειραιά, το ζαχαροπλαστείο Μελιστάλακτο υπόσχεται να σε ταξιδέψει στον κόσμο των αυθεντικών γλυκών με γεύσεις που θα σε μαγέψουν. Με έμφαση στις χειροποίητες παρασκευές και τα αγνά, φρέσκα υλικά, η pastry chef Αγγελίνα Μαρτίνου, απόφοιτος της Le Monde, δημιουργεί καθημερινά γλυκά που φτιάχνονται από την αρχή, χωρίς έτοιμα μείγματα ή πρόσθετα.

Το highlight είναι το περίφημο μιλφείγ, που φτιάχνεται μπροστά σου για ακόμα πιο φρέσκια και λατταριστή γεύση. Με αέρινη σφολιάτα και βελούδινη κρέμα, είτε το δοκιμάσεις στην κλασική του εκ-

δοχή είτε με σοκολάτα ή φράουλες, η απόλαυση είναι εγγυημένη. Για τους πιο απαιτητικούς, η παγωτένια παραλλαγή με καραμελωμένο φουντούκι και τρίμμα καραμέλας προσφέρει μια εντελώς νέα εμπειρία που αξίζει να ανακαλύψεις!

Εξίσου δημοφιλές είναι το γαλακτομπούρεκο, που σερβίρεται πάντα ζεστό, με χειροποίητο φύλλο, φρέσκο βούτυρο και πλούσια, κρεμώδη γεύση. Αποτελεί έναν από τα best seller του καταστήματος και είναι σημείο αναφοράς για τους λάτρεις των παραδοσιακών γλυκών. Τα αρώματα και οι υφές του θα σε κερδίσουν από την πρώτη κιόλας μπουκιά.

Στο Μελιστάλακτο θα βρεις επίσης λατταριστά σοκολατάκια, τρουφάκια και γαλλικά μακαρόν, ενώ το ανοιχτό εργαστήριό σου επιτρέπει να παρακολουθήσεις από κοντά τη διαδικασία παρασκευής. Εδώ δημιουργούνται φαντασμαγορικές 3D τούρτες για τις πιο ξεχωριστές στιγμές σου, με την ίδια αγάπη και προσοχή στη λεπτομέρεια. Οι παραδοσιακές συνταγές, όπως τα μπακλαβάκια, και τα γλυκά με στέβια προσφέρουν επιλογές για κάθε γούστο – ακόμα και για όσους θέλουν να προσέχουν τη διατροφή τους.

INFO

Λεωφ. Αθηνών - Πειραιώς 67 & Δωδεκανήσου, Πειραιάς, 2104810091
f Μελιστάλακτο Ζαχαροπλαστείο
zaxaroplasteio melistalaktos

donuts

MR. TONY

Όχι απλά donuts

σοκολατόπιτα

Μπορεί το 1993 να φαντάζει κοντά, αλλά έχουν ήδη περάσει 31 χρόνια από όταν η Mr. Tony ξεκίνησε να παράγει τα γνωστά της donuts. Με την πάροδο των χρόνων προστέθηκαν πολλά ακόμα γλυκά κι αρτοσκευάσματα. Σιροπιαστά, κριτσίνια, κέικ, μάφινς και κεράσματα είναι μόνο μερικά από τα προϊόντα που ξεκινούν από το Λαζοχώρι Βέροιας και διανέμονται σε όλη σχεδόν την Ελλάδα, με σκοπό να κλέψουν καρδιές! Γιατί, πέρα από τη σούπερ αφράτη γευστική βάση τους, τα donuts της Mr. Tony σου δίνουν πολλές επιλογές για να «πειραματιστείς» ελεύθερα με ό,τι επικάλυψη θες.

Σοκολάτα, άχνη, μπανάνα, φράουλα είναι μόνο μερικές από τις πιθανές γεύσεις που έχεις για να διαλέξεις. Γεύσεις που συνδυάζονται άψογα με τη γέμιση πραλίνας ή μαρμελάδας που τις συνοδεύει στο εσωτερικό. Το κοινό το ζητά, η Mr. Tony το πραγματοποιεί. Μια μεγάλη ποικιλία σε επιμέρους γλυκά ήταν ένα από τα αιτήματα που «ήταν δίκαιο κι έγινε πράξη». Για τις ανάγκες που δημιούργησε ο μεγαλύτερος όγκος παραγωγής, η εταιρεία, ήδη από το 2010, μεταφέρθηκε σε έναν πιο εκσυγχρονισμένο χώρο, κατάλληλο να μπει δυναμικά στην ανταγωνιστική αγορά της χονδρικής πώλησης. Είκοσι, πλέον, οχήματα χρησιμοποιούνται για την καθημερινή και άμεση διανομή των προϊόντων, σε όλη σχεδόν τη χώρα. Με τη Mr. Tony, η καθημερινότητα γίνεται λίγο πιο γλυκιά. Βρες την εταιρεία στα social media και πάρε μια γεύση από τα προϊόντα της.

Extra tip: Ρωτήστε σε ποια σημεία θα βρείτε τα υπέροχα donuts της Mr. Tony και όλα τα προϊόντα!

INFO

Λαζοχώρι Βέροιας
2331024032
2331027933
www.mrtony.gr
info@mrtony.gr
 Mr Tony Donuts Βέροιας
 mr.tony_donuts

DÉSIRÉ

Η αθηναϊκή αστική
ζαχαροπλαστική
στα καλύτερά της

Από το 1962 στην οδό δημοκρίτου 6 το Désiré σεβρίζει την ολόφρεσκη saint Honoré, που είναι και διαχρονικά το γλυκό σήμα κατατεθέν του. Εδώ θα βρείτε επίσης τη mont blanc, καθώς και φρέσκα βουτήματα και αλμυρά σνακ. Από τη στιγμή που πρωτολειτούργησε, αποτέλεσε στέκι για μεγάλες προσωπικότητες, ενώ στο σεπαρέ του μπορείτε ακόμα και σήμερα να απολαύσετε τον καφέ ή το γλυκό σας με μουσική υπόκρουση πιάνο που σας ταξιδεύει σε άλλες, ρομαντικές εποχές. Όλα τα προϊόντα παράγονται στον πίσω χώρο του καταστήματος που λειτουργεί και το εργαστήριό του, χρησιμοποιώντας τα πιο διαλεχτά premium υλικά. Προτείνεται μια επίσκεψη – ειδικά τις ημέρες των Χριστουγέννων με τα μελομακάρονα και την ολόφρεσκη βασιλόπιτα του θα ταξιδέψει όλες σας τις αισθήσεις σε αρώματα και γεύσεις από παλιά.

INFO

Δημοκρίτου 6,
Κολωνάκι, 2103632333
www.desire.com.gr
f Desire ζαχαροπλαστείο - catering
@ desire_patisserie_

CHERRY ON TOP

Στην πλατεία
της Άνοιξης για
λαχταριστά γλυκά και
μοναδικό gelato

Το gelato bar που αγαπήσαμε για την υπέροχη αισθητική του και το αυθεντικό κρεμώδες gelato, συνεχίζει να μας εκπλήσσει και το φθινόπωρο. Μας υποδέχεται από το πρωί με αρωματικό καφέ και ολόφρεσκες προτάσεις σε αλμυρά και γλυκά για να πάει καλά η μέρα. Στις must επιλογές τα μωσοβολιστά cinnamon rolls και τα λαχταριστά κρουασάν με γέμιση σε απίθανες εκδοχές, όπως πραλίνα φιστικιού, πραλίνα bueno, σοκολάτα και κόκκινα φρούτα. Εδώ μας περιμένουν επίσης νέες γεύσεις gelato από φρέσκα φρούτα και αγνά υλικά, που ανανεώνονται καθημερινά ανάλογα με την εποχικότητα και συνδυάζονται τέλεια με αφράτα rapcakes και μυρωδάτες βάφλες. Το μιλφέιγ gelato με φύλλα μιλφέιγ και βανίλια Μαδαγασκάρης παραμένει top και αξίζει σίγουρα δοκιμή.

INFO

Πλατεία Άνοιξης, Άνοιξη, 2106216777
f CherryOnTop
@cherryontop.gelato

IN LOVE AGAIN

Γλυκές απολαύσεις

Το project του Θάνου Προυναρού και αδελφάκι του θρυλικού Baba au Rum είναι το στέκι που ξυπνά τις αισθήσεις από το πρωί με τις απίστευτες δημιουργίες του. Εδώ, η pastry chef Φάνια Ανδρέαδη, και η vegan pastry chef, Κατερίνα Θωμαΐδη, φροντίζουν να ικανοποιούν κάθε γευστική επιθυμία. Να δοκιμάσεις τη διάσημη τάρτα μήλου με κρέμα γυζυ και οπωσδήποτε το πεντανόστιμο cheese cake με κόκκινα φρούτα και τραγανή βάση με αρωματικό βούτυρο.

Κι αν είσαι λάτρης της σοκολάτας, τα Cubes με αφράτη μους σοκολάτας, μαρμελάδα βατόμουρου και καραμέλα βατόμουρου, σίγουρα θα σου μείνουν αξέχαστα, ενώ αν είσαι fun των αλμυρών γεύσεων, μη φύγεις χωρίς να δοκιμάσεις τις εξαιρετικές πίτες ημέρας!

Extra info: Το πρωί θα απολαύσεις specialty καφέ, που συνδυάζεται τέλεια με ένα κομμάτι φρέσκου κέικ ημέρας!

INFO

Κλειτίου 3, Αθήνα,
2103242627
@inloveagain_athens

follow @athensvoice on

Instagram

tag your pics with

#athensvoice to be featured

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

Γλυκές γεύσεις με ιστορία από το 1958

Οικογενειακή επιχείρηση με ιστορία από το 1958, όταν ο παππούς Μπάμπης Βόγδης άνοιξε το Ζαχαροπλαστείο του στη Γλυφάδα. Σήμερα, σχεδόν 70 χρόνια μετά και με έδρα τη Σαρωνίδα από το 1995, τα εγγόνια Μπάμπης, Τζένη και Ελένη πήραν τη σκυτάλη από τους γονείς Παναγιώτη και Χριστίνα, έχουν εξελίξει την επιχείρηση, κάνοντας τη chocolateria - gelateria Αμάραντος, μια από τις πιο δημοφιλείς στα νότια προάστια.

Το μυστικό της επιτυχίας μοιάζει απλό, αλλά είναι πολύ πιο σύνθετο απ' ό,τι φαίνεται με την πρώτη ματιά: σεβα-

σμός στην παράδοση, άριστες πρώτες ύλες, μεράκι και αληθινή αγάπη για τη ζαχαροπλαστική. Στον Αμάραντο θα βρείτε όλα τα κλασικά γλυκά, από υπέροχες σοκολατινές μέχρι φοβερό τираμισού, αλλά και πολλές μοντέρνες γεύσεις, σαν το αξέχαστο προφιτερόλ με σοκολάτα bueno, το εμπνευσμένο cheesecake με φρέσκο σύκο, την πάβλοβα, το αζεπέραστο μιλφέιγ με φρέσκιες φράουλες, το εναλλακτικό γαλακτομπούρεκο και τάρτα τζιαντούγια. Βεβαίως, δεν λείπουν τα αγαπημένα red velvet κέικ και σε έκδοση με φιστίκι, καθώς και προφιτερόλ φιστίκι το οποίο φτιάχνουν εκείνη την ώρα μπροστά σου ολόφρεσκο και πεντανόστιμο. Και δίπλα σε όλα αυτά, χειροποίητο παγωτό σε μεγάλη ποικιλία γεύσεων, όπως το best seller τους ανθότυρο-φιστίκι και το double chocolate, σαν αυτά που δοκίμασες κάποτε παιδί και δεν ξέχασες ποτέ! Μην παραλείψεις να δοκιμάσεις τα χειροποίητα σοκολατάκια του Αμάραντου με εξαιρετικής ποιότητας σοκολάτα Valrhona και cacao Barry.

Να θυμάστε ότι ο Αμάραντος μπορεί να ετοιμάσει για εσάς την πιο γλυκιά σας εκδήλωση, γενέθλια, γιορτές κ.λπ.

INFO

Λεωφόρος
Σαρωνίδας 25,
Σαρωνίδα,
2291055484,
6977003067
amarantospatisserie.gr

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

SWEET LOVERS

ΕΚΛΕΚΤΗ

Γλυκά που θυμίζουν
τα παιδικά μας χρόνια

Στην Εκλεκτή, όπως λένε, το πιο όμορφο σχόλιο που ακούν από όσους δοκιμάζουν τα γλυκά τους, είναι: «Μου θύμισε τα παιδικά μου χρόνια». Και κάθε φορά που το ακούν, ξέρουν ότι ακολουθούν τον σωστό δρόμο. Εδώ, με αγάπη και αφοσίωση, χρησιμοποιούν τα καλύτερα υλικά και φτιάχνουν κρέμες, σοκολάτες και παντεσπάνια, με υπομονή, μέρα και νύχτα, για να διασφαλίσουν ότι κάθε γλυκό που φτάνει στα χέρια μας αξίζει μέχρι την τελευταία μπουκιά.

Το Ζαχαροπλαστείο, ένα μικρό γωνιακό μαγαζάκι στην καρδιά του Παγκρατίου, θυμίζει μια άλλη εποχή της Αθήνας. Με τη ζεστή του ατμόσφαιρα και τα αρώματα των γλυκών, σε ταξιδεύει πίσω στον χρόνο.

Το εκμέκ, η τριλογία σοκολάτας, το τираμισού, η πορτοκαλόπιτα και τα brownies αποτελούν γλυκά που έχουν αγαπηθεί ιδιαίτερα και έχουν καθιερώσει την Εκλεκτή στη μικρή γεπονιά. Παράλληλα, ετοιμάζουν πάνω από δέκα γεύσεις παγωτού, φτιαγμένο χειροποίητα, με τον παραδοσιακό τρόπο, όπως το καϊμάκι, το φιστίκι, το μπισκότο και τα σορμπέ φρούτων, που ξεχωρίζουν.

Πέρα από τα γλυκά, σας περιμένουν και αλμυρές νοστιμιές, μαζί με δροσιτικά ροφήματα για κάθε στιγμή της ημέρας. Η Εκλεκτή δεν είναι απλώς ένα ζαχαροπλαστείο. Είναι μια ομάδα ανθρώπων, μια μικρή οικογένεια που μοιράζεται την ίδια αγάπη και πάθος για αυτό που προσφέρει.

INFO

Αστυδάμαντος 15
Παγκράτι 210 7243193
f eklekti.pastry
@ eklekti_pastry
d eklekti.pastry
v eklekti.pastry

critic's CHOICE

Anora ****

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Σον Μπέικερ ΠΡΩΤΑΓΟΝΙΣΤΩΝ: Μάικι Μάντισον, Μαρκ Έιντελστιν, Γιούρι Μπορίσοφ, Κάρεν Καραγκουλιάν

Η Ανόρα (ή Άνι, όπως προτιμά να την αποκαλούν) είναι μια στρίπερ σε γνωστό κλαμπ της Νέας Υόρκης, η οποία δεν έχει κανένα πρόβλημα με τη δουλειά που κάνει. Απεναντίας προσπαθεί με κάθε τρόπο να γίνει όσο καλύτερη γίνεται στον ερωτικό χορό που προσφέρει σε ξαναμμένους άντρες έναντι υψηλής χρηματικής αμοιβής. Όταν όμως γνωρίζει τον νεαρό Ρώσο Ιβάν, που σκορπά χρήματα με χαρακτηριστική άνεση και αφέλεια, πιστεύει ότι έπιασε το τζακ ποτ. Ο γλεντζές Ιβάν, γόνος ενός ζάμπλουτου Ρώσου, μοιάζει σαγηνευμένος από εκείνη και, ύστερα από μια ερωτική βραδιά που θα κυλήσει με ολοφάνερη τη μεταξύ τους χημεία, της ζητάει να γίνει το κορίτσι του για την επόμενη βδομάδα. Με αντίτιμο, βέβαια, που στην προκειμένη περίπτωση αγγίζει τα 15.000 δολάρια. Η συνέχεια είναι τουλάχιστον απρόβλεπτη...

Ο Σον Μπέικερ είναι μετρ στο να καταγράφει τις ζωές ανθρώπων του περιθωρίου χωρίς να παραδίδεται στις εύκολες συνταγές του μελοδραματισμού. Μάλιστα αρκετές φορές ελλοχεύει ο κίνδυνος οι ταινίες του να χαρακτηριστούν κωμωδίες, παρ' ότι έχουν προφανώς τον αντίθετο προσανατολισμό. Το προηγούμενο φιλμ του, «The Florida Project», που τον έκανε διάσημο, ήταν μια υπενθύμιση της ακραίας μορφής φτώχειας, αλλά και της δυναμικής που χαράζει τη μπτρική αγάπη (η απίθανη σχέση μητέρας-κόρης), με φόντο την Ντίονεϊλαντ της Φλόριντα. Η νέα απόπειρά του τον ξαναβρίσκει στα λημέρια της... Ντίονεϊ (θα καταλάβετε παρακάτω τι εννοούμε), όμως έχει υψηλότερη δόση ρίσκου. Οι προστατευτικές δικλίδες που θα έκαναν την «Anora» αποδεκτή σε όλους, απουσιάζουν, καθώς ο Αμερικανός σκηνοθέτης δεν κρίνει –και καλά κάνει– την απόφαση της ηρωίδας να είναι σεξεργάτρια και μάλιστα με επαγγελματικές φιλοδοξίες. Η παραπάνω τολμηρή απόφαση θα διώξει αρκετούς θεατές που ίσως να μην είναι τόσο ανοιχτόμυαλοι, όπως ο σκηνοθέτης. Όμως το κοινωνικό φαινόμενο υπάρχει και δεν μπορούμε να το αγνοήσουμε, μας λέει ο Μπέικερ, προσδίδοντας στην ηρωίδα του όλα τα χαρακτηριστικά μιας νέας γενιάς που εντυπωσιάζεται από το χρήμα και τη χλιδή και κάνει τη μία λάθος επιλογή μετά την άλλη. Το νόημα μιας ζωής που περιορίζεται μόνο στο σλόγκαν «περνάω καλά, άρα υπάρχω» είναι σημεία των καιρών, αλλά και υπενθύμιση της ρευστότητας μιας εποχής με σοβαρές εκπτώσεις σε όλα τα επίπεδα. Η επιλογή της Ανόρα να ζει με πάθος την κάθε στιγμή φυσικά και έχει τίμημα. Όλη η δομή του φιλμ ακολουθεί τη στερεοτυπική διαδρομή ενός ντισονεϊκού παραμυθιού, με πρωταγωνίστρια μια πριγκίπισσα. Κάτι ανάλογο είχε πραγματοποιήσει με ανάλαφρη διάθεση ο Γκάρι Μάρσαλ στο «Pretty woman» παρ' ότι η περιπέτεια εκείνης της «Σταχτοπούτας» ήταν καλυμμένη με υπερβολική χρυσόσκονη. Η «Anora» όμως, που κέρδισε τον Χρυσό Φοίνικα φέτος στις Κάννες, είναι πολλά παραπάνω. Κι αν σε μερικές σκηνές το γέλιο είναι συνδεδεμένο με μια ατόφια μπουρλέσκ διάθεση (η σκηνή με τους Ρώσους γκάνγκστερ στο σπίτι του Ιβάν είναι σκηνή ανθολογίας), μην ξεγελιέστε. Το νεανικό αισθηματικό δράμα που ξετυλίγεται μπροστά στα έκπληκτα μάτια μας έχει μαύρη καρδιά και πολλά απρόσμενα επεισόδια μέχρι την αριστοτεχνική κορύφωσή του. Εκεί που η τσαμπουκαλεμένη ντισονεϊκή πριγκίπισσα, η οποία δεν σκάνει μύγα στο σπαθί της, ανακαλύπτει όχι μόνο τη σκληρή αλήθεια αλλά και την πραγματική της ταυτότητα, συνειδητοποιώντας το ψέμα του παραπλανητικού παραμυθιού που τη μάγεψε.

JUST THE FACTS

Anora ****

Ένας τολμηρός Χρυσός Φοίνικας

Δαχομένη ***

Η ταυτότητα και το βάρος της ιστορίας

Venom: Η τελευταία πράξη **

Το φασαριόζικο παραέκι ενηλικιώνεται

Samsara ***½

Διαλογισμός και μετεμψύχωση

Πώς να σώσετε έναν μάγο -

Και οι απέθαντοι ερωτεύονται

Birdcage Inn ***½

Κλασικός Κιμ Κι-Ντοκ από τα παλιά

ΑΚΟΜΗ

▶▶▶ Στο animation «Πώς να σώσετε έναν μάγο» (-) ήρωας είναι ο Ξεροκόκαλος ο Αθάνατος, που προσπαθεί να βρει ταίρι εδώ και τρεις αιώνες.» ▶▶▶ Το «Birdcage Inn» ***½ από το 1998 είναι η τρίτη ταινία του Κιμ Κι-Ντοκ κι έχει για πρωταγωνίστρια μια νεαρή σεξεργάτρια η οποία μετακομίζει σε ένα πανδοχείο που ανήκει σε τετραμελή οικογένεια, προκειμένου να «φιλοξενεί» τους πελάτες της.

- * ΑΔΙΑΦΟΡΗ
- ** ΜΕΤΡΙΑ
- *** ΚΑΛΗ
- **** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
- ***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

☞ Χαμόγελα τρόμου
στις αίθουσες με το «Smile 2»

Δαχομένη (DAHOMÉY) ***

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Ματί Ντιοπ ΣΕΝΑΡΙΟ: Ματί Ντιοπ, Μαλκένζι Ορσέλ ΜΟΝΤΑΖ: Γκαμπριέλ Γκονζάλεζ

Τον Νοέμβριο του 2021, 26 βασιλικοί θησαυροί που είχαν κλαπεί από τη Δαχομένη πριν από 130 χρόνια περίπου (1892) και φυλάσσονταν στο Παρίσι παίρνουν τον δρόμο της επιστροφής για να επαναπατριστούν στον τόπο προέλευσής τους, το σημερινό Μπενίν.

Το γεμάτο περηφάνια και δύναμη ντοκιμαντέρ της Ντιοπ χρησιμοποιεί το ιστορικό θέμα της επιστροφής των αγαλμάτων στο Μπενίν, για να αποτυπώσει μια ονειρική συνάντηση δύο εποχών. Το χτες και το σήμερα αλληλοεπιδρούν σε μια εμπυχωτική ταινία που προβάλλει το ζήτημα της διεκδίκησης και επιστροφής κλεμμένων θησαυρών από τις αποικιοκρατικές χώρες. Η «Δαχομένη» είναι ένα έξοχο παράδειγμα για το πώς ποίηση και η πολιτική μπορούν να συνυπάρξουν σε μείζονα ζητήματα ιστορικής σημασίας. Παρ' ότι έχει μπει εδώ και χρόνια μια τελεία στην εγκληματική δράση των ισχυρών κρατών στους πολιτιστικούς πόλεμους, το βραβευμένο με Χρυσή Άρκτο ντοκιμαντέρ της Ντιοπ, τοποθετεί το ζήτημα της αποικιοκρατίας στις σωστές διαστάσεις του. Η «Δαχομένη» διαθέτει την αφηγηματική μαγεία στον τρόπο που συνδέει το κομμάτι της πολιτικής διαχείρισης με την ευθύνη της νέας γενιάς, ώστε να ενισχυθούν οι αναγκαίες εργασίες για τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς.

Venom: Η Τελευταία Πράξη (VENOM: THE LAST DANCE) **

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Κέλι Μάρσελ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Τομ Χάρντι, Τσιουιτέλ Ετζιοφόρ, Τζόουν Τεμπλ, Ρις Ίφρανς

Νέοι απόκοσμοι εχθροί καταδιώκουν τον Εντι και τον Venom, οι οποίοι, έπειτα από αρκετό καιρό προσαρμογής, έχουν καταφέρει να συνυπάρχουν. Όμως η νέα δοκιμασία τους δεν είναι σαν τις προηγούμενες. Θα χρειαστεί μεγάλη ενέργεια και δύναμη κι από τους δύο προκειμένου να τα καταφέρουν στη νέα τους περιπέτεια.

Το τρίτο και τελευταίο (!) φιλμ του πετυχημένου franchise ακολουθεί τη γνωστή πεπατημένη. Γερές δόσεις βρόμικου χιούμορ συνοδεύουν τη χορταστική δράση, όπου οι δύο «συγκάτοικοι» καταφέρνουν να βγαίνουν αλώβητοι μέσα από τις αναμετρήσεις τους με εξωγήινα τέρατα. Καθώς η νέα απειλή δείχνει πιο ισχυρή από ποτέ θα χρειαστεί το πρωταγωνιστικό δίδυμο να σοβαρευτεί (υποψία ενθουσιασμού στο πιο συναισθηματικό σενάριο της τριλογίας). Είναι η στιγμή που οι συντελεστές του φιλμ (η σεναριογράφος των δύο προηγούμενων φιλμ Κέλι Μάρσελ κάθεται για πρώτη φορά στην καρέκλα του σκηνοθέτη) οδηγούν τους Εντι-Venom αντιμετώπιζοντας με κρίσιμα διλήμματα. Η συρραφή από τετριμμένα κλισέ δράσης και εφετζίδικου θεάματος θαμπώνει το βλέμμα, αλλά δεν προσφέρει κάτι ουσιαστικό ή φρέσκο στην ιστορία του παράξενου διδύμου.

Samsara ** 1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Λόις Πατίνιο ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Αμίντ Κιμάνι, Τουμπρ Σιονγκ, Σιμόνε Μιλάβα

Μικρές ανθρώπινες καταστάσεις με έντονη ποιητικότητα ξετυλιγονται σε ένα βουδιστικό μοναστήρι του Λάος.

Βουδισμός και διαλογισμός αλλά και μια αίσθηση ποιητικής εξερεύνησης στο μυστήριο της ύπαρξης. Στο avant-garde ντοκιμαντέρ του Ισπανού Λόις Πατίνιο, ο οποίος επιχειρεί να αποτυπώσει με αφηγηματική πρωτοτυπία τη μετάβαση μιας ψυχής από το ένα σώμα στο άλλο, η διαδικασία της μετενσάρκωσης έχει προφανώς μεγάλο κινηματογραφικό ενδιαφέρον. Όμως σε κάποια σημεία η υπερβατική απόπειρα ξενίζει και προκαλεί ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα, καθώς η εξερεύνηση του κύκλου της ζωής και του θανάτου αποδίδεται με όρους που υπονομεύουν την ιερότητα του τελετουργικού. Αποκορύφωμα η στιγμή που ο σκηνοθέτης μάς καλεί να απολαύσουμε την ταινία με κλειστά τα μάτια. Εδώ η αντίδραση του θεατή προφανώς και εξαρτάται από τα όρια που ο ίδιος θέτει όσον αφορά το κομμάτι της αφηγηματικής καινοτομίας και ριζοσπαστικής αισθητικής.

ΘΕΑΤΡΟ ΑΛΚΥΟΝΙΣ

ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ 42 - ΑΘΗΝΑ | ΤΗΛ. 2108828100

Arthur Miller

ΗΤΑΝ ΟΛΟΙ ΤΟΥΣ ΠΑΙΔΙΑ ΜΟΥ

ΑΠΟΔΟΣΗ - ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ - ΦΩΤΙΣΜΟΙ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΑΝΟΥΡΗΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΑΛΛΟΣ • ANNA ΜΑΣΧΑ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΙΜΠΗΣ • ΛΙΛΑ ΜΠΑΚΛΕΣΗ
ANNA ΛΟΥΪΖΙΔΗ • ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΣΕΡΦΑΣ

ΣΚΗΝΙΚΑ ΜΑΙΡΗ ΤΣΑΓΚΑΡΗ
ΚΟΣΤΟΥΜΙΑ ΝΤΕΝΗ ΒΑΧΛΙΩΤΗ
ΜΟΥΣΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΓΙΩΡΓΟΣ ΝΑΝΟΥΡΗΣ
ΒΟΗΘΟΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΗ ΒΑΣΙΑ ΣΚΙΑΔΑ
ΒΟΗΘΟΙ ΣΚΗΝΟΓΡΑΦΟΥ ΕΛΛΗ ΣΠΕΝΔΟΥ - ΑΛΙΚΗ ΣΠΑΝΟΥΔΑΚΗ
ΒΟΗΘΟΣ ΕΝΔΥΜΑΤΟΛΟΓΟΥ ΧΑΡΑ ΤΣΟΥΒΑΛΑ

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΗΜΕΡΕΣ & ΩΡΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΩΝ: Τετ. 19:30, Πέμ. 20:00, Παρ. 21:00, Σάβ. 18:00 & 21:00, Κυρ. 19:00

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

«Ο ΚΑΡΧΑΡΙΑΣ ΘΥΜΩΣΕ ΚΑΙ Ο ΩΚΕΑΝΟΣ ΓΕΜΙΣΕ ΣΥΝΝΕΦΑ» (ΔΑΧΟΜΕΝΗ)

Clubbing

#2 ΘΑ ΠΑΣ;

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΠΟΥ ΧΟΡΕΥΕΙ ΑΚΟΜΑ

Του ΓΙΑΝΝΗ Χ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

NEA
ΣΤΗΛΗ

Εμείς ήρθαμε για τα τέκνο. Γιατί χορεύουμε Ρουσλάνα;

Βρεθήκαμε με τον φίλο μου, λίγο μετά τις 12:30, στο μετρό στο Μοναστηράκι, χωρίς να ξέρουμε πού ακριβώς θα καταλήξει αυτό το παρασκευόβραδο. Κινήσαμε για το παλιό Boiler στη Βλαχάβα, που εδώ και καιρό λεγόταν Angie και ήταν ντίσκο πριν ξαναγυρίσει στον παλιό του εαυτό. Αυτό το τελευταίο βράδυ της ντίσκο ενδυμασίας του τελικά δεν το είδαμε. Μετά από 20 λεπτά αναμονής, απλώς φύγαμε. Λίγο που η υποδοχή έδειχνε προτίμηση στις παρέες οι οποίες είχαν και γυναίκες, λίγο το κάπως εφέ κυρίλας που μας ξενέρωνε, είπαμε να πάμε για ένα γρήγορο ποτό στο Big Bar του Κεραμεικού. Μουσική έπαιζε ο Σωτήρης Τρεχάς ή The Dreamer, τον οποίο σίγουρα έχετε ακούσει αν έχετε πάει σε κάποιο από τα πολύ επιτυχημένα Purple Nights που συνδιοργανώνει.

Αυτό το Big Bar όμως παραήταν καλό. Το μαγαζί δεν το ήξερα. Απ' όσα είδα είναι το μέρος για τους bears της γκέι κοινότητας. Ένα μαγαζί γεμάτο τρισευτυχισμένους χορευταράδες αρκούδους. Κοινοτισμός στον κοινοτισμό. Αλλά τι πειράζει; Τους αφήνω να κάνουν τα δικά τους και κατσκώνομαι στα τρία μοναδικά άτομα που δεν ήταν αρκούδακια – το ένα ίδιο ο Μικ Τζάγκερ στα νιάτα του. Το μπαρ αυτό δεν έχει κάτι ιδιαίτερο από άποψη διακόσμησης, έχει βέβαια παντού από κάτι που, όπως φαίνεται, αγαπά ο ιδιοκτήτης του – από παλιά CD μέχρι βιβλία. Είναι ίσως φορτωμένο σε σημεία, αλλά αυτό το DIY χειροποίητο στοιχείο είναι που το κάνει τόσο οικείο και ζεστό. Έχει προσωπικότητα. Η ντισκομπάλα γυρνάει, ο Σωτήρης πειράζει τα κουμπιά του στην κονσόλα και, καθώς χορεύουμε το «Overpowered» της Roisin Murphy, λαμβάνω μήνυμα στο κινητό από τον Στέλιο: «Έχει ήδη ξεκινήσει ένα φοβερό τέκνο πάρτι στο Χοροστάσιο, θα πάω κι εγώ αλλά αργότερα».

Είναι ήδη 2:30. Σηκωνόμαστε και πάμε. Καθώς περπατάμε προς την Κλαυθμώνος θυμάμαι εκείνη τη σκηνή από τα «Υπέροχα πλάσματα» που ο Μπίλυ προτείνει μαπαρότσαρκα (συμπεριλαμβανοντας το Χοροστάσιο στις προτάσεις του) και το Μητσάκι τού λέει «Καλά, ρε Μπίλυ, τι είμαστε να πάμε σ' ένα βράδυ σε πέντε μπαρ;». Ίσως υπερβολή που περπατάω τόσο δρόμο τέτοια ώρα για να ακούσω τέκνο, αλλά το έχω ανάγκη να χτυπηθώ στο μπάπα μπούπα, που λέει και ο μπαμπάς μου.

Ανεβαίνουμε στον 1ο όροφο στο Χοροστάσιο. Σοκ. «Τι είναι εδώ;» Ένα ετερόκλητο μπουλουόκι από πρωτοετείς, κάγκουρες και γκοθούδες χορεύουν Βανδή και ύμνους της Πουροβίζιον. Κεραμίδα μάς ήρθε, αλλά πέσαμε για την τιμή των όπλων και χορέψαμε τα πάντα: Σερτάμπ, Σαρμπέλ, Παπαρίζου, ABBA, Ρουσλάνα και Βίσση. Α και μια Αρίθα Φράνκλιν, επειδή έτσι. Τρώω φλασιά και ρωτάω τον μπάρμαν: «Εδώ δεν είχε ένα τέκνο πάρτι; Τελείωσε;». «Α, όχι εδώ, φίλε. Στον 3ο όροφο. Παίζουν εδώ και ώρα».

Βλέμμα Αρκά. Εμείς για τα τέκνο ήρθαμε. Γιατί χορεύουμε Ρουσλάνα;

Σκαρφαλώσαμε στον 3ο και υποσχεθήκαμε να μη μιλήσουμε για όλο αυτό. Αμαρναγιάσου. Εδώ είμαστε. Στικάκια ν' αναβοσβήνουν τα φώτα, μαυρίλα, πριόνια. Ρωτώντας πας στην Πόλη. Μουσική βάζουν η Dora Mask και ο Andreas Palmer. Και τώρα χορός. Γεια σας.

Σημειώσεις Ενός Μονομανούς

CLLXXXXI Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΦΛΩΡΑΚΗ

Bruce Springsteen: Η αυτοβιογραφία και τα σπουδαία albums του Boss

Το «*Born To Run*», η αυτοβιογραφία του Bruce Springsteen (Key Books, μετ. Αλέξης Καλοφωλιάς) είναι ένα από τα πιο σημαντικά μουσικά βιβλία που έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά τα τελευταία χρόνια. Ότι κι αν έχουμε υποθέσει για εκείνον και τους δίσκους του, επιβεβαιώνεται ή διαψεύδεται τώρα από τον μόνο άνθρωπο που ξέρει πραγματικά πώς έγιναν όλα: τον ίδιο.

Έχω γράψει κι άλλες φορές ότι, κατά τη γνώμη μου, κάθε καλλιτέχνης έχει πάνω κάτω μια δεκαετία κατά τη διάρκεια της οποίας η ποιότητα της δουλειάς του φτάνει στο ζενίθ, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι πριν ή μετά δεν έχει καλές στιγμές. Στην περίπτωση του Springsteen και αυστηρά δισκογραφικά –όχι δηλαδή ως προς το συνολικό κομμάτι– πιστεύω ότι η καλύτερη εποχή είναι ανάμεσα στο 1975 και το 1984, από το «*Born To Run*» και διαμέσου των «*Darkness On The Edge Of Town*», «*The River*» και «*Nebraska*» στο «*Born In The USA*».

Τα δύο πρώτα albums, το «*Greetings From Ashbury Park, New Jersey*» και το «*The Wild, The Innocent and the E-Street Shuffle*», τον βρίσκουν έξω από τα νερά του. Ο λόγος αποκλύπτεται στην αυτοβιογραφία του: «Ο Τζον Χάμοντ, ο Κλάιβ Ντέιβις και η Columbia νόμιζαν ότι είχαν υπογράψει μ' έναν τραγουδιστή-τραγουδοποιό, καθώς οι τραγουδιστές-τραγουδοποιοί είχαν μεγάλη πέραση εκείνη την εποχή. Τα τσαρτ ήταν γεμάτα από τις επιτυχίες τους, με τον Τζέιμς Τέιλορ να οδηγεί την κούρσα». Όμως ο Springsteen ούτε singer-songwriter ήταν ούτε ήθελε να γίνει ο καινούργιος Dylan.

Ο πρώτος δίσκος του Springsteen που αγόρασα ήταν το «*Darkness On The Edge Of Town*» (1978), που παραμένει ένας από τους δύο πιο αγαπημένους του Boss. Αφού έλιωσα την κόπια μου, αγόρασα και το «*Born To Run*» (1975), ένα album που αντιμετώπιζα πάντα με αμφιβανία. Ενώ είχε σχεδόν όλα τα στοιχεία που έκαναν το «*Darkness...*» δίσκο με τον οποίο συνδέθηκα και συνδέομαι στενά μέχρι σήμερα, το «*Born To Run*» έστεκε κάπως απόμακρο. Στην αυτοβιογραφία του έρχεται να μου ξεκαθαρίσει το γιατί: «... ήταν το άλμπουμ όπου άφησα πίσω μου τους εφηβικούς ορισμούς της αγάπης και της ελευθερίας. Από εκεί και στο εξής, το πράγμα θα γινόταν πολύ πιο περίπλοκο». Το «*Born To Run*» δεν είναι απλοϊκό. Όταν όμως έχεις δει το βάθος που μπορεί να φτάσει η τραγουδοποιία του αγαπημένου σου μουσικού στον επόμενο δίσκο του, ο προηγούμενος δεν σε πείθει ιδιαίτερα.

Για το «*Darkness On The Edge Of Town*» θα απέφευγα να διαβάσω όσα έγραψε ο Springsteen, προτιμώντας να κρατήσω όσα είχα νιώσει ο ίδιος ακούγοντας ξανά και ξανά αυτό το album. Όμως το γράφει καταπληκτικά: «*Τοποθέτησα τους ανθρώπους που ζούσαν στους στίχους των τραγουδιών μου σε μια κοινότητα "υπό πολιορκία"*». Ακριβώς έτσι. Πάνω στην ακμή της εφηβείας μου, Οκτώβρης του '78, απόγευμα Παρασκευής, αγόρασα τον δίσκο στο Music Corner της Πανεπιστημίου κι έτσι όπως επέστρεφα με το τρόλεϊ στο σπίτι κι απλωνόταν μπροστά μου ολόκληρη η σχολική χρονιά, ένιωθα απολύτως «υπό πολιορκία».

Το «*The River*» (1980) είναι ο δίσκος που συνδέει τα δύο πιο αγαπημένα μου album του Springsteen, το «*Darkness...*» και το «*Nebraska*». Έχει και τις δύο πλευρές – την ηλεκτρική που κρατάει από το πρώτο album και την ακουστική που ευαγγελίζεται το δεύτερο. «*Απέκτιψε συναισθηματικό βάθος από τις μπαλάντες του... και ζωντανία από τα τραγούδια που θα μπορούσαν να παιχτούν από ένα συγκρότημα των μπαρ...*», γράφει ο Bruce. Είναι ο πρώτος δίσκος που αγόρασα την πρώτη μέρα κυκλοφορίας του και αυτό θα έκανα μέχρι τα τέλη των 80s.

«*Το "Nebraska" ξεκίνησε σαν μια μορφή ασυνείδητου διαλογισμού πάνω στην παιδική μου ηλικία και τα μυστήριά της... Τα φαντάσματά του προέρχονταν από τις πολυάριθμες περιπλανήσεις μου στους δρόμους της μικρής πόλης, όπου είχα μεγαλώσει*». Κι όταν είσαι δεκαεννιά, δεν μπορείς παρά να ταυτιστείς απόλυτα. Κι ως μη μεγάλωσες σε επαρχιακή πόλη, αλλά στη μεγαλόπολη.

Το «*Born In The USA*» είναι το πιο εμπορικό album του Springsteen. Ο Τύπος της εποχής έγραψε ότι σε κάποια σημεία ήταν αντιφατικό. Αυτός είναι όμως ο δίσκος που τον έστειλε στην κορυφή, εκεί που βρίσκεται μέχρι σήμερα. Ο Bruce είναι ένας από τους μεγαλύτερους μουσικούς του rock. Κι η αυτοβιογραφία του, το «*Born To Run*», είναι ένα βιβλίο που έρχεται να λύσει κάθε απορία για τη ζωή και την καριέρα του.

Σε είδα...

ΚΑΠΟΙΟΣ ΣΕ ΨΑΧΝΕΙ. ΨΑΞΕ ΤΟΝ ΚΙ ΕΣΥ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΕ ΜΑΖΙ ΤΟΥ ΣΤΟ www.athensvoice.gr/stiles/se-eida.

ΣΕ ΠΡΟΣΕΞΑ

Στο Βενιαμίν, καθίσαμε δίπλα σ'αυτή, ήσουν με μια φίλη σου και τον μικρό της. Τρώγατε και πίνατε κρασί. Ανταλλάξαμε κάποια βλέμματα, όμως δίστασα να σου μιλήσω, δεν μου ήταν ξεκάθαρος ο λόγος που ήσουν εκεί. Θα ήθελα να σε ξαναδώ.

GEORGIA

Αχ ρε Γεωργία, μάγια μου έχεις κάνει!

170 ΤΕΤΡΑΓΩΝΙΚΑ

Θέατρο Ιλίσια. Καθόμουν με τον ξάδερφό μου πίσω αριστερά. Ήρθες με έναν φίλο σου με κοτσίδα και κάθισες δύο θέσεις δίπλα μου. Μόλις τελείωσε η παράσταση, κοιταχτήκαμε για λίγο και έχασα τη γη κάτω από τα πόδια μου. Η μελαχρινούλα στην άκρη...

ΔΥΟ ΠΟΥ ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΝ ΣΤΑ ΚΡΥΦΑ

Νάζος, σούπερ μάρκετ Κουτελιέρης. Ήσουν στο ταμείο και ήμουν από πίσω σου. Κοίταζε ο ένας τον άλλον, όταν ο άλλος δεν κοιτούσε. Ούτε ένα χαμόγελο δεν δώσαμε... Και βγαίνοντας, όταν ανέβαινες στο σκούτερ σου, κόλλησα να σου πω το τι διήπυτε κι έφυγα τρέχοντας. Προλαβαίνω άραγε να σου πω ή η ευκαιρία χάθηκε;

ΓΡΑΜΜΗ 6

Τρίτη απόγευμα στις 16:30 περίπου, ανέβηκα στο λεωφορείο στη στάση μετά την Ανάληψη. Δεν σε πρόσεξα κατευθείαν, ήσουν πίσω μου στη μέση του λεωφορείου. Κάποια στιγμή σε είδα και στη διαδρομή προσπαθούσα να σε κοιτάζω (λίγο αμήχανα). Ήσουν η κοπέλα με τα μπλε μάτια και σχετικά ανοιχτόχρωμα μαλλιά στη μέση του λεωφορείου. Κατεβήκαμε και οι δύο στη ΧΑΝΘ. Έφυγα βιαστικά, αφού είχα αργήσει για το μάθημα στη σχολή. Ήθελα να σου μιλήσω αλλά με ποια δικαιολογία; Να ξέρεις, μου έφτιαξες την ημέρα! Ελπίζω να σε ξαναδώ στο 6 ή στο 5... και την επόμενη φορά θα βρω κάτι να πω (ή μπορέι να βρεις εσύ)!

ΣΕ ΕΙΔΑ ΣΤΟ ΜΠΑΡ ΣΤΗ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ

Σε είδα το Σάββατο στο Libertine Drinkery στη Νέα Φιλαδέλφεια. Είσαι ψηλός και καθόσουν στο μπαρ με δυο φίλους σου. Καθόμουν στην

άλλη μεριά του μπαρ με δυο φίλες μου. Ανταλλάξαμε κάποιες ματιές μέχρι που μας μετακίνησαν δεξιότερα και δεν είχα πλέον οπτική επαφή. Μετάβηκα άπειρα που δεν πλησίασα με κάποιον τρόπο.

ΣΕ ΕΙΔΑ ΣΤΟ ΑΙΓΑΛΕΩ

Πάρκαρες το αυτοκίνητό σου (IMP6___) έξω από το σπίτι που δούλευα και κλασικά δεν είχα το θάρρος να σου μιλήσω. Αν θες, στείλε εδώ.

ΛΑΪΚΗ ΑΓΟΡΑ

Ανέβαινα τον δρόμο της λαϊκής αγοράς, ήσουν απέναντι. Βρεθήκαμε σχεδόν πρόσωπο με πρόσωπο, είχε πολύ κόσμο γύρω, γύρισα να σε δω αλλά είχες χαθεί. Φορούσες μια κίτρινη ζακέτα.

BEAUTIFUL RUNNER

Παραλία Γλυφάδας έξω από τον Αστακό γύρω στις 14:00. Εσύ πέρασες τρέχοντας και διασταυρώθηκαν τα βλέμματά μας. Αν το δεις, στείλε.

ΒΟΛΤΑ ΜΕ ΤΟΝ ΣΚΥΛΟ ΣΟΥ ΣΤΗΝ ΚΥΨΕΛΗ

Περπατούσες την Κυριακή γύρω στις 12:40 στην Επτανήσου προς τη Φωκίωνος Νέγρη, με τον σκύλο σου. Ήμουν με έναν φίλο μου και περπατούσαμε στο απέναντι πεζοδρόμιο και εμείς προς Φωκίωνος. Κοιταχτήκαμε αρκετές φορές αλλά δεν βρήκα ευκαιρία να σου μιλήσω. Στρίψαμε με τον φίλο μου για να πάμε Αγίας Ζώνης. Όταν γυρίσαμε, μετά από μιάμιση ώρα περίπου, σε είδα να κάθεται με παρέα σε ένα καφέ στη Φωκίωνος λίγο πιο κάτω από το σιντριβάνι. Ξανακοιταχτήκαμε αλλά δεν μιλήσαμε... Φορούσα μία μαύρη μπλουζάκι και ένα γκρι σορτς. Αν θες να τα πούμε, στείλε :)

ΠΟΚΕΜΠΟΛ ΕΛΑ

Τζιτζιφιές - Καλλιθέα. Σε είδα στην κτηνίατρο, γάτα κι εσύ. Είχαμε ίδια τσάντα μεταφοράς κατοικίδιου σε σχεδίο πόκεμπολ. Όταν το είδαμε χαμογελάσαμε, μετά ήλπιζα να μιλήσουμε αλλά ντράπηκα. Όταν βγήκες έξω, κοιταχόμασταν λίγο, ανέβηκες στη μηχανή, έφυγες και μου ράγισες την καρδιά. Ντρέπομαι να ρωτήσω την κτηνίατρο, άμα το δεις... εκτός αν ήταν όλα στο κεφάλι μου και είμαι ντελούλου.

ΣΤΟ ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤ... ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Μασούτης, Τούμπα. Ήσουν ψηλός, μελαχρινός με αθλητικά ρούχα (ζακέτα και βερμούδα)! Ήμουν η ψηλή, με επίσημα αθλητικά ρούχα και ανταλλάξαμε αρκετές ματιές ενώ ψωνίζαμε, έπειτα στο ταμείο, ακόμη κι όταν έβγαίνες απ' το σούπερ μάρκετ! Μετάβηκα πολύ που δεν σου μίλησα!

ΕΧΕΙΣ ΤΟ ΠΙΟ ΟΜΟΡΦΟ ΠΡΟΣΩΠΟ

Σε βλέπω συχνά στο λεωφορείο στην Πετρούπολη, κατεβαίνεις στους Αγίους Αναργύρους. Είσαι πολύ όμορφη, έχεις μια γαλήνη μέσα σου που με τραβάει... Την Τετάρτη φόραγες μια άσπρη με μπλε και κόκκινες ρίγες μπλουζάκι. Την Πέμπτη μια μαύρη που έγραφε cowboy. Εγώ φόραγα μια μαύρη μπλουζάκι και είχα κόκκινη τσάντα. Άμα το δεις και θες να μιλήσουμε, στείλε μου.

ΣΙΝΕΜΑ ΑΘΗΝΑΙΟΝ - ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΑΙΝΙΑΣ «JOKER FOLLIE A DEUX»

Πανέμορφη, πορφυρά μακριά μαλλιά, σοφιστικέ γαλιά, μαύρο μακρύ φόρεμα, μαύρο δερμάτινο τζάκετ και μαύρα αρβυλάκια. Καθόσουν έξω από τον κινηματογράφο σε ένα πεζούλι αναμένοντας την παρέα σου (ο οποίος αφού ήρθε, δεν ήμουν σίγουρος αν ήταν σχέση σου ή απλά φίλος σου... ήλπιζα φίλος σου). Είμαι σχεδόν σίγουρος ότι αντιλήφθηκες ότι σε πρόσεξα. Αν θες να γνωριστούμε, στείλε μου.

ΠΤΗΣΗ ΧΑΝΙΑ - ΑΘΗΝΑ, SKY EXPRESS 18:30

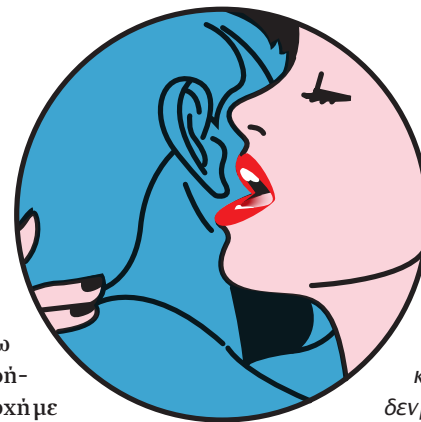
Η αλήθεια είναι ότι χάθηκα πολλές φορές κοιτώντας σε. Ξανθιά, φορούσες μπλε παντελόνι και μπλουζάκι. Είχες μια μαύρη ζακέτα και δίνοντας το εισιτήριό σου έπεσε η βαλίτσα και η ζακέτα. Σε βοήθησα με τη ζακέτα αλλά δεν είπα κάτι παραπάνω.

ΣΥΝΕΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

Σε είδα σήμερα το πρωί έξω από ένα συνεργείο κι εσύ περιμένες στο φανάρι. Κοιταχτήκαμε και μου έσκασες ένα χαμόγελο. Αν το δεις και σου ήρθα στο μυαλό, στείλε.

Μίλα μου Βρόμια - RELOADED

Της ΤΖΕΝΗΣ ΜΕΛΙΤΑ

Λοιπόν, Τζένη, είμαι σε πολλές σκέψεις και θέλω την πολύτιμη βοήθειά σου. Στην αρχή με τον σύντροφό μου κάναμε πάρα πολλά πράγματα μαζί, βόλτες, σινεμά, ταξιδάκια και πολλά άλλα. Αυτός μένει με τους δικούς του και -ευτυχώς- εγώ μένω μόνη και έτσι το σπίτι μου έχει γίνει η ερωτική μας φωλιά. Όμως, τον τελευταίο καιρό, μου άρχισε τα «δεν έχω διάνοξη, είμαι κουρασμένος» κι όλο θέλει να καθόμαστε σπίτι μου. Δεν ξεκουνάει με τίποτα. Έρχεται, παραγγέλνουμε φαγητό, αράζει στον καναπέ και αυτό είναι. Ακόμη και τα ΣΚ, που δεν δουλεύουμε, πάλι τα ίδια. Λες να έχει βαρεθεί;

Χμμ, εμένα τώρα πολλές σκέψεις έχουν μπει στο κεφάλι μου, αλλά να σου πω την αλήθεια δεν θέλω να μπαίνουμε σε φαύλους κύκλους υποθέσεων που τελικά δεν οδηγούν πουθενά. Πρέπει να μιλήσετε ανοιχτά και να του πεις πώς νιώθεις γι' αυτό, για να τσεκάρεις κι αν συμβαίνει κάτι άλλο δυσάρεστο στη ζωή του, γεγονός που απεύχομαι, και δεν έχει καθόλου όρεξη για εξόδους. Δεν είναι απαραίτητο, δηλαδή, να έχει να κάνει με τη σχέση σας. Δεν το αποκλείω κιόλας, αλλά αν δεν ανοίξετε τα χαρτιά σας, δεν θα ξέρουμε με ακρίβεια. Μάθε και έπειτα εδώ είμαι για να βοηθήσω με χαρά!

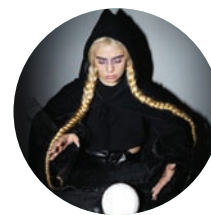
Ειλικρινά δεν ξέρω τι να κάνω! Βγαίνω με έναν άνδρα εδώ και μήνες και τον πρώτο καιρό ήμουν, εκτός από πολύ ερωτευμένη, όπως είμαι και τώρα δηλαδή, και αρκετά ενθουσιασμένη! Το ζούσα πολύ έντονα, μέχρι που αυτός μου είπε ότι είμαι πανέμορφη, αλλά για να μην κολάζω τον υπόλοιπο ανδρικό πληθυσμό να φοράω μακριές φούστες. Από τη μία λατρεύω το κάθε του κομπλιμέντο, αλλά από την άλλη αυτό που μου είπε δεν μου άρεσε καθόλου.

Αχ, φίλη, και πολύ καλά κάνεις και δεν σου άρεσε καθόλου, γιατί εδώ δεν μιλάμε για κομπλιμέντο. Μιλάμε για το απόλυτο red flag! Να επεμβαίνει στο ντύσιμό σου και συνεπώς στην ελευθερία έκφρασης σου; Με ποιο δικαίωμα; Δεν νομίζω ότι θα πάει και πολύ καλά όλο αυτό στην πορεία, αν το επιτρέψεις να συνεχιστεί και δεν θέσεις τα όριά σου. Ξεκαθάρισε ότι δεν έχει κανένα δικαίωμα να σου λέει τι θα κάνεις και πώς, και αν δεν, το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να προχωρήσεις τη ζωή σου.

Πάνε 2 μήνες τώρα που προσπαθώ με με την κολλητή μου να βρεθούμε και όλο κάτι της τυχαίνει. Τη μία έχει κανονίσει με το αγόρι της, την άλλη έχει πολύ διάβασμα για τη σχολή, είναι πολύ κουρασμένη, έχει να πάει εκδρομή, χίλιες δικαιολογίες. Νιώθω πως έχουμε απομακρυνθεί εντελώς. Εγώ δεν είμαι και πολύ τύπος που θα πάρει να μιλήσει 2 ώρες στο τηλέφωνο, μ' αρέσει η προσωπική επαφή. Είμαστε φίλες από το δημοτικό να φανταστείς και τώρα νιώθω ότι έχω μείνει εντελώς μόνη. Τι να της πω;

Θα σου έλεγα να της στείλεις copy paste το μήνυμά, που έστειλες σε μένα. Καταλαβαίνω και συμβαίνει σε όλους μας να χανόμαστε με τις δουλειές και τα τρεξίματά μας, ειδικά σε αυτή την πόλη με την άπειρη κίνηση και τις δύσκολες μετακινήσεις, αλλά όταν θες πραγματικά να δεις τον άλλον, κάπως χρειάζεται να τα ξεπεράσεις όλα και να κάνεις την προσπάθειά σου. Δεν έχεις κάτι να φοβηθείς, ούτε να ντραπείς. Στείλε το μήνυμά, γράψε της πως σου λείπει και προσαρμόσου για ένα διάστημα στο δικό της πρόγραμμα, εφόσον θέλεις να κρατήσεις αυτή τη φιλία. Αν δεις ότι δεν ανταποκρίνεται μετά από ένα διάστημα, νομίζω ότι από μόνη της η ζωή θα φέρει νέες φιλίες στο διάβα σου.

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, αγαπημένε μου Κριέ! Αλλαγή διάθεσης προβλέπεται, κι ευτυχώς για σένα – και για εμάς – προς το καλύτερο, καθώς τα δεινά αρχίζουν να υποχωρούν. Στο προσκόνιο θα έρθουν τα οικονομικά σου, διότι καλό το γκομενίκι, αλλά δεν γεμίζει αυτό την τσέπη σου. Αν σου χρωστάνε ή χρωστάς, ήρθε η ώρα της πληρωμής. Στα ερωτικά, αν είσαι ελεύθερος, θα έχεις ευκαιρίες για όμορφες στιγμές και γνωριμίες – αν αξιοποιήσεις τον ελεύθερό σου χρόνο και βγεις απ' το σπίτι. Αν δεν είσαι ελεύθερος, νιώθεις πως θες να πάρεις μια ανάσα μακριά από το ταίρι σου και επιλέγεις τα φιλαράκια σου. Χρειάζεται κι αυτό πού και πού: ανανεώνει.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Καλή εβδομάδα, αγαπητέ μου Ταύρε! Δεν θα βάζεις γλώσσα μέσα αυτή την εβδομάδα, καθώς ευνοείται το επικοινωνιακό σου. Πάντως το πολύ μπλα μπλα και οι συζητήσεις με συνεργάτες/συναδέλφους, φίλους, οικογένεια και γκομενάκια θα σου λύσουν πολλά από τα προβλήματα που νόμιζες ότι είχες. Στα ερωτικά, αν είσαι ελεύθερος και δεν θες να παραμείνεις, είμαι στην ευχάριστη θέση να σου πω πως, αν υπάρξει κάποια γνωριμία, μάλλον θα είναι με το μελλοντικό σου σταθερό ταίρι. Αν είσαι ήδη σε σχέση, από τα μέσα της εβδομάδας και μετά, θα μπορέσεις να κάνεις πράγματα (π.χ. μια εκδρομή ή να οργανώσεις κάτι το διαφορετικό) που θα την ανανεώσουν.

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Διδυμάκι, καλή εβδομάδα! Αλλαγή πλεύσης και προτεραιοτήτων φέρνει η νέα εβδομάδα. Το ενδιαφέρον σου στρέφεται σε θέματα σχετικά με το σπίτι, την καθημερινότητα ή τη δουλειά και το κλίμα είναι ευνοϊκό για να τα διευθετήσεις, κοίτα μόνο μην κλώσεις πουθενά. Στα αισθηματικά, αν είσαι ελεύθερο πουλί, ή που θα εξελίξεις ένα ήδη υπάρχον φλερτ ή που θα κάνεις μια νέα γνωριμία με κάποιον που θα μονοπωλήσει το ενδιαφέρον σου. Αν είσαι δεσμευμένος και θες να χαλαρώσεις λίγο με το ταίρι σου, πρέπει πρώτα να κλείσετε τις τρύπες που έχετε ανοίξει παρέα, όπως π.χ. κάποια ανακαίνιση ή μετακόμιση, για να μπορέσετε να το κάνετε πράξη.

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Καλή εβδομάδα, Καρκινάκι μου! Καλύτερες μέρες καταφτάνουν και ξεκινάει ένα άκρως δημιουργικό διάστημα. Ο Ήλιος από τον Σκορπιό (23/10) σε ωθεί να ασχοληθείς με πράγματα που σου ταιριάζουν και ν' αφήσεις πίσω όσα σου καλάνε το mood. Αν σε απασχολούν θέματα επαγγελματικά ή ερωτικά, μπορείς να τα διευθετήσεις μέσω της σωστής επικοινωνίας. Αν είσαι single και θες να αλλάξεις παραστάσεις – να βρεις νέα γκομενάκια –, προχώρα με αυτοπεποίθηση. Αν δεν είσαι single, μπορείς να προγραμματίσεις ευχάριστες δραστηριότητες με το ταίρι σου. Κάν' το τώρα που ψιλοευνοείται από τα άστρα.

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Αγαπητό Λιοντάρι, καλή εβδομάδα! Τα επικοινωνιακά σου skills παίρνουν φωτιά και σε ξελασπώνουν. Θέματα σχετικά με την οικογένεια και το σπίτι, όπως κάποια μετακόμιση ή ανακαίνιση, σου τρώνε ενέργεια και χρόνο. Αυτό, όμως, έχει θετικό πρόσημο, καθώς θα καταφέρεις να βάλεις τα πάντα σε τάξη. Στα ερωτικά, αν είσαι αδέσμευτος, κάνεις εντύπωση και πολυσυζητείσαι κι αυτό σε φέρνει κοντά με κάποιον που έχεις βάλει στο μάτι. Αν είσαι δεσμευμένος, πιο πιθανό είναι να σκοτωθείτε για το καπάκι της τουαλέτας και μετά απλά να τα ξαναβρείτε, παρά να συμβεί οτιδήποτε extra για εσάς.

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Καλή εβδομάδα, φίλε Παρθένη! Έτσι ξαφνικά θα δεις να σου προκύπτουν δουλειές, συναντήσεις ή και απρόοπτα, που θα σου σπάσουν τα νεύρα μεν, αλλά, λόγω της άκρως εξωστρεφούς διάθεσής σου, θα σ' αρέσουν κιόλας. Πάντως, παρά το χάος, εσύ κάπως θα τα καταφέρεις και θα οργανωθείς. Στα γκομενικά τώρα, αν είσαι ελεύθερος και κάποιος σου έχει τραβήξει την προσοχή, θα έχετε μια συνάντηση ή μια γενικότερη επικοινωνία που θα σας φέρει πιο κοντά. Αν δεν είσαι ελεύθερος, καταφέρνεις την τελευταία στιγμή να βρεις χρόνο για το ταίρι σου και γλιτώνεις τη μουρμούρα, καθώς και την παντόφλα!

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Αγαπημένη Ζυγέ, καλή εβδομάδα! Οικονομικό το ενδιαφέρον των ημερών. Μην τρομάζεις, γίνεται για καλό. Ο Ήλιος από τον Σκορπιό δουλεύει υπέρ σου. Εσύ απλώς κοίτα μη σου ξεφύγει καμιά ευκαιρία, γιατί ποιος ακούει την γκρίνια σου μετά. Επίσης, αν τυχόν έχεις καμιά καλή επαγγελματική ιδέα, μην την κρατήσεις για την πάρτη σου, γιατί εσύ θα χάσεις. Στα ερωτικά, αν είσαι ελεύθερος και ψάχνεις ταίρι, να ξέρεις πως βρίσκεται κάπου μέσα στον ευρύτερο κοινωνικό σου κύκλο. Εσύ πρέπει απλώς να ξεστραβωθείς και να το βρεις. Αν είσαι σε σχέση, θα έχεις αρκετές ευκαιρίες να περάσεις ποιοτικό χρόνο κάνοντας όμορφα πράγματα με το άλλο σου μισό.

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Φίλε Σκορπιέ, καλή εβδομάδα! Ξεκινάει μια πολύ ευνοϊκή εβδομάδα, καθώς στις 23/10 ο Ήλιος μπαίνει στο ζώδιό σου και σε κάνει να λάμπεις. Οι μέρες είναι κατάλληλες για να διεκδικήσεις κάτι καλύτερο στα επαγγελματικά αλλά και στα αισθηματικά. Γενικώς μπορείς να θέσεις νέους στόχους και να κοιτάξεις το μέλλον με περισσότερη αισιοδοξία. Σε θέματα καρδιάς, αν είσαι μόνος, να έχεις τα μάτια σου ανοιχτά, καθώς παραμονεύει κάποιο γκομενάκι που μπορεί να σε κάνει να νιώσεις ασφαλής και να σου βγάλει ένα ευχάριστο mood σταθερότητας. Αν, πάλι, δεν είσαι μόνος, φρόντισε να κάνεις τις συζητήσεις που αποφεύγεις με το ταίρι σου, για το δικό σας καλό.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Καλή εβδομάδα, Τοξοτάκι μου! Ήρθε ο καιρός για ενδοσκόπηση κι εσύ αυτό το νιώθεις πιο έντονα από ποτέ. Αν σε απασχολούν θέματα σχετικά με την οικογένεια, το σπίτι ή τα περιουσιακά, άκου τη φωνούλα μέσα στο κεφάλι σου, καθώς αυτή ξέρει καλύτερα απ' όλους πώς πρέπει να κινηθείς. Στα ερωτικά, η Αφροδίτη σου προσδίδει extra sexiness και σε βοηθά. Αν είσαι χωρίς ταίρι, έχεις αρκετούς υποψήφιους μνηστήρες κι αυτό σε αποδιοργανώνει. Δεν σε φοβάμαι, θα διαλέξεις τον καλύτερο (λέμε τώρα!). Αν είσαι με ταίρι, μη σκας, αρκεί μόνο μια συζήτηση με το άλλο σου μισό. Αν αυτό που σας απασχολεί δεν λύνεται, τότε κόβεται.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Φίλε Αιγόκερε, καλή σου εβδομάδα! Η είσοδος του Ήλιου στον Σκορπιό (23/10) σε κάνει ιδιαίτερα εξωστρεφή. Αυτό σε βοηθάει σε συζητήσεις γύρω από επαγγελματικά, γκομενικά, αλλά και στις ευρύτερες κοινωνικές σου σχέσεις. Γενικώς, αν έχεις νέες ιδέες ή σκέψεις, να τις εκφράζεις. Στα αισθηματικά, αν είσαι ελεύθερος, συναναστρέφεται άτομα με τα οποία σάς συνδέουν πολλά κοινά. Πού ξέρεις, μπορεί κάποιο απ' αυτά να σου βγάλει αυτό το κάτι που θέλεις. Αν δεν είσαι ελεύθερος, οι πλανήτες ευνοούν το επικοινωνιακό, οπότε τώρα μπορείς να συζητήσεις με διπλωματικό τρόπο ό,τι σε απασχολεί με το άλλο σου μισό.

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Καλή εβδομάδα, αγαπημένε Υδροχόε! Έρχεται ένα επαίτημο στο οποίο το μόνο που βλέπεις είναι δουλειά, επαγγελματικά, δουλειά... α και επαγγελματικά. Από τη μια, πολύ καλά κάνεις, γιατί ξεκινάει ένα διάστημα ευνοϊκό για τον τομέα αυτό και γενικά για να προωθήσεις τις ιδέες σου, από την άλλη όμως, ξέρεις αυτό που λένε ότι η πολλή δουλειά τρώει τον αφέντη; Αν λοιπόν βρίσκεσαι σε σχέση, αυτό το workaholic mood ενδέχεται να δημιουργήσει προβλήματα μεταξύ σας. Χρειάζεται μεγάλη διπλωματικότητα για να αποφύγεις τα χειρότερα. Αν, πάλι, δεν βρίσκεσαι σε σχέση, πέρα από κάποιες γνωριμίες και φλερτ, μην περιμένεις κάτι παραπάνω τώρα.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Καλή εβδομάδα, φίλε Ιχθύ! Άκρως επικοινωνιακό και ευδιάθετο σε βρίσκει αυτή η εβδομάδα. Επιπλέον η είσοδος του Ήλιου στον Σκορπιό (23/10) σου προκαλεί μια έντονη διάθεση να ξεφύγεις κι αρχίζεις να περιπλανιέσαι στα ταξιδιωτικά σάιτ αναζητώντας προορισμό για σύντομες διακοπές. Είναι καλή στιγμή, επίσης, για να διευθετήσεις θέματα εκπαίδευσης ή νομικά. Στα αισθηματικά, αν είσαι ελεύθερος, έχει τα μάτια σου ανοιχτά, καθώς πρόκειται να κάνεις μια νέα γνωριμία που μπορεί να εξελιχθεί σε κάτι πιο σταθερό. Αν δεν είσαι ελεύθερος, μπορείς να έρθεις πιο κοντά με το ταίρι σου, αρκεί να επιλέξετε να κάνετε πράγματα που αρέσουν και στους δυο σας.

CHECK IN C

voice
voice
voice
102.5

Συντονιστείτε στον
VOICE 102.5
και δηλώστε
συμμετοχή

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

4ήμερο ταξίδι για 2 άτομα στη
ΒΟΥΔΑΠΕΣΤΗ
με όλα τα έξοδα πληρωμένα + 500€ CASH

Με την υπογραφή
ΤΟΥ

Signature
TRAVEL

Equall

Πρόγραμμα Νηπιαγωγών «Αναγνωρίζω - Προστατεύω»
για την πρόληψη της παραμέλησης και κακοποίησης του παιδιού

Για τα παιδιά που
κουβαλούν πολλά
περισσότερα
από μία τσάντα

Υπάρχουν κάποια παιδιά που στο σχολείο πάντα κάτι τα ακολουθεί. Και αυτό το κάτι πρέπει να το διώξουμε μακριά. Γι' αυτό η Πειραιώς σε συνεργασία με το Σωματείο ΕΛΙΖΑ, συνεχίζουν το πρόγραμμα νηπιαγωγών «Αναγνωρίζω – Προστατεύω» για την πρόληψη της παραμέλησης και κακοποίησης του παιδιού.

Το πρόγραμμα πραγματοποιείται στο πλαίσιο του Equall και εντάσσεται στον πυλώνα της Μέριμνας για τα Παιδιά.

/// Piraeus | Eliza

Υπό την Αιγίδα
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων
και Αθλητισμού